
3 1761 06565944 3

430.

GJENNEM DE GULES LAND

OG

KRIGEN I ØSTASIEN

Ho Chao-Kuin   [illegible]

GJENNEM DE GULES LAND

OG

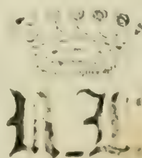
KRIGEN I ØSTASIEN

AF

W. COUCHERON-AAMOT

FORF. AF «FRA DEN KINESISKE MUR TIL JAPANS HELLIGE BJERG» M. FL.

Med 90 Illustrationer og 4 Karter

KRISTIANIA

P. T. MALLINGS BOGHANDELS

FORLAG

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI. 1895.

Til

Fru Professor Michael Sars

født Welhaven.

Forbemærkninger.

Om første Del af mit foreliggende Arbeide har jeg ikke stort at sige; den faar tale for sig selv. Dermimod finder jeg det nødvendigt at forudskikke nogle Bemærkninger angaaende anden Del af Værket.

En glimrende Fantasi er en stor Naadegave, naar man befinder sig i Poesiens Eventyrland. Men dersom man vil vove sig ud paa den politiske Glatis, da er det bedst at la Fantasien træde i Baggrunden og bruge Fornuften.

En væsentlig Betingelse for at være Politiker er et klart Fremsyn paa *historisk Grundlag.* Hvis man ikke kjender Fortiden, er det umuligt at dra Slutninger om Fremtiden. Jeg bare nævner dette ved Tanken paa de mange Fantasifostre, som Europas ledende Aviser og Tidsskrifter har serveret for sine Læsere fra Krigens Begyndelse til Fredsslutningen i Shimonoseki.

Der er meget faa Europæere, der har studeret Asiens politiske og kulturelle Historie — man kan med Lethed tælle dem paa Fingrene. Men under Krigens Larm havde disse Herrers Meninger liden eller ingen Vægt; ti de

stemte ikke paa nogensomhelst Maade overens med de «faktiske Oplysninger», som Krigskorrespondenter og Telegrambureauer gav til Bedste for et interesseret Publikum.

Nu da Krigen er afsluttet og Sindsligevægten gjenoprettet, vilde en kronologisk Sammenstilling af de talrige, kuriose Telegrammer kunne sætte Lattermusklerne i Bevægelse — selv hos dem, der er tilmaalt et usedvanligt Kvantum af Livets Surhed. Men da mit Arbeide er af en mere alvorlig Art, har jeg saavidt som muligt villet overlade Telegrammerne til Vittighedsbladene. Jeg skal dog oplyse om Aarsagen til deres mer eller mindre fjerne Forhold til den nøgne Sandhed.

Da Krigen blev erklæret, udstedte den japanske Regjering et strengt Forbud mod Offentliggjørelse af Troppernes Bevægelse og Virksomhed. Kun saadanne Meddelelser, som var skikket til at vildlede Uvedkommende, fik Lov til at passere den skarpe Censur, der blev udøvet paa Telegraf- og Poststationer i Krigsskuepladsens Omgivelser.

De fremmede Korrespondenter, som sendtes over til Korea, var fortvilet — men Livstegn maatte de naturligvis gi fra sig, og det saa ofte som muligt. Ikke noget Under, at de greb med Begjærlighed de «officielle» Meddelelser, som de høflige Japanere tilstilled dem med største Beredvillighed. De intelligente Øboere har nemlig en udmærket Forstaaelse af den offentlige Menings Vægt, og det var af største Vigtighed for dem at faa Europa paa sin Side, mens Feiden udkjæmpedes mod de «hedenske» Kinesere. Talrige europæiske Blade gav ogsaa sine Læsere det Indtryk, *at Kampen stod mellem Vestens Civilisation repræsenteret af Japan — og kinesisk Barbari.*

Paa den anden Side har Majoriteten af de kinesiske Embedsmænd stadig vist, at de gir en god Dag i, hvad Europæerne tænker eller mener. De har ikke havt den rette Forstaaelse af, at deres Fædreland, uagtet det er større end alle europæiske Stater tilsammen, alligevel vilde være tjent med at faa lidt Sympathi paa sin Side.

Kina vil sandsynligvis bestaa som Stat, naar mange af Nutidens Riger er sunket i Grus; men Nationen vilde undgaa mange Ydmygelser, hvis dens ledende Mænd indsaa Fordelen af at vinde den anden Halvdel af den civiliserede Verdens Sympathi. Sympathien baner nemlig Vei for Forstaaelsen.

Foruden direkte Korrespondance med Officerer, som har deltat i Krigen, har jeg blandt andet konfereret med følgende Aviser og Tidsskrifter: *Japan Official Gazette, Nippon, Mainichi, Japan Herald, Korean Repository, Japan Mail, Jiji Shimpo, Nischi Nischi Shimbun, Rising Sun, Kobe Chronicle, Yorodzu Choho, Admiral Itos Rapport, Jukichi Inouyes Brochure, North China Daily News, North China Herald, Shanghai Mercury, Peking and Tientsin Times, Hongkong Telegraph, Pèkinggazetten, Hupao, Shenpao, Chefoo Express, New-York Times, London Times, North American Review, La Marine Française, Militär-Wochenblatt, Revista General de Marina, Marine Rundschau, Naval Annual, Army and Navy Gazette, Esai de stratégie navale, Norsk Tidsskrift for Søvæsen* etc. etc.

Den historisk-politiske Afhandling om det koreanske Spørgsmaal blev paabegyndt under mit Ophold i Østasien. Da jeg, som bekjendt, ikke tilhører nogen koloniserende Nation, har jeg af dette Spørgsmaal kunnet gi en Udredning, der er fri for Sidehensyn. Gjennem Samtaler med

et Par Herrer, som har tat aktiv Del i den koreanske Politik i de senere Aar, er mange Misforstaaelser i de righoldige Kilder bortskaffet.

Under Udarbeidelsen af det til Verket hørende Kart over Krigsskuepladsen har jeg havt Anledning til at bemærke adskillige Unøiagtigheder ved det i Handelen forekommende — særlig hvad Navne angaar. Disse viser sig at være et Sammensurium af europæiske, kinesiske, koreanske og japanske Betegnelser paa vedkommende Steder eller Lands-dele. Jeg har kun holdt mig til de Navne, som bruges i Østasien.

Jeg benytter Anledningen til at takke alle dem, der med stor Beredvillighed har tilstillet mig værdifulde Oplysninger, saasom: Det kinesiske og det japanske Gesandtskab i London og Berlin, Board of Trade, norsk og svensk Generalkonsul i London, Hr. Juhlin-Dannfeldt, Direktøren for Norges statistiske Centralbureau, Hr. A. N. Kiær, Hr. Tolddirektør I. M. Daae, Loh Feng-loh, Chef for Marinekommandoen i Tientsin m. fl.

Jeg vil ogsaa faa Lov til at takke min Forlægger for den Liberalitet, han har udvist ved at gi mig *carte blanche* til Verkets Udstyr. Af de benyttede Tegninger og Fotografier har mange været mindre skikket for Reproduktion. Derfor har det ogsaa været forbundet med adskilligt Arbeide og Bekostning at faa git Billederne et tilfredsstillende Udseende.

Materialet til min Fremstilling af Krigen har været meget omfangsrigt — ja, næsten altfor righoldigt. At trække Sandheden ud af de mange selvmodsigende Fremstillinger fra forskjellige Hold har været et vanskeligere Arbeide end de fleste aner. Jeg har hverken fundet det

heldigt eller muligt at begrænse Verkets Omfang til det oprindeligt paatænkte Arkantal, men jeg haaber imidlertid, at den velvillige Læser ikke vil angre paa at ha faaet en fyldigere — og derigjennem værdifuldere Fremstilling af de sidste Begivenheder i Østasien.

Kristiania i November 1895.

W. Coucheron-Aamot.

Indhold.

I. Gjennem de Gules Land.

Første Kapitel.

Andet Kapitel.

Tredie Kapitel.

Fjerde Kapitel.

Femte Kapitel.

Sjette Kapitel.

Syvende Kapitel.

Ottende Kapitel.

Niende Kapitel.

Tiende Kapitel.

Ellevte Kapitel.

Tolvte Kapitel.

Trettende Kapitel.

Fjortende Kapitel.

Femtende Kapitel.

II. Krigen i Østasien.

Sekstende Kapitel.

Syttende Kapitel.

Attende Kapitel.

Nittende Kapitel.

Tyvende Kapitel.

Enogtyvende Kapitel.

Toogtyvende Kapitel.

Treogtyvende Kapitel.

Fireogtyvende Kapitel.

Femogtyvende Kapitel.

Seksogtyvende Kapitel.

Syvogtyvende Kapitel.

Otteogtyvende Kapitel.

Niogtyvende Kapitel.

Tredivte Kapitel.

Enogtredivte Kapitel.

Toogtredivte Kapitel.

Treogtredivte Kapitel.

Fireogtredivte Kapitel

Femogtredivte Kapitel.

Seksogtredivte Kapitel.

Syvogtredivte Kapitel.

Illustrationer.

Karter.

I.

GJENNEM DE GULES LAND

Første Kapitel.

Indledning.

Verdens ældste Kulturfolk? — Et vanskeligt Problem. — Kinas Opdagelse. — Rigets politiske Geografi. — *Kow-wa* og *Shih-pa-sang*. — Østens og Vestens Kultur. — Hvem vil seire?

I Slutningen af det 19de Aarhundrede efter Kristi Fødsel staar den civiliserede Verden overfor et stort Problem, hvis Løsning muligens vil bli af største Betydning for Menneskeslægtens senere Udvikling gjennem Tiderne.

To majestætiske Kræfter er stødt sammen, to særegne Kulturudviklinger, som begge udøver et uindskrænket Herredømme over sine Tilhængere. Paa den ene Side staar Vestens Nationer gjennemstrømmet af en elektrisk drivende Kraft, der har inspireret dem til Fuldførelsen af de største Foretagender, en Kraft, som fremdeles fordrer Udvidelse og Fremgang med uformindsket Styrke.

Det er denne Drivkraft, der har bragt Vestens Sønner helt ud til det kinesiske Riges Porte. De banked paa, vilde tvinge sig ind uden Ceremonier med Barbarens Trudsler og fysiske Magtsprog. Det lykkedes at bryde en liden Aabning; ti Kjæmperigets Styrismænd var blit døsige

af et gjennem Sekler ubestridt Herredømme i Asien. Enkelte af Europæerne slap ind, men de glemte at istemme Seiershymnen.

For hvad saa de der indenfor Murene? Jo, de saa en gammel, ærværdig Kjæmpe, der modtog de ubudne Gjæster med Aartusinders nedarvede Stolthed. De saa med andre Ord det største Kultursamfund, som Solen nogensinde har skinnet paa. De mødte en Race, der havde gjennemgaaet mange Udviklingsstadier og alligevel kommet ud af Skjærsilden, uskadt og hærdet, færdig til at opta den haardeste Kamp for Tilværelsen i *Fredens* Gjerning. De mødte en Race, for hvem Vaabenlarmen var en Vederstyggelighed, en Nation, der havde sat *Fredens* Mænd i Høisædet.

Naar vi studerer Kulturens Historie, faar vi Øie for, at Kulturudviklingen er en eneste sammenhængende Kjæde. At Germanerne har lært af Romerne, Romerne af Grækerne, Grækerne af Ægypterne og Vestasiaterne, og at disse igjen har gaaet i Skole hos de gamle Babylonere.

For nogle Aar siden mente man at maatte stanse her. Bagenom Babylon og Ninive laa Barbari og Mørke.

Men enkelte Kulturforskere har ikke villet nøie sig med dette Resultat. Ved nærmere Undersøgelse af det kinesiske Sprog og dettes Sammenligning med de øvrige orientalske, troed man at kunne paavise, at Kineserne var et *Emigrantfolk.* Og saa gjaldt det at finde, *hvorfra* Udvandringen var foregaaet.

I Begyndelsen blev der, ligesom bestandig ved nye Opdagelser, en Famlen frem og tilbage. Der findes neppe

en uddød eller levende asiatisk Stamme, som ikke har faaet Æren af at ha leveret Aflægger til det Træ, der nu overskygger hele Østasien.

Men lidt efter lidt er den videnskabelige Horisont klarnet, og paa Grundlag af de Opdagelser, som Orientalisterne Terrien de la Couperie, Lenormant, Sayce og Oppert har gjort i de allersidste Aar, kan vi nu med forholdsvis Tryghed antage, at *Kineserne* er Verdens ældste Kulturfolk. Gjennem Kinesernes Forfædre skal den hvide Race have modtaget sin Kultur.

Man har tænkt sig, at da den hvide Races Forfædre forlod sit Urhjem i Centralasien for at søge et bedre Hjem ved Eufrat's og Tigris's frugtbare Bredder, saa traf Erobrerne her paa en Stamme, der leved i et ordnet Samfund med Kunst og Arkitektur. Af dette Folk, som Babylonerne kaldte *Akkader* eller *Sumerer*, lærte da Centralasiens Nomader Kulturens ABC.

Fra Eufrat og Tigris spredtes saa Civilisationens Ideer videre til Grækenland og Rom og videre op til os idag.

Udsat for Erobrernes Plagerier har formodentlig de fredelige Akkader søgt østover til den nordlige Del af det nuværende kinesiske Rige, og herfra har Racen i de sidste 5000 Aar spredt sig længere og længere sydover og opført Verdens største Samfundsbygning.

*

* *

Den første Gang, man i Oldtiden tror at ha truffet paa et Ord, der synes at pege hen paa Kina, er i *Bibelen*

hos Profeten Esaias. Idet han profeterer om Israels kommende Storhed, og at alle Lande skulde sende Tribut, siger han i 49 Kap. 12 V.: «Og de vil komme langveis fra, nogle fra Norden, andre fra Vesten og atter andre fra *Sinims* Land.»

Senerehen beskriver Astronomen Claudius Ptolemæus et Land, som han kaldte *Thinai* eller *Thin*, et Rige, der i Øst skulde naa til Grænsen af den beboede Verden og i Vest til *Imaus* eller det nuværende Pamir.

Grækerne og Romerne synes at ha kjendt til Kineserne under Navnet *Sererne*: for de 3 Folkeslag, som Plinius omtaler: *Inderne, Skytterne* og *Sererne*, kan vistnok uden videre omsættes med disse Folks nuværende Navne: Inderne, Tartarerne og Kineserne.

Ogsaa enkelte af Poeterne i den augustæiske Æra nævner Sererne og deres Land, men altid i vage, ubestemte Udtryk.

I Kinas nordligste Provins, Shansi, har man fundet Mynter med Tiberius's Billede, og disse tror man skriver sig fra Antoninus Pius's Regjering; ti da synes der at være sendt et Gesandtskab til Serernes Fyrste.

Araberne, som i det 8de Aarhundrede kom i Forbindelse med Kineserne, kaldte Landet *Sinnæ* eller *Thsin*.

Cathay er det Navn, hvorunder det kinesiske Rige var kjendt i Middelalderen, og det er Ordets oprindelige Form *Kitai*, hvormed Kina endnu benævnes af Centralasiens Nationer.

Cathay hørte man for første Gang tale om i det 13de Aarhundrede, da Mongolerne steg ned fra sine Høisletter og under Dsjengis Khan begyndte et Erobringstog, som syntes at skulle naa til Atlanterhavets Bredder.

Kublai Khan, Dsjengis's store Sønneson, fuldendte hele Cathays Erobring og *hersked da over et større Areal og en større Folkemængde, end noget andet Menneske hverken før eller siden har bragt ind under et Scepter.*

Det var paa Kublais Tid, at Venetianeren Marco Polo besøgte det fjerne Cathay. Han opholdt sig flere Aar ved Mongolerkhanens Hof, og det var først ved den berømte Reisendes Tilbagekomst, at enkelte Europæere fik høre lidt nærmere om Underlandet derude i det yderste Østen.

Den mongolske Stormbølge, som havde truet med at overskylle hele Kristenheden, rulled senere langsomt tilbage; men i Mellemtiden havde den jevnet alle politiske Mure fra Østersjøen til Det gule Hav. — Asien laa aaben, og den ene Europæer efter den anden fandt Veien ud til Cathay, dels i Egenskab af Gesandter, dels som Missionærer. Men det vared endnu længe, før Europæerne fik noget nøiere Kjendskab til det store Verdensrige, som skulde stanse deres stolte Erobrerdrømme.

Nutidens Kina er større end Europa baade i Areal og Folkemængde.

I politisk Henseende inddeles Kolossen i:

I. *Vasallandene.*

II. *Det egentlige Kina.*

Naar Kineserne omtaler Vasallandene, bruger de altid Benævnelsen *Kow-wa* — udenfor Portene og Passene. Og disse Lydriger ligger ogsaa bogstavelig talt udenfor «Den store Mur» og bagenom høie Fjeldkjæder, som adskiller dem fra det egenlige Kina.

Hvis en Oprørshovding under et Dynastiskifte har havt Held med sig, vil han vistnok forsøge at sætte sig i Besiddelse af Vasallandene, fordi de nu engang i Historiens Løb har anerkjendt den kinesiske Keisers Overhøihed; men Usurpatoren vil alligevel anse sit Værk som fuldbragt i det væsentligste, naar de 18 Provinser, *Shih-pa-sang*, som det egentlige Kina benævnes, har svoret ham Lydighed.

Vasallandene skal jeg kun omtale i al Korthed. Størst er Mongoliet, der hovedsagelig bestaar af Høisletter og Ørkener. Landets Areal er ca. 100 Gange saa stort som Danmarks. Paa denne uhyre Flade lever bare et Par Millioner Nomader — Efterkommere af Dsjengis Khans stolte Krigere.

Manchuriet har et dobbelt saa stort Areal som Frankrig, men knapt Fjerdeparten saa mange Indbyggere. Dette Land har hovedsagelig tiltrukket sig Opmærksomhed ved at være Keiserhusets Hjemland. I 1644 besteg nemlig Manchuhovdingen Shun Che Dragetronen, og hans Efterkommere har siddet der siden den Tid.

Turkestan er beboet af en halv Million Muhamedanere. Her var det, at den berømte Yakub Beg i 60Aarene begyndte at danne et stort Rige, som en kort Tid syntes at skulle true selve Kinas Selvstændighed. Men ved Yakubs Død faldt hans stolte Bygning sammen, og Turkestan bestyres nu som før af en kinesisk Kommissær.

Bjerglandet Tibet er ca. 3 Gange saa stort som Frankrig og har henved 6 Millioner Indbyggere. Tibet er Buddhistsekten Lamaismens Hovedsæde, og det var jo herfra, at Madame Blavatsky, Theosofiens afdøde Prestinde, fik sine Mahatmaer, et Paafund, som Max Müller gjør saa blodig Nar af i et Numer af *The Nineteenth Century*.

Til Slutning har vi Halvøen Korea, som Japaneserne sandsynligvis vil forspise sig paa. Korea er af Storbritaniens Størrelse og har henved 10 Millioner Indbyggere.

Alt i alt omfatter *Kow-wa* eller Vasallandene et Areal af 8 Millioner □ Km., det vil sige 4/5 *af Europas Størrelse.*

Ethvert af Landene er beboet af forskjellige Nationaliteter, der taler sit eget Sprog, med særegne nationale Sæder og Skikke. Men disse anser Kineseren for rent barbariske og betragter *Kow-wa,* i endnu høiere Grad end Europæeren, som nogle ukultiverede, ubehagelige Regioner. Derfor hænder det ikke saa sjelden, at Keiseren forflytter daarlige Embedsmænd til en eller anden administrativ Post i disse Egne. *Kow-wa* er — kort sagt — Kinas Sibirien.

Men trods dette triste Syn paa Vasallandene er Kinesernes merkantile og koloniserende Aand Aarsag til, at et stort Antal af det himmelske Riges Sønner er trængt frivillig ind i disse Regioner, dels i Egenskab af Nybyggere, dels som Handelsmænd. Og ved disse Pionerer har kinesiske Sæder og Skikke lidt efter lidt løftet disse Nationers lave Kultur. Tibet er det Land, som er forblit mest uberørt, men Tibetanerne er ogsaa det Folk, der staar Kineserne nærmest i Civilisation.

⁂

Efter denne korte Skitsering af Vasallandene skal vi indtil videre kun befatte os med *Shih-pa-sang* — det egentlige Kina, et Land der praktisk talt er befolket af *en* Race, der har *et* Skriftsprog med *samme* nationale Sæder og Skikke.

Menigmands Begreber om dette Kjæmperiges Betydning og Størrelse er i Regelen meget omtaagede. De fleste tænker sig et Land saa stort — ja som for Eksempel Frankrig; en Region helt igjennem utrolig tæt befolket i Lighed med London eller Paris. Men det ved vi jo er en Vildfarelse. Kina er ikke engang saa tæt befolket som Tyskland. Det er kun paa Grund af sin Udstrækning, at *Shih-pa-sangs* halvfjerde Hundrede Millioner har faaet det fornødne Albuerum.

De 18 Provinser dækker nemlig en Flade paa henved 4 Mill. □ Km. Altsaa 100 × Danmark, 14 × Storbritanien, 13 × *Norge* eller $7^1/_2$ × Frankrig.

Den fysiske Geografis Hindringer har udestængt Kineserne fra Berøring med Udenverdenen. Det skal have været Aarsagen til, at den kinesiske Race i Aartusinder er forblit en eneste homogen Nation, uagtet den har spredt sig udover et saadant uhyre Territorium.

Saaledes mener mange, men det er ikke Tilfældet, *for flere af Provinserne er adskilt fra hverandre ved Floder, mod hvilke Rhinen er en Smaaelv, og ved Fjeldkjæder, som kan kappes med Alperne og Pyrenæerne i Vildhed og Uoverstigelighed.*

Hvad kan da være Aarsagen til dette enestaaende Fænomen, at den kinesiske Race, paa modsatte Flodbredder, i Dalene paa begge Sider af mægtige Fjeldkjæder, er forblit *en* Nation *trods de fysiske Hindringer?*

Et nærmere Studium af Kinas Historie og Litteratur vil give Opløsning paa Gaaden. Man vil finde, at Folkets Lærere fra Oldtiden af har fæstet sine Øine paa enkelte uforanderlige Elementer i Menneskenaturen. Paa disses Grundlag har de bygget op den ene Fællesinstitution efter

den anden, som alle har hjulpet til at styrke Sammenhængskraften mellem Individerne. Disse Institutioner er stadig blit forbedret op igjennem Tiderne — og se Monumentet! Det mest storartede som Verden nogensinde har seet. Et Monument ligesaa overlegent Ægypternes Pyramider, som Aanden er Materien overlegen. *En kompaktnational Nation paa halvfjerde Hundrede Millioner af Jordens flittigste, nøisomste, fredeligste, ædrueligste og maaske mest begavede Mennesker.*

Kineserne begyndte sin nationale Existens med de ældste af Oldtidens Nationer; de har overlevet sine samtidige, Babylonerne og Ægypterne; de har overlevet Perserne, Grækerne, Romerne, og det vil være et stort Spørgsmaal, om de ikke overlever os ogsaa; for Kineserne besidder idag ligesaa megen Ungdom, ligesaa megen Livskraft, som den yngste af de unge Nationer.

Og i denne lange Livsperiode tror mange, at Nationens Kulturudvikling har staaet stille! En saadan Formening høres vistnok latterlig ud for dem, der har lidt Begreb om Kulturhistorie; men jeg nævner det bare, da jeg saa ofte er mødt med en saadan Meningsytring. At et Folk kan staa paa samme Udviklingstrin i Aartusinder, vilde jo være et uforklarligt Fænomen. *Et Folk, der ikke gaar fremover, er dømt til Undergang,* for da vilde det vende tilbage til sin vilde *Urtilstand.*

Nej, Kineserne har nok ikke staaet stille; men Forskjellen mellem vor Kulturudvikling og deres er følgende: Vesten har i halvtredie Tusen Aar udviklet sig fra et meget lavt Standpunkt til det høie, overlegne Trin, vi nu har naaet til — i det sidste Aarhundrede med rivende Hurtighed. Kineserne eied derimod en forholdsvis høi Kultur

allerede for en fem Tusen Aar siden, og paa denne Grundmur har de bygget gjennem Tiderne — sent, men sikkert.

Som jeg tidligere har udtalt i »*Kineserne og den kristne Mission*«, saa tror jeg, at vi i Fremtiden vil faa se en voldsom Kamp mellem Østens og Vestens Kultur. Hvad Resultatet blir, ja det ved kun Han, der styrer hele Menneskeslægtens Skjæbne. For dem, som har studeret begge Kulturretninger op gjennem Tiderne, er desværre et Kompromis næsten utænkeligt. Et er sikkert: *Kampen vil ha større Følger end nogen anden historisk Brydning mellem Racerne.*

Andet Kapitel.

Aarsagen til Missionsurolighederne i 1891.

Kinesernes Sammenslutningsevne. — Hemmelige politiske Selskaber. — *San-ho-hui.* — Organisation. — Ceremonier. — *Ko-lao-hui*

Ingen Race besidder større Evne til at slutte sig sammen om et fælles Maal end den kinesiske.

Mange Aarhundreder før Vesten indsaa Sandheden af Ordsproget: «Enighed gjør stærk», har Kineserne anvendt Sætningen i Praksis. Intet Land er saa rigt paa Foreninger og Samfund som «Det himmelske Rige», og disse Sammenslutninger *en masse* griber ind i enhver Gren af det sociale Liv.

Foreløbig vil vi kun befatte os med de hemmelige politiske Selskaber, der ofte har spillet en meget fremtrædende Rolle i Kinas Historie. Deres Navne er Legio; men man svæver endnu i Uvished, om hvert Selskab virker *uafhængigt* af de andre eller, om de bare er Forgreninger af *et eneste* stort Forbund.

De mest bekjendte og frygtede af disse politiske Foreninger er kjendt under Navnene *San-ho-hui* og *Ko-lao-hui.*

Det første Selskab er meget gammelt, men fik først

nogen større Betydning efter Manchuernes Erobring af Kina i Midten af det syttende Aarhundrede — altsaa samtidig med, at *Frimurersamfundet* begyndte at vinde Tærræn i Europa. Og der er saa mange Ligheder mellem de to, at mange mener, at begge har en *fælles* Oprindelse.

Efterat Manchuhøvdingen Shun Che havde besteget Tronen i 1644, gik der endnu flere Aar hen, før de sydøstlige Provinser bøied sig ind under Tartarernes Herredømme, og helt op til Taipingeroprøret* var disse Landsdele Hovedsædet for San-ho-hui.

Foreningens oprindelige Hensigt var ligesom hos Vestens Frimurere: *at søge efter det rene Lys eller Sandheden.* Nu heder Sandhed eller det rene, klare Lys «Ming» paa kinesisk, og det var ogsaa Navnet paa det gamle Dynasti, der indehavde Tronen før Manchuerne. Da Selskabet antog en politisk Karakter gik «Ming» over til at betegne Dynastiet, og San-ho-huis Løsen har siden den Tid været: *Fang Ching, fuh Ming!* — ned med *Ching* eller Manchuerne; gjenopret *Ming* eller et nationalt Dynasti!

Under de første kraftige Herskere af det fremmede Herskerhus kunde Selskabet bare existere ved at bevare den dybeste Hemmelighed, men alligevel skjød det en kraftig Vækst. Loge efter Loge blev dannet og Medlemmerne holdt sine Møder om Natten paa afsidesliggende Steder for ikke at overrumples af Autoriteterne. Forsamlingshuset omgaves ogsaa i Regelen med Faldgruber for Sikkerheds Skyld.

De mere fremragende inden Samfundet opfandt samtidigt et meget indviklet Ceremoniel, hvis Detaljer kun kjendtes fuldt ud af Stormestrene.

* 1848—1865.

Og dette synes ofte at være Tilfældet med hemmelige Selskaber. Det oprindelige Maal fordunkles lidt efter lidt af vanskelige og undertiden latterlige Ritualer, der nominelt formes for Institutionens egen Skyld, medens de i Virkeligheden er opfundet af Samfundets mere begavede Medlemmer i den Hensigt at vinde Magten over de menige Brødre. Akkurat den samme Tendens, som vi synes at spore i det religiøse Hierarchi — Menneskene har jo altid næret en Længsel efter noget bedre end det, som Livet hernede byder paa. De intelligente Elementer har forstaaet Tidens Tegn og fremstillet sig for Masserne som Individer, der var i Besiddelse af visse Hemmeligheder og Aabenbaringer — Nøglen til Længslernes Maal — *Himmelen*, *Nirvana* eller, hvad man nu har benævnt det salige Hjem, hvor al Elendighed skal ophøre.

Hr. Giles, den mest bekjendte af de kinesiske Sprogforskere, skildrer i et Foredrag, som han engang holdt i den «joniske Loge» i Amoy*, en Kandidats Indforelse i San-ho-hui, og jeg skal tillade mig at gjengi Ceremoniellet i al Korthed.

Først skal Kandidaten ta et Bad og ifore sig et Sæt hvide Klær. Istedetfor Sko og Strømper maa han nøie sig med Straasandaler, «fordi ingen lægger Mærke til den Fattige», siger Brødrene, der hjælper ham med Paaklædningen. Derefter gives et Signal ved Logens Indgang, og Kandidaten føres ind til Forsamlingen. Idet han nu knæler ned ved et Alter, maa han gjenta de hoitidelige Forpligtelser, som en af Medlemmerne læser op, og dette tar adskillig Tid, for Ritualet bestaar ikke af mindre end 37 *Artikler*.

* Kinesisk Traktathavn.

Før denne Ceremoni begynder, skjæres Hovedet af en hvid Hane, og Kandidaten drikker lidt af Blodet blandet med Vin. Hanens Død skal være Symbolet paa, at han først maa ansees som død for den øvrige Verden, før han kan bli en af Samfundets Brødre. At man netop har valgt en *hvid* Hane, kommer af, at den er Symbol paa Aarvaagenhed og Hjertets Renhed.

Naar de 37 Artikler er oplæst, sætter man en tændt Røgelsespinde i Nærheden af Kandidaten, der bøier Ansigtet mod Jorden, idet han ber Brødrene at udslukke hans Livslys ligesaa hurtig som Røgelsen fortæres, hvis han skulde bryde sine Forpligtelser eller aabenbare Hemmeligheder. Han blir derpaa eksamineret af Logens «Mester», og «Fadderen» underretter ham om, hvad han skal svare.

Mesteren: *Hvor høi er Logen?*

Svar: *Saa høi, som Øiet rækker.*

Hermed menes, at Samfundets Virksomhed bare begrænses af Himmelens Blaa.

Mesteren: *Hvor bred?*

Svar: *Saa bred som de 2 Hovedstæder og de 13 Provinser.*

Hvilket skal betyde, at Samfundet er spredt ud over hele Riget. Som jeg før har nævnt, saa inddeles Kina nu i 18 Provinser; men under Mingdynastiet var der bare 13. De 2 Hovedstæder er Peking og Nanking. I den sidste residered den første Keiser af Huset Ming.

Efter Eksaminationen maa Kandidaten gjennemgaa en hel Del andre Ceremonier, og saa erklæres han endelig for optaget i Samfundet.

Næste Morgen indfinder den nye Broder sig hos

Logens Sekretær. Her modtager han en Bog, der indeholder de hemmelige Tegn og andet, som vedkommer ham i Egenskab af Medlem.

Naar Brødre mødes, giver de sig gjerne tilkjende ved at spørge: «Hvor kommer Du fra?»

«Østen.»

«Hvor vil Du gaa?»

«Til et Sted, hvor jeg kan finde mine Brødre.»

Hvis et Medlem forsøger at komme ind i en Loge uden at ha Adgangstegnet paa sig, raaber den ydre Garde: «Jeg vil dræbe Dig,» og Broderen svarer: «Min Strube er haard, jeg frygter ikke.»

Hr. Giles har her antydet, hvorledes Ceremonierne og de forskjellige Løsen var i en Loge, som blev overrumplet af Autoriteterne. Men formodentlig undergaar de stadige Forandringer.

San-ho betyder «Treenighed» og skal være et Symbol paa «Naturens store Magter, Himmelens og Jordens Forening med Menneskene.»

San-ho-hui har i Tidens Løb gjort flere Forsøg paa at faa styrtet Manchudynastiet. Selskabets Stormester udstedte saaledes i Femtiaarene en Ordre til almindelig Reisning, da Hung Siu-tsuen* løfted Oprørsfanen.

Mangfoldige Tusinde Medlemmer slutted sig ogsaa til Taipingerne, og det saa jo ud til, at de skulde faa sit Ønske opfyldt, da Hung 1852 lod sig udraabe til Kinas Keiser i Mingdynastiets gamle Hovedstad Nanking.

Men som bekjendt vendte Lykken sig. Manchudynastiet triumfered efter en sekstenaarig Borgerkrig, som

* En omvendt Kineser, der troed sig kaldet til at indstifte et Fredsrige paa Jorden.

kosted flere Mennesker Livet end nogen anden historisk Feide.

Da Roligheden var gjenoprettet, blev San-ho-hui erklæret i «Rigets Akt», og der begyndte en formelig Jagt paa Selskabets Medlemmer. De fleste flygtede ud til Oerne i det indiske Arkipel og særlig *Straits Settlements*, hvor Selskabet nu skal ha sit Hovedsæde.

Det andet store politiske Selskab *Ko-lao-hui*, syntes i 1891 at skulle faa adskillig Indflydelse paa sit Fædrelands Fremtid ved de Forsøg, som blev gjort paa at faa indviklet Regjeringen i Vanskeligheder med Vestmagterne gjennem Angreb paa Missionen.

Hvad Hovedmotivet har været til dette mærkelige Udslag af Patriotisme, er man fremdeles i Uvished om; ti Autoriteterne har ikke faaet et eneste Medlem til at aflægge nogen Bekjendelse. Men Hensigten maa enten have været Haabet om en *dynastisk Omvæltning* eller en *anti-fremmed Bevægelse.*

Man skulde nærmest helde til den sidste Hypothese; ti Medlemmerne har ofte git sit uvenlige Sindelag mod Europæerne tilkjende. Ko-lao-hui eller «De ældre Brødres Selskab» har nemlig til Løsen: *Kina for Kineserne*, og Hovedsædet er Hunan, Keiserrigets mest fremmedfiendtlige Provins.

Hunan ligger paa Yangtse Kiangs sydlige Bred. Den er Kinas og maaske Verdens frugtbareste Egn, af Norges Størrelse med det tidobbelte Indbyggerantal. Oplysningen staar fra et kinesisk Standpunkt ualmindeligt høit, og Hunaneserne ansees for at være den mest intelligente Stamme af den kinesiske Race. Af den Grund rekruteres et overveiende Antal af Rigets mest betroede Embedsmænd fra Hunan.

De ansættes i alle Dele af Kina, og naar de paa sine gamle Dage trækker sig tilbage til Hjemmet, bringer de naturligvis adskillige Kundskaber og Erfaringer med sig. *Og disse Erfaringer falder neppe ud til Europæernes Fordel.*

Det var væsentlig hunanesiske Soldater, der forsvared Kanton under Opiumskrigene; ti Størstedelen af den kinesiske Armé er ogsaa fra Hunan. Der var ogsaa Hunanesere blandt de Herrer, som Keiseren beordred til at aabne Fredsunderhandlingerne — og Vilkaarene glemmes neppe, før de ydmygende Traktater er blit gjennemboret af samme Slags Vaaben, som de skreves med.

Det er derfor noksaa forstaaeligt, at Ko-lao-hui omfattes med særlig Sympathi i Hunan og de tilstødende Provinser ved Yangtse Kiangs Bredder.

Selskabet skal være stiftet under Taiping-Oprøret; men besynderlig nok kjæmped dets Medlemmer under Manchudynastiets Banner — altsaa paa modsat Side af San-ho-hui.

Den keiserlige Generalissimus Tsêng Kuo-fan* og hans Broder Tsêng Kuo-chüan skal endog ha været blandt Ko-lao-huis Stiftere. Men den Gang var Selskabets væsentligste Hensigt: at yde hverandre Hjælp og Støtte.

Havde Medlemmerne paa den Tid næret anti-dynastiske Følelser, vilde det ha været en let Sag for den hoitagtede Tsêngfamilie at marschere mod Peking efter Oprørets Knusning og indta Manchudynastiets Plads. Der mangled heller ikke paa Opfordringer fra andre politiske Foreninger; men Brødrene Tsêng var ikke i Besiddelse af den fornødne Ærgjerrighed. Muligens tænkte de ogsaa

* Fader til den afdøde Marquis Tsêng, Kinas Gesandt i London og St. Petersburg.

paa den tvilsomme Fordel, som Landet vilde ha af en Dynastiomvæltning, ti da vilde man sandsynligvis nok engang faa Civilisationens Svøbe Tartarerne til Fiender.

Ko lao-hui tæller nu for Tiden sine Medlemmer i Hundredetusender. De menige Brødre tilhører hovedsagelig Soldaterklassen og utilfredse Elementer i Samfundets lavere Lag; men blandt Lederne skal der findes adskillige indflydelsesrige Embedsmænd, baade civile og militære.

Saalænge Tsêng Kuo-chüan leved, var Ko-lao-hui kommet overens om at forholde sig rolig — og der siges: *mod en bestemt Pengesum.* Men det skal ogsaa ha været personlig Ærbødighed overfor den gamle Hædersmand, som har holdt Medlemmerne i Tømme. Ti Uroligheder af enhver Slags, specielt indenfor Tsêngs eget Vicekongedømme Nanking, vilde ha foraarsaget denne Rigets høit betroede Mand mange Ubehageligheder.

Men i 1889 forandredes Stillingen. Den store Patriot sank i Graven og Liu Kun-yi, en *forhenværende Stormester* besteg Nankings Vicekongestol. Denne Herre havde forladt sine Idealer og mistet Kameraternes Beundring ved at melde sig ud af Samfundet for desto sikrere at kunne klyve opad Embedsstigen. Overfor Renegaten behøved hans tidligere Brødre ikke at ta noget Hensyn, og da Vicekongen kort efter sin Ankomst afskediged en Del overflødige hunanesiske Soldater og desforuden stopped flere Pensioner til gamle Officerer, der tilhørte Ko-lao-hui, fandt man at Tidspunktet var kommet til at bryde løs.

I 1890 skal Liu være truet med 3 Ting: *Mord, Opror* eller *Ødelæggelse af de fremmede Missionæreres Eiendomme.* hvis han ikke forandred sin Optræden og betalte en alvorlig Bod. Ved at ødelægge Missionsstationerne

haabed de først og fremst at faa skaffe Vicekongen adskillige Ubehageligheder paa Halsen. Dernæst vilde en Konflikt med Vestmagterne maaske resultere i Manchudynastiets Fordrivelse, og endelig kunde Selskabet faa ta Hævn over Missionærerne, som enhver Patriot anser for værre Landeplage end Græshopperne.

Men Liu af Nanking var just ikke bekjendt for at høre til de bøielige Elementer, og han gav en god Dag i Trudslerne. Kort efter fulgte ogsaa hans Nabo, Vicekongen af Hunan, Eksemplet med Hensyn til Militærpensioner. Hermed fik Krigstemningen inden Ko-lao-hui aldeles Overhaand. Man fandt, at Trudsel No. 3 var mest formaalstjenlig, — og saa begyndte Missionsurolighederne ud paa Vaaren 1891.

Tredie Kapitel.

Udbruddet.

Missionsstationers Ødelæggelse. — Keiserens Proklamation. — Kinas politiske Holdning.

Befolkningen langs Yangtse Kiangs Bredder hører til de stolteste og mest stridbare Elementer i det kinesiske Samfund, og de har stadig havt vanskeligt for at taale de Fremmedes anmassende Optræden.

Som jeg før har nævnt, rekruteres de hemmelige politiske Selskaber særlig fra disse Egne af Riget. Ko-lao-hui kunde derfor ikke have valgt bedre Skueplads for sin Virksomhed.

Helt fra Aarets Begyndelse syntes vi at føle Stormvarsler, og da den russiske Keiserprins* besøgte Kina i April, tænkte mange, at *noget* vilde hænde. Blandt de Byer, der beæredes med hans Nærværelse, var ogsaa Hankow, der ligger 1500 Kilometer ovenfor Yangtse-Kiangs Munding. Bedre Leilighed til at bringe Rusland og Kina i Haarene paa hinanden kunde jo Selskabet ikke faa; men Vicekongen af Hunan, Chang Chi-tung, hvis

* Keiser Nicolaus II.

Hovedstad, Wuchang, ligger paa den modsatte Side af Flodbredden, kom underveir med Ko-lao-huis Planer. Han la flere Kanonbaade i Slagorden udenfor Hankow, og Keiserprinsens Besøg løb meget fredeligt af.

I Begyndelsen af Mai beretted Aviserne, at der hersked en stærk Ophidselse i Distriktet omkring Traktathavnen Wuhu, foraarsaget ved de gamle Rygter om, at de katholske Missionærer havde stukket ud Øinene paa flere af sine Asylbørn for at tilberede *kostbare Mediciner.*

Hvorledes et saa praktisk anlagt Folk, som den kinesiske Middelklasse, kan fæste Lid til saadant Nonsens er næsten uforklarlig. Men jeg vil bare gjøre opmærksom paa, at Anti-Semitismen, selv i Anno Domini 1892, har fremkaldt ligesaa besynderlige Rygter i Europas bedst oplyste Land, Tyskland.*

Den 12te Mai bragte Telegrafen det første Budskab om Udbruddet af Missionsurolighederne i Wuhu, og af Flodbaaden «Ella», som ankom til Shanghai Dagen efter, fik man nærmere Besked om det forefaldne.

Da Skibet paa Morgenkanten havde nærmet sig Wuhu, der ligger midtveis mellem Hankow og Shanghai, blev det stanset af Havnefogden. Denne Herre kom ombord i Natdragt og Overfrakke, som han i Hastværket havde faaet Tag i. Efter hans Ordre styred «Ella» hen til et gammelt Skibsskrog, hvorhen hele den europæiske Befolkning havde tat sin Tilflugt. Nu fik man høre, at Pøbelen havde nedbrændt Jesuiternes Missionsgaard, Børneasylet, Kathedralen og nogle Huse, som tilhørte de fremmede Toldfunktionærer. Efterat dette Værk var fuldbyrdet, havde Mængden stormet løs paa det engelske Konsulat. Konsulen,

* Se «Kineserne og den kristne Mission».

Hr. Colin Ford, redded kun Livet ved at flygte ned til Toldboden, ifort en kinesisk Dragt, som en af Tjenerne laante ham.

Imedens var Toldvæsenets Personale kaldt under Vaaben. De vilde storme løs paa Pøbelen med en Gang, men heldigvis fik Tolddirektøren holdt dem itømme. Var der blit løsnet et Skud, vilde formodentlig den rasende Folkehob ha sendt alle Mand hinsides.

Der laa en liden kinesisk Kanonbaad paa Havnen, men Besætningen syntes at ha liden Lyst til at binde an med Urostifterne. Chefen lod sig nøie med at bringe et Par af Oprørets Hovedmænd i sikker Forvaring ombord i Skibet.

Da en anden Flodbaad kom ind paa Havnen, forlod «Ella» Wuhu og damped nedover. Paa Veien mødte de en liden Sampan*, hvori to halvnøgne Jesuiter havde søgt Tilflugt. Man vilde ta dem ombord, men Presterne afslog Tilbudet, da de vilde vente og se, hvordan det vilde gaa.

Senerehen mødte «Ella» den engelske Kanonbaad «Inconstant», som damped ganske rolig opover, uagtet Chefen pr. Telegram var blit underrettet om, at Uroligheder ventedes. Han havde vel tænkt, at det ikke hasted, men denne Tanke bragte ham senere en meget skarp Kritik i Pressen. 6 kinesiske Kanonbaade løb samtidig opover for fuld Fart, og ved disses Ankomst til Wuhu blev Ordenen øieblikkelig gjenoprettet.

Nu gik et Par Uger hen. Saa kommer nok en Jobspost fra Nanking, Kinas gamle Hovedstad. Den 25de Mai angreb Pøbelen under Ledelse af et Ko-lao-hui-medlem Methodisternes Pigeskole, der blev brændt. Heldigvis havde

* Fladbundet Baad.

Missionærerne Dagen i Forveien faaet Melding fra Autoriteterne om, at et Udbrud kunde ventes naarsomhelst, og de havde derfor samme Aften forladt Byen i Flodbaaden «Kiang Yu». Urostifterne forsøgte ogsaa at brænde ned de andre Missionsbygninger, men Vicekongens Tropper forhindred videre Udskeielser.

Fra nu af gaar Ødelæggelse af Missionsstatitionerne for sig Slag i Slag.

1ste Juni nedbrændtes Katholikernes Bygninger i Tan-Yang.

4de Juni blev den protestantiske Station i Wusueh ødelagt, og ved denne Leilighed gik 2 Menneskeliv tabt.

8de Juni gik den katholske Station i Wusueh op i Luer, og samme Dag meldte Telegrafen om Uroligheder i Kiukiang og Chinkiang; men det kom ikke til noget Udbrud i de to sidstnævnte Steder, da Militæret fik splitte Masserne fra hinanden.

Ogsaa i Shanghai begyndte man at frygte for Optøier. Flere Nætter paa Rad fandt man Plakater opklæbet paa Gadehjørnene, hvori den kinesiske Befolkning opfordredes til at samle sig i Masse og «drive Barbarerne ud i Havet». Alle Missionærer, der leved i Shanghais Omegn, blev anmodet om at flytte ind til Byen, og Voluntørkorpset, som havde gjort saa stor Nytte under Taipingeroproret, beordredes til Vagthold.

Europæerne begyndte nu at bli lidt ilde tilmode. Der blev telegraferet til alle Egne af Østasien efter disponible Krigsskibe, og samtidig sendte Gesandterne en meget skarp Note til *Tsung-li Yamen**, der maatte opfattes som et Ultimatum. Dette øved adskillig Virkning paa

* Udenrigsministeriet.

Regjeringen i Peking. Den indsaa, at der maatte handles med mer end sædvanlig Kraft og Fart, hvis ikke Ko-lao-huis Hensigt — Konflikt mellem Kina og Stormagterne — skulde opfyldes.

Et Par Dage efter bevægedes Keiseren til at udstede en Proklamation af følgende Indhold:

Fremmede Missionærer kom til Kina for at lære Folket Vestens Videnskaber. Det staar udtrykkelig nævnt i alle de Traktater, som Riget har sluttet med fremmede Magter.

For nogle Aar tilbage blev der givet alle Vicekonger strenge Instrukser om at beskytte Missionærerne. Disse har nu været længe her i Landet, lært og oplyst Folket, og altid har de vist et fredsommeligt Sindelag (??!!).

Hvorfor Vore Undersaatter nu vil dræbe dem, brænde deres Kirker og Hospitaler, det kan Vi ikke forstaa.

Saadant har ikke Massen af Folket fundet paa, men de hemmelige Selskaber, der stadig ophidser Vore loyale Undersaatter til Optøier. Lederne har bestandig udbredt skandaløse Rygter om de Fremmede, for at de kan faa en Anledning til at røve og plyndre. Stadig opmuntrer disse Fiender af Staten loyale Folk til at træde ind i deres Selskaber, og dette vil foraarsage meget Besvær, hvis der ikke blir sat en Stopper for denne Virksomhed.

Disse Oprørere skal straffes paa det strengeste; ti Statens Sikkerhed staar i Fare. Vi befaler herved alle Vicekonger, Tartargeneraler og Guvernører at fange alle Medlemmer af de hemmelige Selskaber, føre dem for Retten og henrette dem, hvis de findes skyldige.

Den fremmede Lære prædikes til den kinesiske Nations Bedste. De Omvendte og deres Prester er gode og fred-

sommelige Folk. Det er kun slette Mennesker, som har foraarsaget alle disse Ødelæggelser og udspredt falske Rygter.

Vi befaler paa det strengeste Vicekongerne at udstede Proklamationer, der advarer Mængden mod at give Agt paa, hvad Medlemmer af de hemmelige Selskaber siger. Udstedere af oprørske Plakater skal opdages og straffes. Eiendom og Liv af Missionærer og fremmede Kjøbmænd skal til alle Tider beskyttes, og hvis I Vicekonger forsømmer Eders Pligter, vil I øieblikkelig bli afskediget. Lignende Spektakler har hændt før, og de Fremmede forlangte en uhyre Skadeserstatning.

Vi befaler Eder nu at værdsætte alle Ødelæggelser saa hurtig som muligt, og Vi forbyde eder at lytte til de underordnede Mandariners Historier om, at de ikke er istand til at faa nok Penge ind til at betale de Fremmedes retmæssige Krav.

Lad enhver adlyde disse Ord.»

Kwang-Hsü.

Dette Aars 5te Maaned og 7de Dag. (13de Juni.)

Keiserens Proklamation var naturligvis bare et Produkt af Gesandternes Tryk, et diplomatisk Aktstykke, som de respektive Vicekonger fik tyde hver paa sin Vis.

Alligevel syntes Missionærerne og en Del af den engelske Presse at forbauses over, at der var brugt Trudsler for at fremtvinge et saadant Dokument. Men der havde nok opstaaet større Vanskeligheder, om de europiske Gesandter i Petersburg vilde forlange, at Zaren skulde udstede en Ukas, hvori Urostiftere fordømtes *en bloc*, og

Udlændinger rostes i høie Toner for deres fredelige Sindelag.

Dokumentet burde derfor kun være betragtet som et nyt Bevis paa, at den kinesiske Regjering fremdeles vilde holde sig til sit gamle Program: *Fred, Fred* for *enhver* Pris, selv om vi Europæere kan synes, at det ikke sømmer sig for en saa stor Nations Regjering at bruge diplomatiske Kunstgreb for at holde sig sine Fiender fra Livet.

Velbekjendt blandt Europæere i Kina er den afdøde Censor, Admiral Peng Yü-lin. Jeg skal citere lidt fra hans Bog «Eftergivende Optræden mod de Fremmede», hvilken Bog han udgav i Begyndelsen af Ottiaarene sammen med Hsü Ching-chu, der var Minister i Washington 1884—86.

«Samkvem med Udlændinger», siger Gesandten, «kan lignes med en kronisk Sygdom, som hindrer os fra at gjøre det, der kunde gjøres under sunde Tilstande. Siden Traktaternes Afslutning har Kina lidt paa mange Maader. Sammenlign Traktaten mellem England og Amerika og vore? — — Men desværre, vi er hjælpeløse, just nu. Det er ikke paa Tide at tale om Krig, medens vi er svækket efter Opiumskrigene og Taipingeroprøret. For det vilde bare være at miste Territorium og betale flere Skadeserstatninger. Desuden findes der hemmelige Selskaber i alle Provinser. Saalænge vi har Fred med de Fremmede, kan vi holde dem Stangen, men hvis vi begynder at krangle med de Fremmede, kan vi være sikre paa, at de vil benytte sig deraf og løfte Oprørsbanneret. Derfor er det af yderste Vigtighed, *at vi gir efter, indtil vi er tilstrækkelig forberedt paa Krig*; thi Vestens Nationer er ikke saa høisindede som vi, men forsøger uafladelig at drage Fordel af hverandre. Enhver af de store Nationer

længter efter kinesisk Territorium. Naar de har faaet nogle Havne, vil de ha flere. Indbyrdes Jalousi og delvis international Lov lægger et Baand paa dem, ikke den kinesiske Hær og Flaade. Europæernes Jalousi og Kampe indbyrdes er en Fordel, som Himmelen sender Kina, forat vi kan forberede os. *Naar alt er rede for Krig, da skal vi med ét Slag hævne det Forgangne.*

I Mellemtiden bør vi finde ud, hvilke Nationer, der virkelig er venlig stemt mod Kina og indgaa hemmelige Alliancer med dem.»

Disse Udtalelser tror jeg kan ansees som et noksaa korrekt *Udtryk for den kinesiske Regjerings Politik i Nutiden*, og det vilde vist være heldigt for begge Parter, om Vestens Nationer tog dem *ad notam* og retted sin Optræden derefter.

Fjerde Kapitel.

En uventet Tur til Kanton.

Ombord paa Kanonbaaden «Ling Fêng». — Officerernes Spekulationer. — En uventet Ordre. — Opad Perlefloden. — Kantons Historie. — Det europæiske Setlement. — En Dag i Kanton. — Gadescener. — De 500 Vismænds Tempel. — Marco Polo. — Munkenes Vindskibelighed. — Guttestreger, men ikke Kristenforfølgelse. — Besøg i Butiker. — Elfenbenskugle. — De 5 Bukkes Tempel. — Vanduhret. — Sjørøvernes Erobring af Dampskibet «Namoa». — Kantons Henrettelsesplads «Eksamensbaasene». — Paa den gamle Bymur.

Et Par Mil i Nordvest for Øen Hongkong ved Kantonflodens Munding findes en god Ankerplads, som Europæerne kalder *Castle Peak Bay*. Her vilde man den 25de Juni 1891 se en vakker, hvidmalet Kanonbaad ligge tilankers med det keiserlige kinesiske Drageflag under Gaffelen og aabne Kanonporte. Det er «Ling-Fêng», en af de Krydsere, som staar til Toldvæsenets Disposition*. Man synes at ta Livet med Ro der ombord. De kinesiske Matroser er beskjæftiget med at male og pudse, medens flere europæiske Officerer spadserer sagte op og ned paa Agterdækket i ivrig Passiar med hverandre.

Det er Missionsurolighederne, som drøftes. De sidste

* Se nærmere om den kinesiske Toldadministration i «Fra den kinesiske Mur».

Aviser har bragt daarlige Efterretninger om Stemningen blandt den indfødte Befolkning ved Yangtse Kiangs Bredder. Kanske «Ling-Fêng» kunde faa Ordre til at løbe derop for at *se* lidt paa Spetaklerne? Og det havde nok Officererne Lyst paa, for alle var enige om, at lidt Forandring i Luften vilde være særdeles ønskelig. Kanonbaaden havde nemlig hele Aaret kredset rundt Øen Hongkong fra den ene Ankerplads til den anden, og det blev kjedeligt i Længden. Ud paa Vaarkanten tænkte man sig Muligheden af et Togt ned til Øen Hainan for at jage lidt Skræk i Livet paa Opiumssmuglerne, men nu var Sommeren snart halvgaaet, saa det blev nok bedst at slaa saadanne Tanker ud af Hovedet.

Stewarden kommer og melder, at Lunchen er færdig, og Officererne vil just til at stige ned i Kahytten, da Kvartermesteren raaber fra Kommandobroen, at en Dampslup nærmer sig. Herrerne stanser, gjør helt om og gaar op paa Broen. Jo, ganske rigtig, der kommer Toldvæsenets Dampslup — med Nyheder. Derom tviler ingen af os.

Ja, det er sandt, jeg skulde kanske først forestille et Par af Krydserens Officerer, to Nordmænd fra Horten, Næstkommanderende H. G. Myhre og 3die Løitnant W. Coucheron-Aamot.

Kanske Ordre til at gaa nordover, mente Chefen, en Nevø af Yorks Erkebiskop. Vore Øine lyste i Haabet, men det blev delvis skuffet; for da Chefen fik læst Depechen, som Dampsluppens Fører kort efter overlevered ham, fik vi vide, at Maalet denne Gang var lidt kortere. «Udbrud af Fiendtligheder mod de Fremmede ventes i Kanton — gaa øieblikkelig derop.»

Saaledes lød Kommandoens Ordre til almen Forbauselse; ti vi havde ikke den fjerneste Anelse om, at Kantoneserne brygged paa noget af den Slags. Den almindelige Mening var nemlig, at Ko-lao-hui vilde indskrænke sit Virkefelt til Yangtse Kiangs Bredder.

I Hongkong havde man nok modtat meget alvorlige Telegrammer om Stemningen i Kanton, det var let at skjønne; for den ene kinesiske Kanonbaad efter den anden kom dampende opover i vort Kjølvand, og en seks Mil fra Kanton blev vi indhentet af en hurtiggaaende engelsk Kanonbaad «Pigmy». Men da Ebbetiden kom, blev der for lavt Vande for Englænderen, og den maatte gaa tilankers. «Ling-Féng» derimod stak ikke saa dybt, og vi kom først op alligevel.

Fred og Ro syntes at herske over hele Millionbyen; knapt en Lyd lod sig høre, undtagen langs Flodbredden, hvor flere kinesiske Kanonbaade holdt paa at ankre op i Slaglinie. — Vicekongen havde nok ventet noget af hvert.

Næste Dag fik vi høre, at flere Medlemmer af Ko-lao-hui var ankommet til Kanton for at opfordre Befolkningen til almindelig Massakre af *Fan Kwai-tse* — de fremmede Djævle; men den gamle Vicekonge Li Han-chang havde heldigvis faaet Nys om Selskabets Planer og tat sine Forholdsregler. Der var øieblikkelig blit udstedt en Proklamation, hvori han advared sine Undersaatter mod at begynde Optøier eller fornærme Europæerne. Samtidig blev der telegraferet til Hongkong efter de kinesiske Kanonbaade, som befandt sig i Nærheden, og dette havde nok hjulpet adskilligt; ti Kantoneserne vidste af Erfaring, at den to og syvtiaarige Li ikke var at spøge med.

Ko-lao-hui syntes vistnok at ha forregnet sig denne

Gang, men Planen var ikke saa dum endda; ti Kantoneserne er ikke bekjendt for et meget venligt Sindelag overfor Vestens «Barbarer». Og det har sin gode Grund; et kort Omrids af Byens Historie kan let vise *hvorfor*.

Kanton besøgtes første Gang af Europæerne i det 16de Aarhundrede. Det var Kong Emanuel af Portugal, som greb Initiativet. Han udrusted en Ekspedition paa egen Bekostning, og denne naaed lykkelig frem til Kina Høsten 1517. Et Gesandtskab sendtes til Peking med mange Foræringer, og Keiseren gav til Gjengjæld Portugiserne Lov at nedsætte sig i Kanton og drive Handel med The og Silke.

Nogle Aar senere udsendte Dronning Elizabeth et Par Skibe i samme Ærinde; men disse forliste i det indiske Hav.

Portugiserne fik dog ikke længe nyde godt af sit Handelsmonopol. I Kjøbmændenes Spor fulgte nemlig Bærmen af de portugisiske Eventyrere, der begyndte at drive Sjørøveri og Slavehandel paa Kinas fredelige Kyst.

Rygtet om deres Ugjerninger naaed frem til Peking. De fremmede Handelsmænd blev snart betragtet med mistroiske Øine, og da disse ved flere Leiligheder behandled Kineserne med sit sædvanlige Overmod og taabelig Stolthed, brød Misnøien ud i lys Lue, og en mørk Septembernat fik hele Portugiserkolonien springe over Klingen. Der omkom ved denne Leilighed ca. 1200 af Lusitaniens Sønner.

Saa kom Hollænderne og skulde prøve Lykken; men da var Kina netop rystet af en Dynastiomvæltning, idet Shun Che havde erobret Peking. Sydkina blev dog først mange Aar efter bragt under det nye Herredømme, og i Mellemtiden var der ikke Tale om at drive Handel.

Da Ro og Sikkerhed vendte tilbage under Kang Hi*, havde Englænderne indfundet sig, og Hollænderne maatte vige Pladsen for Albions Handelsgenier. I 1685 fik det ostindiske Kompani Lov til at drive Handel paa Kanton, og nu først begyndte Kinahandelen at faa nogen Betydning for Europæerne. Udførselen af The og Silke tiltog Aar for Aar — men det samme gjorde Indførselen af Opium,

«Ling-Fêng».

denne Gift, der senere skulde tvinges ind paa den kinesiske Nation med Kugler og Bajonetter.

Enhver, som har studeret Europæernes Historie i Kina, kan ikke la være at væmmes. Det er sørgeligt at tænke

* Ludvig den fjortendes samtidige. Den anden Keiser af Dynastiet. Kang Hi er formodentlig den største Hersker, som Kina har eiet.

paa, at det var et Folk, der havde smykket sig med den milde Nazaræers Navn, som for usselt Guld tvang Opiumspesten ind paa det gamle Kulturfolk.

Keiser Kang Hi. 1659—1722.
Gjengivelse af et Billede tegnet i 1691 af Jesuitten Louis Le Compte, der medfulgte Ludvig XIV's Gesandtskab.

Kinas Statsmænd saa den frygtelige Fare, der nærmed sig fra Havet. De forsøgte at holde Vestens Civilisation med dens Opium, dens Mordredskaber og dens Umoralitet

udenfor; men Kineserne maatte foreløbig bøie sig for Englændernes Krigskunst og love at ta imod Giften, som Gjengjæld for den styrkende The, ved den 1ste Opiumskrigs Ophør i 1842.

Flere Havne blev «aabnet» for Handelen. Kanton var ikke stort Felt nok for Englændernes ruinerende Virksomhed. Giften skulde fra nu af indføres *en masse*: men Autoriteterne lod sig ikke bøie alligevel. En Traktats Magt var endnu ikke gaaet op for dem, og der blev lagt den ene Hindring i Veien efter den anden for den europæiske Handel.

En saa oprørende Frækhed burde jo straffes. Kjøbmændene skreg paa *Treaty rights**, og Raabet blev hørt. I 1857 trængte en engelsk Eskadre under General Straubenzee og Sir Michael Seymour op til Kanton, som var Modstandens Centrum. Byen maatte overgi sig og holdtes besat til den 2den Opiumskrigs Ophør i 1861.

Som rimeligt er, glemmer Kantoneserne aldrig denne Forhaanelse og Aarsagen dertil; men Kineserne er Verdens taalmodigste Nation, — og de kan vente.

* * *

Europæernes daarlige Samvittighed har faaet et ganske betegnende Udslag ved Valget af deres Setlement i Kanton.

Kolonisterne saa kanske i Drømme en anden mørk Septembernat; for i de to Opiumskrige var der jo begaaet Forbrydelser mangfoldige Gange saa store som de, Portugiserne maatte bøde for. Men som rimeligt kunde være,

* De Røttigheder, som tilkom europæiske Kjøbmænd ifølge de undertegnede Traktaters Ordlyd.

havde disse nye Indflyttere ikke Lyst til at dele Skjæbne med Lusitaniens Sønner og derfor gjaldt det at sikre sig mod Overrumpling.

Lidt udenfor det Sted, hvor de gamle europæiske Faktorier havde været, laa en sumpig liden Sandbanke, og her beslutted man efter Freden at bygge det nye Setlement. Af de 21 Millioner Dollars, som Kina maatte

Sha-meen.

betale i «Krigsomkostninger», blev 325 000 brugt til at forvandle Sandbanken til en Ø, som blev kaldt *Sha-meen.*

Dette lille europæiske Rige er ikke overvættes stort — bare en Længde af 1000 Meter og en Bredde af 300; men Setlementet har alligevel op til Dato vist sig at være tilstrækkeligt for sin kosmopolitiske Befolkning.

Sha-meen er nu et meget behageligt Opholdssted, og hvad der kanske gjælder mest for Kolonisterne er, at de her føler sig forholdsvis sikre for Overfald; ti Øen er

adskilt fra Flodbredden ved en dyb Kanal, og paa Broen, som fører over denne, staar altid en kinesisk Vagt færdig til at slaa Allarm ved mindste Tegn paa Urolighed.

Soldaternes Bevæbning er vistnok ikke af nyeste Dato; men deres Hellebarder, Spyd og Morgenstjerner vil altid være tilstrækkelige til at stanse en ubevæbnet Hob, indtil Autoriteterne kan sende Forstærkning.

Desuden ligger der som Regel en eller anden europæisk eller kinesisk Kanonbaad tilankers udenfor Sha-meen, og i Bevidsthed om en farefri Tilværelse har den europæiske Befolkning bygget sig prægtige Hjem, omgivne af vakre Haver og løvrige Træer — næsten et lidet Ideal af et jordisk Paradis, som stadig bestryges af de kjølige Vinddust fra Floden.

Men inde i selve Byen, der har de forskjellige Missionsselskaber bygget imponerende Kirker og Hospitaler, og det var vel nærmest disse Bygninger, som Ko-lao-hui først havde tænkt at ødelægge.

Kanton eller Kuangchow-fu*, som Kineserne kalder Hovedstaden for Provinserne Kuangsi og Kuangtung**, har naturligvis adskilligt af Interesse at fremvise, kanske mere end nogen anden By i det himmelske Rige med Undtagelse af Peking.

Jeg havde naturligvis Lyst til at gaa iland Dagen efter vor Ankomst, men Chefen sa, det var bedst at se Tiden an, til den værste Uro havde lagt sig, og saa vented

* *Fu* er et Tillægsord for alle store Byer, der danner et eget *Fu* eller Amt for sig selv.

** Begge Landsdele har tilsammen ca. 29 Millioner Indbyggere.

jeg til Søndag Morgen. De øvrige Officerer mente vistnok, at jeg risikered at bli lynchet af Pøbelen; men jeg lod mig ikke anfægte af mørke Spaadomme.

Udenfor «Sha-meen Hotel» stod en engelsktalende Fører og 6 Kulier med 2 Bærestole. Jeg havde arrangeret alt Aftenen iforveien med Hotelværten. Han raaded mig ved Afskeden til at fylde Lommen med Ti-center, — lidt ubekvemt —, men heldigvis fulgte jeg Raadet, og *la caravane se mit en route.*

At gaa alene gjennem en By af Kantons Dimensioner er naturligvis en Umulighed, især hvis man ikke kan tale Sproget med nogenlunde Færdighed. Desuden anser Kineserne det under sin Værdighed at spadsere, hvis de har Raad til at la sig bære. Ringe Tanker har de om Barbarerne, og endnu mindre vilde de faa, om de fik se en Europæer vandre tilfods gjennem Gaderne uden Følge.

Han vilde bli betragtet med mistænkelige Øine, og derfor vælger alle Besøgende at ledsages af en Fører, der kan svare de Nysgjerrige paa deres Spørgsmaal om, hvor den Fremmede kommer fra, hvor han skal hen, hvad Hensigten med Besøget er etc. etc.

Desuden har Føreren Kjendskab til alle seværdige Steder og spiller paa samme Tid en Rolle som et levende Konversationsleksikon. Han er en Velsignelse for alle, som har liden Tid. I hans Følge faar man se mere paa en Dag end ellers i en Maaned, og for Bryderiet tar denne paalidelige Cicerone en meget moderat Betaling.

Ah Po — saa heder min Fører — har en hel Pakke med Anbefalinger fra Gesandter ned til Turister, og jeg føler mig ligesaa sikker i hans Selskab, som om jeg sad nede i Kahytten paa «Ling-Fêng».

Noget af det mest interessante, som Kanton kan byde Fremmede, er det brogede, uvante Folkeliv i de utallige, stenbelagte Gader. Disse er alle forsynet med høitflyvende, poetiske Navne, malet med sorte Tegn paa Hjørnet eller over de massive, jernbeslaaede Porte, som stænger for uvedkommende Personer ved Nattetider.

Under Latter og Sang, Raab og Skrig myldrer en ustanselig Strøm af levende Væsener forbi vore Bærestole. Her er liden Plads mellem begge Husrækker, fra 4—6 Meter; men Kineserne er høflige Folk og smyger forbi uden at bryde sig om en liden Stød i Ryggen engang imellem.

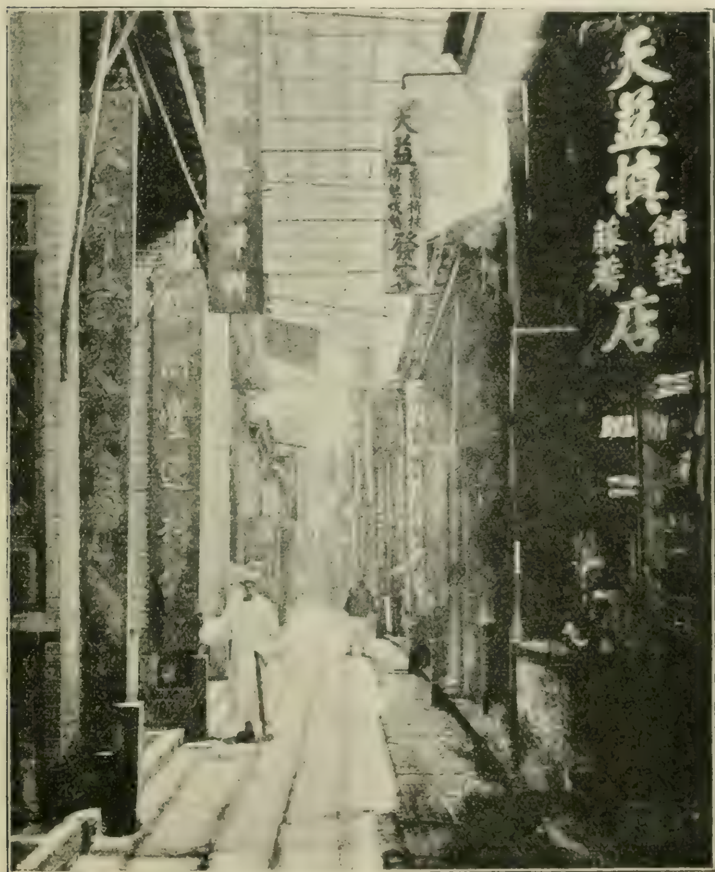
Værre er det, naar man møder en eller anden Procession; ti da maa Kulierne anvende al sin Smidighed for at gaa klar af hverandre, og Fodgjængerne faar finde sig en Plads inde ved Husvæggene, som de bedst kan.

Kineserne er glade i Processioner og Optog, og de griber enhver Anledning til at sætte dem igang. Snart er det en lokal Helgen, som skal æres, snart er det en eller anden Mandarin, der skal aflægge en Visit hos sine Overordnede eller inspicere et eller andet offentligt Arbeide.

En saadan Herremand mødte vi, just som vi skulde snu rundt et Hjørne. Æres den, som æres bør, tænkte jeg og gav mine Bærere Ordre til at stanse og gaa nogle Skridt tilbage for at undgaa Kollision. At Hans Excellence ikke vilde stoppe op for min Skyld, var jo noksaa rimeligt, især da han havde en Æresgarde paa henved et halvt Hundrede Personer.

Først kommer nogle Paukeslagere, som gjør sit Bedste for at underrette Folket paa Gaden om, at en af Nationens Mægtige skal passere. Fornuftigst at gjøre Plads itide. Efter disse øredøvende Musikanter følger flere Personer,

bærende paa røde Trætavler med gyldne Tegn, som oplyser Mængden om vedkommende Embedsmands Navn og

En Gade i Kanton.

Rang. Derefter har vi Mandarinen, siddende stolt og overlegen i sin Bærestol, medens han ser ned paa »Barbaren« med et ironisk Smil.

Bagefter Bærestolen kommer igjen en Hob Tjenere — skidne Kulier, der er leiet for Anledningen og iført de mest bajadslignende Livréer. En kunde næsten fristes til at tro, at disse fattige, lurvede Skikkelser bare er tilstede i Optoget for at fremhæve, hvor høit ophøiet den elegante, silkeklædte Mandarin derinde i Bærestolen er over de andre Dødelige.

Disse Optog med al denne forlorne Stads forekommer altid Europæerne lidt latterlige, og uagtet jeg var temmelig vant med den Slags Skuespil, kunde jeg ikke la være at dra lidt paa Smilebaandet.

Vi bevæger os igjen sagte fremover i Menneskesværmen. Kineserinderne med sit kunstfærdig opsatte Haar, vide Benklær og broderede Bluser tripper forsigtig henover paa sine indsnørede, forkrøblede Dukkefødder. Halvnøgne Kulier løber afsted med tunge Byrder, der balanceres paa smekre, elastiske Bambusrør. Menneskehænder og Menneskeskuldre er nemlig som Regel det eneste Transportmiddel i de trange Gader. Alle mulige Variationer af Stykgods farer forbi. Kulierne her nede i Syden er ikke besværet af formange Klædningsstykker, saa der er god Anledning til at se deres prægtige Muskler og Sener; men de krogede Rygge vidner desværre altfor ofte om overanstrængende Arbejde, Slid og Slæb, som lønnes med en Haandfuld Ris og en tidlig Grav.

Gamle, ærværdige Oldinger med graahvide, tynde Piske spaserer høitidelig frem og tilbage udenfor sine Hjem — alle Forbigaaende gjør ærbødig Plads; for intet Sted paa Jorden blir Alderdommen respekteret høiere end i Kina.

Indimellem lægger vi Mærke til glatragede Buddhist-

prester, med et alt andet end intelligent Udseende. De er letkjendelige disse Østens *Padres* paa sine lange, vide Kjoler, der langtfra udmærker sig ved Renhed. Og det gjør vel neppe deres Hjerter heller; for ellers var de vel ikke saa almindelig foragtede? Ingen Nation sætter Presteskabet lavere end Kineserne, og det mærker Fremmede øieblikkelig paa de ringeagtende Blikke, som Mængden sender dets Repræsentanter.

Folkefærdselen i Kantons Hovedgader er umaadelig, og naar alle disse levende Væsener bevæger sig frem og tilbage med større eller mindre Hastighed, synes der stadig at være Udsigt til, at Passagen skal bli stængt ved et eller andet Uheld, og denne Mulighed forøges endnu mere ved Synet af uhyggelige Hundeflokke, som uafladelig krydser Fodgjængernes Ben.

Derfor er det saa behageligt at sidde i Bærestole, naar man besøger kinesiske Byer. En føler sig saa uberørt af denne babyloniske Forvirring nedenunder, og paa samme Tid blir der saa god Anledning til at studere Gadelivets forskjellige Nuancer.

Vi synes at passere forbi et eneste sammenhængende Varelager, saa fuldt af Butiker findes der i Hovedgaderne. Til høire og venstre, foran og over vore Hoveder sees en uendelig Variation af Skildte i de forskjelligste Former og Kulører. I Regelen er de forarbeidet af lakeret Træ og forsynet med store forgyldte eller kulørte Tegn, som angir Varernes Beskaffenhed og Forretningens Navn. Eller ogsaa bærer Skildtene én eller anden Indskrift, der ofte forekommer os Europæere lidt løierlig.

Udenfor en Restaurant ser vi saaledes et Skildt, som underretter Folk om: «Her gives ingen Kredit — vi

er blit vise af sørgelige Erfaringer». En Hattemager averterer: «I denne Butik nyder Kjøber og Sælger gjensidige Fordele» etc. etc.

Kjøbmandens Navn sees aldrig paa Skildtene. Naar Ah Ling eller Sung Wu begynder en Forretning, er de ikke saa prosaiske at sætte Ah Ling eller Sung Wu & Co. Nei da, et poetisk Sving skal alt prosaisk gives, selv en Barberstue, som f. Eks. har faaet Benævnelsen: «Hallen med det himmelske Lys». Uvist af hvilken Grund, for der er baade mørkt og uhyggeligt derinde.

I det samme jeg omtaler Skildtene, kan ogsaa nævnes, at næsten hver eneste Husvæg er forsynet med en bred, rød Papirstrimmel, hvorpaa der skrives eller trykkes 4 Tegn, som oversat betyder: «Maatte de 5 Velsignelser hvile over dette Hus». En vakker Skik, som jeg haaber maa svare bedre til Virkeligheden end en Indskrift over en Opiumskjøbmands Dør: «Maatte Helbred og Lykke bli tildelt alle, som træder ind over denne Dørtærskel.»

De brogede Skildte hænges op overalt, hvor Pladsen tillader, og undertiden er de større Butiker endog forsynet med fremspringende Gavle af udskaaret, forgyldt Træværk, forat der skal kunne hænges desto flere Skildte op.

Al denne blændende Kolorit og Forgyldning gir de trange Gader et livligt, interessant Præg og danner ligesom en Ramme om Menneskehobens ustanselige Strøm.

Blandt de mere fremtrædende Butiker er Vexelerernes, som kjendes paa lange Strenge af Kobberpenge, der hænges op ved Indgangen. Udenfor Apothekerne sees Rækker af svære Glaslanterner, hvoraf enkelte er forsynet med kulørte Tegn, som underretter Kunderne om, at Medicinerne tilberedes med største Omhu, af bedste Materialier etc. etc.,

og istedetfor vore Navne som «Ørnen», «Kronen», «Svanen», «Elefanten» o. s. v. bruger de kinesiske Apothekere: «Sundhedens Hjem», «Lægedom for alle» og lignende Benævnelser.

Vi passerer gjennem «De titusinde Skjønheders Gade», «Barmhjertighed og Kjærlighed», «Evig Taknemmelighed» og stanser saa tilslut udenfor *Wa Lan-tse* eller «de 500 Vismænds Tempel». Kanton er Templernes By *par excellence*. For Øieblikket findes der henved 800 af alle mulige Variationer og Størrelser. Wa Lan-tse er et af de ældste — 1300 Aar siger man.

Inde i Tempelgaarden har der samlet sig en Masse Mennesker — men faa Andægtige efter Udseende at dømme. Vi maa nærmest tro, at det er en Markedsplads, vi besøger, for hele Rummet optages af en Masse Smaabutiker med det mest forskjelligartede Indhold.

Medens vi staar der og ser os om i denne babyloniske Forvirring, kommer en glatraget Buddhistprest smilende hen til Føreren, og da denne har afgit en fyldestgjørende Forklaring om Aarsagen til Visiten, leder han os ind i en Pavillon.

Midt paa Gulvet staar et af de prægtigste Eksempler paa kinesisk Billedhuggerkunst, en syvetages Marmorpagode, som Keiser Kien Lung har foræret til Wa Lan-tse*). Monumentet er henved 20 Meter høit og forsynet med talrige Indskrifter.

Fra Pavillonen fører Presten os ind i en stor Hal. Her fremvises 500 forgyldte Lerstatuer, som har git Templet dets Navn. Statuerne forestiller i fuld Legems-

*) Kien Lung, Kang Hi's Sønnesøn, regjered med Visdom og Kraft fra 1735—1795.

størrelse 500 af Kinas dygtigste og berømteste Mænd fra Sagatiden og op til Begyndelsen af dette Aarhundrede.

Alle Hoveder er ubedækkede og glatragede — undtagen et.

De 500 Vismænds Tempel.

Hvem kan denne frække Herre være? En sværbremmet Hat skjuler halvt et Ansigt med et alt andet end kinesisk Udtryk; romersk Næse og en stor Knebelsbart nedenunder!

Jo, det er ingen anden end den berømte Reisende, Venetianeren Marco Polo, der er fundet god nok til at optages i Buddhistkirkens Pantheon, en Hædersplads, som mangen af de himmelske Sønner vilde ha git Millioner for. Som jeg tidligere har nævnt, var Marco Polo den første Europæer, som gav Vesten et lidet Indblik i det kinesiske Verdensriges Storhed. Han besøgte Kina 2 Gange, og paa sin sidste Reise opholdt han sig i flere Aar ved Kublai Khans Hof i Peking.

Polo foretog senere flere Reiser som Mongolerkhanens Gesandt i Persien og Indien og overøstes ved sin Tilbagekomst med de største Æresbevisninger. Vistnok forlod Venetianeren Landet, men hans Minde er bevaret gjennem Aarhundreder, og Taknemmeligheden har fundet et vakkert Udtryk ved hans Statues Opstilling i dette Tempel blandt Nationens største Sønner.

Medens jeg staar og betragter Statuerne, stænges alle Indgange ligesom paa et givet Signal, og en smilende Prest stiller sig op ved hver og ber «Barbaren» om Almisse.

En Ti-cent for Synet af de 500 Vismænd!

Vær saa god.

Ti-cent for Pagoden! Ti-cent til Vokslys og Røgelse o. s. v.

Jeg maatte beundre Presternes Vindskibelighed, da jeg endelig kom ud i fri Luft med 10 færre af disse Sølvmynter, og en Taksigelse fløi pr. Tanke til Hotelværten i Sha-meen, som havde git mig det gode Raad at fylde Lommerne med «Luk-op-Sesamer». Forresten kunde nok Fem-center ha gjort samme Tjeneste.

Udenfor Templet mødtes jeg af det eneste fiendtlige Tegn hos Befolkningen under hele Turen. Endel Skoier-

gutter fandt nemlig en stor Fornøielse i at overdænge mig med Apelsinskal, i det samme jeg satte mig op i Bærestolen. Ve mig, om jeg havde tabt Taalmodigheden! Den store Folkemasse udenfor Templet vilde nok ha gjort kort Proces, og de europæiske Kineserhadere kunde maaske faaet Anledning til at skrive om «Kristenforfølgelse» eller noget lignende; ti alle Fornærmelser mod en Fremmed, forskyldt eller uforskyldt, gives jo Navn af Kristenforfølgelse i den europæiske Presse.

Nei lad os bare holde Kristi Navn udenfor saa meget som muligt. Det er ikke Religionen, som optænder mindre blide Følelser overfor Europæerne, men disses barbariske Optræden ved saa mange Leiligheder.

Istedetfor at vise mig fornærmet over Gutternes Apelsinskaller kasted jeg en Haandfuld Sølvpenge ud til de værste Skøiere. Det gjorde Virkning. Der opstod et vildt Haandgemæng om Ti-Centerne, og vi slap ubemærket bort.

Efter dette lille Intermezzo besøgte jeg flere Butiker for at gjøre nogle smaa Indkjøb. Kjøbmændene i Kanton driver en livlig Handel med Turisterne og viser sig derfor yderst høflige overfor Europæerne, der altid betaler høiere Priser end de Indfødte.

Og de viser sig som Regel meget uafhængige disse kinesiske Handelsmænd. Selv om der forlanges en ublu Betaling, saa nytter det ikke altid ligesom overfor Jøderne at staa og prutte. Man risikerer, at Kjøbmanden simpelthen pakker Gjenstanden ind igjen og sætter den tilbage paa sin Plads.

Butik og Værksted staar oftest i Forbindelse med hinanden, og jeg griber Leiligheden til at faa et overfladisk Indblik i Fabrikationen af mange Kunstsager, som udføres

til Europa. Saaledes fik jeg hos en Elfenbenshandler Anledning til at studere Forarbeidelsen af den interessante kinesiske «Elfenbenskugle», der bestaar af 10 concentriske Kugler, den ene indenfor den anden.

Der er flere Mennesker, som har brudt sin Hjerne med at finde ud, hvorledes saadanne Tingester blir fabrikeret. Ialfald gjorde jeg det, da jeg paa min første Sjøreise blev overtalt til at kjøbe et Eksemplar af en omreisende Kuriositetshandler. Jeg tænkte med det samme, at Kuglerne oprindelig var udskaaret som Halvkugler og siden sat sammen med Lim, den ene udenpaa den anden, men et Forsøg i kogende Vand blev uden Resultat. Kuglerne holdt trofast sammen. Jeg tænkte da ikke mer paa Tingesten, før jeg nu efter flere Aars Forløb stod inde hos denne kantonesiske Elfenbenskjøbmand og blev tilbudt samme Slags.

«Om han vilde forklare mig Fabrikationsmaaden?»

«Jo med største Fornøielse, inde i Værkstedet sidder flere Gutter og arbeider paa dem.»

Og her er Opløsningen. Et Stykke Elfenben dreies nøiagtig rundt. Derefter blir Kuglen gjennemboret af et konisk Instrument, saaledes at Hullerne møder hinanden i Midten. Naar det er gjort, fører Arbeideren et fint Staalstykke med en skarp, bøiet Spids ind i hvert Hul, men ikke længere, end at den inderste Kugles Radius blir tilbage. Ved at pirke og skrabe gjentagne Gange i de forskjellige Huller lykkes det saa tilslut at faa løsnet den første Kugle, og nu er det en let Sag at jevne og dekorere dens Overflade ved at bringe de forskjellige Stykker frem til Aabningen af de koniske Huller. Saaledes fortsættes med den anden, tredie o. s. v., og Kunststykket er færdigt.

Disse Elfenbenskugler forfærdiges hovedsagelig for Europæernes Skyld og finder en rivende Afsætning hos de utallige Turister, som aarlig besøger Kanton.

Vi sætter os igjen op i Bærestolene og fortsætter vor Inspektion af Millionbyens Seværdigheder. Først aflægges en flygtig Visit i «de 5 Bukkes Tempel».

Efter et gammelt Folkesagn skal de 5 Aander, som efter Almuens Opfatning behersker de 5 Elementer, Jord, Ild, Metal, Vand og Træ, ha besøgt Kanton i Bukkeskikkelser, medbringende alle jordiske Velsignelser. Men med det samme de berørte Jorden, blev de forstenet, og paa den Maade kom Velsignelsen til at hvile over Byen for bestandig.

Der blev senere bygget et Tempel over Stenbukkene. Her forevises de den Dag i Dag; men vi maa tilstaa, at disse raat udhugne Stenblokke opvækker adskillig Tvil om Originalernes guddommelige Herkomst. Ialfald maa der ha eksisteret en meget primitiv Bukkerace, da Aanderne foretog sin Nedfart til Jorden.

Sagnet har forøvrigt føiet nok et Navn til de mange andre, som Indbyggerne har git Byen. Kanton kaldes nemlig meget ofte for «de 5 Bukkes By». Templet har ogsaa andre Rariteter at opvise. Blandt disse kan vi nævne et kolossalt Aftryk af Buddhas Fod og en uhyre Klokke, som varsler Befolkningen, naar en eller anden Ulykke nærmer sig Kanton.

Dette Museum for den folkelige Overtro er helt igjennem interessant og vel værdt de 10 Cents, som en af Presterne forlanger for Synet.

Et kort Stykke fra Templet ligger en Fjeldknaus, hvorpaa man har opført et høit Vagttaarn. I øverste Etage fremvises et Slags Vanduhr, der i flere Aarhundreder har underrettet Kantoneserne, om de har været forud eller efter sin Tid.

Det er meget sindrig indrettet. Man har stillet 4 Kobberkar trinvis ovenpaa hinanden. Det øverste er fyldt til Randen med Vand og har en liden Aabning, der tillader Vandet at sildre langsomt ned i det andet, herfra ned i det tredie og saa tilsidst ned i det fjerde. Det sidste Kar er forsynet med en flydende Mærkestang, der rager op gjennem et Hul i Laaget.

Efterhvert som det nederste Kar fyldes, skyder Stangen i Veiret og viser Tiden med meget stor Nøiagtighed. Vagtmanden udraaber Timeantallet ved at fremvise et kolossalt Bret paa Taarnets Platform. To Gange i Døgnet øses Vandet op i det øverste Kar, og hver Maaned fornyes det. I disse Mellemrum brændes en Slags Lunte med nøiagtige Mærker, hvorefter man kan bestemme Mellemrummenes Tidslængde og regulere Mærkestangens Høide. Kar No. 2 blev truffet af en engelsk Kugle under Beleiringen i 1858. Heldigvis kunde Skaden udbedres, og det er nu prydet med et Mavebelte.

* * *

Befolkningen i Li Han-changs Vicekongedømme har aldrig været bekjendt for sin Lovlydighed, tvertimod, og det har sine gode Grunde. Som Grænseprovins synes Kuangtung at være særlig skikket for Udvikling af Rovervæsenet.

Naar Lovens Haandhævere gjør det for hedt for Slynglerne, kan de bare trække sig tilbage over Grænsen — eller tage sig en Lysttur ned ad Perlefloden til Øen *Hongkong*, som blev afstaaet til Englænderne i 1842. Under Albions *Habeas Corpus Act* kan nemlig Røverne sove saa trygt paa sine Djunker i Hongkongs rummelige Havn. Efter kinesisk Statistik huser den engelske Koloni et Par Tusind af disse Vikinger. Det hænder næsten daglig, at en eller anden er oppe for Domstolen som mistænkt for en mindre anstændig Levemaade. Men i Regelen blir de sluppet løs igjen — mangelfulde Beviser.

En hel Del af de Sjørøvere, som erobred det engelske Dampskib «Namoa» i December 1890, blev saaledes fakket, men atter frigit. De engelske Jurymænd fordred stærke Beviser, og det er en vanskelig Ting at faa Tag i for europæiske Domstole i Kina, da Ed aflagt for «Barbarer», ja selv for Landsmænd, har liden eller ingen Betydning.

Sjørøveri i Slutten af det 19de Aarhundrede hører jo til Sjeldenhederne og især Erobring af store Dampskibe. Det kan derfor være af Interesse at høre lidt mere om denne Begivenhed.

Tidlig om Morgenen den 11te December ser vi Kystbaaden «Namoa» styre ind paa Hongkongs Havn. Maskinen er vel beskadiget eller Akselen brukket, tænkte flere, som havde seet «Namoa» gaa ud Dagen iforveien paa sin sedvanlige Ugerute til Byen Amoy. Men ud paa Formiddagen fór det som en Løbeild udover Øen og Havnen, at *Dampskibet var blit erobret af Sjørøvere* foregaaende Aften nogle faa Mil udenfor Hongkong. Kapteinen, en Kvartermester og en Passager var dræbt; Sjørøverne havde forladt Skibet ud paa Natten efter at ha medtat de fleste Værdisager.

Efterretningen om denne Tragedie slog alle Mennesker, Europæere som Kinesere, med den største Forbauselse; for den Slags Begivenheder troed man bare hørte Fortiden til. De Dage, da Malayerne og Portugiserne stredes om den tvilsomme Ære at være Asiens værste Fribyttere, var ganske gaaet ud af Mindet.

«Namoa» forlod Hongkong den 10de December om Morgenen, lastet med Stykgods og 255 europæiske og kinesiske Passagerer. Blandt Kineserne fandtes en hel Del Emigranter, som vendte tilbage fra Kalifornien og Straits Settlements med sine surt erhvervede Spareskillinger.

Dette fik en Bande, som havde sit sikre Tilhold paa Havnen, Nys om og la øieblikkelig Planen til Namoas Erobring. En 50—60 Stykker af Kjæltringerne kom ombord som Passagerer uden at vække den mindste Mistanke. Da Dampskibet ved Middagstid var kommet en femti Kvartmil udenfor Hongkong, og alle de øvrige Passagerer holdt paa at spise, styrted Banden i fire Afdelinger op paa Dækket og besatte alle Nedgange til Kahytterne og Maskinrummet. Sjørøverne var allesammen bevæbnet med Revolvere og Sabler og anførtes af en høi, stadselig Kineser, som enkelte Passagerer antog for at være en eller anden rig Kjøbmand.

Stinkpotter blev kastet ned i Salonen og flere Skud affyret gjennem Skylightet til en af Kahytterne, hvor 2den Maskinist og 2den Styrmand just havde sat sig til at spise. En af Kuglerne traf Maskinisten i Armen; han løb øieblikkelig ud af Kahytten og skjulte sig i Maskinrummet. 2den Styrmand, som opbevared Nøglen til Fartøiets Skatkammer, blev derefter tat tilfange.

Røverne syntes at ha havt det mest nøiagtige Kjend-

skab til Skibstjenesten. Fangen transporteredes hen til Skatkammeret, og Døren lukkedes op. Men her blev de skuffet — ikke en Cent! Forresten en Sjeldenhed dette Træf. Skibet pleied nemlig som oftest at medføre store Beløb, og det havde nok Røverne kjendt til.

Imedens denne Undersøgelse fandt Sted, fortsattes Tragedien paa andre Steder af Skibet. En af Passagererne, en Tysker ved Navn Petterson, sad og spiste paa Agterdækket, da han følte sig lidt upasselig og ikke vilde gaa ned i Salonen sammen med de andre. Slynglerne, der frygted for, at han vilde gjøre Allarm, skjød ham ned paa Flekken.

Anføreren, som talte engelsk, raabte derefter paa Kapteinen, Hr. Pocock, og fortalte, at det var hans Mening at berøve alle Passagererne deres Kostbarheder, og bad ham at komme op paa Dækket for at ordne Affæren i al Mindelighed. Kapteinen efterkom Opfordringen, da Anføreren loved, at der ikke skulde bli krummet et Haar paa hans Hoved. Men Hr. Pocock var neppe kommen op af Leideren, før en af Banden affyred sin Revolver lige i Brystet paa ham. Den Saarede havde netop Kraft til at springe ned igjen og ind i sin Kahyt, hvor han udaanded efter en kort Stunds Forløb.

Passagererne løb nu ind i sine Lugarer og laaste Dørene. Røverne forsøgte at drive dem ud ved at skyde gjennem Skylightet og kaste Stinkpotter ned i Salonen. Men da de saa, at dette Arbeide var frugtesløst, sendtes den fangne Styrmand ned i Salonen med Bud, at dersom de gik rolig ind i Kapteinens Kahyt og forblev der, saa vilde man ikke tilføie dem noget ondt. Alle Passagererne efterkom Opfordringen, men maatte først afgi alle sine Kostbarheder.

Samtidig udførtes Anførerens Ordre paa andre Steder

af Skibet. En malayisk Kvartermester, som havde havt Vagt paa Dækket, blev skudt og kastet overbord. 1ste Maskinist, der ogsaa sad tilbords, da Overfaldet begyndte, løb med en Gang til Kapteinens Kahyt uden at bli anholdt; for det var netop Røvernes Mening at samle dem alle der. 3die Styrmand, som stod paa Kommandobroen, hopped ned paa Dækket og forsøgte at naa Maskinrummet. Dette lykkedes ogsaa, men paa Flugten fik han et Skud gjennem Armen. Dernede var ogsaa 2den og 3die Maskinist, og alle tre skjulte sig under Kjedlerne. Røverne sendte derfor igjen den fangne Styrmand ned for at underrette dem om, at de trygt kunde komme op og gaa ned i Kapteinens Kahyt.

Da alle Europæere nu var vel forvaret derinde, blev Døren tilnaglet og fire Skildvagter sat udenfor. Disse holdt paa at klikke med Revolverne og rasle med Sablerne for at underrette de Fangne om, hvad deres Lod vilde bli, hvis de ikke forholdt sig rolige.

Efterat Europæerne var afvæbnet, drev Sjørøverne de kinesiske Passagerer ind i Salonerne og satte en stærk Vagt ved Dørene.

Nu var de fuldstændig Herrer over Skibet. Et Par af Slynglerne tog Kommandoen paa Broen, og Fyrboderne blev tvunget til at udføre sine Pligter under Trudsel med Dødsstraf.

Skibet fortsatte sin gamle Kurs udover til henved Femtiden. Da blev der dreiet rundt og styret henimod nogle Øer, hvor Anføreren lod Ankeret falde.

I Mellemtiden gik Sjørøverne igang med at bringe alle Værdisager op paa Dækket. Dette Arbeide maatte Mandskabet udføre, medens Seierherrerne nøied sig med

at spadsere op og ned med spændte Revolvere. Da Ankeret faldt, blev Lanternerne tat ind, og samtidig gaves et Par kraftige Stød i Damppiben. Signalet blev straks besvaret fra seks Djunker ved Afbrænding af blaa Lys. Alt syntes at være planlagt til de mindste Detaljer. Djunkene la til langs Dampskibets Sider, og nu begyndte Losningen.

Uagtet de gjerne kunde ha fortsat til den lyse Morgen med Plyndringen, blev bare det mest værdifulde medtat. Formodentlig tænkte Sjørøverne, at det ikke var værdt at løbe den mindste Risiko nu, da alt var gaaet saa heldig. Men de kunde jo ogsaa være tilfreds med sit Bytte; for det skal ha været værdt henved 50000 Dollars.

Da Djunkene var lastet, ødelagde Sjørøverne Ankerspillet, slog Huller i Livbaadene og lod Fyrbøderne slippe ud Dampen. Hermed var de fuldstændig sikret mod Forfølgelse, og saa forlod de Namoa ved Nitiden, efter at ha «foræret» Fyrbøderne 200 Dollars. Disse løb øieblikkelig op af Maskinrummet og underretted de indestængte Europæere om, at Sjørøverne var borte. Døren blev sprængt, og nu havde de igjen sin Frihed efter 8 Timers Indespærring i Kahytten sammen med den døde Kaptein. Hvad de havde lidt i dette Tidsrum, kan lettere tænkes end beskrives.

Officererne satte straks Mandskabet igang med at gjøre Skibet klart. Ankerkjættingen blev skjæklet fra, og da Dampen var oppe igjen, sattes Kursen for Hongkong, og Klokken 8 om Morgenen laa Dampskibet vel fortøiet i Havnen.

«Namoas» Erobring hører til et af de mest forvovne og bedst planlagte Foretagender i sit Slags. Det syntes ogsaa en lang Tid, som om Forbrydelsen skulde gaa

Sjørøvernes Henrettelse.

ustraffet hen. En engelsk Kanonbaad blev vistnok sendt afsted for at opdage Sjørøvernes Smuthuller, men naturligvis forgjæves; ti der gik næsten to Dage hen med Formaliteter, før Baaden kunde komme afsted. Først skulde Guvernøren sende Fuldmagt til den kommanderende Admiral, denne igjen til Kanonbaadens Chef o. s. v., en Fremgangsmaade som de, der ikke var indviet i Regjeringskontorers Sneglegang, tog meget ilde op. Vicekongen af Kanton sendte ogsaa en Kanonbaad afsted; men da denne først skulde ned ad Floden, tog det for lang Tid, før den naaed frem til Gjerningsstedet.

Efterforskninger fortsattes dog med største Energi baade fra engelsk og kinesisk Side. Men enkelte af Sjørøverne var alligevel saa frække at vende tilbage til Hongkong; for der vidste de jo, at de var forholdsvis sikre.

Som jeg før har nævnt, blev et Par af dem grebet men sat i Frihed igjen — af Mangel paa Beviser. Uheldigvis foretog flere af Banden et Par Maaneder efter Begivenheden et mindre Streiftog ind paa kinesisk Gebet, og da var Lykken dem ugunstig. De blev bragt til Kanton, og lidt Tortur aabned Munden paa en af Skurkene. Han tilstod, at han havde været med ved Erobringen af «Namoa,» og opgav Navnene paa flere af sine Staldbrødre. Tortur kan synes barbarisk; men den viste sig her at være vel anbragt; ti hvad den engelske Jury i Hongkong ikke magted, det greied den kinesiske Retspleie. Lidt efter lidt blev flere af Sjørøverne fangne, og omtrent tre Maaneder efter Katastrofen blev 19 af dem henrettet paa en eneste Dag i Nærheden af Hongkong, og en Mængde Europæere overvar med synlig Tilfredsstillelse dette blodige Efterspil.

Da Li Han-chang blev udnævnt til Vicekonge af Kanton i 1888, var hele Provinsen i et eneste Virvar. Feiden med Franskmændene om Tongking havde git Finanserne en ordentlig Aareladning, og dertil kom, at Tusinder af fortvilede Mænd, som Krigen havde gjort hjemløse, vælted sig ud over denne Kinas rigeste Landsdel, hvor Røverhaandværket altid havde git et godt Udbytte.

Li's dygtige Formand, Chang Chih-tung, ansaa Forholdene i Kuangtung for saa brogede, at han havde anmodet Pekingregjeringen om Forflyttelse, en Anmodning som ogsaa blev bevilget. Og da fik den gamle syvtiaarige Li Han-chang det vanskelige Hverv at gjenoprette Ordenen. Den nye Vicekonge tog fat med Jernhaand for at rense Augiasstalden, og det lykkedes. Aldrig har Eiendom været sikrere i denne Grænseprovins.

Men at dette Resultat ikke kunde opnaaes ved nogen særegen Mildhed, er let at forstaa. Snesevis af Røvere har maattet bøde med Livet for sine Misgjerninger, og det er Rygtet om disse hyppige Henrettelser, som har indgit mange Europæere i Kina den Formening, at Li er en moderne Nero. Men det er en Feiltagelse. For det første vilde en blodtørstig Kineser være et Fænomen; ti alle, der har studeret den kinesiske Nationalkarakter, ved nemlig, at dens Særkjende netop er Afsky for Voldshandlinger af enhver Slags — en Fredsommelighed, som grænser til Apathi. Og for det andet kan ingen Dødsdom under almindelige Forhold eksekveres i Kina uden Keiserens Sanktion. Der trænges ligesaa mange Formaliteter for at faa en Morder gjort et Hoved kortere som i Europa. Det er derfor Nonsens at kalde Li for en Nero. Man maa huske paa, at en kinesisk Vicekonge er personlig ansvarlig

for sine Undersaatters Liv og Sikkerhed, og den gamle energiske Herre har vel tænkt, at det var bedre at sikre disse Goder end at la Provinsen terroriseres af nogle Hundrede Banditter.

Det var naturligvis interessant at ha seet Kantons Henrettelsesplads, denne Fredens Slagmark, hvor saa meget Forbryderblod havde flydt. Men mine Forventninger om noget usedvanligt blev skuffet. Vi kom ind paa en rektangulær Plads neppe mer end 15 Meter lang og 4—5 Meter bred.

Ikke et eneste Menneske vilde finde noget særegent ved Stedets Udseende. Hele Grunden var dækket af et Slags Lerkar, som Bønder og Arbeidere bruger til Ildsteder.

— En almindelig Tørkeplads for Potterivarer — tænker vel alle, som ved en Hændelse kommer der forbi. Intet Spor tyder hen paa, at denne Plet havde drukket saameget Forbryderblod.

Nei, her vilde nok Døden fravriste baade Martyrer og Helte ethvert romantisk Skjær, for alt sammen ser saa svært prosaisk ud. Pladsen benyttes ogsaa ganske rigtig til Tørkested, og Lerkarrene blir bare stuvet bort, naar Henrettelser foregaar. Alligevel maa Potteriarbeidere ha solide — ja meget solide — Nerver. Føreren pegte nemlig paa en Krukke med Laag paa.

Om jeg havde Lyst til at se? bare Hovedet af den sidste henrettede Morder!

«Nei, mange Tak», svared jeg; ti Erfaring havde lært mig, at der *findes* Ting, som Mennesker ikke har godt af at se, uden naar Nødvendigheden fordrer det.

Jeg husker specielt en Gang, at jeg fik angre paa min Nysgjerrighed. Det var i Antwerpen. Hver Krog skulde

besees, især saadanne Steder, hvor Nød og Elendighed grinte frem af hvert Hul; ti der tænkte jeg at finde det bedste Felt for Studiet af Menneskene. Paa mine Vandringer besøgte jeg ogsaa Byens nye Hospital, og her fik jeg blandt andet Anledning til at slaa ihjel et Par Timer for en stakkars norsk Sjømand, som havde knust begge Benene sine. Hele Hospitalet blev faret over, kun *La Morgue* var tilbage. Min høflige Cicerone saa spørgende paa mig.

Jo Gudbevares, her maatte jeg ogsaa se mig om!

Synet var ligefrem gyseligt. Der laa et Snes døde Legemer, udstrakt paa Borde, medens kolde Vandstraaler spruted ned over dem forat hindre Forraadnelse.

Aa, hvor megen Jammer og hvilke Lidelser, hvilke Tragedier indeslutted vel ikke dette Rum! Mine stærke Nerver gav næsten tabt derinde i Tusmørket. Ud, ud i frisk Luft!

For at bortjage Billedet af denne Rædselsscene gik jeg — paa Circus om Kvelden. Men dette Eksperiment mislykkedes aldeles; ti naar jeg saa paa Hestene og de vakre Ryttersker, traadte *La Morgues* døde Kroppe frem paa Scenen, nogle hinkende paa ét Ben uden Arme, andre med opskaarne Maver. Jeg maatte forlade Cirkus og skyndte mig hjem til Hotellet.

Næste Dag havde jeg en voldsom Hovedpine, og det vared længe, før Indtrykket fra *La Morgue* blev udvisket.

Denne Episode dukked igjen frem i Tanken, da jeg stod paa Henrettelsesstedet i Kanton; derfor svarte jeg bent Nei. Et raaddent Hoved var ikke noget interessant Syn; men Skarpretteren kunde jeg nok ha Lyst til at se.

Intet i Veien.

Føreren banker paa en Dør, og Manden kommer øieblikkelig ud til os. Nok en Skuffelse. Bare en ganske almindelig Kuli i blaa Bomuldsklær. Ikke Spor af Tegn paa sin frygtelige Bestilling, tvertimod. Han ser saa fredelig og sagtmodig ud denne Skarpretter trods det brede, blanke Sværd, som han viser frem for Ti-cents.

Hvormange han havde dræbt med det?

«500», svarte Fyren med et Smil.

Men dette Antal maatte nok mindst divideres med 100 for at komme Sandheden nær. At slaa en Plade for Europæerne er nemlig en meget almindelig Fornøielse for Kineserne. Desuden havde den berømte engelske Journalist Henry Normann netop publiceret en Artikel i *Pall Mall Gazette*, hvori han omtaler Kjøbet af Skarpretterens Sværd for 5 Dollars. Muligens tænkte Manden at skulle slaa af en Handel med mig ogsaa; for Sværd, der har seet 500 Menneskers Blod, er ikke ofte tilsalgs.

Uheldigvis samled jeg ikke paa saadanne Relikvier, og Fyren fik beholde sit Mordredskab til videre Brug.

* * *

Vi stiger igjen op i vore Bærestole, og næste Visit gjælder Kantons Universitet eller kanske rettere sagt Eksamenshallerne; for Universiteter i europæisk Forstand findes ikke i Kina. Alt Studium maa foregaa paa egen Haand eller ved Hjælp af Manuduktører.

Enhver, som har lidt Greie paa Kinesernes Kultur, kjender til den uhyre Anseelse, som Lærdom nyder blandt alle Samfundsklasser. Eksamener maa der til, hvis man har Lyst til at hæve sig over Mængden. Uden Lærdom

er det vanskeligt at avancere opover paa Embedsstigen. Ved Forfremmelser kommer det hovedsagelig an paa, hvormange Eksamener vedkommende Aspirant har bestaaet, og naturligvis ogsaa, om han har kunnet praktisere sin Lærdom i de underordnede Stillinger.

Naar man læser igjennem Pekinggazetten*, faar man et godt Indblik i denne enestaaende Lærdomstilbedelse. I Indberetningerne fra Provinsguvernørerne omtales ofte Mænd i 70, ja op til 90 Aarsalderen, der med Fortvilelsens Mod har kjæmpet hele Livet igjennem for at føie endnu en Grad til sine Navne, før de stiger ned i Gravens Mørke. Og lykkes det ikke, saa hænder det, at Keiseren belønner deres Udholdenhed med en Æresgrad.

Den første Eksamen holdes i Provinsens største Byer. Tre Aar efter samles igjen alle de Studenter, som har bestaaet Prøven, i Provinsens Hovedstad for at konkurrere om Titelen *Kiu-jen* eller den anden Eksamensgrad.

Selv om man maa sige, at Kantons Fædre har været altfor økonomiske med Plads til Gader og offentlige Parke, saa har de til Gjengjæld vist mere Interesse for Eksamenskandidaternes Arena; ti denne optar en Flade af henved en halv engelsk Kvadratmil.

Efter at ha passeret «Retfærdighedens Port», kommer vi ind i en lang Alle, og ved Enden rager et høit Taarn i Veiret. Her forevises Videnskabens Skytspatron for 10 Cents. Nok en Port, og vi kommer ind paa en umaadelig aaben Plads, saa jevn som et Gulv og belagt med Cement. En stor Del af denne Flade er overbygget af et Tag, der hviler paa høie Piller. For Belysningens

* *King Pau*, Verdens ældste Avis. Udkommer for Tiden tre Gange daglig.

Skyld er det dækket af smaa — Glasruder tænkte jeg; men Føreren oplyser mig om, at det er præparerede *Østersskal.* Gad vide, hvormange Millioner af disse Skabninger der har ladet sit Liv for at dække denne umaadelige Hvælving?

Igjennem «Drageporten» føres vi saa ind til Eksamenshallerne.

Er det et Kvægtorv? kan man gjerne fristes til at sporge; ti saa langt Øiet rækker, sees bare en Uendelighed af smaa Murhuse, der har en mistænkelig Lighed med Baase.

Nei ikke ganske; det er ialfald menneskeligt Kvæg, som huses her — Aspiranternes Opholdssted under Opgavernes Løsning.

Hver af disse Celler eller Baase er 1½ Meter lang, 2 Meter høi og 1 Meter bred. Indeni findes der for Øieblikket ikke Spor af Møblement; men naar Kandidaterne i Oktober strømmer ind til Kanton fra alle Provinsbyerne, har hver af dem med sig et lidet Bord, en Krak og et Ildsted. Vi skal just ikke føle vore Universitetslokalers Hygge her. Men Kineserne finder som saa mange andre i Vesten, at man tænker skarpest, naar Livets Behageligheder er færrest.

Hele Bagsiden af Cellen er aaben, eller rettere sagt, eksisterer ikke; ti som før nævnt, ligner Murhuset en Baas paa en Prik. Disse «koselige» Studierum er opført i lange, snorrette Linjer, 300 i hver, og paa den sidste Baas læses Numer 12000; saa høit kan Antallet af de konkurrerende Kandidater naa.

Dette Cellesystem umuliggjør alle ulovlige Hjælpemidler; ti Studentens Klær undersøges, før Cellerne tages i Besiddelse, og naar han saa har sat sig i Arbeidsstilling derinde, vil han bare ha Udsigt til sin Næste-

mands Frontmur. Tidlig om Morgenen blir hver Kandidat forsynet med Skrivematerialier og Opgaver. Stakkaren faar ikke Lov til at forlade sit Fængsel, før Besvarelsen er færdig. Næste Morgen stænges han ind igjen, og saaledes fortsættes, til Eksamen er slut. Det hænder ikke saa sjelden, at de inspicerende Lærere finder en eller anden Kandidat besvimet i Cellen. Anstrengelsen har været for stort eller Nerverne for svage.

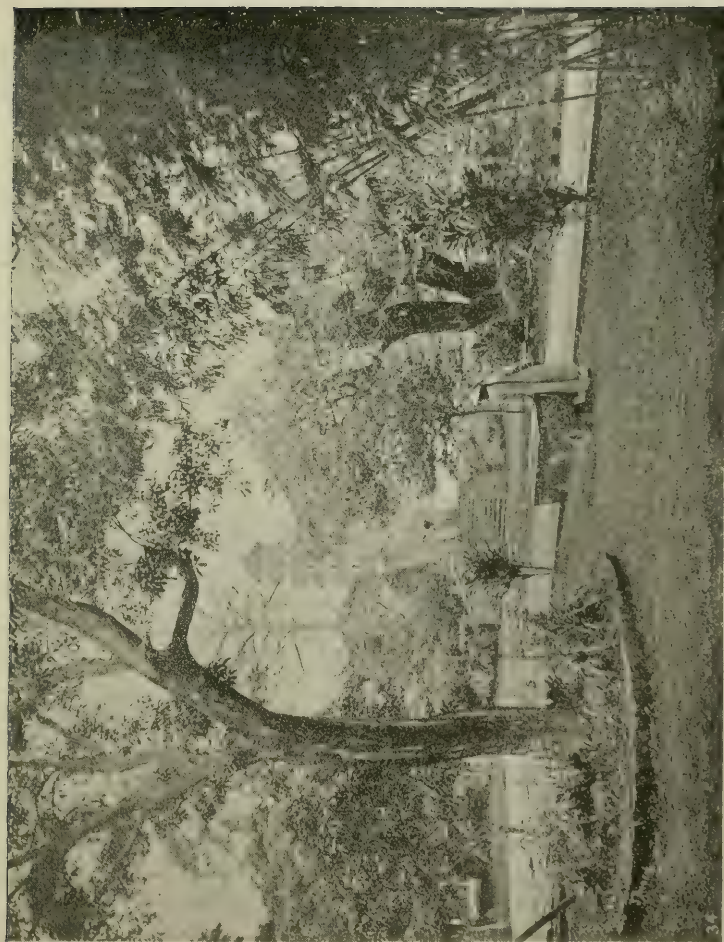
Jeg skal ikke her gaa nærmere ind paa det kinesiske Eksamenssystem, men kun nævne, at det er af umaadelig politisk Rækkevidde og en af de fornemste Aarsager til Rigets enestaaende Sammenhæng. Enhver Kineser paa faa Undtagelser nær har Lov til at konkurrere, og er han født til at herske, vil Eksamener bane Veien. De kinesiske Embedsmænd danner Kinas regjerende Aristokrati, af Folket sat til at styre, ikke ved *Fødselens* Ret som i mange andre Lande, men ved *Talentets*.

⁂

Ligesom i alle store kinesiske Byer findes der i Kanton et særegent Kvartal, hvor de høiere Embedsmænd har sine Palæer og Kontorer.

Fra Eksamenshallerne fortsatte vi Veien direkte til Vicekongens Residents. Gjennem en smukt dekoreret Port kommer man ind paa en stor aaben Plads, der omgives af ærværdige Kjæmpetrær, som danner en skyggefuld Allé helt op til Vicekongens Modtagelseshal.

Jeg kunde nok havt Lyst til at aflægge den gamle Li en Visit; men da jeg ikke var forsynet med noget Introduktionskort fra Konsulen, maatte jeg nøie mig med

Den vicekongelige Park.

at kaste et Blik ind paa den aabne Veranda i det Haab, at den mægtige Herre skulde befinde sig blandt de Mandariner, som sad der og drak The. Men Ah Po kunde ikke opdage ham, og saa dreier vi rundt Hjørnet af Palæet og kommer ind i en overordentlig vakker Park opfyldt af en overdaadig tropisk Vegetation. Indimellem sees smaa Damme dækket af Lotusplanter, der netop holder paa at blomstre.

Alt ser saa uendelig roligt og fredeligt ud herinde, rigtig en paradisisk Plet, hvor Kantons gamle Vicekonge kan faa hvile ud efter de tunge Regjeringsbyrder. Og for at gjøre Idyllen endnu mere fuldendt løber talrige Gazeller og Daadyr rundt omkring, mens de af og til stanser og ser paa de Besøgende med sine prægtige, trofaste Øine, uden mindste Tegn paa Frygt. For at vise, hvor tamme Dyrene er, banker Parkens Opsynsmand paa et lidet Lerfad fyldt med Ris, og straks springer et Par Daadyr hen til ham og begynder at spise af Fadet.

I Parkens Baggrund sees en ærværdig, mosbegroet Pagode. Det skal være en af de ældste, som findes i Kina. Den blev nemlig bygget i det 6te Aarhundrede af Keiser Wu Ti.

Jeg vilde gjerne ha tilbragt Resten af Eftermiddagen her i disse romantiske Omgivelser og vandret omkring i de løvrige Alléer, mellem Sydens glimrende Blomsterpragt; men Ah Po var af en anden Mening; der var endnu meget, som skulde besees, og saa maatte jeg modstræbende forlade Vicekongens prægtige Park og fortsætte Veien videre gjennem Millionbyen.

Og nu snart begynder vi at nærme os den modsatte Side af den tusindaarige Mur, der omslutter hele Kanton. Netop som Bærerne skal til at stige op paa Voldene, gir Føreren et Vink til at stanse.

Om jeg ikke havde Lyst til at se den ældste muhamedanske Moské i Kina?

Jo da, en saadan Raritet var nok værdt at beskue, og saa bar det nedover igjen. Bare et Par Minutters Gang, og vi er ved Maalet. Forresten ikke meget for Øiet — en forfalden Bygning med en Mængde arabiske Skrifttegn udenpaa Døre og Mure; men Moskéens Historie kan ha sin Interesse.

Den er opført i Muhameds Levetid af Araberen Wah Abi Kabscha. Han var en Fætter af Profeten og besøgte den kinesiske Keiser som Muhameds Sendebud omkring Aaret 630 eft. Kr. Keiseren modtog Araberen meget naadig og gav ham Tilladelse til at bygge en Moské i Kanton. Da den var fuldført, seiled Wah Abi Kabscha tilbage til Arabien for at underrette Profeten om det lykkelige Udfald af sin Sendelse. Men da var Muhamed allerede død.

Wah Abi Kabscha fik en Kopi af Profetens efterladte Skrifter, og dermed vendte han igjen tilbage til Kanton, hvor han kort efter døde. Araberens Grav kan endnu sees et kort Stykke udenfor den nordlige Bymur og er de kinesiske Muhamedaneres fornemste Valfartssted.

———

Paa det høieste Punkt af den ældgamle Bymur staar et ærværdigt, femétages Tempel. Det er omgit af et

frodigt Grønsvær og mosbegroede Banantrær. Alt aander Fred heroppe. Ingen Støi af Kantons raske Pulsslag rækker frem til denne Høi. Der er intet, som forstyrrer

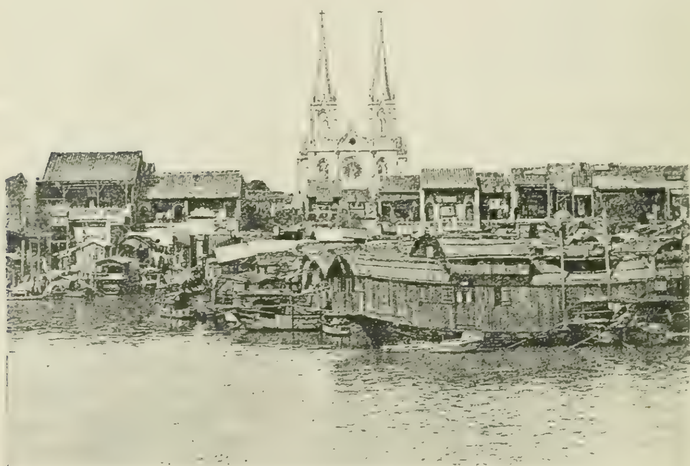

Templet paa Bymuren.

Naturens Harmoni. Her er just Idealet af et Hvilested for den trætte Fremmede, som idag har gjennemstreifet Kjæmpebyen paa kryds og tvers. Netop et Sted, hvor

jeg kunde forsøge at samle og sortere de forskjelligartede Indtryk, som jeg havde modtat i Dagens Løb.

Og deroppe paa Verandaen i øverste Etage nyder jeg den prægtigste Udsigt, mens jeg drikker Theen, som Buddhas Prest sætter frem paa et lakeret Bord. Udover Perlefloden løber Myriader af Smaafartøier frem og tilbage i alle Retninger. Langs Bredderne har Kantons flydende

Den katholske Kirke seet fra Floden.

Befolkning sit Tilhold paa Tusinder af Djunker. Nedenunder ligger Kjæmpebyen lig en uhyre Samling af Bikuber. Men høit op i Luften, høit over Krybet og al Usseldom paa Jorden rager Korset paa det romersk-katholske Kirkespir. Selv de syv og ni Étager høie Pagoder, som sees i alle Retninger, maa gi tabt — ligesom et Tegn paa Seier for Nazaræerens livsfriske Lære.

Over paa den anden Side af Muren strækker nogle

grønklædte Marker sig op over Landet, saa langt Øiet rækker. Ikke et Træ, ikke et Hus viser Spor af Menneskers Tilstedeværelse, og dog er der Millioner paa Millioner — for her er «*De Dødes By*», Kantons Begravelsessted.

Ser man lidt nærmere paa de grønklædte Sletter, opdages en Uendelighed af Smaahauge med hvide Pletter indiblandt. Dagens Dronning holder just paa at gaa til Hvile bag «De hvide Skybjerge», men først sender hun os sit sidste Farvel. Straalerne spredes udover dette milelange Skjulested for saa mange knuste Forhaabninger, for talløse Sorger og glimrende Triumfer.

Men selv der ude i «De Dødes By» synes Solskinnet kun at falde paa Solskinnets Børns, de Riges og Fornemmes hvide Gravsteder, som stikker saa af mod de Fattiges grønklædte Hauge.

Ja, vis dig bare partisk nu ogsaa, Soldronning! Sorgens Børn trænger ikke dine Straaler for at oplyse den Plet, hvor de har faaet Lov til at hvile til hin den store Dag. Ingen Slægtning kommer for at knæle ned ved disse Jordhauge uden Mindestøtter. Stakkarne skrev sine Navne i Vand, mens de kjæmped for Tilværelsen; og Erindringen om dem svandt vel ligesaa hurtig som Vandet, der rinder nedover Perlefloden, hvis Bugtninger kan skjelnes mange Mil udover Li Han-changs Vicekongedømme.

Femte Kapitel.

Avisfeiden.

Det klarner op paa den politiske Himmel. — Diskussion i Pressen *A Chinese.* — *Defensio Populi ad Populos.* — *Hunan Literature.* — Spørgsmaalet om Provinsen Hunans Aabning. — Det sortner til igjen. — Storm i Anmarsch. — «Ling-Fêng» faar Ordre om at gaa nordover.

Efter vor Tilbagekomst fra Kanton gik «Ling-Fêng» igjen tilankers paa Castle Peak Bay, og vi opgav alt Haab om videre Udflugter; ti Uroen begyndte at lægge sig igjen. Ko-lao-hui syntes at ha tabt Modet, og dermed var Faren for en Borgerkrigs Rædsler foreløbig afvendt. Stormagternes Gesandter loved at forholde sig passive, saalænge Regjeringen handled overensstemmende med den keiserlige Proklamation af 13 Juni og udbetalte Skadeserstatninger for de ødelagte Eiendomme.

Autoriteterne gik ogsaa straks igang med sine Undersøgelser af de indsendte Fordringer. Flere af Europæerne slog paa Ædelmodighedens Streng i Pressen og mente, at Missionen burde opgi sine Krav, da man vidste, at disse umaadelige Pengesummer skulde inddrives i de Distrikter, hvor Opløbene var foregaaet. Dette vilde ha været en god Leilighed til i Praksis at vise sin Kjærlighed

mod det arme Folk, hvis Velgjørere de stadig erklærer sig at være. Men den Slags Ædelmodighed syntes ikke at finde nogensomhelst Gjenklang i Missionærernes Bryst, tvertimod. I Wuhu alene fordred man en Skadeserstatning paa henved ½ Million Kroner og strengeste Straf over Hovedmændene for Opløbene.

Jeg nævnte, at Uroen havde lagt sig, men i dens Sted begyndte en Pressekrig, som i Voldsomhed og stærke Udtryk minded om de politiske Valgkampe i Europa. Themaet var naturligvis Missionen, og Diskussionen fik forøget Interesse, da flere europæisk uddannede Kinesere blanded sig op i Striden.

I Særdeleshed tiltrak Signaturen *A Chinese* sig en mer end almindelig Opmærksomhed. For det blev snart en offentlig Hemmelighed, at *A Chinese* ikke var nogen anden end Vicekongen Chang Chih-tungs begavede Privatsekretær, og Meninger, der fremkom fra et saadant Hold, kunde jo ansees for at være de samme, som Chang Chih-tung selv havde om Missionens Virksomhed. Hans mest bekjendte Indlæg i Sagen, *Defensio Populi ad Populos*, der optoges i *North China Daily News* og senere i engelske, amerikanske og norske Blade, frembragte en ren Syndflod af Besvarelser fra modsat Hold. Men faa af disse udmærked sig ved Saglighed eller Moderation.

Og det kunde man heller ikke vente. Lidenskaberne var vakt, og Fanatikere og uerfarne Missionærer kom med Udgydelser, der indbragte dem en alvorlig Kritik fra deres Kollegaers Side.

Samtidig begyndte en fornyet Flom af de afskyelige Produkter, som i Kina gaar under Navn af «*Hunan Literature*». Man erindrer maaske, at jeg i Kapitlet om de hemmelige

Selskaber nævnte, at Hunan var den mest fremmedfiendtlige Provins, og at de hemmelige Selskaber særlig rekruteres fra den Kant. Som en Modvægt mod al den antikristelige Litteratur, der blev fabrikeret i Hunan, tog forskjellige Missionærer til Gjenmæle i alt andet end forsigtige Udtryk. Deres Brochurer indeholdt ofte de mest irriterende og fornærmelige Angreb paa Nationens hellige Bøger.

Nu gjengjældte de hunanesiske Skribenter disse Herrers Udfordringer, men paa en Maade, som slet ikke sømmed sig for den store Konfucius' Disciple.

Det er sorgeligt at læse mange af disse Pamfletter, som kritiserer Bibelen, Traktaterne og Missionærerne selv. Det er en Skamplet paa Hunans intelligente Befolkning, at den har taalt Udbredelsen af saadanne raa Produkter. Men vi maa ogsaa tilføie, at en stor Del af Forfatternes Kritik grunder sig paa Misforstaaelser, opstaaet ved daarlig Oversættelse af de kristelige Skrifter, og det har vist sig ved nærmere Undersøgelser af bekjendte Sprogforskere, at flere af de raaeste Udtryk i de hunanesiske Pamfletter stammer fra Forvrængning af enkelte Ord i Traktaternes Tekst.

Jeg kan ogsaa nævne, at Kinamissionens store Feilgreb: at tillade Udsendelsen af ugifte Kvinder som Missionærer — dette Feilgreb der maa misbilliges af enhver, som kjender til de sociale Forhold — var en af de væsentligste Aarsager til de skammelige Bagvaskelser, der strømmed ud af den hunanesiske Presse.

Flere af Missionærerne, særlig den stridbare Dr. Griffith John, tog kraftig tilorde i Aviserne for, at den kinesiske Regjering *selv* skulde gribe ind i Sagen og straffe de hunanesiske Pamfletskrivere. Men da rykked igjen *A Chinese*

ud og gav Missionærerne det glatte Lag. Han skrev blandt andet i *North China Daily News:*

«Det er noget sent nu i Slutningen af det 19de Aarhundrede at forsvare den hellige Inkvisition. De ærede Herrer paa den anden Side synes ikke at kunne opfatte de Vanskeligheder, som den kinesiske Regjering vil faa at kjæmpe med, hvis den forsøger paa at straffe Forfatterne til disse dumme Brochurer. Hvis Regjeringen foretog noget Skridt i den Retning, vilde den indrømme Rigtigheden af, at Kinesere bør straffes for at skrive imod den kristne Religion. Men en saadan Indrømmelse vilde let føre til Oprettelsen af et europæisk Inkvisitionstribunal, i hvilket Konsulerne kunde faa Sæde som Storinkvisitorer, og Dr. Griffith John og Konsorter som Angivere.

Det Vanvittige i en saadan Idé kan bedre illustrere,s naar man erindrer, at den kinesiske Regjering herved opfordres til at straffe sine egne Undersaatter for en fremmed Religions Skyld, — *en Religion, hvis Apostle offentlig bekjender, at de er komne for at ødelægge og kuldkaste den religiøse Grundvold, hvorpaa den kinesiske Samfundsbygning hviler.*

Der anføres de samme Grunde for Indførelse af Pressecensur som de, Katholikerne i tidligere Dage anførte til Gunst for Inkvisitionen. Nemlig: at det ikke var i Egenskab af Kjættere, at Vedkommende straffedes, men som Oprørere mod Staten.

Det Grundlag, hvorpaa Dr. Griffith John anbefaler Forfølgelse mod de hunanesiske Skribenter, kan muligens sammenlignes med den Maade, hvorpaa de jødiske Skriftlærde forsvared sin Handlemaade mod Jesus overfor Pilatus. Den romerske Guvernør forstod sig vistnok lidet paa deres

religiøse Stridigheder, men da de lærde Herrer paastod, at Statens Velfærd fordred Blod — ja da fik de ham over paa sin Side.

Men det at straffe er ikke det samme som at overbevise, og hvis Regjeringen skal forfølge de antikristelige Forfattere, tror jeg, at det bare vil gjøre ondt værre.

En af vore Statsretslærere, Ma Tuan-lin, udtaler ogsaa, at den Pressecensur, som Regjeringen i tidligere Dage udøved mod Smædeskrifter, altid forøged istedetfor at formindske Ondet. Hvis antikristelig Literatur skal undertrykkes under Pres fra de europæiske Gesandter, da vil det simpelthen bli umuligt for mine Landsmænd og Udlændingerne at bo sammen i Ro og Fred. Folket vil ikke taale saadan Indblanding fra Udlændingernes Side.

Der er skrevet en hel Del om det raa og brutale Sprog, som disse Pamfletskrivere betjener sig af, og jeg maa desværre indrømme, at Herrerne paa den anden Side kan ha Ret deri. Det er beklageligt. Men førend man fordømmer den Slags Litteratur i de stærkeste Udtryk, anser jeg det for retfærdigst at erindre, at disse antikristelige Brochurer ikke er Angreb paa *Kristendommen* — men Angreb paa det karrikerede Misfoster, som Missionærerne, hovedsagelig af Ubekjendtskab til Sproget eller Folkets Sæder og Skikke, forsøger at udbrede.

Jeg tror, det er fornuftigst af Dr. Griffith John at vente paa, at den offentlige Mening blandt Folket *selv* vender sig imod Smædeskrifternes Forfattere». — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Men Dr. John vilde ikke vente og fortsatte med sine inkvisitoriske Bestræbelser. Presset fra Missionærernes Side blev til Slutning saa stærkt, at Gesandterne fandt det bekvem-

mest at adlyde «Ordre» og indsendte derfor i August en Note til Tsung-li Yamen om, at Regjeringen skulde undersøge Sagen og straffe Forfatterne. *Samtidig forlangtes Provinsen Hunans Aabning* for at kunne gi den fremmedfiendlige Stemning Dødsstødet i disse Egne.

Men Hunans Aabning var lettere at kræve end at faa istand. For hvem skulde udføre Arbeidet? En stor Del af den kinesiske Armé bestaar jo af Hunanesere, og de vilde naturligvis ikke kjæmpe mod sin Fædreneprovins. For Kamp vilde der bli og det til sidste Blodsdraabe.

Den mægtige Li Hung-chang, Vicekongen af Hovedstadsprovinsen Chihli, var vistnok i Besiddelse af en udmærket Hær og Flaade, som muligens kunde vinde Bugt med Hunaneserne; men et Forsøg i den Retning vilde ha været Signalet til en blodig Borgerkrig; for i alle Landsdele findes der Folk, som sympathiserer med Hunaneserne, og Ko-lao-hui vilde da let naa Maalet: at drive Manchudynastiet fra Tronen.

Indtil videre blev der intet andet tilbage end at aabne Hunan med *europæiske Bajonetter*; men et saadant Arbeide vilde nok ikke være af de letteste.

Ved Rygterne om den paatænkte Invasion lød der et Forbitrelsens Skrig gjennem hele Provinsen, og patriotiske Mænd af alle Klasser udstedte en Proklamation, hvori Befolkningen anmodedes om at reise sig *en masse* for at hindre Europæernes Indtrængen. Proklamationen, der blev oversat i de engelske Aviser, aanded af Had og Forbitrelse. Hver eneste Klan, der ikke sendte alle vaabendygtige Mænd i Marken, truedes med Udryddelse.

*

* *

Saaledes stod Sagerne i Slutten af August. Den politiske Horisont saa mørk ud, men den skulde snart bli endnu mørkere. *Den 2den September melder nemlig Telegrafen, at de katholske og protestantiske Missionsstationer i Ichang var nedbrændt**.

Hermed traadte de diplomatiske Spørgsmaal ind i en ny Fase.

Et Par Dage efter at denne sørgelige Efterretning var naaet ud til «Ling-Feng», der fremdeles laa forankret ude paa Castle Peak Bay, fik Chefen Ordre til at løbe ind til Hongkong og proviantere. Nordover til Shanghai, tænkte alle Officerer; — men Reisen blev nok lidt længere.

* Ichang, som vi senere skal høre mere om, ligger 2500 Kilometer fra Yangtse Kiangs Munding.

Sjette Kapitel.

Hongkong.

Verdens næst største Sjøhavn. — Øens Historie. — En hollandsk Kjøbmand som de forenede Rigers Konsul! — Smugling. — Hongkongs Femtiaarsjubilæum. — En Visit i Hovedstaden Victoria. — I *Hongkong Hotel.* — *Victoria Peak.* — *The happy Valley.*

Naar vi reiser gjennem Englands asiatiske Kolonier, ved vi neppe, hvad vi skal beundre mest: enten dets Sønners storartede Foretagsomhed eller dets Statsmænds klare Fremtidssyn.

Hvem havde vel for Eksempel tænkt sig, at den lille Ø Singapore ved Malakastrædet engang skulde tælles blandt Verdens største Sjøhavne? Vistnok faa Mennesker foruden Koloniens Grundlægger, Sir Stamford Raffles. Det samme kan man sige om Hongkong, en af de mindste Øer blandt Ladronernes Gruppe — bare 83 □ Km. — men samtidig Verdens næststørste Sjøhavn.

Det var den 2 Januar 1841, efter den første Opiumskrig, at Kina maatte afstaa Hongkong til Englænderne. Øen saa just ikke meget værdifuld ud dengang. Men den engelske Gesandt, Sir Henry Pottinger, saa Fremtidssyner; han vidste, hvad han gjorde. Denne usle, nogne Øer

omgiven af Fastlandet og Smaaøer, som tilsammen danner en af Østens bedste og rummeligste Havne.

Fremtiden har vist, at Englands Repræsentant neppe kunde ha valgt en bedre Plads for en ny Koloni. Handelens og Sjøfartens gyldne Tryllestav har totalt forvandlet Øens Udseende, og naar vi nu staar oppe i de vakre offentlige Haver, som er anlagt terrasseformig opover *Victoria Peak*, og ser ned paa Hongkongs Hovedstad, Victoria, med sine elegante offentlige Bygninger, Kjøbsmandsfyrsternes staselige Villaer og de lange Granitkaier; naar vi kaster et Blik ud paa Havnen, hvor uoverskuelige Rækker af Skibe ligger tilankers, — ja da føler vi os som Europæere med god Grund stolte af, at alt dette er et Verk af *vor* Civilisation.

Mange Storme er gaaet henover Hongkong siden 1841. I Begyndelsen trued Klimatet med at gjøre Ende paa Koloniforsøget. Men kraftige Forholdsregler afvendte denne Fare, og nu er Sundhedstilstanden vistnok ikke god, men hellerikke saa allerværst for et Sted under den 22de Breddegrad.

Efter den 2den Opiumskrigs Ophør i 1862 fik Englænderne ogsaa den lille Halvø Kowloon, som ligger paa den anden Side af Havnen. Her har man fremtryllet et fuldstændigt Félandskab med de prægtigste Haver og Villaer, Tørdokke og Verfter. Vanskeligt at tænke sig, at denne Oase for en 30 Aar siden var en ufrugtbar, sandig Plet.

Trods talrige Orkaners og Ildebrandes ødelæggende Virksomhed, blandet med haarde financielle Kriser, har Hongkong stadig gaaet fremover — i det sidste halve Aarhundrede med rivende Hurtighed. Blandt andet er Befolkningen steget fra 5000 til 180000. Heraf er 8000

Prospekt af Victoria seet fra Havnen.

Europæere, 170000 Kinesere, og ca. 2000 tilhører alle andre Nationaliteter i Verden.

Majoriteten er som rimeligt beskjæftiget med Sjøfart og Handel. Og i dette umaadelige Sjøfartscentrum har Norge, der er Numer 5 i Rækken af Verdens sjøfarende Nationer, ligesom i Singapore en ulønnet Kjøbmandskonsul!

Det kan maaske være af Interesse for mange at se følgende officielle Statistik for 1893, meddelt af *Board of Trade* og Norges statistiske Centralbureau:

	Indklareret Skibsrum.		Værdi i Kroner af Ind- og Udførsel.	
	Antal Skibe	Ton	Import	Export
London . . . . . (Exclusive Kystfart.)	10,025	7,782,402	2548,087,200	1379,970,000 (udenlandske og koloniale Varer iberegnet.)
Hongkong . . . . (Exclusive Djunkfart.)	4,371	5,266,349	*	
*Singapore*** . . . (Exclusive Djunkfart.)	4,435	3,519,063	334,800,000	292,950,000
Shanghai	3,160	3,265,000	495,020,000	135,472,000
Hele Norge . . . (Exclusive Kystfart.)	11,551	2,846,948	234,568,600	136,086.600

At denne blomstrende Frihavn stadig har været de kinesiske Autoriteter en Torn i Øiet, siger sig selv. Ikke

* Der foreligger ingen officiel Opgave over Hongkongs Import og Export; men Handelsomsætningen antages at beløbe sig til ca. 360 Millioner Kroner, exclusive en kolossal Transithandel.

** Som Illustration af den norske Handelsstands Kjendskab til østasiatiske Handelsforholde kan jeg citere en Erklæring fra Kristiania Handelsstands Forening angaaende Oprettelse af et Konsulat i Singapore. Den gaar ud paa, at «Singapore er et Sted som har liden eller ingen Export, at dens væsentligste Betydning er at være Kullager for de paa Orienten gaaende Dampskibe og at Foreningen overhovedet ikke kan forstaa Nytten af et lønnet Konsulat i Singapore!»

alene fordi Øen er fratvunget Kina med Kanoner og Bajonetter, men ogsaa af den Grund, jeg før har nævnt, nemlig, at alle Sydkinas Smuglere og Røverbander finder et sikkert Tilflugtsted i Hongkongs rummelige Havn.

For at hindre Opiumssmugling i altfor stor Skala har den engelske Regjering gaaet ind paa at hjælpe de kinesiske Autoriteter med at stoppe Uvæsenet, som ogsaa skaded Koloniens Interesser. Monopolet paa Salg af Opium er nemlig Øens vigtigste Indtægtskilde, og Monopolets Værdi sank i samme Forhold, som Smuglingen tiltog. I de sidste Aar har den kinesiske Regjering ogsaa indkjøbt en hel Del armerede Kanonbaade, der delvis forretter som Toldkrydsere omkring Øen. Denne *Blocade of Hongkong*, som Kolonisterne kalder dette Spærringssystem, er ikke nogen særdeles yndet, men meget nødvendig Forholdsregel fra de kinesiske Autoriteters Side, hvis ikke hele Fastlandsbefolkningen i Hongkongs Omegn skulde bli forgiftet af billig Opium.

Efterhvert som Øens kommercielle Betydning er tiltat, har Englænderne sørget for at sikre denne kostbare Perle mod et muligt Tyveri fra deres europæiske Rivalers Side eller mod et kinesisk Angreb. Store moderne Fæstningsverker er opført rundt hele Øen, som desuden er spærret ved et brilliant Minesystem, og til Overflod er Havnen Hovedstation for den engelske Eskadre i Østasien. Den bærer derfor med Rette sit Tilnavn: Østens Gibraltar.

Den 21de Januar 1891 feired Kolonien sit Femtiaarsjubilæum under stor Deltagelse og Begeistring fra den europæiske Befolknings Side. De Officerer, som kunde komme fra «Ling-Feng», der dengang laa stationeret udenfor Øen, reiste naturligvis ind til Hongkong i Anledningen.

Nede ved Kaien paa Jubilæumsdagen.

Dagens Høitidelighed begyndte med et Møde af Koloniens udøvende og lovgivende Myndigheder i *City Hall* Klokken halv ti. Guvernøren, Sir William Des Voeux, takked først for den hjertelige Modtagelse efter Tilbagekomsten fra England — han havde havt et Aars Permission, — og saa oplæstes en Masse Telegrammer fra alle Verdens Kanter. Samtidig afsendtes dette Telegram til Dronningen:

«Forsamlet i Victoria Onsdag den 21de Januar 1891 for at høitideligholde Koloniens Femtiaarsjubilæum nærmer vi os i Ydmyghed Deres Majestæt for at udtrykke vor Loyalitet og Hengivenhed.

Koloniens Befolkning, der for Størsteparten er Deres Majestæts Undersaatter, deltager med Glæde i en taknemmelig Erkjendelse af Deres Majestæts vise Politik, hvorved samme Rettigheder er givet til alle de forskjellige Racer, hvoraf Befolkningen bestaar. Vi erkjender, at det nærmest skyldes Deres Majestæts konstitutionelle Regjering, at en nøgen, ugjestfri Ø er bleven et Centrum for en uhyre Handel, et Hjem for en stor og lykkelig Befolkning og et af de vigtigste Punkter i Deres Majestæts Rige.

Paa Koloniens og egne Vegne beder vi, at Gud længe vil bevare den Herskerinde, hvis Regjering har været til saa megen Velsignelse. Samtidig glæder vi os over, at Deres Majestæts Navn, der er forbundet med denne By, vil tjene til at gjenkalde i de kommende Generationers Erindring Deres Majestæts Livsgjerning.

Undertegnet paa de udøvende og lovgivende Myndigheders Vegne samt paa en Kommités, bestaaende af alle Nationaliteter i Kolonien

William Des Voeux.
Guvernør.»

Klokken 10 gik hele Forsamlingen, fulgt af Garnisonens og Eskadrens høieste Officerer, i Procession til Kathedralen. Alle Bygninger var dekoreret paa det prægtigste med Flag og en Overflod af Østens skjønneste Blomsterpragt. Da Følget nærmed sig Kirken, begyndte *The Highlanders* Musikkorps at spille *God save the Queen,* medens Guvernøren og hans glimrende Stab med blottede Hoveder skred langsomt og høitidelig op til Indgangen. Derinde i den smagfuldt dekorerede Kathedral holdt Biskop Burdon en kort og gribende Gudstjeneste. Alle var bevæget i denne høitidelige Stund. Enkelte graahærdede Mænd hulked som Smaabørn. Maaske havde de ikke seet sit gamle Fædreland siden Koloniens Grundlæggelse, og nu steg kanske Barneminderne frem med mangedobbelt Styrke, solbeskinnet og vakre som aldrig før.

Efter denne mindeværdige Scene spredtes Forsamlingen ad. Klokken 12 saluteredes Dagen med 50 Kanonskud fra de store engelske og kinesiske Eskadrer ude paa den flagsmykkede Havn og fra alle Forter. Drønnet var saa stærkt, at man skal ha hørt det helt op til Kanton. Nu begyndte Jubilæet for Alvor og fortsattes hele Ugen igjennem.

Hongkongs Hovedstad Victoria, dette Samlingssted for alle Jordens Slægter, fra Australnegeren op til den lyshaarede engelske Lady, kan afgi Stof nok for interessante Iagttagelser, selv om man havde et Par Aar til sin Raadighed. En altfor detaljeret Beskrivelse af disse Studier vil kanske virke kjedsommelig, søvndyssende, og derfor faar vi bare forestille os, at vi aflægger Byen en flygtig Visit.

Queens Road.

Victoria eller Hongkong, som man siger saadan til dagligt Brug, er anlagt paa Øens nordvestlige Side. Dette Valg er vistnok ikke truffet for Sundhedens Skyld; ti Fjeldene afspærrer ethvert Vindpust, undtagen naar Tyfoner farer henover Øen og bringer de store Oceanbaade til at rykke i Ankerkjettingerne som besat af onde Aander.

Men det var heller ikke noget *Sanatorium*, Englænderne søgte efter; det var en *kommerciel Guldaare*, og den fandt de langs den lange Strandlinje, hvor Byen nu staar. Til Gjengjæld er Kolonisternes Huse udstyret med en materiel Comfort, som vi neppe drømmer om her oppe i Norden. De Kjøbmandsfyrster, der har Overflod af denne Verdens Mammon, holder Lystyachter eller bygger sig paladslignende Villaer høit oppe paa *Victoria Peaks* kunstige Terrasser, hvor de kan faa hvile ud efter Dagens Møie og Besvær i en nogenlunde kjølig Temperatur. Og skulde Helbreden gaa altfor hurtig nedover, ja da har man Østens Sanatorium, det deilige Japan, at ty hen til. Bare en Uges Reise.

Queens Road er Victorias fornemste Gade. Her har de store europæiske og kinesiske Handelsmænd sine Udsalgssteder og Kontorer. Af særlig Interesse for de Besøgende er *the curio shops*. Her findes alt, hvad vi kan ønske os af kinesiske Kuriositeter: elegante Silkebroderier, pragtfulde Elfenbensvifter, Juvelarbeider i Guld og Sølv, kort sagt alt muligt, der kan bringe et Damehjerte i Ekstase. Længst oppe i *Queens Road* faar vi Øie paa flere imponerende Bygninger: som *Hongkong & Shanghai Bank, City Hall* med sit Museum og Theater, og lige ved Siden af ligger en Del Kaserner med en stor aaben Plads udenfor. Denne er som Regel optat af Soldater, der søger Adspredelse i det ensformige Garnisonsliv ved

et Parti *Cricket* eller *Football* — en varm, men sund Beskjæftigelse paa disse Breddegrader.

Fra *Queens Road* tar vi en Afstikker ind i mindre fashonable Kvarterer. Overalt møder man de brogede, forgyldte kinesiske Skildte, men det er ikke altid, man finder de uforstaaelige Kragetæer paa disse. Det engelske Sprog har øvet adskillig Indflydelse, og enkelte Skildte fremviser de vidunderligste Eksempler herpaa. I Wellington Street er der en Himmelens Søn, som kalder sig *Dealer in tailor and draper.* Meningen er vel neppe, at han sælger Skræddere, men bare lidt god Vilje, saa forstaar man det nok. En Restauration af 5te eller 6te Klasse har prydet sit Skildt med denne Indskrift:

ALLWAYS HAS ANY FRANCI
PASTRY DAINER LUNCH
SUPPER ALL KIND OF
FOREIGN CAKES
FOR SALE.

En Dameskrædder findes i Nærheden af Kathedralen, og en Herre. som maler Skildte og vadsker Tøi, residerer i Holywood Road.

De mest uensartede Forretninger drives i samme Butik. Man ser ofte Uhrmagere, Skomagere og Skræddere i et Rum. Husleien er nemlig meget stor i selve Byen, og Økonomi til det yderste er jo Kineserens Princip. Hvor Europæeren ikke kan tjene til det tørre Brød, der lægger han Penge op.

Kineserne har som bekjendt store Anlæg for Malerkunsten. De Aquareller, som sælges til Udlændinger, er ofte meget godt udførte og yderst billige, da Konkurrancen er skarp. For en Dollar kan man faa en

Queens Road.
Til venstre sees Indgangen til City Hall.

hel Æske med Billeder. Familielivet, Blomstergrupper og brogede Sommerfugle er de sedvanligste Sujetter.

Siden Europæernes Ankomst har ogsaa Portrætmaleriet tat et stærkt Opsving. I Hongkong er Malernes Antal *legio*. De fleste af disse Artister leverer nok ikke Førsterangs Kunstverker; men Prisen skal heller ikke opmuntre dem til store Anstrengelser: 2 à 3 Dollars for et alenhøit Portræt. Sjøgutterne, som er de bedste Kunder, bryder sig heller ikke saa meget om Udførelsen. Naar han kan faa et blomstrende Billede af sin Anne Kristine, eller hvad nu den Skjønne heder, udrigget med Juveler og Halskjæder, som Malerens Fantasi har laant hende, saa er den forelskede Sjøulk vel tilfreds. Men vil man gaa høiere i Prisen, op til 6—8 Dollars, da kan den nøisomme Kunstner levere et virkeligt Kunstverk, der nok kan maale sig med flere af vore norske Kunstnerelevers kostbarere Produktioner.

Paa *Tai-ping-shan* ligeovenfor Queens Road har den lavere europæiske og kinesiske Befolkning slaaet sig ned. *Tai-ping-shan* betyder den høieste Freds Høi, men desuagtet er Kvarteret det mest støiende og berygtede i hele Byen. Man kunde næsten tro sig hensat til Whitechapel med dets stinkende Grogsjapper og larmende Musikhaller.

Demimonden, der hovedsagelig er af amerikansk, japanesisk og kinesisk Oprindelse, har ogsaa sit Hovedkvarter i Tai-ping-shan, og naar man gaar gjennem dette Strøg sent om Kvelden, faar man et godt Begreb om den moralske Malstrøm deroppe paa «den høieste Freds Høi.»

Vi vil nu kjøre tilbage til Hongkong Hotel og indta vor Lunch. I et af Hotellets luksuriøse, skyggefulde Værelser synker vi et Øieblik ned i de bløde Lænestole og hviler ud efter Formiddagens Anstrengelser. Det fugtige Klimat tar saa svært paa Kræfterne.

Der trykkes paa den elektriske Knap, og ind kommer *the boy*, som anmodes om at gjøre istand Badet. Naar

Queens Road. *The Clock Tower.*

Skandinaven eller Tyskeren kommer til Kina, finder han som Regel, at Englænderne er nogle besynderlige Mennesker med Hensyn til sin Badning baade i Tide og Utide. Et Par Gange om Ugen maa da være tilstrækkeligt. Men lidt efter lidt forandres hans Syn; han finder snart, at han godt kan trænge en Afkjøling hver Morgen, og snart er han ligesaa ivrig som Englænderen til at ta Bad baade Morgen, Middag og Aften.

Naturligvis kræver dette hyppige Toilette adskillig Tid; men den har i Regelen de fleste Europæere i Kina en Overflod af. De er nok ikke komne ud til Østen for at slide sig fordærvet. En Normalarbeidsdag paa 8 Timer vil vistnok de fleste betakke sig for.

Efter Badet skifter vi Klær. De hvide, som vi har havt paa os fra Morgenen af, er klamme og fugtige. Europæerne i Sydkina gaar som Regel klædt i tyndt Flonel eller Silke med gule eller lakerede Sko og svære Stanleyhatte.

Man kan derfor ikke undres paa, at jeg fandt det lidt komisk, da jeg en Dag aflagde Visit ombord i et norsk Dampskib og fandt begge Styrmænd og Maskinister arbeidende i ca. 35° Reaumur med graa, tykke Vadmelsskjorter, der kunde passe for Ishavet. Men saa kom jeg til at huske paa, at deres Maanedshyre neppe var 1/3 af, hvad de øvrige Nationers Sjømænd har ude paa Kinakysten. Der var nok ikke meget tilbage at kjøbe hvide Klær for, naar de havde Familie hjemme.

«Gong, gong, gong» lyder det nu gjennem hele Hotellet, og Gjæsterne samler sig inde i den svære Spisesal, hvor flere Rækker af hvide Vifter eller Punkaher holdes i en uafbrudt Bevægelse af Tjenere, som sidder og trækker i Snore udenfor Dørene.

Solstraalerne, der trænger ind, afdæmpes ved Jalousier. Bestandig kjøligt og behageligt derinde, og det trænges nok ogsaa; for Europæernes Appetit er just ikke overvættes stor, naar de har været derude et Par Aar.

Et halvt Hundrede *boys* i snehvide, flagrende Kjoler varter op ved de talrige Smaaborde og vogter paa det mindste Vink, mens de tripper lydløst omkring paa de

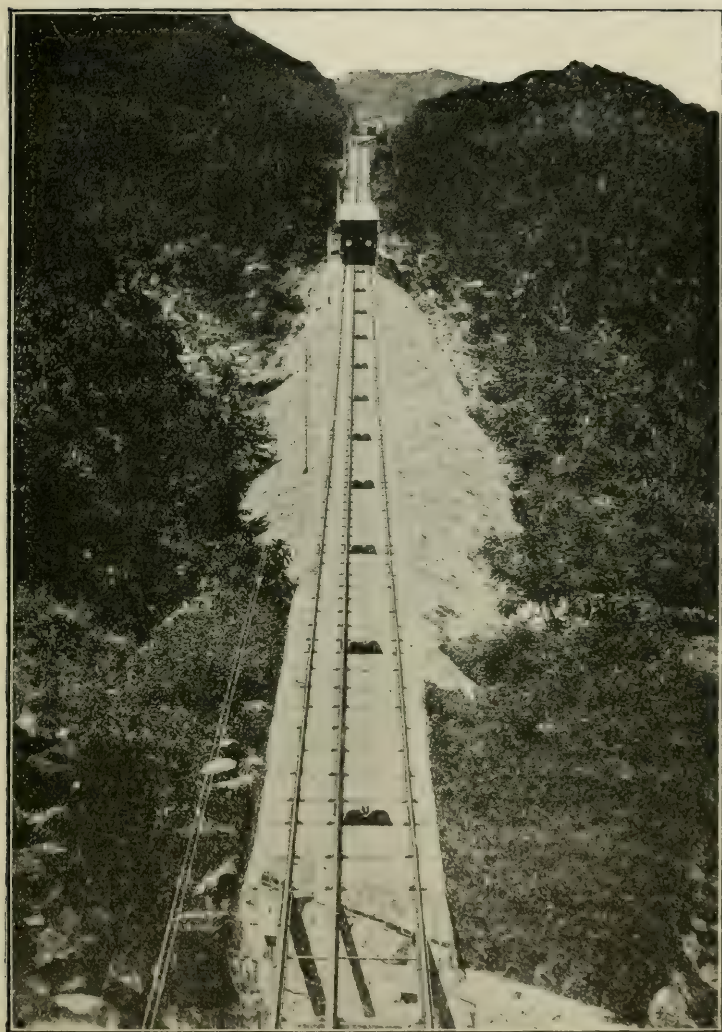
tykke Filtsaaler. Men er der mange Gjæster tilstede, da kan det jo hænde, at en eller anden Gjæst blir overseet; og skulde denne Herre tilfældigvis være af dem, der i Europa eller Amerika har børstet sine egne Støvler og redet sin egen Seng, da er det ikke saa usedvanligt at høre et langtrukket og forbitret «bo-o-o-y», som bringer mere civiliserede Personer til at sende ham et mindre elskværdigt Blik.

Det er ganske besynderligt dette lille Ord *boy*. Naar vi sætter os i et Hjørne i Hotellernes Spisesale og studerer de forskjellige Individer, saa kan vi med lidt Øvelse let høre paa Raabet «boy», fra hvilket Samfundslag vedkommende Person stammer. Kort og lavt fra den dannede Europæer, længere og høiere, efterhvert som Dannelsen aftar. Det nytter ikke, om Diamantringe glimrer paa Fingrene, «Maalet røber dig».

Den mest forfinede Turist, der maaske netop er kommen fra Pariserboulevardernes flotte Restaurationer, vil finde nok af Sager, som kan kildre Ganen i Østens europæiske Hoteller. Den deilige Samlai, Kinesernes Laks, Fasaner og andet Fuglevildt vil altid være forhaanden ved Siden af *curry and rice* og andre fordøielige og gode Retter, som er særegne for Østen.

Fra forskjellige Slags Is og Geléer vender man sig til Frugterne. Nok at vælge imellem: den fine Mangustine, den delikate Lyechee og den forfriskende Pomeloe foruden de simplere Sorter som Bananer, Ananas og Apelsiner.

Med en tændt Havannacigar reiser vi os saa fra Bordets Glæder og slentrer ud paa Verandaerne, faar fat i en magelig Rørsofa og døser hen i en behagelig, søvnig Ladhed under proforma Avislæsning.

Staaltraadbanen til *Viktoria Peak.*

Boyen har i Mellemtiden faaet sine Ordres: Klokken halvfem skal Bærestole staa færdig udenfor Hotellet; for da vil vi ta os en Udflugt op til Toppen af *Victoria Peak.* Den letteste Maade at foreta Opstigningen paa er vistnok at kjøbe Billet med den næsten perpendikulære Staaltraadsbane, som farer op og ned hvert Kvarter, men da gaar vi Glip af de vakre botaniske Haver, og det bør man ikke.

Desuden finder mange, at det er en meget behagelig Bevægelsesmaade at sidde i disse elastiske Bambusstole, der bæres af 3—4 Kulier. Kanske lidt rar, usikker Fornemmelse i Begyndelsen; men det gaar snart over.

Bærestolene sætter sig i Bevægelse paa den fastsatte Tid. Prægtige Veie leder i Zikzak helt op tiltops gjennem staselige Alléer med enkelte Aabninger, saa vi faar Anledning til at kaste et Blik nu og da ned over Havnen og Byen. Koloniens Fædre har stadig havt sine Øine henvendt paa Forbedring af Klimatet, og det har man blandt andet forsøgt at opnaa ved en systematisk Træplantning. Næsten alle Fjeldtoppe fremviser nu hele Skove af unge — Furutrær. Ja mærkelig nok trives Furuen godt i dette tropiske Klimat sammen med Palmer, Bambus- og Banantrær.

De offentlige Haver, som vi passerer paa Veien, hører til de vakreste i Østen. Naarsomhelst jeg besøgte Hongkong, har jeg tat mig en Tur derop for rigtig at nyde denne Blomsterpragt under Springvandenes sagte Rislen og Barnelatteren.

Efter en Times Forløb er vi endelig naaet op til Øens høieste Punkt: Signalstationen paa Victoria Peak. Hvilket prægtigt Panorama! Der har vi den store Havn med sin

Flaade af Dampskibe og Djunker, mens Sampaner* og Dampsluppe piler afsted i alle Retninger som ligesaa mange sorte Prikker. Ret nedenunder ligger Byen dækket af en let Røgsky. De to Kvarterer — det europæiske og det kinesiske — kan skjelnes tydelig. Ligeledes Batterierne halvveis oppe i Fjeldet, færdige til at bestryge det sidste Kvarter, om der skulde bli Uroligheder, som Politiet ikke kunde dæmpe. Udover Sjøen paa den anden Side sees utallige Dampskibe og Seilere, der skynder sig fra og til dette gigantiske Handelscentrum.

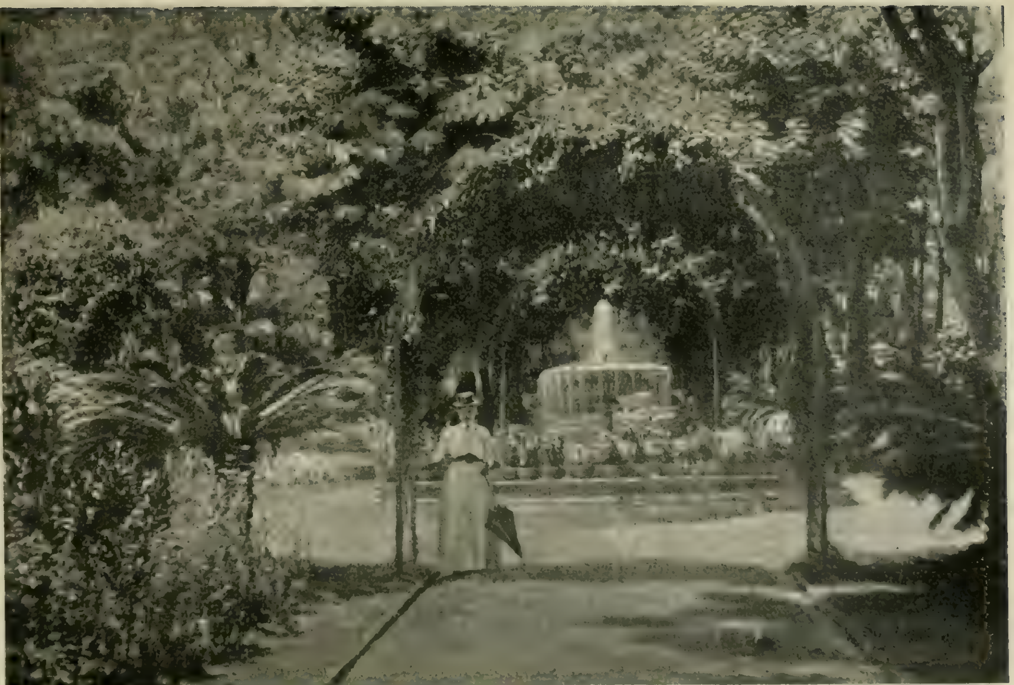
Men saa begynder Solen at dale. Vi sætter os op i Bærestolene, og saa gaar det sagte nedover, men i en anden Retning, for at vi kan benytte Anledningen til at besøge *The Happy Valley*, et af de seværdigste Steder i Byens Nærhed.

Omgiven af Fjelde paa tre Sider ligger denne yndige lille eviggrønne Plet, hvor Protestanter, Katholiker, Parsere og Muhamedanere har valgt sine Begravelsessteder. Den protestantiske Kirkegaard er den vakreste og hamler næsten op med de botaniske Haver i Skjønhed og Blomsterpragt.

Naar vi passerer Indgangen, føler vi med en Gang, at vi er kommet til et fredet Sted. Stille, stille! En vemodig Følelse sniger sig ind i Hjertet ved Synet af alle de bekransede Monumenter.

Aa, hvor megen Ærgjerrighed, hvormegen Skuffelse, knuste Forhaabninger, Heltemod har vel ikke fundet Hvile her! Fra Vesten er de komne mange af disse guldglinsende Navne. Maaske har de fundet herude i det fjerne Østen, hvad de søgte, maaske ikke. Men et har de fundet — Fred.

* Smaa fladbundede Baade.

The Happy Valley

Og mens vi staar derinde under de skyggefulde, evig-grønne Trær imellem de deiligste Blomster, da kan vi nok ønske: Skulde Livstraaden afskjæres herude i Østen, lad mig da faa hvile i *The Happy Valley.* Det har jeg ialfald ofte ønsket. Herinde, hvor de jublende Toner viger og de travleste Tunger tier, her følte jeg først for Alvor det stemningsfulde Digt, som aander Mennesket imøde fra de Dødes Blomsterhave.

Syvende Kapitel.

Englænderen Masons Høiforræderi.

Fra Syd til Nord. — Shanghai. — Revolutionære Strømninger. — Smugling af Vaaben. — Masons Arrestation og Proces. — Li Hung-chang sprænger Vestmagternes Koalition.

I Midten af September forlod «Ling-Fêng» Hongkong sammen med Søsterskibet «Fei-Ho», der ogsaa var beordret nordover.

For fuld Fart gik det nu op langs Kysten, ind mellem Chusanarkipelet, og efter en Uges behagelig Reise laa begge Kanonbaade fortøiet paa Shanghais rummelige Flodhavn, hvor en Mængde fremmede Orlogsmænd havde sat hinanden Stevne.

Overfaldet paa Europæerne i Ichang den 2den September blev nemlig betragtet som Forløber for mere alvorlige Begivenheder. De fremmede Gesandter var for første Gang siden deres Ankomst til Peking blit enige om en Ting, og det var, at *nu* maatte man sætte Kniven paa Regjeringens Strube, hvis ikke Vestens Prestige i Østasien skulde forringes. Provinsen Hunans Aabning kom igjen paa Tapetet med fornyet Styrke. Nu *skulde* det ikke længer bli med Trudsler.

Shanghai seet fra Floden.

Der hviskedes ogsaa om, at Vestmagterne tænkte paa at besætte Shanghai og Wusungforterne, indtil Regjeringen havde gaaet ind paa alle Fordringer. Men dette Kup skulde iværksættes med saa overlegne Stridskræfter, at enhver Blodsudgydelse kunde undgaaes.

Af den Grund var alle disse truende Orlogsmænd samlet paa Shanghais Rhed, og endnu flere var underveis. Disse Forholdsregler syntes ogsaa at skulle bli nødvendige; ti fra alle Provinser ved Yangtse Kiangs Bredder kom der Meldinger om revolutionære Strømninger, og at disse kunde komme til Udbrud naarsomhelst, *derpaa havde man allerede faaet gode Beviser ved Henry Allen Welch Masons Arrestation.*

Denne Herre var ansat ved Toldstationen i Chinkiang. Efter de Oplysninger, som fremkom under hans Proces, syntes han allerede i Juni Maaned at ha indladt sig i forræderiske Underhandlinger med de Medlemmer af Ko-lao-hui, der havde sit Tilhold i Chinkiang. Den unge Englænder tænkte formodentlig at skulle komme til at spille en betydelig Rolle i et Revolutionsdrama og derved faa afbrudt den kjedelige Tilværelse, som han havde ført i de sidste fire Aar i Traktathavnen.

Nok af det, Mason paatog sig det Arbeide at smugle ind Vaaben og hverve Udlændinger for Sagen. Med sine Kammerater talte han ofte om Ko-lao-hui og foreslog, at de skulde slutte sig til Selskabet — for at bli bekjendt med Planerne og saa forraade alt til den kinesiske Regjering. Men disse bare lo og raaded ham til at afbryde al Forbindelse med Lederne. Senere da de saa, at det virkelig var hans Alvor, gik en af dem tilsyneladende ind paa at hjælpe ham.

Blandt mere indflydelsesrige Europæere, som Mason

forsøgte at komme i Forbindelse med, var William Mesny, en engelsk Undersaat, der havde deltat i Taipingeroprøret og senere en Tid været ansat i den kinesiske Armé som Instruktionsofficer med Brigadegenerals Rang. I de sidste Aar har Mesny boet i Shanghai, og der modtog han i Begyndelsen af August et Brev fra Mason af følgende Indhold:

«En meget høi Embedsmand befaler mig at skrive til Dem og afslutte en Kontrakt om

1) Leverance af 100 Karabiner med 500 Patroner til hver, Pris ca. 17 Dollars; og 100 Revolvere med 500 Patroner, Pris ca. 1,50. Behag at oplyse om tidligste Leveringsdag, Provision og Betalingsmaade.
2) at hverve 1000 Mand og 50 europæiske Sjømænd. Maa være færdige til at erobre 2 Flodforter inden 3 Maaneders Forløb.

Behag at oplyse om laveste Betaling pr. Mand. Giv Svar til Brevets Bærer. Han har 10 Venner, som vil dræbe Dem, hvis De forraader os. Hvis De kommer, vil De bli Overgeneral med 500 Taels pr. Maaned. Skriv øieblikkelig paa fremmed Sprog i kinesisk Konvolut. Adresse: X Chinkiang Toldbod. Kan ogsaa betro Dem til den unge Kineser, som vil være tilstede ved *Garden Bridge* Lørdag. Han vil sige «Liang» og De skal svare «Chiang».»

Mason gik nu og vented paa Svar, men der kom intet; General Mesny var en altfor forsigtig Herremand til at indlade sig paa saadanne tvilsomme Eventyr.

Saa blev Mason nødt til at stole paa sig selv. Under Foregivende af Sygelighed fik den unge Konspirator et Par Maaneders Permission for at reise til Japan, men istedet derfor satte han Kursen til Hongkong.

Forinden sin Afreise gav han sin formentlige Kompagnon Nøglen til en Cifferskrift, som skulde bruges under en eventuel Korrespondance. Ligeledes fik denne Befaling til at ta visse Forholdsregler, naar Mason kom tilbage med Vaaben og Ammunition.

For at afvende al Mistanke med Hensyn til sin forandrede Reiserute skrev Mason til Tolddirektøren i Chinkiang og fortalte, at han i Shanghai havde modtat et Brev om, at hans Onkel var ventende til Hongkong i Løbet af nogle Dage, og da han gjerne vilde slaa Følge med ham til Japan, havde han reist der ned.

I Hongkong begyndte Mason straks at gjøre et større Indkjøb hos en Vaabenhandler. Samtidig fik han fat i en Dampskibsstyrmand, der netop var afmønstret. Mason spurgte ham, om han havde Lyst til at gaa i Toldvæsenets Tjeneste, og om det var muligt at hverve et Snes ledige Sjømænd til. Styrmanden sa Ja og kom samme Aften tilbage med 17 Stykker. Mason gav dem lidt Forskud, for at de kunde betale sin Gjæld til Boardingmasterne og fortalte dem, at han havde nogle Vaaben, som skulde pakkes ned i Kasser. Det vilde han gjerne, at de skulde hjælpe ham med.

Næste Dag blev Kasserne indballeret i Matter og skibet ombord i Dampskibet «Chiyuen» som *Skufler og Staal.* Styrmanden fik ogsaa fat i 12 andre Sjømænd, der neppe havde nogen Idé om, hvad man forlangte af dem. De var bare glade over at kunne faa noget Arbeide.

Mason fortalte Styrmanden, at Kasserne skulde landes i Nærheden af Chinkiang, og at man skulde tvinge Dampskibets Befal til at stoppe godvillig eller med *Magt.* Styrmanden begyndte at gjøre Indvendinger og mente, at dette

Forehavende vist vilde bli altfor risikabelt, men modtog alligevel de Revolvere, som Mason bød ham at fordele blandt Sjømændene, og de kom overens om at mødes ombord paa «Chiyuen», som skulde forlade Hongkong sent om Aftenen.

Styrmanden kom ned paa Dampskibsekspeditionen for at løse Billetter for sig og sine Mænd med «Chiyuen», men Ekspeditøren, der muligens havde faaet Nys om, hvad der var igjære, negted at udstede Billetter, da Skibet alt var overfyldt. Styrmanden vilde da gaa til Mason og underrette ham derom, men da var «Chiyuen» allerede reist.

Sjømændene begyndte nu at faa Betænkeligheder og synes at ha fattet Mistanke. De fordred skriftlig Garanti af Styrmanden, for at de skulde faa Ansættelse i Toldvæsenet; men da denne ikke kunde gi nogen, negted Majoriteten at reise.

Kun Styrmanden og 5 Andre var nysgjerrig efter at se, hvorledes Eventyret vilde løbe af, og reiste til Shanghai med det næste Dampskib «Amoy».

Gjennem Opdagelsespolitiet i Hongkong havde Toldvæsenet i Shanghai allerede faaet Besked om Smuglegodsets Afsendelse, og da «Chiyuen» ankom, sendtes en større Afdeling Toldbetjente ombord. De opdaged straks Kasserne, der blev bragt iland. Ved nærmere Eftersyn viste det sig, at de indeholdt 120 Rifler, 128 Revolvere, 206 Bajonetter, 12 Økser og 62850 Patroner.

Mason, som var ombord, forstod med en Gang, at alt var opdaget, og forsøgte at redde baade sig selv og sit Indkjøb paa en meget naiv Maade. Fra «Chiyuen» sendte han øieblikkelig iland et Brev til Tolddirektøren af følgende Indhold:

«S/S. Chiyuen, Shanghai 12 Sep. 1891.

Hr. Tolddirektør!

Jeg er C. W. Mason, 4de Klasses Assistent i Toldvæsenet, forflyttet fra Chinkiang til Peking med seks Ugers Permission. Kort før jeg forlod Chinkiang, blev jeg istand til at opdage en meget alvorlig Sammensværgelse. Jeg rapportered Planen til Direktør Brazier. Uagtet han ikke la nogen videre Bræt paa disse Oplysninger, har jeg benyttet de første fjorten Dage af min Permission til at udspionere Ko-lao-huis Planer, og jeg er nu istand til at underrette Dem om, at en Del Vaaben og Ammunition, mærket som «Skufler og Staal», er ankommet med dette Skib fra Hongkong med Chinkiang som Bestemmelsessted.

Min Hensigt med denne Oplysning er ikke at anmode Dem om at beslaglægge disse Sager, men *at la dem passere videre til Chinkiang.* Jeg har nemlig faaet sikker Underretning om, at hvis de blir beslaglagte her, saa vil det resultere i en øieblikkelig Opstand i alle Havne. Dersom man ikke viser nogen Mistanke, vil Vaaben og Ammunition bli bragt iland i Chinkiang og magasineret der. Opstanden vil da først begynde om nogle Uger, og i Mellemtiden vil vi bli istand til at opspore Magasinet og beslaglægge, hvad der maatte være smuglet ind ved tidligere Leilighed. Herved vil man bli istand til at skaffe klare Beviser mod Hovedmændene og knuse hele Revolutionen. Jeg kan neppe understrege stærkt nok, hvor vigtigt det er, at Kasserne faar Lov til at passere videre til Chinkiang. Ko-lao-hui har sine Agenter baade ombord og paa Toldboden. Da jeg er mistænkt for Forræderi og mit Liv er i Fare, vilde jeg være Dem meget forbunden,

om De kunde sende et Par Officerer ombord som Vagt. Jeg behøver neppe at nævne, at hele Sagen fra Begyndelse til Enden skal bli rapporteret til Generalinspektøren.»

Kort efter Brevets Afsendelse gik Mason selv iland for at faa vide Udfaldet. Han lod sig melde hos Tolddirektøren, der netop havde modtat Brevet. Hr. Breadon sa, at det var umuligt at efterkomme Masons Forlangende, da Kasserne alt var bragt iland, og anmoded ham om øieblikkelig at reise til Peking og underrette Generalinspektøren om alt. Hr. Breadon forstod i Samtalens Løb, at Mason kjendte til, at Smuglegodset var beslaglagt, men fatted ikke nogen Mistanke om den Rolle, som denne havde spillet ved Godsets Afsendelse fra Hongkong. Mason loved at reise til Peking med Dampskibet «Fungshun», der netop skulde forlade Shanghai.

Først et Par Dage efter denne Begivenhed fik Tolddirektøren vide, at Mason havde forandret sin Reiseplan. Han modtog 2 Breve fra denne, med Underretning om, at Mason havde været nødt til at fortsætte sin Vei op til Chinkiang, da han kort efter sin Konferance med Direktøren havde modtat en Billet, hvori der stod:

Vil Du forraade os? Hvis Du ikke forlader Shanghai iaften, vil Du bli dræbt. Jeg skal møde Dig der.

A. S.

Hr. Breadon forstod nu, at der var Ugler i Mosen og telegrafered til Chinkiang.

Ved Masons Ankomst gik en af Toldvæsenets Officerer ombord og sa til ham: «Vi ved alt, Mason, det er bedst, De følger med mig iland.»

Hans Bagage blev øieblikkelig undersøgt, og da man fandt ca. 3 Kilogram Dynamit og en Del Lunte i Vadsækken, blev den engelske Konsul hentet. Efter en kort Konferance fandt man det sikrest at bringe Mason ombord i den engelske Kanonbaad «Redpole», som netop laa ude paa Havnen; ti Efterretningen om Arrestationen syntes at ha foraarsaget adskillig Ophidselse blandt Kineserne nede paa Kaien.

I «Redpole» blev Mason underkastet et Forhør, og da han ikke kunde gjøre tilstrækkelig Rede for Dynamiten, beslutted Chefen og Konsulen at sende ham til Shanghai under Bevogtning. Det blev gjort næste Dag. Ved Ankomsten til Shanghai fik Chefen paa «Ling-Feng» Ordre fra Tolddirektøren til at ta sig af den unge Konspirator. Han kom ombord, men alt foregik saa stilfærdig, at ingen af os Officerer havde den ringeste Anelse om, hvem Chefens nye Gjæst var.

Hans Udseende skulde just ikke tyde hen paa en Mand, der kunde ta aktiv Del i et Revolutionsdrama. Fyren gav Indtryk af at være af en meget svagelig Konstitution: En Rekreationsreise til Japan havde nok gavnet ham meget bedre, og var Permissionen benyttet til en saadan, vilde hans Overordnede og Diplomaterne blit forskaanet for en hel Del Ængstelse og Besvær. Forresten havde han vakre, fintformede Ansigtstræk og et intelligent, dannet Udseende.

Dagen efter læste vi i Morgenaviserne om Masons Arrestation i Chinkiang og talrige Gisninger med Hensyn

til hans Planer. Reporterne kjendte nemlig endnu ikke til, at han befandt sig ombord paa «Ling-Feng». Om Formiddagen gik Chefen iland til Tolddirektøren uden at gi nogen Ordre med Hensyn til sin Gjæst, og da Mason kort efter kom hen til mig, der netop var vagthavende Officer og spurgte om Tilladelse til at gaa iland, blev jeg høilig forbauset, saa et Øieblik paa ham, men tænkte, at jeg muligens havde hørt feil og svarte hurtig, at Dampsluppen laa klar naarsomhelst til at sætte ham iland.

Kort efter Masons Bortgang kom Chefen ombord med en høiere Toldfunktionær og spurgte efter den unge Herre.

«Gaaet iland for et Kvarter siden, Hr. Kaptein,» svarte jeg.

De saa begge meget bestyrtet ud, men fatted sig straks, og Chefen bad mig følge Toldfunktionæren iland. Nu fik jeg først vide, hvem Chefens Gjæst var. Han skulde forhøres Klokken 12, saa det gjaldt at anstrenge sig for at finde fat i Fyren. Heldigvis havde Mason ikke havt til Hensigt at gjøre et forsvindende Indtryk paa sine Dommere. I et af Hotellerne fik vi vide, at han var gaaet til Advokat Wilkinson, der skulde være hans Forsvarer i den forestaaende Proces, og der fandt vi ham.

Mason gjorde en høflig Undskyldning for det Bryderi, han havde foraarsaget, og fulgte med os til Toldvæsenets Hovedkontor, hvor Taotaien af Shanghai og flere andre høie kinesiske Embedsmænd var samlet for at overvære det første Forhør.

⁂

Jeg skal ikke gaa nærmere ind paa alle de Oplysninger, som fremkom under den senere Proces. Mason

forsøgte til det allersidste at gjøre gjældende, at han kun havde sluttet sig til Ko-lao-hui for at udspionere Selskabets Planer. Men det lykkedes ikke.

Hendes britiske Majestæts Overdommer i Kina og Japan udtalte ved Processens Slutning:

«Den foreliggende Sag er ikke af en saa alvorlig Art, som den kunde ha været. Der findes adskillig Naivitet og Barnslighed med i Spillet, og det reducerer Forbrydelsens Dybde; men paa samme Tid er den saa alvorlig, at det ikke gaar an at idømme den Anklagede en nominel Straf. Han er anklaget for at ha været i Besiddelse af Dynamit, men man maa ogsaa ta Omstændighederne med i Betragtning. Forbrydelsen kunde ha været ubetydelig, og den kunde ha været af en meget alvorlig Art. Jeg tar i Betragtning, at Fængselsstraf i Kina paa Grund af Klimatet maa ansees for betydelig haardere end hjemme. Jeg tar ogsaa i Betragtning, Hr. Mason, at De har mistet Deres Stilling, og at Deres Løbebane i Kina er ruineret. At den er fuldstændig ruineret, kan ikke bestrides, og var ikke det Tilfældet, saa maatte jeg anse mig forpligtet til at hindre Dem fra at forbli herude. Jeg kan ikke under nogensomhelst Omstændighed dømme Dem til mindre end 9 Maaneders Fængsel og Sagens Omkostninger.»

Nei, enhver Europæer i Kina var enig i, at Dommen ikke kunde være mildere. Havde den engelske Dommer tat mere i Betragtning, hvad Ulykke den unge Læregut i Konspiratorhaandværket kunde ha bragt over Kina, hvis han havde naaet frem til Chinkiang, ja da vilde 9 Maaneders Fængselsstraf blit en skjærende Ironi over den engelske Retspleie. Masons Forbrydelse var jo Hoiforræderi mod Kina, hans adopterede Fædreland. Han stod i Regjeringens

Tjeneste. Var Forbrydelsen foregaaet i England, vilde Mason ha faaet Høiforræderes Løn — Døden.

Regjeringen fik gjennem den unge Englænders Forræderi et udmærket diplomatisk Vaaben, og Li Hungchang forstod at benytte det. En Uges Tid efter Masons Arrestation sendte han en Note til Gesandterne og søgte at vise, hvor lidet ridderligt det var at bruge Trudsler, medens revolutionære Strømninger trued Rigets Enhed, — især da Mason og flere Europæere havde pustet til Ilden.

Denne Note skal ha gjort adskillig Virkning paa et Par af Gesandterne, og snart kom der ogsaa andre Spørgsmaal frem paa den politiske Horisont, som til Slutning sprængte Vestmagternes Koalition.

Der havde hersket adskillig Forundring over Li Hungchangs passive Optræden under Urolighederne. Denne Herre, der i de sidste 20 Aar har styret det kinesiske Statsskib klar af saa mange Skjær, syntes hele Tiden at smile haansk af Gesandternes Trudsler. Medens de europæiske Krigsskibe samledes ved hans Fædrelands Kyster, sad han ganske rolig i sin Hovedstad Tientsin og afvented Begivenhedernes Gang. Ikke et Regiment, ikke et eneste Panserskib blev klargjort til Kamp.

Der var mange, som troed, at den store Statsmand havde tat Feil af Situationens Alvor. Andre mente, at den slue Kineser bare vented paa en gunstig Leilighed til at foreta en Dynastiomvæltning og indta den unge

Manchukeisers Plads paa Dragetronen. Det sidste klang ikke saa ganske usandsynligt, og det vilde kanske ha været en let Sag for denne Herre, som kun mangler Navnet for at være den største Nations anerkjendte Hersker.

Men Tiden viste, at den gamle Li hverken havde mistet sit skarpe politiske Syn eller tænkte paa Keiserværdigheden. Hans passive Holdning var dikteret af andre Grunde.

De kinesiske Agenter i Europa havde nemlig faaet Greie paa, at det *ægyptiske Spørgsmaal* snart vilde dukke op igjen og umuliggjøre en fælles Optræden i Kina. Det kom ogsaa ganske rigtig til rette Tid — just efter Masons Arrestation. Og for at splitte Gesandterne endnu mere bragte Telegrafen Melding om, at to Englændere under en Rekognosceringsreise i det nordøstlige Pamir var stødt paa en russisk videnskabelig Ekspedition under Bedækning af Kosakker, der forbød videre Fremtrængen — da Pamir var russik Territorium!

Disse Grænsestridigheder, som nu opstod mellem England og Rusland, satte Kronen paa Li Hung-changs diplomatiske Spil. *Et Par Dage efter var Koalitionen sprængt.*

Vestmagternes Jalousi afværged ogsaa denne Gang en Krig, hvis Resultat ikke engang den mest fjerntskuende Politiker vilde kunne forudse.

Ved en nærmere Betragtning af de politiske Forhold vil man let se, at en fælles Optræden mod Kina kun maa ansees som et kunstig opført diplomatisk Korthus, der

falder sammen ved det første Vindpust. Vi maa bare forundre os over, at Vestmagternes Gesandter holdt sammen saa længe, som de gjorde. Der eksisterer fremdeles noget, der kaldes den offentlige Mening, og enhver Regjering er nødt til at ta — idetmindste et formelt — Hensyn til dette Element i det sociale Samkvem.

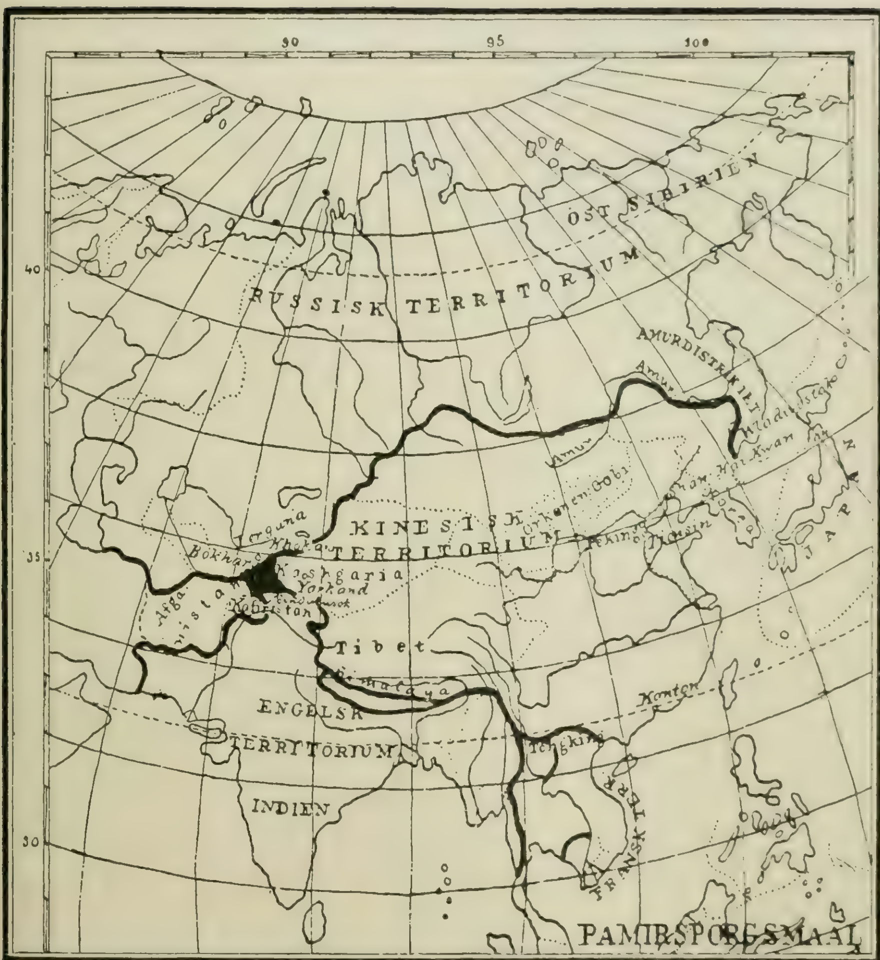
Med hvilken Grad af Oprigtighed kan man for Eksempel vente, at Russerne vil understøtte en krigersk Operation for Missionærernes Skyld? I Rusland er jo enhver Propoganda for en anden Lære end den græsk-katholske forbudt.

Hvorledes vilde Amerikanerne kunne forsvare at nøde Kina til at beskytte amerikanske Borgere, det være Missionærer eller Kjøbmænd, naar de imod alle folkeretslige Begreber og bestaaende Traktater negter at modta fredelige kinesiske Arbeidere paa sit vidtstrakte Territorium?

Og det erkekatholske Spanien, hvilken komisk Rolle vilde ikke dette Land spille som Forsvarer af protestantiske Missionærer? Ligesaa latterligt maatte det være at se Franskmændene understøtte dem, da de jo har udvist dem af sine afrikanske Besiddelser.

Saa har vi England og Tyskland tilbage. Men her vilde forskjellige Handelsinteresser umuliggjøre en fælles Optræden. Englænderne og Tyskerne er de fornemste Rivaler paa det østasiatiske Marked, og de sidste Begivenheder har vist, hvor let det er for Kineserne at skille dem ad. Den tyske Gesandt von Brandt var den første, som opgav en væbnet Indblanding i Missionsspørgsmaalet. Og hvorfor? Jo fordi Tyskerne blev lovet flere større Leverancer af Krigs- og Jernbanemateriel!

England er den Magt, som er mest interesseret i Missionsforetagendet. Engelske Borgere leverer den største

Pamirspørgsmaalet.

Kontingent af Rekruter og Penge til Missionsarméens Underhold. Men Englænderne alene vil neppe vinde noget ved at føre en Krig under Religionens Maske. Ti Russerne vilde kanske som Tak for en neutral Holdning fremkomme med Fordringer, som kunde aabne Veien til Indien ved for Eksempel at annektere Høisletten Pamir. Frankrige ligeledes ved at gi Siam Dødsstødet eller rykke Grænsen mod Kina op imod Kanton, hvorved Englændernes Handel vilde lide et betydeligt Afbræk.

Desuden viste det sig under Missionsurolighederne, at den offentlige Mening i England langtfra var stemt for nogen væbnet Indgriben for Missionærernes Skyld. Da Telegrafen bragte Underretning om Muligheden af en fælles Optræden fra Stormagternes Side, fraraaded næsten alle Presseorganer Regjeringen ethvert Skridt, der kunde skade Handelsforbindelsen mellem England og Kina. Vi kan derfor i Fremtiden heldigvis anse en krigersk Optræden for Missionens Skyld som temmelig usandsynlig, selv om den til enhver Tid afgir Stof nok til en *casus belli*, om nogen af Stormagterne skulde trænge en saadan for *Handelens Skyld.*

Ottende Kapitel.

2500 Kilometer opover Yangtse Kiang.

Vi forlader Shanghai. — En kort Skitsering af Kjæmpeflodens Løb. — Yangtselodser. — Chinkiang og «Keiserkanalen». — Nanking. — Porselænspagoden. — Wuhu. — Sagnene om *Orphan Rocks*. — Kiukiang. —

Vi vil nu vende tilbage til Kanonbaaden «Ling-Fêng». Efter et Par Dages Ophold i Shanghai fik Chefen Ordre til at fortsætte Veien videre opover Yangtse Kiang sammen med Kanonbaaden «Fei-Ho». Hvorlangt? Ja, det var fremdeles en Hemmelighed, det vil da sige for «Ling-Fengs» Vedkommende; ti «Fei-Hos» Ordre lød paa Traktathavnen Chinkiang, som Mason havde fundet saa kjedsommelig.

Den 20de September forlod begge Skibe Shanghai og begyndte Farten opover denne Kjæmpeflod, der gjennemstrømmer de frugtbareste Landsdele, som Asien eier, en Flod, der fører Liv med sig overalt.

Ikke bare for de Millioner af menneskelige Individer ved dens Bredder. Nei, denne Kinas Pulsaare gir ikke bare Befolkningen det bedste Kommunikationsmiddel og den prægtigste Handelsvei, som eksisterer. Yangtse-Oceanets Søn har ogsaa en anden, skjønnere Opgave. Lig sin

afrikanske Broder bringer dens overflømmende Vande ogsaa nyt Liv til Dalene og de solbrændte Sletter. Yangtsedalen hører ligesom de Landskaber, Nilen flyder gjennem, til Jordens frugtbareste Egne.

Lad os se, hvorledes Kjæmpefloden ser ud fra dens Udspring i Tibet og nedover til Oceanet, hvorfra dens Vandmasser oprindelig kom.

Yangtse Kiang eller *Ta Kiang*, den store Flod, begynder sit Løb paa Tibets Høisletter. Den strækker sig fra 88° til 122° Øst i en bugtet Længde af 7500 Kilometer, hvoraf de 5000 er farbare.

Hovedstrømmen dannes af 3 Elves Sammenstød paa 94° Øst og 35° Nord. Flodens Bredde er her ca. 1 Kilometer i Regntiden og Høiden over Havfladen 4300 Meter. Paa dette Sted adskilles Yangtse Kiang fra Kinas næststørste Flod Huang Ho kun ved Bjergkjeden Bayan Kara, hvis smeltende Snemasser føder begge.

Efterat ha bøiet af i østlig Retning fortsætter Floden sit Løb mod Syd nedover nogle gigantiske Vandfald til Byen Batang i Provinsen Szechuan. Nu har den forladt Tibet og flyder østover til Byen Likiang i Yünnan, hvor den gjør en Halvcirkel og optar Bifloden Yalung. Saa gjør Yangtse nok en Svingning ind i Szechuan til Byen Suchow.

Her møder den en anden stor Biflod Min, som Kineserne anser for Hovedfloden. Det kommer af, at Yangtse, eller som den her kaldes Kinsha Kiang (Guldsandfloden), kun er farbar en 100 Kilometer ovenfor Suchau, medens store Djunker kan passere opover Minfloden helt til Chingtu, Szechuans Hovedstad, det vil sige en Strækning paa 1000 Kilometer.

Hvis gammel Skik og Brug skal ha nogen Vægt med Hensyn til Spørgsmaalet, om Min er Hovedfloden eller ikke, saa maa vistnok Kinesernes Opfatning være den rette. I et topografisk Verk, der er over 2000 Aar gammelt, fortælles om Yangtse, at den udspringer fra Bjerget Min. Ogsaa Konfucius skal ha udtalt sig for denne Betragtningsmaade.

Efter Forbindelsen med denne Flod løber Yangtse ca. 750 Kilometer i nordøstlig Retning til Chungking, som ligger ved Mundingen af Bifloden Kialing, der kommer nordenfra og bringer med sig hele Eksporten fra disse Egne. Chungking er af den Grund Szechuans kommercielle Hovedstad.

I 1891 blev Byen aabnet for Handel med Udlandet og er saaledes den øverste og nyeste Traktathavn ved Yangtse Kiangs Bredder.

Nu gaar Floden videre i samme Retning til Byen Kweichow. Her trænges de store Vandmasser ind i trange Fjeldpasser og danner en Række af Vandfald, der i høi Grad vanskeliggjør Trafiken helt ned til den næste Traktathavn Ichang; ja hindrer den fuldstændig om Sommeren, for da gaar Strømmen undertiden med 12—15 Knobs Fart.

Lidt ovenfor Ichang kommer Yangtse ud af sit trange Fængsel og flyder som en mægtig Flod i sydvestlig Retning ned igjennem Provinsen Hupei og optar paa Veien det overflødige Vand fra Indsjøen Tung Ting.

Lidt nedenfor, ved Traktathavnen Hankow, støder nok en stor Biflod til Yangtse; det er Han, der kommer fra Tsingling Fjeldene og løber gjennem baade Provinserne Shensi og Hupei.

Yangtse Løb de sidste 1500 Kilometer er først sydøstlig til Traktathavnen Kiukiang, hvor den forlader Hupei og gaar ind i Provinsen Kiangsi. Her kommer Floden i Forbindelse med Indsjøen Poyang og fortsætter Veien videre i nordostlig Retning til Wuhu, Nanking og Chinkiang.

Nu blir Yangtse bredere og bredere og spreder sin Byrde af Sand og Dynd mere jevnt opimod de mange grønklædte Øer og Landstrækninger, som Oceanets mægtige Søn har dannet ved sin Forening med Moderen.[*]

Her er en skissemæssig Fremstilling af YangtseKiangs Vandring fra de tibetanske Høisletter til Havet i Øst. Vi skal nu fra «Ling-Fêngs» Kommandobro ta den 2500 Kilometer lange Strækning fra Flodens Munding til Ichang i nærmere Øiesyn.

Den berømte Venetianer Marco Polo siger i sin Reisebeskrivelse: «Jeg forsikrer mine Læsere om, at Yangtse-Kiang flyder gjennem flere Lande, og at dens Overflade bærer flere Skibe og større Rigdom paa Varer end alle Kristenhedens Floder og Indsjøer tilsammen. Den ligner mere et Hav end en Flod.»

Hans Omtale af Yangtses kommercielle Betydning passer vistnok ikke i Nutiden, men den sidste Passus er korrekt, forsaavidt som den angaar de første Par Hundrede Kilometer, ti her er Flodens Bredde meget stor. Paa Grund af Strandbreddens ringe Høide over Vandfladen kan man neppe øine over til den anden Side.

* *Yangtse* betyder Oceanets Søn.

Af den store Ø, Tsung Ming, som Floden har dannet i de allersidste Aarhundreder, sees bare Trætoppene. Men snart svinder disse ogsaa; for Regn og Taage sætter ind og vanskeliggjør Farten opover.

Ombord paa «Feiho», der har overtat Ledelsen, gaar det jo an, ti her befinder Lodsen sig.

Disse Yangtse-Lodser synes at ha paa Følelsen, hvor de er, selv om Strømmen umuliggjør al regulær Navigering. Under tidligere Reiser paa Yangtse Kiang kunde jeg ofte staa i lange Stunder paa Kommandobroen og betragte disse rolige, tause Skikkelser, mens de med Haanden gav Rormanden Ordre paa Ordre, uagtet jeg selv neppe kunde se et Snes Meter fremover gjennem Taagen eller Mørket.

Mange Aars Erfaring, vil man sige.

Kan saa være. Men det har vist sig, at selv de mest intelligente og snarraadige Sjømænd aldrig blir gode Flodlodser, naar de ikke eier dette medfødte Lodstalent.

Har De læst Mark Twains Skildring af Flodlivet paa Missisippi?

Ja da faar De et godt Begreb om de Vanskeligheder, som Yangtse-Lodserne har at overvinde. Men det er ogsaa en meget indbringende Stilling selv i Nutiden, hvor Konkurrancen griber saa stærkt ind i alle Næringsgrene. 2000 Kroner faar han Amerikaneren, som skal bringe «Feiho» op til Chinkiang og «Ling-Fêng» videre op til Hankow.

Ud paa Eftermiddagen letted Taagen. Solen kom frem, og nu gik det opover for fuld Fart. Det vil forresten ikke sige saameget, ti Maksimumsfarten var bare 9 à 10 Knob, og den ene hurtiggaaende Flodbaad efter den anden seiled os agterud. Men det kunde vi jo ta med knusende Ro.

Intet Hastverk. Ingen Post, ingen Varer ombord, bare Proviant og Ammunition.

Udpaa Kvelden gik ogsaa begge Skibe ganske rolig tilankers for at afvente Tidevandets Dreining; ti helt op til Chinkiang har Flod og Ebbe adskillig Indflydelse paa Strømmens Fart. Og Kul maatte der spares paa, hvis Beholdningen skulde vare ved til Hankow.

Næste Dag saluteredes de stærke Forter ved Byen Kiang Yin, hvor Floden smalner ind til et Par Kilometer. Her vil en fiendtlig Eskadre faa den tvilsomme Fornøielse at passere Mundingerne af 67 Kanoner foruden et stærkt Minenet. I 1884 under Tongkingkrigen var alt i Orden til at modta Franskmændene, hvis de vilde forsøge en Passage.

Længere oppe møder vi ogsaa en Række af Forter — dem, som Ko-lao-hui skulde ha overrumplet, hvis Mason var sluppet op til Chinkiang med sine «Staalvarer». Sent ud paa Eftermiddagen ankrer Skibene op paa denne Traktathavns Rhed. Men det var dog ikke senere end, at vi fik Anledning til at ta den naturskjønne *Silver Island* i nærmere Øiesyn, just som de sidste Solstraaler sa Farvel.

Øen ligger omtrent midt i Floden, et Par Kilometer nedenfor Havnen og ansees for en af Yangtse Kiangs Seværdigheder. Fra Vandfladen og tiltops er den beklædt med eviggrønne Trær. Indimellem sees flere hvide Buddhisttempler, og øverst oppe er dette Fredens Hjem kronet af en liden Pagode — det hele saa idyllisk og malerisk som muligt.

Chinkiang var en af de syv Havne, der blev «aabnet» ved den 2den Opiumskrigs Slutning i 1861. Byen er en af Kinas vigtigste Handelshavne, med et ind- og udklareret Skibsrum paa ca. 3 Millioner Ton* og en Vareomsætning af henved 70 Millioner Kroner.

Silver Island.

Man maa bare undres over, at disse Tal ikke er større, for Chinkiang har en enestaaende heldig Beliggenhed. Ikke alene er de omgivende Landskaber ualmindelig frugtbare, men prægtige Kommunikationsmidler sætter Byen i

* Heri ikke medregnet Djunkfarten, der beløber sig til $3^1/_4$ Million Ton.

Forbindelse med flere af de rigeste Provinser. Chinkiang er nemlig anlagt netop paa det Sted, hvor Verdens største Kanalanlæg *Yun Ho* eller «Keiserkanalen» krydser Yangtse Kiang.

Yun Ho fuldførtes i det trettende Aarhundrede af den kraftige Mongolhersker Kublai Khan, og har været til stor Velsignelse for de Provinser, som Kanalen løber igjennem. Dens væsentligste Hensigt var at forsyne Peking og de nordlige Distrikter med Ris fra de frugtbare Landskaber ved Yangtse Kiangs Bredder.

I de senere Aar har Kystdampskibene overtat Ristransporten, og af den Grund tænkte Regjeringen at kunne være mindre nøieregnende med Kanalernes Vedligeholdelse. Men denne Tanke havde nær foraarsaget en Hungersnød i Nordkina under Tongkingkrigen; for Franskmændene hindred med sine hurtiggaaende Krydsere enhver Tilførsel af Ris. Havde Keiserkanalen været i Orden, kunde Kineserne ha leet ad Franskmændenes Udhungringsplan. Men det var den ikke, og dette Faktum har vist havt adskillig Indflydelse paa Krigens hurtige Afslutning.

Fra Chinkiang fortsætter Yun Ho videre sydover forbi flere store Byer og staar ved Wusungfloden i Forbindelse med Shanghai. Paa denne Strækning foregaar en yderst livlig Fragtfart. Det er især de billige Handelsvarer, som føres denne Vei.

Opholdet i Chinkiang vared kun nogle faa Timer. Jeg fik derfor ikke videre Anledning til at bese mig, og Ophidselsen blandt Befolkningen indbød heller ikke i nogen særlig Grad til den Slags Fornøielser. Men jeg tog mig dog en Tur iland og satte over i en Færgebaad til *Golden Island* for at bese de pragtfulde Templer, som findes her. Øen, eller rettere sagt Halvøen — ti den hænger

sammen med Fastlandet ved en smal Tange — ligger lige ved Siden af det europæiske Setlement.

En glatraget Munk, som jeg møder ved Færgestedet, tilbyder sig straks som Cicerone; for han ved vel af Erfaring, at de fremmede Barbarer altid lægger et Par Sølvmynter ned i Offerskrinet.

Efter at ha passeret ind gjennem en hel Labyrint af Tempelgaarde og lykkelig undgaaet et Par rasende Hunde, kom vi ind i det Allerhelligste. Her holdt et Snes Munke netop paa med at læse Messe og likte øiensynlig ikke denne uventede Forstyrrelse. Men min Ledsager gik hen til Abbeden og hvisked lidt i Øret hans. Dette syntes at virke beroligende, for de begyndte straks at mumle Bønner igjen og svinge Røgelsespinderne med fornyet Iver.

Imedens tog jeg Tempelhallen i nærmere Øiesyn. Under et Glastag sidder «Asiens Lys», den store Buddha, med korslagte Arme og halvt tillukkede Øine. Rundt omkring staar hans fornemste Apostle, og som Baggrund fremstilles det buddhistiske Paradis udskaaret i Træ. Det *kunde* ha været vakkert dette Tableau, men de mange grelle Farver virker ikke saa tiltalende paa mine Nerver, som paa de mange Andægtige, der knælende ser op paa Figurerne med udelt Beundring.

Vi passerer videre gjennem et Par mindre Templer og kommer tilslut op paa Toppen af den lille Ø. Her staar en affældig gammel Pagode, hvor de Besøgende før i Tiden nød den herlige Udsigt over Floden og de vakre grønne Slettelandskaber. Men da Taarnet er altfor skrøbeligt til at kunne bestiges, maa man nøie sig med at sætte sig ned i en Pavillon, der staar ved Siden af.

Chinkiang. Det europæiske Setlement.

Ved Aftenstid letter «Ling-Feng» Anker og damper alene op over Yangtse Kiang. «Fei-Ho» skulde nemlig forbli i Chinkiang indtil videre for at være ved Haanden, hvis Ko-lao-hui vilde tænke paa at overrumple Setlementet.

Ovenfor Byen ligger den langstrakte Ø Deer Island, som deler Floden i to Arme. Vi vælger den nordligste, hvor Strømmen er mindre stærk, og passerer forbi Ichang, der er bekjendt for sin Salthandel. En Flaade paa flere Hundrede Djunker ligger forankret paa Havnen. De skal føre denne kostbare Vare videre opover Yangtse eller ind gjennem de talrige Kanaler.

Salthandelen er et Regjeringsmonopol, en af Statens vigtigste Indtægtskilder, og for at kunne kontrollere Forbruget, findes der bare et Snes Byer i hele Kina, hvor Salttilvirkningen er tilladt. Af denne Grund er Saltsmugling en meget udbredt Profession og meget lønnende tillige; for Tolden beløber sig næsten til 100 Procent.

Senere ud paa Natten passerte Ling-Fêng det store Fæstningsanlæg ved Yentse Ki, og i Daglysningen fik vi Kinas gamle Hovedstad Nanking i Sigte.

Fra Floden ser man intet til selve Byen; bare de graa, imponerende Mure, der løber over flere Aasrygge i Strandbreddens Nærhed.

Indenfor disse Mure med sine mange Fortidsminder var det, at Taipingernes Fører i 1852 lod sig udraabe til Kinas Keiser, og hans Arméers seierrige Marsch fra Kanton i Syd til Tientsin i Nord kunde jo berettige den af Missionærerne omvendte Kineser til dette Skridt. Men Skjæbnen vilde det jo anderledes. Ved Hung Siu-tsuens Død og Nankings Erobring i 1864 var det forbi med Taipingernes Drømme, og Manchudynastiet fik igjen en Frist.

Prins Kungs* Ord ved Budskabet om sin Modstanders Død illustrerer denne lange Borgerkrigs Rædsler: *De Ord findes ikke, der kan udtrykke al den Elendighed, som Hung har bragt over Riget.*

Porcelænspagoden.

Blandt de mange monumentale Bygninger, der ødelagdes i Nanking under Taipingeroprøret, var den berømte *Porcelænspagode.* Da Yung Lo, den 3die Keiser af Dyna-

* Prins Kung, der for Øieblikket er Premierminister, var i 1864 Medlem af Regentskabet under Keiser Tung Ches Mindreaarighed.

stiet Ming, forflytted sin Residens fra Nanking til Peking i 1410, gav han Befaling til Opførelsen af en Pagode til Minde om sin afdøde Moder, og det prægtige Bygværk, der reiste sig i Løbet af et Snes Aar, maatte siges at være et værdigt Offer paa Kjærlighedens Alter. Det skal ha kostet henved 10 Millioner Kroner. Pagodens Høide var ca. 100 Meter og dens Radius ved Grundfladen 16 Meter. Murene dækkedes paa Udsiden af det fineste, hvide Porcelæn; men da Kanten af hver Étage blev prydet med grønne Tegl, fik hele Pagoden et grønligt Skjær.

Det 10 Meter høie Spir bar paa Spidsen en blank Metalkugle, og paa Taget var indfattet 5 kostbare Amuletperler, som skulde beskytte Nanking mod alt Ondt. De indre Vægge dækkedes af sorte Porcelænsplader, og hveraf disse var prydet med et forgyldt Billede af Buddha i Basrelief.

Om Natten oplystes Pagoden af 140 Lamper, og naar Vinden blæste haardt, hørtes en blød Klokkeklang over hele Byen. Den kom fra 152 Bjælder, som var ophængt paa hver af de 9 Étagers Hjørner.

Man kunde tænke sig, at et saadant nationalt Mindesmærke fra den folkekjære Yung Los Tid skulde bli respekteret af Taipingerne; men disse Fanatikere, der troed sig kaldet af Gud til at udslette alt Afguderi af Jorden, var ligesaa lidt som Billedstormerne i Nederlandene besjælet af Pietetshensyn, og Nankings Stolthed delte Skjæbne med saa mange andre lignende Bygninger.

En af Grundene til Porcelænspagodens Ødelæggelse var, at store Skarer af Buddhister stadig valfarted til Pagoden, da en Munk for et Par Tusind Aar tilbage skulde ha nedgravet et af Buddhas Ben paa det Sted, hvor Pagoden var bygget.

Nanking har endnu ikke forvundet Følgerne af de haarde Krigsaar. Den gamle Hovedstad eier kun en Skygge af sin gamle Herlighed. Før i Tiden var den en af Videnskabens fornemste Hovedsæder og bekjendt for sit Fabrikat af Silke og Porcelæn; men disse fredelige Sysler

Ruiner af Porcelænspagoden.

er i de senere Aar, takket være Europæernes aggressive Optræden, gaaet meget tilbage og ombyttet med mere krigerske. I 1875 begyndtes paa Opførelsen af et stort Arsenal under Ledelse af Englænderen Sir Halliday Macartney,* og nu er et Par Tusinde Arbeidere beskjæftiget med

* Sir Halliday Macartney er for Øieblikket ansat som Attaché ved det kinesiske Gesandtskab i London. I denne Egenskab har han vist sit adopterede Fædreland store Tjenester.

at forarbeide de mest moderne Skydevaaben, som Kineserne haaber i Tidens Løb vil hjælpe til at gjennembore den ydmygende Traktat, der blev underskrevet i Nanking 1842.

Ling-Fêng damper videre opover, og snart er den gamle Hovedstad ude af Sigte. Ved Middagstid passerer vi ind i et trangt Løb, som dannes af et Par Fjelde, der ligger paa hver sin Side af Flodbredden. De har faaet det betegnende Navn *Tvo Pillars*. Her er ogsaa opført stærke Befæstningsværker for at spærre Veien for fiendtlige Skibe.

Kort efterat Ling-Fêng har saluteret disse Forter, faar vi Øie paa Traktathavnen Wuhu, hvor Missionsurolighederne havde tat sin Begyndelse.

Saa snart Fartøiet var kommet tilankers, gik jeg iland. Det europæiske Setlement, der ligger paa nogle Smaahøie, er ikke meget stort; for hele Befolkningen bestaar af et halvt Hundrede Missionærer, Konsuler og Toldbetjente. De katholske Missionsbygninger, som Pøbelen havde ødelagt, laa fremdeles i Ruiner; men Skadeserstatningen var udbetalt, og i Løbet af Vinteren skulde hele Stationen gjenopbygges.

I Nærheden af Setlementet løber en liden Kanal, der sætter Kineserbyen i Forbindelse med Floden. Ligesom Chinkiang har Wuhu en udmærket kommerciel Beliggenhed. Kanalanlæg sætter den i Forbindelse med næsten alle store Handelsstæder i Provinsen Anhui. Den hele Handelsomsætning beløber sig til ca. 38 Millioner Kroner med et ind- og udklareret Skibsrum paa 2³/₄ Million Ton*. De større Skibe er nødt til at ankre paa

* Heri er ikke medregnet Djunkfarten, der ligeledes beløber sig til 2³/₄ Million Ton.

Havnen; men Floddamperne kan gaa lige ind til Bredden, hvor der ligesom i Chinkiang er forankret en Del gamle Skibsskrog, der samtidig gjør Tjeneste som Pakhus og Kai.

Efter at ha aflagt en flygtig Visit hos Tolddirektøren tog jeg mig en Spadsertur nedover Flodbredden gjennem en eneste sammenhængende Række af Rismarker. Jeg havde nemlig Lyst til at bese den vakre amerikanske Missionsstation, som flere af de europæiske Kolonister benævnte «Sanatoriet». Og jeg maa sige, at disse Amerikanere har forstaaet at indrette sig meget komfortabelt for Missionærer at være. Stationen, der ligger paa en luftig Høi lige ved Flodbredden, bestaar af 2 paladslignende Murstensvillaer med et særdeles beskedent Kapel og Sygehus ved Siden af. Alt omgit af en høi Mur.

Efter hvad man fortalte mig, havde «Sanatoriets» Indvaanere været saa fornuftige at overlade de hedenske Kinesere til sin Skjæbne. Den eneste Forbindelse, de havde med de Indfødte, var Tjenerskabet. Om dette virkelig forholdt sig saa, vil jeg ikke forsikre, uagtet jeg ved et tidligere Besøg i Wuhu kun havde fundet Missionærfamilierne og Tjenere paa Stationen. Men jeg kan nok tænke mig, at flere af Kolonisterne ogsaa kunde ønske at være Missionærer og bo paa «Sanatoriet» istedetfor i sine egne mere beskedne Boliger.

Sent om Aftenen fortsætter Ling-Fêng Reisen videre opover. Den Nat mødte vi en ren Græshoppesværm af Djunker, som skulde nedover Floden. Heldigvis var det maanelyst og klart Veir; for ellers tror jeg, vi havde været nødt til at gaa tilankers for at undgaa Kollision.

Flere af disse Djunkeskippere er nemlig altfor økonomiske med sin Olje og fører ingen Lanterne. Bare vifter

Wuhu.

med en Fakkel, naar de er et halvt Hundrede Meter foran Baugen. Enkelte synes at ha Lyst til at maale Styrke med os og vil sletikke forandre Kursen. Lodsen bander og tordner, Kineserne skraaler; men det er Ling-Fêng, som stadig maa vige unda. Undertiden er vi nødt til at styre saa nær ind til Flodbredden, at Skibet hvert Øieblik staar i Fare for at løbe paa Land.

Udpaa Morgenkvisten begyndte Djunkesværmen at bli mindre, og nu gik det igjen for fuld Fart forbi den ene Pagode og Bymur efter den anden.

Ved Midnatstid stanser Ling-Fêng udenfor Ngangking. Ligesom Nanking er heller ikke denne vigtige Handelsby nogen Traktathavn, men Dampskibe faar dog Lov til ankre op for at laste og losse sine Varer. Bymurene løber lige ned til Bredden og synes at ha en umaadelig Udstrækning. Den høie syvétages Pagode i Nærheden ser meget elegant ud og er bedre vedligeholdt end de fleste andre, vi har passeret.

I Dagbrækningen fortsattes Veien videre forbi *Christmas Island* og en hel Del halvt oversvømmede Smaaoer. En lang Stund farer Ling-Fêng saa nær Bredden, at vi er istand til at betragte Bøndernes Leben und Treiben paa nært Hold.

Der synes at herske en drømmende landlig Ro over disse Egne. Børn i et mer eller mindre paradisisk Udstyr leker og springer rundt Gaardene mellem Hunde og Grise. Kvinderne sidder rolig ude paa Hustrappen og syr eller passiarer, mens Mændene har det travelt med at pløie de frugtbare Marker, som Floden netop har forladt; og talrige Djunker, der glider sagte ned ad Strømmen, gir den prægtige Natur Liv.

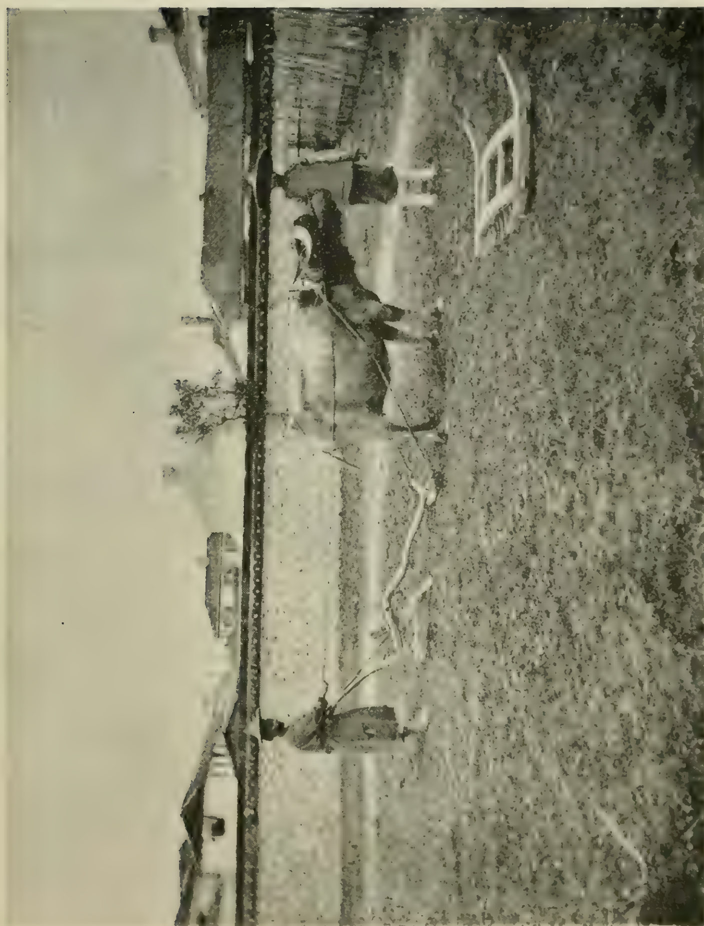
Efterat Ling-Fêng har passeret Byen Tungliu med sine forfaldne Mure og Pagoder, nærmer vi os ved Totiden et af Yangtse Kiangs vakreste Partier.

Den mægtige Strøm smalner ind til et Par Kilometer. Paa den høire Bred ligger Byen Kingtse Shan bag en høi Granitklippe, der gaar lige ned i Flodsengen. Og omtrent midt i Strømmen hæver sig en forunderlig liden træbevokset Ø i en Hundrede Meters Høide over Vandfladen. Det er den bekjendte *Little Orphan Rock.*

Først naar vi har passeret Klippen, kan vi ta den bedre i Øiesyn. Halvveis op tiltops ligger et sjeldent vakkert Buddhisttempel omringet af Bambustrær. En zigzagformet Vei fører didop, og det ser ud til at være godt besøgt; for nede ved den lille Brygge ligger flere Smaadjunker.

Et kort Stykke Vei ovenfor Little Orphan faar vi nok en By i Sigte. Det er Hweilung, der har Æren af at være den berømte Li Hung-changs Fødeby. Her henleved han under yderst trange Kaar sine første Barneaar sammen med Broderen Li Han-chang, Vicekongen af Kanton. Det var kun en ussel Flekke dengang, men efterhvert som de to Brødre steg i Veiret, gik ogsaa Hweilung fremover, takket være deres Gavmildhed, og nu er den omgiven af nye, imponerende Kjæmpemure, der strækker sig over nogle steile Fjeldtoppe. Det er nemlig Brødrenes Mening at gjøre sit Fædrenehjem til en Storstad.

Her i Nærheden er Grænsen mellem Provinserne Anhui, Hupei og Kiangsi. Igjennem den sidstnævnte løber nu Floden en Stund og passerer den stærkt befæstede By Hukow, hvor Yangtse Kiang mødes med en af Kinas største Indsjøer, Poyang, der er berømt for sine naturskjønne Omgivelser.

Mændene har det travelt med at pløie de frugtbare Marker.

Ved Tilløb fra Kan, Siu og flere andre Smaafloder danner den et Slags Reservoir for Kiangsis overflødige Vandmasser. Indsjøen er meget grund, men naar Yangtse Kiang om Sommeren sender en mægtig Vandstrøm indover Poyang, da begynder der en yderst livlig Trafik mellem de folkerige Byer, som findes langs hele Bredden. Selv de største Djunker faar dybt Vande nok.

Nu i Slutningen af September er disse afløst af sine mindre, fladbundede Søstre, der neppe stikker dybere i Vandet end nogle faa Centimeter. Af saadanne ligger der hele Flaader ved Mundingen. Ligesom alle Flodskibe, stanser ogsaa Ling-Fêng her et Øieblik for at indta ny Vandforsyning. Skillet mellem Poyangs lyse, klare og Yangtses mudrede Vand er nemlig meget skarpt, og ved at løbe en Skibslængde over paa den lyse Side, kan man forsyne sig med det deiligste Drikkevand.

Da Ling-Fêng var gaaet et Stykke videre opover og kommet lige udenfor Indsjøens Aabning, fik vi Øie paa en ensom liden Ø, som rager op af Vandet derinde, med en Pagode paa Toppen. Det er *Great Orphan Rock* eller *Shoe Rock*, som den ogsaa kaldes. Om denne Klippe og den førnævnte *Little Orphan* eier Kineserne et gammelt Sagn, som jeg skal faa Lov til at citere:

«I Nærheden af det Sted, hvor *Little Orphan* nu hæver sig op over Vandfladen, kantred en Baad engang under et rasende Uveir. I Baaden befandt sig en Mand og Kone med to smaa Døtre. Forældrene drukned; men Børnene fik klatret op paa Ryggen af en stor Skildpadde, der netop dukked op af Vandet.

Dyret bar dem et Stykke opover Floden; men den yngste Pige blev snart træt og gled ned af Skildpaddens

Ryg. Paa det Sted, hvor hun forsvandt, hæved der sig op af Vandet en liden Ø, som senere fik Navnet «den lille Forældreløses Klippe» *(Little Orphan Rock)*.

Skildpadden svømmed videre, men da den kom et Stykke indover Poyang, var ogsaa den ældste Pige udmattet og sank ned i Bølgerne. Da steg nok en liden

Great Orphan og Tortoise Rock.

Ø op af Vandet og fik Navnet «den store Forældreløses Klippe» *(Great Orphan Rock)*.

Skildpadden fortsatte nu sin Vei, men dens Kræfter var snart udtømt, og idetsamme den opgav Aanden, blev den ligeledes forvandlet til en Klippe.»

Det er den saakaldte *Tortoise Rock*, men den er saa lav, at vi maa bruge Kikkert for at opdage den.

Om Oprindelsen til Navnet *Shoe Rock*, som *Great Orphan* ogsaa kaldes, fortæller man følgende Sagn:

«En Fisker misted en Dag sin Dræg udenfor *Little Orphan*, og det var umuligt at finde den igjen trods alle Anstrengelser.

I sin Forlegenhed henvendte han sig til en af Presterne paa Øen og bad om Raad. Munken loved at hjælpe og gav ham en Seddel beskrevet med Bønner, som han skulde fæste paa sin Pande og derpaa dykke under Vandet. Det gjorde Manden og fik ikke alene Øie paa den tabte Dræg, men opdaged ogsaa en fortryllende Havfrue, som havde lagt sig til at sove dernede paa Bunden med Dræggen til Hovedpude.

Aldrig havde den fattige Fisker seet en saa deilig og henrivende Kvinde. Manden stod længe stille af Forbauselse ved dette mærkværdige Syn; men da han kom til sig selv igjen, beslutted han at ta med sig en Erindring om dette salige Øieblik. Hurtig rev han Skoen af en af Havfruens bittesmaa Fødder, greb Dræggen i Haanden og flød op til Vandets Overflade igjen.

Havfruen, der saa pludselig blev berøvet sin Hovedpude, vaagned, og da hun opdaged, at den ene Skoen var stjaalet, begyndte hun straks at forfølge Tyven.

Omendskjønt Fiskeren havde et stort Forsprang, vandt hun mer og mer ind paa ham, og da han var kommen et Stykke indover Indsjøen Poyang, vidste han ingen anden Raad for at bjerge sig end at kaste Skoen fra sig, og paa det Sted hæved der sig senere op af Vandet en ensom liden Klippespids, som havde en Dameskos Form. Derfor blev den kaldt *Shea-koo-shan* eller paa engelsk *Shoe Rock.*»

Paa den anden Side af Poyang ligger Traktathavnen Kiukiang, og der gik vi tilankers sent ud paa Kvelden.

Denne By danner et Centrum for hele Provinsen Kiangsis Ind- og Udforsel. Kiangsi er nemlig omgiven af høie Fjeldkjæder paa tre Sider, og derved hindres omtrent alt Samkvem med Grænseprovinserne. Yangtse Kiang blir af den Grund Kiangsis eneste store Handelsvei, og ved denne Flod har man kun to Havne: Kiukiang og den befæstede Garnisonsby Hukow.

Kiukiang var før i Tiden en meget folkerig By; men under Taipingeroprøret blev den fuldstændig ødelagt og har nu bare 50000 Indbyggere, hvoraf et halvt Hundrede er Europæere.

Dens Handelsomsætning beløber sig til henved 45 Millioner Kroner, med et ind- og udklareret Skibsrum paa ca. $2^{1}/_{2}$ Million Ton.

Tidlig næste Morgen foretog jeg en længere Spadsertur paa de godt vedligeholdte Mure, og der har man en udmærket Udsigt baade over Byen og dens Omgivelser. Det er let at se, at Kiukiang engang har været en Storstad; ti hvor vi vender Øiet, mødes det af grønne Græsplæner, Frugthaver eller Rismarker. Men der gaar vel neppe mange Aar, før disse igjen er optat af Husrækker; især hvis den projekterede Jernbane til Kanton bringer Overlandshandelen i Hænderne paa Kiukiangs Kjøbmænd.

Byens Omgivelser bestaar af en eneste Kjede af Aasrygge og Dale med en yppig Vegetation og en vakker Baggrund af høie Fjelde. Deroppe har flere af Europæerne bygget sig smaa Villaer, hvor de kan opholde sig i de hede Sommermaaneder.

Ved Middagstiden damper Ling-Fêng igjen videre

* Heri ikke medregnet Djunkfarten, der ligeledes beløber sig til $2^{1}/_{2}$ Million Ton.

opover gjennem en Sværm af Djunker, der blir tættere og tættere, efterhvert som vi nærmer os Wusueh. Denne Havn har ligesom Ichang en kolossal Udførsel af det kostbare Salt, som alle disse Djunker skal bringe nedover Yangtsedalen.

I Wusueh var det, at de 2 Englændere blev dræbt, da de protestantiske Missionsbygninger ødelagdes.

Niende Kapitel.

Ankomst til Hankow. — Ling-Fêng beordres til Ichang. — Hankow. — The og Thedrikning. — Chang Chih-tung. — Videre opover Yangtse Kiang. – Ichang.

Næste Dags Aften kasted Ling-Fêng Anker udenfor Centralkinas vigtigste Handelscentrum, den store Traktathavn Hankow. 1500 Kilometer af Floden var gjennempløiet, og vi formoded, at den lange Reise nu skulde være slut. Men det var ikke Tilfældet; ti Dagen efter modtog Chefen Ordre om at proviantere og derpaa fortsætte Veien videre opover til *Ichang*.

Vistnok havde vi hørt nogle løse Rygter om Muligheden af en saadan Tur, men vi blev alligevel adskillig forbauset ved denne Efterretning; ti Ling-Fêng var ikke netop det bedst skikkede Fartøi til at sendes op mod en saa stærk Strøm og saa grundt Farvand som Øvre-Yangtse.

Men nogen *maatte* derop, for efterat Urostifterne havde nedbrændt det europæiske Setlement den 2den September, kunde man hvert Øieblik vente at høre mere fra Ko-lao-hui.

Et Kompani engelske Marinesoldater var vistnok sendt derop med en leiet Floddamper, men dette Arrangement maatte kun betragtes som en Nødhjælp, hvis Uro-

stifterne skulde forsøge et Angreb paa de Toldembedsmænd og Missionærer, som fremdeles befandt sig i Ichang.

De engelske Kanonbaade «Archer» og «Swift», der ogsaa var kommen op til Hankow, havde et endnu større Dybgaaende end Ling-Fêng, og derfor gik det ikke an at sende nogen af disse Skibe ivei.

Jeg for min Del havde intet imod denne Tur, tvertimod. Hvis Ling-Fêng kom lykkelig op til Ichang, vilde Floden snart falde saa lavt, at der ikke kunde bli Tale om at gaa nedover førend paa Vaarkanten, og under et halvt Aars Ophold i Kinas Centrum vilde jeg jo faa den allerbedste Anledning til at studere Nationen paa nært Hold.

Hankow ligger, som Navnet betegner, ved Hans Munding, netop paa det Sted, hvor denne store Biflod forener sig med Yangtse Kiang.

Han udspringer, som før nævnt, ved Foden af Bjergkjæden Tsingling og løber i sydvestlig Retning gjennem hele Provinsen Hupei. Floden er om Sommeren farbar for mindre Djunker i en Længde af ca. 700 Kilometer, og ved Hjælp af dens talrige Bifloder spredes alle mulige Slags Varer ud over de tilstødende Landskaber, ja helt op til Shensis Hovedstad, Singan, der ligger henved 1600 Kilometer fra Hankow.

Paa de Landskaber, som Han løber igjennem, har Naturen ødslet sine rigeste Gaver. Her forefinder man et sundt tempereret Klimat, frugtbar Jordbund med en luxuriøs Vegetation og Mineralier af alle Slags. Naar engang den projekterede Kjæmpejernbane fra Peking over Hankow til Kanton kommer til at løbe gjennem disse Egne, og naar Dampskibe faar Lov til at gaa opover

Hanfloden, da vil maaske Provinsen Hupei være istand til at brødføde en dobbelt saa stor Befolkning som nu.*

Hans kommercielle Betydning kan let forstaaes, naar man hører, at der ved dens Munding ligger tre Byer, som tilsammen har mellem 2 à 3 Millioner Indbyggere. Det er Hanyang paa samme Side som Hankow og Wuchang paa Yangtse Kiangs høire Flodbred.

The Bund. Hankow.

Hankow er efter Shanghai og Kanton Kinas vigtigste Traktathavn og har en Handelsomsætning paa henved 160 Millioner Kroner om Aaret.

Det europæiske Setlement, der ligger langs Bredden, er en liden Modelby, som Kolonisterne kan være stolt af. Intet er sparet for at gi Stedet et saa elegant og stadseligt Udseende som muligt.

En Spadsertur langs *The Bund* er en Nydelse, som ingen af de Besøgende bør gaa Glip af, især i Skumringen,

* Hupei har henved 32 Millioner Indbyggere.

naar den forfriskende Flodbris sætter ind over Land. *The Bund* er en bred Boulevard, der strækker sig en 3—4 Kilometer nedover Bredden. Paa den ene Side har vi en Række af vakre Murvillaer omgiven af Blomsterhaver, hvor Missionærer, Konsuler og Kjøbmandsfyrsterne har opslaaet sine Residentser. Boulevardens Midte er optat af grønne Græsplæner og *Lawn-Tennispladse* ved Siden af.

Vender vi saa Blikket udover Floden, da ser vi en myldrende Skare af Djunker og Sampaner, der krydser hverandre i alle Retninger, og over paa den anden Bred skimtes Wuchangs høie Bymure med sine Vagttaarne og Befæstningsværker.

Nu i Oktober er her meget roligt i Hankow. Den daglige Rutebaad fra Shanghai besørger omtrent al Forbindelse med Udenverdenen. Men naar Thesæsonen begynder i Mai, da blir der anderledes Liv langs Kaierne og ude paa Floden. Det gjælder at komme først til Markedet, og undertiden kan der ligge et Snes Dampskibe paa Havnen færdig til at indta sine kostbare Ladninger. Hankow udfører aarlig ca. 35 à 40 Millioner Kgr. The. Mesteparten gaar til London og Odessa. Til det sidste Sted bringes den af de statsunderstøttede Skibe, som Rusland aarlig sender til Sakhalin og Vladivostock med Krigsmaterialier og Forbrydere.

Traktathavnen har desværre ikke endnu nogen Dok. Heller ikke er de prægtige Kaier saaledes beskafne, at Skibene kan lægge til. De skraaner nemlig stærkt opover Flodsengen og er væsentlig beregnet paa at hindre Oversvømmelser. Forskjellen mellem Yangtse Kiangs høieste og laveste Vandstand her oppe er som Regel ca. 17 Meter. I 1887 var den endnu større, og da Kaiernes Høide ikke

strak til, blev hele Setlementet oversvømmet, og man nødtes til at ro i Baade omkring i Gaderne. *Ja paa Veddeløbsbanen skal der endog være foretat mindre Seilture.*

Da Lastningen ikke kan foregaa direkte fra Kaierne, er der, ligesom i de øvrige Flodhavne, forankret en Del gamle Skibe et Stykke udenfor; men da disses Antal ikke strækker til i den travleste Tid, blir flere Skibe nødt til at ligge ude paa Rheden, hvilket er forbundet med adskillig Fare, da Strømmen er meget stærk, og Ankerne ofte slipper Grund. Trods disse Hindringer er Skibsfarten ganske antagelig. Sidste Aar besøgtes Traktathavnen af ca. 700 Dampskibe og 400 Seilfartøier.

*

* *

Medens vi befinder os i Thehandelens Centrum, vil jeg fortælle *lidt om The og Thedrikning.*

Anglosaksere og trætte Ungdommer paa «Grand» er glad i en *Whisky and Soda*, Tyskeren foretrækker sin *Bier* og Kineseren *Wan Sha* — en Kop The.

I Kinas Historie omtales Theplantens Dyrkning saalangt tilbage som 2000 Aar før Kristus; men efter Sagnet skal Keiser Shing Kung, der leved ca. 1000 Aar tidligere, ha været den første, som opdaged Plantens Egenskaber. Ved et Tilfælde kom han til at hænge en Thebusk over en Gryde med kogende Vand. Flere af Bladene faldt ned i Gryden — og Theen var faa Aar efter kjendt i vide Kredse.

Shing Kung, som ogsaa kaldes «Den guddommelige Jordbruger», er de kinesiske Bønders Skytshelgen, ti han skal ogsaa ha opfundet Plougen og derved forvandlet det gamle Nomadefolk til Agerdyrkere.

Fra de ældste Tider har de kinesiske Herskere brugt at sende Foræringer af The til sine Vasaller og Beundrere. Deriblandt synes Indiens og Japans Fyrster at ha hørt til de mest begunstigede.

Thebladene sorteres.

Saaledes beskrives en Gave, som engang sendtes til Ceylons Sultan: «Theen veied 20 Kgr., og hvert Blad havde sin fuldkomne Størrelse, Kulør og Alder. Bladene blev fordelt i Pakker paa ca. 1 Hgr. og indesluttet i en Sølvpakning, som igjen omvikledes med tyndt, hvidt Papir og puttedes ned i kulørte Silkeposer. Disse lagdes i en Porcelænsvase, hvis Laag blev lukket og forseglet. Der-

efter sattes Vasen ned i et Kamferskrin forsynet med Sølvhængsler og fint forarbeidede Beslag.»

Disse Thepresenter har bevaret Navne paa mange Fyrster, hvis Identitet ellers vilde ha gaaet tabt for Historien. De Bemærkninger, som disse Presentlisters Udarbeidere har forsynet de respektive Navne med, gir Oldtidsgranskere mange interessante Oplysninger. Vi faar vide, at Lande som Korea, Manipur, Assam og Tongking engang var stærkt blomstrende Stater, at Cambodja og Kochin-Kina havde en talrig, civiliseret Befolkning, der i mange Stykker kunde hamle op med deres Beskyttere. Videre vil Granskeren faa høre, at Øen Ceylon i Aarhundreder styredes af intelligente, tapre Fyrster, som fulgte efter hinanden lig Oceanets Bølger, og fra Norden sendte Djengish Khans og Tamerlans Forfædre sin Tribut til den kinesiske Verdenshersker, som til Gjengjæld gav Teltets uciviliserede Sønner et Surogat for Sibiriens kolde Flodvand.

Paa Konfucius' Tid havde Theen ganske fortrængt alle andre Drikkevarer. Dens universelle Brug illustrerer han i følgende Ord til sine Disciple: «Vær barmhjertig og høflig mod alle, selv mod Folk fra fremmede Lande. Hvis nogen tørster, saa giv dem en Kop The uden Betaling.»

Og en af den store Mesters Samtidige omtaler Nationaldrikken saaledes: «The er bedre end Vin; ti man beruses ikke deraf. Heller ikke bringer den et Menneske til at begaa Dumheder, som angres i ædrue Øieblikke. The er bedre end Vand; ti den fører ingen Sygdomme med sig, som Vandet ofte gjør, naar forraadnede Gjenstande forgifter Brøndene.»

Nationen har lagt sig disse Vismænds Ord paa Hjerte. Naarsomhelst De besøger en Kinesers Hus — det være den mest elendige Hytte —, saa kan De næsten være sikker paa, at Husmoderen træder Dem imøde med: *Ching, hsien sheng wan sha.* (Hvis De behager, min Herre, en Kop The). En saadan Høflighed skulde man tro, den «civiliserede» Europæer altid gjengjælder ved at ta imod den frembudte Kop med Tak; men desværre, jeg har ofte været Vidne til det modsatte, og Husets Beboere er bare blit endnu mere bestyrket i sin Mening om Vestens Barbarer.

Det er ikke alene mod Besøgende, at Kineserne udviser sin Gjestfrihed. Udenfor alle Værtshuse og større Kjøbmandshuse vil vi se en stor Krukke fyldt med Thevand og Kopper ved Siden, forat «alle, der tørster, kan faa en Kop The uden Betaling.»

Længe før Kristi Fødsel foregik der en livlig Thehandel med fremmede Lande. Historien oplyser om, at kinesiske Fartøier, forsynet med «Nord- og Sydnaalen», bragte Theladninger til Japan, Tongking, Siam, Indien, Ceylon, Persien og det «lykkelige» Arabien.* Herfra seiled Skibene vestover til et fladt Flodland, som kun adskiltes fra Arabien ved en grund Sjø, og dette Rige har naturligvis været Ægypten. Denne Beretning er stadfæstet i Nutiden ved Fund af kinesiske Porcelænsvaser i ægyptiske Gravkammere. Det var ved Hjælp af Karavaner, at Theen bragtes udover det asiatiske Fastland.

Helt op til 1838 indehavde Kina Monopolet paa al Thehandel. Men saa begyndte Theplantning i Indien. Hvilket Opsving denne farlige Konkurrent har havt i de sidste Aar, kan bedst vises med Tal. I 1839 udførtes

* Magnetnaalen omtaltes første Gang i Kinas Historie 1122 f. Kr.

Førstegrøden — 250 Kgr. — til England, og i 1894 var Exporten naaet op til ca. 75 Millioner. Det vil sige omtrent den halve af hele Kinas Udførsel.

Japaneserne har ogsaa drevet Theplantning op til en forbausende Høide i de sidste Aar, og det ser ud til, at Japan og Indien i Forening inden kort Tid skal bli Themarkedets Beherskere; ti Kinas Theexport har ikke øget det mindste siden 1880. Den fornemste Grund til denne Stilstand er, at Inderne og Japaneserne tilbereder Theen baade mere økonomisk og omsorgsfuldt end Kineserne. Dertil kommer, at den kinesiske *Udførselstold* er for høi. Japaneserne betaler bare *Fjerdeparten*, og Inderne slet ingen. Før disse Mangler rettes paa, vil Kineserne Dag for Dag se sig mer og mer udestængte fra Themarkedet. Det blir som i Fabelen om Manden, der eied en Høne, som la Guldæg. Den kinesiske The er vistnok den *bedste*, men Menigmand vil i Længden komme til at foretrække den indiske og japanesiske, naar disse Sorter kan faaes for $^3/_4$ *Pris*.

Theplanten dyrkes som Regel paa høitliggende Steder og trives mærkelig nok bedst i sandig Jordbund. Den ligner Myrten i Udseende, har takkede, mørkegrønne, læderagtige Blade, og blir i fuldvoksen Tilstand henved 2 Meter høi. Bryderiet med Planten er det mindst mulige; den trænger hverken Pasning eller Vanding. Naar Stammen er 3 à 4 Aar gammel, plukkes de første Blade i Begyndelsen i April. Heraf faaes den fineste Sort The. I Juni Maaned høster man igjen. En tredie Plukning finder ogsaa Sted undertiden, hvor Jordbunden er mer end almindelig heldig for Planten. Hver Busk optar ca. 2 Kvadratmeter og producerer gjennemsnitlig en 2 à $2^1/_2$

Kgr. grønne Blade pr. Aar. Det vil sige ½ Kgr. tørret The = ca. 50 Øre. Veiret har stor Indflydelse paa Kvaliteten. Formeget Regn gjør Bladene gule, og formegen Sol hindrer Væxten.

Tanin presses ud af Thebladene.

Naar Indhøstningen er forbi, tørres Theen i Solen paa Bambusfletninger og rulles forsigtig omkring, indtil der viser sig røde Pletter paa Bladene. Derefter samles den i Bomuldsposer, der oftest lægges ned i Trækasser,

forsynet med mange Huller. En Mand træder nu med hele sin Vægt paa Poserne, og ud gjennem Hullerne rinder det meste af et grønligt, bittert Fluidum, som vi kalder Tanin.

Efter denne Proces skal Theen gjæres, og det sker ved at lægge den i Kurve, som dækkes med Matter for at holde Varmen inde. Naar 3—4 Timer er hengaaet, saa er denne sidste Proces forbi fra Sælgerens Side. Saa kommer Agenterne for de store kinesiske og europæiske Thefirmaer og kjøber op hele Høsten, der blir sorteret og tilberedt for Export.

Som Regelen sender alle større europæiske Kompagnier ud til Afskibningsstederne en saakaldt *Teataster*—Theprøver. Tusinder af Dollars staar paa Spil, hvis denne Herres Smagevorter ikke skulde være i Orden. Han maa hverken røge eller drikke Spirituosa. Men denne Afholdenhed betaler sig ogsaa udmærket, og Arbeidstiden indskrænker sig til ca. 4 Maaneder om Aaret. Enkelte af de mest bekjendte *Theatasters* har op til 3000 Dollars pr. Arbeidsmaaned.

Tilslut skal vi kaste et flygtigt Blik ind i et af Kinas utallige Thehuse, der træder istedetfor de europæiske Drikkebuler. Ingen støiende, brutale, ravende Dyr derinde — selv om Publikummet hører til Arbeidsklassen. Ingen af disse væmmelige Scener, som foregaar i de portugisiske eller engelske Værtshuse. Nei, endnu har ikke «Civilisationens» Ildvand faaet Indpas hos den livsfriske kinesiske Nation. Vesten kan beholde denne Velsignelse for sig selv, denne Pest, der forgifter Millioner af lykkelige Hjem.

Vi sætter os ned ved et af de runde Træborde inde i Thehusets første eller anden Etage. Paa Væggene hænger

kulørte og forgyldte Billeder med Skriftsteder af Konfucius' eller en anden af de kinesiske Vismænds Verker — et Surrogat for Brændvinsbryggernes Avertissementer. Rundt om Bordene sidder en Del Arbeidere, der skal ha sig en

En europæisk Agent noterer Thekassens Vægt.

Kop The og lidt tørrede Frugter efter endt Dagværk. I Enden af Salen findes Kjokkenet med nogle kolossale Gryder over Ilden. Opvarterne kommer med tomme Kopper. En Klype The kastes nedi; Kokken fylder varmt Vand paa,

og dermed er Thetragtningen færdig. Gjæsten drikker den kogende hed med det samme — ikke som i Europa et Kvarters Tid efter. Herved undgaaes den bitre Smag, der ofte mærkes af «stærk» The, tilberedt af den europæiske Husmoder.

Thehuset er omtrent Arbeidsklassens eneste Forlystelsessted. Derfor hænder det ikke saa sjelden, at Eieren engagerer Komikere, Historie- og Eventyrfortællere for at trække fuldt Hus. En saadan lystig Aften paa en kinesisk Restauration skal just ikke forarme nogen. Et Par Kager, lidt Syltetøi, Frugt og et Par Kopper The vil i Høiden beløbe sig til 10 Øre. Og saa har man ingen Tømmermænd næste Morgen. Ingen Hustru, der skjælvende af Skræk venter paa Thedrikkerens Hjemkomst.

* * *

Før vi fortsætter Reisen videre opover Yangtse Kiang, vil jeg benytte Leiligheden til at forestille mine Læsere for en Herre, som jeg flere Gange har omtalt, nemlig: Hans Excellence Chang Chih-tung, Vicekonge af Hunan og Hupei.* Det er just ikke nogen imponerende Skikkelse, hvad Udseende angaar, tvertimod. Lidt under Middelshøide, temmelig mager og med en ludende Holdning. Men i dette skrøbelige Legeme bor en Aand, der erstatter alle ydre Mangler, en Intelligens, som kun faa Dødelige er i Besiddelse af.

Chang Chih-tung gjorde sig meget tidlig bemærket ved sine fremragende Evner. Efterat ha bestaaet de forskjellige Embedseksaminer steg han hurtig i Veiret og blev i Firtiaarsalderen udnævnt til Guvernør over Provinsen Shensi.

* Begge Provinsers Areal og Folkemængde er lidt større end Frankriges.

Herfra sendtes Chang Chih-tung ved Tongkingkrigens Udbrud som Vicekonge til Kanton. Med sin sædvanlige Energi gik han straks igang med at organisere Provinsens elendige Forsvarsmidler. Europæiske Instruktører indkaldtes, og Masser af moderne Skydevaaben blev opkjøbt. Da Franskmændene i Marts Maaned 1885 rykked op mod Vicekongedømmets Sydgrænse, kunde Chang Chih-tung allerede stille en betydelig Armé i Marken. Fienden blev ikke alene stanset, men tilføiedes et betydeligt Nederlag ved Byen Langson. Dette var det eneste og sidste Angreb af Franskmændene i den Retning. Heller ikke voved den franske Flaade at gaa opover Kantonfloden; ti denne var spærret af et stærkt Minesystem organiseret af Amerikaneren Betts.

Uagtet Vicekongedømmet saaledes indirekte blev sparet for Krigens Rædsler, kosted den korte Feide dog adskillige Millioner. Men denne Aareladning kunde nok de rige Provinser ha taalt, hvis ikke Vicekongen efter Krigens Slutning var begyndt at experimentere i altfor udstrakt Maalestok med at overføre Vestens Opfindelser paa kinesisk Jordbund. Chang Chih-tung hører nemlig til Kinas ivrigste Fremskridtsmænd; men da han ofte mangler de fornødne Forudsætninger for at kunne gjennemføre sine Ideer, har Resultatet været, at uhyre Pengesummer er bortødslet paa Foretagender, som ikke gir noget reelt Udbytte. Desuden har Vicekongen været meget uheldig med Valget af sine europæiske Medhjælpere.

Nok af det, Provinskassen kunde ikke bære alle de Byrder, som Chang Chih-tungs militære og industrielle Planer foraarsaget. Det indsaa han selv og sendte derfor en Ansøgning til Peking om at bli forflyttet. Forunderlig

nok opfyldte Keiseren hans Forlangende. Den store Li Hung-changs ældre Broder, Li Han-chang, sendtes til Kanton, og Chang Chih-tung blev i 1889 udnævnt til Vicekonge over Kinas rigeste Provinser.

Men hvad der var det mærkeligste — han efterlod sin Efterfølger en betydelig Statsgjæld. En saadan administrativ Forbrydelse har altid været strengt straffet. Som Regel blir vedkommende Embedsmand nødt til at dække Underskuddet af egne Midler eller ogsaa afskediget. Chang Chih-tung sendte derimod Regnskabet uden videre til Peking og bad Regjeringen om at dække Kantons Statsgjæld. Denne Bøn blev ogsaa opfyldt.

Hvorfor?

Jo simpelthen fordi den lille Herre nyder en Popularitet, der let kan bli farlig for selve Manchudynastiet. Han er næstefter Li Hung-chang den mægtigste nulevende Kineser. Det er især blandt Nationens brede Lag, at Chang Chih-tung har fundet en kraftig Støtte mod de strenge Censorers Efterstræbelser og Pekingregjeringens Misfornøielse. Under hele sin Embedskarriere har han stadig havt et Øie til de Smaa i Samfundet og ført en uafbrudt Kamp mod det Bestikkelsessystem, der i altfor stor Udstrækning gjør sig gjældende i Kina.

Ve den Embedsmand, som har gjort sig skyldig i Udpresninger. For Chang Chih-tungs Domstol er ingen gaaet forbi, — han være saa høit paa Straa, som han være vil. Jo høiere desto mindre Medlidenhed vil han finde hos den jernhaarde, lille Vicekonge.

I Pekinggazetten vil vi ofte se hans velskrevne Rapporter vrimle af Anklager mod utro Embedsmænd. Og denne Kamp for Folkets Interesser kan han føre med den

Chang Chih tung.

bedste Samvittighed; ti selv hans bitreste Fiender har ikke formaaet at kaste det mindste Stænk paa Chang Chih-tungs blanke Skjold. Hans Ubestikkelighed og Retfærdighedsfølelse er blit til et Ordsprog, og for disse Egenskaber er Pekingregjeringen nødt til at overse hans slette Finansstyrelse.

Det havde ikke nyttet stort at anmode Vicekongen om at dække Underskuddet i Kantons Statskasse af sine egne Midler, for de existerer ikke. Uagtet Millioner har rullet gjennem hans Hænder, er den store Chang Chih-tung saa fattig som en Kirkerotte, og Fattigdom ansees i Kina som den største Hæder for en høitstaaende Embedsmand. Aldrig har han fordret nogen Gunstbevisning for sig selv, og det er i Kraft af denne stolte Bevidsthed, at Chang Chih-tung har været istand til at gjennemføre saa mange Reformer i Administrationen trods al Modstand fra flere Hold.

Censorerne skjuler slet ikke sin Misfornøielse med den lille selvbeviste Herre, tvertimod. De har den ene Gang efter den anden tilladt sig at gi ham alvorlige Paamindelser. Saaledes blev der for en Tid siden offentliggjort en lang Rapport i Pekinggazetten, og den skrev sig fra ingen mindre Person end Chefen for Revisionsdepartementet. I dette Dokument gjennemgaaes Chang Chih-tungs Embedsførelse Skridt for Skridt.

Det er ikke noget kort Synderegister, og enhver anden Embedsmand vilde ha faaet Løbepas, før han var kommen halvveis.

Det er ikke alene paa det financielle Omraade, men ogsaa med Hensyn til Vicekongens Opførsel ovenfor sine høieste Embedsmænd. Ifølge Rapporten har de ofte

maattet vente flere Timer i Træk, før han har git dem Audiens etc. etc. Indberetningen gjorde saa stor Opsigt, at Keiseren blev nødt til at beordre Vicekongerne af Kanton og Nanking til at undersøge Sagen; men disse Herrer, som kanske en anden Gang kommer i samme Knibe, fandt naturligvis ingen Skyld hos sin mægtige Kollega.

Chang Chih-tung modtog alligevel en Skrivelse fra Regjeringen, hvori der stod, «at uagtet Hans Exellence hidtil havde opretholdt sit Ry for Energi og Alvor i Udførelsen af sine Embedspligter, saa vilde Regjeringen ikke undlade at anbefale ham at raadføre sig oftere med sine Underordnede for at finde ud den bedste og mest økonomiske Maade at udføre sine Planer paa.»

Denne Reprimande har naturligvis ikke været behagelig for Chang Chih-tung, men han kan ta det med Ro; for han ved, at Folket staar paa hans Side.

Efter sin Udnævnelse til Vicekonge af Hunan og Hupei har han udfoldet en umaadelig Virksomhed. Den første Regjeringshandling var at afskedige et stort Antal af Officerer og Menige, der havde staaet i Armeens Ruller i mange Aar uden at gjøre Tjeneste. Dette Skridt vakte, som jeg før tidligere har omtalt i Kapitlet om de hemmelige Selskaber, stor Forbitrelse blandt Pensionisterne, da disse for Størstedelen tilhørte Ko-lao-hui. Baade Chang Chih-tung og Vicekongen af Nanking, der ogsaa foretog en Udrensning blandt Militæret, fik jo svie haardt; ti Missionsurolighederne kosted Folket mangfoldige Gange mere end Pensionernes Beløb.

Telegrafens Indførelse i Provinsen Hunan vakte ogsaa adskillig Forargelse; ti de stridbare Hunanesere omfatter ikke Vestens Opfindelse med større Kjærlighed end de

Fremmede selv. Materialier og Arbeidsfolk sendtes afsted. De begyndte at reise nogle Telegrafstolper og fæste Traadene; men enkelte konservative Herrer forstod at benytte sig af Folkets Overtro til at ophidse dem mod Telegrafen. Paa en eneste Dag blev alt fuldført Arbeide ødelagt. Stolperne rykkedes op, og Arbeiderne var glad ved at faa Lov til at ta Flugten uden at bli fortrædiget.

Chang Chih-tung kjendte altfor godt sit Folks Karakter til at bruge Magten, før alle andre Midler var forsøgt. Han udstedte kort efter en Proklamation, som sendtes til hver eneste By i Hunan. Heri beklaged Vicekongen det Forefaldne, men haabed, at han ikke skulde behøve at bruge Magten for at faa sine Befalinger respekteret. Telegrafen var en absolut Nødvendighed *i Tilfælde af Krig med Europæerne,** og Fædrenes Grave vilde sikkerlig ikke lide noget ved, at Skyggen af Telegraftraaden faldt paa dem. Fædrene vilde tvertimod glæde sig over ethvert Skridt, der blev gjort for at sikre deres Efterkommeres Lykke. Proklamationen hjalp. Et Par Maaneder efter var Telegrafen indført, og Chang Chih-tung kunde under Urolighederne holde sig *à jour* med Bevægelsen i Pekings diplomatiske Kredse.

Jernbanespørgsmaalet har i de sidste Aar lagt stærkt Beslag paa de kinesiske Fremskridtsmænds Opmærksomhed, og efterat Bannerførerne Li Hung-chang, Chang Chih-tung og Liu Ming-chuan** Gang paa Gang har indsendt de mest

* En Krig med Japan tænkte Chang Chih-tung dengang neppe paa. Efter al Sandsynlighed vil den sidste Krig gi Jernbanespørgsmaalet et kraftigt Stød fremover.

** Liu Ming-chuan trak sig i 1891 tilbage fra sin Post som Formosas Guvernør. Under hans Styrelse blev Øen forbunden med Fastlandet ved en Telegrafkabel, Kulminer aabnedes og et Par Jernbaneanlæg fuldførtes. Nu, da Formosa er afstaaet til Japan, vil formodentlig Liu Ming-chuans Verk fortsættes i en større Maalestok og paa en mere økonomisk Maade — se nærmere i «Fra den kinesiske Mur».

indtrængende og overbevisende Fremstillinger af Kinas daarlige Kommunikationer i Tilfælde af Krig, er nu endelig Bygning af Jernbaner besluttet i stor Maalestok. Et keiserligt Dekret blev for et Par Aar siden offentliggjort i Pekinggazetten. Ifølge dette skal der aarlig udskrives et større Beløb fra hver Provins, indtil Jernbanenettet er færdigt. Det samme Dekret oplyser ogsaa om, at fremmede Ingeniører og Materialier skal bruges i mindst mulig Udstrækning.

Under sit Ophold i Kanton havde Chang Chi-tung særlig agiteret for en Stambane fra Peking til Kanton. I en glimrende og saglig Indberetning til Keiseren har han nærmere udviklet, hvorledes denne Kjæmpeplan burde udføres. Havde ikke Dokumentet været saa langt, skulde jeg ha citeret det her; ti det det gir et godt Begreb om Vicekongens alsidige Begavelse. Formodentlig har denne Jernbaneplan havt adskilligt at gjøre med Chang Chi-tungs Forflyttelse til Hunan og Hupeis Vicekongedømme; for her kunde han faa Anledning til at prøve, om han var Manden til at realisere et saadant Storverk. Eller ialfald en Del af det. Her findes nemlig nok af Materialier, Kul og Jern i Overflod.

Chang Chi-tung var heller ikke sen med at begynde. Der blev øieblikkelig bestilt flere Skibsladninger af Maskineri og Skinner fra Bochum i Westphalen, og samtidig indkaldtes en hel Stab af Ingeniører og Bjergkandidater. I 1893 begyndte Trafiken paa den første lille Banestump fra Wuchang til Shih-hui Yao, der ligger et Par Hundrede Kilometer nedenfor. Meningen er, at den skal fortsættes til Kiukiang og derfra videre gjennem Kiangsi til Kanton. Men det vil nok dra længe ud, før Jernbanen kommer

saa langt; ti Chang Chi-tung er fast besluttet paa, at der for Fremtiden kun skal benyttes *kinesiske Materialier* og *kinesiske Ingeniører.* Det vil kanske falde lidt kostbarere, men saa blir dog Pengene i Landet. Flere Sidespor fører ind til rige Jern- og Kulminer, som nu skal vække Hunan til nyt Liv.

I Hanyang har Vicekongen oprettet flere Smelteovne af nyeste Konstruktion, og Fabrikation af Jernbaneskinner er alt begyndt.

Under Ling-Fêngs Ophold tog jeg mig en Tur ind i Hanyang; da var de høie Skorstenspiber netop fuldført. De tog sig saa besynderlig ud ved Siden af de høie Bymure, Templer og Pagoder.

Et større Bomuldsspinderi var ogsaa under Opførelse. Chang Chi-tung vil nemlig forsøge, om han ikke kan drive de indiske Bomuldsvarer ud af sine Provinser.

Ifølge de sidste Efterretninger fra Kina er Fabriken i fuld Gang, men synes ikke at ha Udsigt til at gi noget materielt Udbytte, da den indiske Arbeidskraft er ligesaa billig som den kinesiske. Dog vil dette Resultat neppe hindre den energiske lille Vicekonge i at fortsætte med Udviklingen af sit Lands Industri. Lad Millionerne rulle, *naar bare Kina blir forbeholdt Kineserne.* Saaledes synes hans Løsen at være, i endnu høiere Grad end Li Hung-changs.

Chang Chi-tung er endnu en Mand i sine bedste Aar og vil forhaabentlig være istand til at fuldføre mangt og meget, som han har planlagt. Han er ikke noget Finantsgeni, men hans Landsmænd vil strække sig langt for hans øvrige store Egenskabers Skyld.

Den mægtige Vicekonges Indflydelse støttes i høi Grad ved den glimrende Pen, som han fører, og vi kjender

jo til, hvor høit Kineserne skatter literær Begavelse. Chang Chi-tungs Verker i bunden og ubunden Stil har vundet en mer end almindelig Udbredelse. Selv hans officielle Rapporter læses med Begjærlighed.

Men Digternavnet er ikke den lille Herres fornemste Støtte. Han eier i sine Landsmænds Øine et endnu bedre Værn mod sine Fiender, og det er — Fattigdom.

* * *

Efter tre Dages Ophold i Hankow kunde Ling-Fêng igjen fortsætte Veien videre opover Yangtse Kiang under Ledelse af to kinesiske Lodser. Et Par Hundrede Kilometers Fart bringer os op til Byen Yohchow, hvor Kinas største Indsjø Tung Ting forener sig med Floden. Ligesom Poyang danner ogsaa denne Indsjø et Slags Reservoir for overflødige Vandmasser, der dels kommer fra Provinsen Hunans store Floder Yuen, Su og Siang, dels fra Yangtse-Kiang.

Om Vaaren har Indsjøen sin største Udstrækning, da kan den naa helt op til Hunans Hovedstad Changsha og dækker da en Flade paa ca. 10000 □ Kilometer. Men Navigeringen er selv da meget vanskelig og kan kun foregaa med fladbundede Djunker.

Fra Tung Ting begynder Strømmen at gaa stærkere og stærkere. Vi maa stadig væk krydse over fra den ene Strandbred til den anden for at undgaa de værste Strømhvirvler. Undertiden kommer Skibet saa nær Bredden, at vi er istand til at hoppe iland, om vi har Lyst. Det hænder ogsaa, at Ling.Fêng negter at lystre Roret og borer Baugen ind i Mudderet. Men et Par Slag agterover

er nok til at komme klar igjen, og saa gaar det videre opover til *Sunday Island,* hvor Ling-Fêng kaster Anker efter 5 Dages Fart fra Hankow.

Sunday Island er alle Dampskibes Fortvilelse; for her gjør Yangtse Kiang de mest uberegnelige, lunefulde Forstyrrelser i Farvandet. Øen er kun synlig, naar Floden er paa sit laveste. Ellers danner den bare en overskyllet Banke, der stanser en Del af Sandmasserne, som den stærke Strøm bringer med sig ovenfra.

Og disse Sanddynger skifter stadig Plads, idet de gir efter for Strømmens Tryk; snart glider de ud til høire, snart til venstre af Sunday Island. Dampskibene maa derfor næsten bestandig ankre op her og undersøge Farvandet, før de kan gaa videre.

Heldigvis havde vi Dampslup med os. Den blev sat paa Vandet, og tidlig om Morgenen drog Lodserne og et Par af os Officerer ud for at finde en Passage paa 11—12 Fod Vand. Mærkestænger med røde Flag paa Toppen blev stukket ned i Floden med passende Mellemrum, og ved Middagstider kunde Ling-Fêng igjen fortsætte Veien sagte op gjennem den smale Led med Dampsluppen i Spidsen. Alt gik bra, og snart havde vi Sunday Island bag os. Farvandet var dog alligevel saa urent for et Skib, der stak saa dybt som Ling-Fêng, at Chefen foretrak at la Dampsluppen gaa foran fremdeles og ta Lodskud nu og da. Denne Forsigtighed viste sig ogsaa at være fuldt paakrævet; ti Gang efter Gang maatte man signalisere «Stop», da Skibet ellers vilde ha gaaet paa Grund.

Næste Dags Aften kasted vi Anker udenfor Byen Shasih. Strømmen var da øget saa stærkt, at Ling-Fêng hele Eftermiddagen neppe havde avanceret mer end 3

Kvartmil i Timen med fuld Fart. Dampsluppen var ogsaa sakket agterud og kom med Nød og Neppe op langs Siden.

Shasih ligger paa Flodens venstre Bred, ca. 800 Kilometer fra Hankow. Det er en meget betydelig By med 1/4 Million Indbyggere og en stor Handelsomsætning. Sammen med Ichang danner nemlig Shasih en Station for alle Djunker, som befarer Yangtse Kiangs øvre Løb. Byen strækker sig opover Bredden i en ti Kilometers Længde; men til Gjengjæld har den bare et Par Hovedgader, som løber parallelt med hinanden.

For at sikre sig mod Oversvømmelser er der opført en meget solid Stenmur langs hele Flodbredden. Uden dette Værn vilde baade Shasih og den store By Kingchow, som ligger et Par Kilometer ifra, bli skyllet bort om Vaaren.

Tidlig om Morgenen bærer det afsted igjen med Dampsluppen paa Slæb. Kort efterat vi har forladt Shasih, begynder Omgivelserne at skifte Karakter. Sceneriet blir livligere. De lave, milelange Sletter afløses af grønklædte Høiderygge paa begge Sider, og disse blir mer og mer imponerende, efterhvert som Ling-Fêng avancerer opover.

Vi nærmer os nemlig de høie Bjergkjæder, som omcirkler Provinsen Hupei. Sent gaar det opover Strømmen, saa sent, at Skibet undertiden neppe rører sig af Pletten; men saa skjærer vi over til modsatte Flodbred og forsøger Strømmens Styrke der. Jo, det hjælper kanske for en ti Minuters Tid. Saa nok en Krydsning af Floden og saaledes videre op igjennem. Interessant men trættende i Længden for Officeren paa Kommandobroen.

Jeg kan ikke sige andet end, at vi allesammen var fornøiet, da Ling-Fêng næste Dags Eftermiddag kasted Anker udenfor Ichang uden at ha havt det mindste Uheld paa sin lange Reise. Vi havde været over en Maaned underveis fra Hongkong og gjennempløiet ca. 5000 Kilometer.

Tiende Kapitel.

Skibsfart og Handel.

Udsigter for Dampskibstrafik paa Øvre-Yangtse. — Djunker contra Dampskibe. — Djunktrækkernes møisommelige Liv. — Norges Skibsfart i Østasien. — Generalexportforening.

Ichang ligger netop midtveis mellem Yangtse Kiangs farbare Strøg, men er alligevel det sidste Anløbssted for Vestens «Strømbetvingere». Alle Varer, som er bestemt for de Lande, der ligger ved Flodens øvre Løb, bringes til Ichang eller Shasih, og herfra transporterer Djunkerne dem videre opover.

Ichang blev aabnet for Handelen i 1875, og kort efter begyndte et Dampskib at løbe i Rute mellem denne Traktathavn og Hankow, hvorfra Størstedelen af Importen foregaar. Da Djunkerne bruger ca. 40 Dage paa denne Strækning og Dampskibe bare 4—5, saa tænkte man naturligvis, at dette første Dampskib skulde gjøre glimrende Forretninger. Men nei. De kinesiske Kjøbmænd holdt sig tilbage. Dels var de direkte interesseret i Djunkfarten, og dels tænkte de sig Muligheden af, at Dampskibet ikke skulde kunne gaa om Vinteren, naar Floden var paa sit laveste. Desuden blev der dannet en Ring af Djunkeiere, og disse trued

med, at de Kjøbmænd, som benytted Dampskibet, ikke skulde faa sine Varer transporteret videre fra Ichang og opover.

Af disse Grunde maatte Ruten indstilles, men optoges igjen Aaret efter. Det var det netop oprettede *China Merchants Company,* som gjorde det andet Forsøg, og denne Gang lykkedes det. Ved Hjælp af en fladbundet Damper blev Kompaniet istand til at holde Trafiken aaben hele Vinteren, og «Ringen» misted lidt efter lidt sin Styrke, da Konkurrenter skjød op ved Siden af den.

Helt op til 1887 fandtes der dog ikke mere end dette ene Dampskib; men saa kom en engelsk Konkurrent, og nu er der 5 Baade specielt bygget for denne Fart. Alligevel opretholdes ikke Ruten saa regelmæssig, som ønskeligt kunde være; ti *Sunday Island* er som før nævnt rent uberegnelig, og det hændte ofte under vort Vinterophold, at 3 Dampskibe kom op samtidig; men denne Uregelmæssighed vil nok rettes paa, naar flere Skibe af et endnu mindre Dybgaaende kommer til at delta i Konkurrancen.

Vi skal nu se lidt paa Flodfarten ovenfor Ichang. Ca. 7000 Djunker passerer aarlig op og ned. De fleste kommer direkte fra den nye Traktathavn Chungking, Szechuans kommercielle Hovedstad.

Szechuan? Dette Navn ruller vel forbi de fleste europæiske Øren uden at gjøre nogetsomhelst Indtryk. Men kanske det i Fremtiden vil faa lidt bedre Klang især for Handelsverdenen, og derfor vil jeg oplyse om, at Szechuan er en af Verdens rigeste, frugtbareste og maaske bedst befolkede Landsdele. Af Frankriges Størrelse, men med det dobbelte Indbyggerantal. Altsaa ikke saa ganske ubetydelig endda. Szechuan kaldes «Kinas Have», og der

synes ikke at være den Plante, som ikke slaar Rod i Provinsens herlige Klimat og frugtbare Jordbund.

«Du vil aldrig finde en daarlig klædt Mand i Szechuan,» siger et kinesisk Ordsprog, og de talrige Missionærer, som har fundet Veien derop, stadfæster dette Udsagn.

Vi maa bare haabe, at Opiumsgiften i Fremtiden ikke skal komme til at øve en altfor stor Indflydelse paa disse paradisiske Egne; for Opiumsplanten dyrkes nu i en meget betænkelig Maalestok. Ca. 6 Millioner Kilogram var Høsten forrige Aar.* Det vil sige 1/3 af hele Kinas Forbrug og meget mere end hele Indførselen fra Indien.

Det engelske Parlament kunde vistnok uden Betænkning ha vedtaget den Anti-Opiumsbill, som Sir John Pease og hans Venner har fremsat i Menneskekjærlighedens Navn; ti dersom Opiumsdyrkning skal vokse saa stærkt som i Szechuan, saa vil det ikke vare længe, før den indiske Statskasse maa se sig om efter andre Indtægter alligevel.

Kanske Kineserne inden Aarhundredets Slutning er istand til at udføre Opium? og da burde jo Giften med Rette exporteres til England, som for et halvt Aarhundrede siden tvang den ind paa Nationen med Civilisationens Kanoner.

«Der gaar en Nemesis igjennem Livet,
at rømme bort fra den er ingen givet.»

Ikke engang Englænderne.

Chungking ligger ved Mundingen af Bifloden Kialing, der kommer nordenfra og bringer med sig Exporten fra

* Heraf udførtes Halvdelen til andre Provinser. Et Kgr. Opium koster ca. 30 Kr. Udførselsværdien for denne ene Artikel var saaledes en 90 Millioner Kr.

halve Szechuan. Minfloden, som forbinder sig med Yangtse-Kiang nogle Kilometer ovenfor, tar den anden Halvdel. Men det hele samler sig ved Chungking, som derved faar en umaadelig kommerciel Betydning.

Ved Traktaten til Chefoo 1875 aabned der sig en Mulighed for Dampskibstrafik helt op til denne By. Uheldigvis blev Traktaten affattet paa en saa indviklet og ubestemt Maade, at Englænderne og Kineserne har kunnet fortolke den hver paa sin Vis. Først i Januar 1891 gav Li Hung-chang tilsyneladende efter.* Der blev oprettet en fremmed Toldstation** i Chungking, men alt Samkvem mellem den nye Traktathavn og Udenverdenen skulde som hidtil foregaa i kinesiske Djunker, — indtil et Dampskib, der fører kinesisk Flag viser sig udenfor Chungking.

Og for at lægge lidt Balsam paa det Saar, som den engelske Gesandts diplomatiske Nederlag tilføied hans Landsmænd, kjøbte *China Merchants* Flodbaaden «Kuling», som Spekulanten Hr. Little havde bygget med Chungkings Aabning for Øie.

Hovedgrunden til Kinesernes Modstand siges at være Hensynet til de Tusinder af Djunker, som antages at ville komme ud af Virksomhed, naar Dampskibene begynder.

Efter Statistiken finder ca. 1½ Million Mennesker Beskjæftigelse med Djunkfarten mellem Chungking og Ichang. Det kan derfor synes noksaa rimeligt, at den kinesiske Regjering betænker sig flere Gange.***

* Li Hung-chang har siden 1870 paa Kinas Vegne underskrevet alle Traktater med Vestmagterne.

** Alle Toldstationer i Traktathavnene, som staar under Opsigt af den keiserlige Generalinspektor Sir Robert Hart, kalder Kineserne «fremmede» i Modsætning til den øvrige Toldadministration.

*** Ved Freden til Shimonoseki er det sandsynlig, at Japan har fordret Chungkings Aabning for Dampskibe.

Paa den anden Side mener Europæerne, at Dampskibsfarten slet ikke vil skade Djunkmændene. De henviser til Hankow. Da denne Havn skulde aabnes, tænkte ogsaa Kineserne, at Djunkernes Besætninger og Eiermænd vilde miste sit Levebrød. Men hvordan var det gaaet? Jo, Hankow blev Centret for en uhyre Handel, og Djunkerne havde vanskeligt for at klare Transporten paa Bifloderne. Nu skal Djunkernes Antal være større end nogensinde, uagtet 9/10 af Trafiken mellem Hankow og Shanghai foregaar med Dampskib. Om det samme vil bli Tilfældet ved Chungkings Aabning for Dampskibe, er ikke saa ganske sikkert. Men efter min Formening og mange Kineseres med vil det være værd et Forsøg; ti det Liv, som de stakkels Djunkmænd fører, er rent ud sagt umenneskeligt. Lidt Indblik i de mest nøisomme og daarligst betalte Arbeideres Kaar kan ogsaa ha sin Interesse.

En Djunk af ca. 100 Tons Drægtighed trænger et Mandskab paa over 100 Individer for at trækkes op ad Floden med 3—4 Knobs Fart. Til den ene Ende af Træklinen fæstes en Hanefod, hvis tre Grene er fastgjort paa tre forskjellige Punkter af Masten, hvorved Trykket fordeles mere ligelig. Linen forarbeides af Bambustrevler, og er ofte saa tyk som Armen. I den anden Ende af Linen har man anbragt en Del Løkker. Heri hukker Trækkerne sine med Kroge forsynede Trækbaand, og saa gaar det løs. Tre Fjerdeparter af Mandskabet agerer «Trækdyr», en eller to Opsynsmænd driver paa med en Bambuspisk, og et Snes Mænd blir ombord og passer paa at stage Fartøiet fri af Klipper og Skjær med lange Stænger. Et halvt Dusin har sin fulde Hyre med at fri Linen af Klippespidser og andre Forhindringer, som den tar fat i.

Desuden har man et svømmende Korps, der jumper i Vandet ved det mindste Vink ligesaa nøgne som Adam før Syndefaldet og kaster Linen klar af de Klipper, der stikker op af Vandet og ikke kan naaes fra Strandbredden Det hele Apparat dirigeres af en Tromme, som staar i Nærheden af Rormanden. Dag ud og Dag ind det samme livsfarlige og helbrednedbrydende Arbeide, i Solskin og Regn, under Piskeslag og Skjældsord!

Jeg fik flere Gange god Anledning til at betragte disse haarreisende Scener, naar Djunkerne passerte rundt en Odde lidt ovenfor Ichang.

Trækkerne stemmer Fødderne mod Stene og synes at anspænde sig til det yderste; men Driverne med Bambuspisken synes aldrig at være fornøiet. Uafladelig løber de fra det ene Trækbaand til det andet for at føle, om det er stramt nok, og uafladelig falder Pisken ned paa Ryggen af de haardskindede Trækdyr. Ja, jeg glemmer aldrig en af disse Scener.

Nu skulde man tro, at Staklerne fik god Betaling, siden de taalmodig finder sig i dette Slaveliv. Nei, langtifra. 9 Kr. — ni Kroner — det er al den Betaling, de faar for Turen op til Chungking, der gjennemsnitlig varer 4—5 Uger. Af disse 9 Kr. gaar 4 til den usle Føde. 5 Kr. er altsaa tilbage. Derfor skal — ja mine Læsere tror maaske, jeg spinder Ender — Klær anskaffes, Familie understøttes og en Pibe Opium kjøbes. Hvad Understøttelse til Kone og Børn angaar, saa behøver ikke den at være stor; ti Konerne pleier i Almindelighed at være istand til at fortjene Føden til sig og Børnene. Stort skal der jo ikke til. En Skaal Ris med lidt Grøntsager — og den fattige Kineser er tilfreds. Trækkerlivet maa vel regnes

til det usleste paa Jorden. Staklerne blir sjelden gamle. Ikke 10 pCt. naar 30 Aarsalderen.

Foruden Hensynet til Djunkfarten er der ogsaa en anden og maaske vægtigere Grund til Regjeringens Nolen med at aabne Øvre-Yangtse for Dampskibe. Europæernes Indflydelse vil kanske forstørres, og det ser naturligvis ikke de kinesiske Statsmænd gjerne.

«Kina for Kineserne» er den røde Traad, der har gaaet gjennem Li Hung-changs Udenrigspolitik, og paa Basis af dette patriotiske Program har al Forhandling foregaaet, naar det gjælder Landets «Aabning». Og hvor Dampskibsfarten kommer med i Spillet, der har han ogsaa private Interesser at varetage. Ti den store Li er ogsaa en stor Forretningsmand, netop sin Rival Chang Chi-tungs Modpart. Blandt andet er han Hovedaktionær i *China Merchants*, og det har kanske ikke havt saa liden Indflydelse; for Kompaniet eier endnu ikke Skibe, som er istand til at løbe op til Chungking mod den stærke Strøm og de farlige Stryg.

Kun Skibe af 4—5 Fods Dybgaaende og 16—17 Knobs Fart kan ha nogen Udsigt til at naa frem. Disse Egenskaber havde den førnævnte «Kuling» — bare delvis — som det senere viste sig under Skibets Rute mellem Ichang og Hankow. Men Kompaniet kjøbte det allige vel; ti dersom «Kuling» fik Lov til at gjøre et Forsøg, vilde *China Merchants* engelske Konkurrenter snart følge efter.

Naar Chungking blir aabnet for Dampskibstrafiken, vil naturligvis Exporten og Importen stige i samme Grad, som Samfærdslen blir lettet.

Skibsfarten paa Yangste Kiang drives hovedsagelig af store Kompanier. Blandt disse er *China Merchants, Butterfield and Swire* og *Jardine & Matheson* de vigtigste. At noget norsk Kompani skulde komme til at delta med Held i Konkurrancen er vel neppe sandsnyligt. Dertil kræves altfor store Kapitaler.

I alle Tilfælder maa vi først se til at faa flere Skibe paa Kinas vidtstrakte Kyst; for her er endnu god Plads, og bedre havde der været, om vi ikke var kommen saa sent.

Ved min Ankomst til Kina i Begyndelsen af 1890 fandtes der bare et Par norske Skibe paa Kysten, og jeg maa tilstaa, at jeg blev temmelig forbauset over, at Verdens femte sjøfarende Nation ikke viste større Interesse for Østasiens Farvande.

Kanske den kunde opvækkes, tænkte jeg og gik straks i Gang med at samle Oplysninger fra ethvert Hold om Skibsfarten og Skibenes Konstruktion.

Resultatet sendte jeg hjem til Aviserne og flere Skibsredere.

Opmærksomheden blev vakt hurtigere, end jeg havde ventet, og da jeg i Ichang gjennembladet *The Imperial Chinese Trade Reports* for 1891, saa jeg, at den norske Skibsfart paa et Aar var steget fra 23272 til 106383 ind- og udklareret Tonnage uden at medregne Farten paa Singapore, Hongkong, Japan og Korea, som steg i samme Forhold.

De stadige Anmodninger fra Skibsrederne om mere detaljerede Oplysninger, varsler ogsaa om, at flere Skibe er ivente. 1892 udviste 139 255 Tons og 1894 262 752.

Officiel Statistik over Norges Skibsfart i Østasien.

Ind- og udklaret Skibsrum for 1886—94 udtrykt i Ton.

	1886.	1888.	1890.	1892.	1894.
Kinesiske Traktathavne .	70 390	43 917	23 272	139 255	262 752
Japanesiske do.	**	70 414	20 204	58 881	100 000
Hongkong	46 818	28 747	26 396	79 546	142 266
Singapore*	52 424	23 136	**	54 774	74 158

Ved at sammenligne Tabellen paa Side 83 med disse Opgaver ser vi, at der endnu er Plads — stor Plads — bare vi nu vil benytte Chancerne. Desværre er de udsendte Skibe langt fra saa hensigtsmæssigt indrettet, som de burde være; men det vil vel rette paa sig, naar der bygges nye Skibe. En detaljeret Beskrivelse af det mest hensigtsmæssige Kystskib vil jeg ikke trætte nogen med her.*** Jeg skal kun nævne, at de væsentligste Betingelser er: ikke over 15 Fods Dybgaaende. Størrelse fra 1000 til 1500 Ton dw. 8 à 10 Knobs Fart, 2 Jerndæk foruden et let Hurricanedæk for Passagertrafiken. Stærke Steamwincher, store Lugeaabninger. Sideporte. Dobbelt Bund for Vandballast samt Maskineri og Kjedler midtskibs.

Kapteinerne bør være flinke Forretningsmænd og vel hjemme i det engelske Sprog. De maa alvorlig paalægges at vise sig hensynsfulde og høflige overfor Kineserne. Det modsatte har nemlig kostet Englænderne adskilligt Fragttab. Officererne bør gives de Hyrer, som gjælder paa Kysten — ellers blir Differencen og mere til betalt af Befragteren.

* De Skibe, som har anløbet Singapore for Kulforsyning, er ikke medregnet.

** Opgave mangler.

*** Detaljerede og paalidelige Oplysninger vil findes i kommerciel Stipendiat Arnolds Indberetning til Indredepartementet 1894.

Kapteinernes Gage er fra 150 til 200 mexikanske Dollars, 1ste Styrmand 90, 2den 60 og 3die 45.

Hvis Skibet er bestemt at gaa paa Kysten i længere Tid, bør norsk Mandskab kun forhyres for Udreisen og sendes tilbage. Kinesiske Matroser og Fyrbodere er baade billigere og bedre skikket for Forholdene. Bekvemmest vilde det være at forhyre Kinesere fra *Asiatic Home* i London.

Den største Hindring for Nordmændenes Indpas paa nye Farvande, nye Markeder er et mindre heldigt Element i Nationalkarakteren. Vi stiller os altfor mistroiske overfor det uprøvede, det nye.

Og galt gik det nok mangen Handelsmand, om han blindt hen voved sig ud paa ukjendte Farvande. Skuden kom nok til at staa oftere paa Grund da.

Men det skal vi ikke risikere, vi Nordmænd; vi er seige vi, træge som et lidet Dyr opad en Tjærekost. Maa puffes frem, og *naar* vi kommer frem, ja se, da lyder det undertiden — *for sent.*

Jeg talte engang med en af Norges dygtigste Generalkonsuler, en, der fra sin Karriéres Begyndelse har sat alle sine Kræfter ind paa Sjøfartens og Handelens Fremme. Blandt andre Ting kom vi til at tale om den store Portion af Træghed og Selvgodhed, som vi Nordmænd besidder i saa høi Grad; noget, man opdager saa let i en fjernere Afstand fra Fædrelandet.

Konsulen illustrerte det med et Par Eksempler.

Han var i yngre Dage ansat i Buenos Ayres, nogle Aar før de store engelsk-argentinske Dampskibslinier blev

til. Opdaged naturligvis straks, at der var noget at gjøre for os og gik øieblikkelig tilverks. Han var ung og haabefuld dengang, tænkte, at vore driftige Skibsredere vilde undersøge Terrænet, naar de bare blev oplyst om Forholdene. — Ingen Hast med det øiensynlig.

Jo, langt om længe voved endelig en vestlandsk Dampskibsskipper sig ud paa Glatisen. Han fik fuld Last af Stykgods og spanske Emigranter og damped afsted til det nye Eldorado.

Paa Veien blev der et frygtelig Spektakel blandt Passagererne. Enkelte kom agterover med truende Gebærder, gestikulered og plapred i Vei paa sit spanske Tungemaal, som ingen af Skibets Officerer forstod en Døit af. Men Kapteinen, der var klogere end sine Medbrødre, fandt dog tilslut ud, at disse vilde Spanioler vist tænkte paa at gjøre Mytteri, bemægtige sig Fartøiet og drive Sjøroverhaandtering som i gamle Dage. Han var en resolut Mand; et Par Salutkanoner ladedes i Passagerernes Paasyn og stilledes med Mundingerne forover. Officererne blev desuden forsynet med Pistoler.

Denne grafiske Fremstilling af Kapteinens Mening talte øiensynlig tydeligere, end om han havde havt lidt Greie paa det spanske Sprogs Mysterier. Passagererne trak sig knurrende forover og holdt sig i Ro til Dampskibets Ankomst til Buenos Ayres.

Men der fik Nordmændene høre, hvad Spaniolerne tænkte om dem. Argentinas Aviser vrimled af Passagerernes Klager over den barbariske Opførsel og Behandling, som de havde lidt af Officererne; og hvad der var det værste, de havde næsten sultet ihjel, faaet noget rent uspiseligt, ukjendt, ufordøieligt noget — antageligvis god nok Kost for

Barbarerne deroppe i Norden, men ikke passende for frie Spaniere.

Kapteinen kom op paa Konsulatet, klaged over Rakkerpakket, som han havde havt med; «det skulde han nok la være en anden Gang.»

Konsulen fortalte, hvad Aviserne skrev, og spurgte, hvad Mad Passagererne havde faaet.

«Saa, disse elendige Spanioler har klaget over Kosten? Og ved De hvad, Konsul, de fik den deiligste Gryngrød hver eneste Dag i Ugen.»

«*Fredagen og?*»

«Ja vist, man mangler aldrig Mad ombord hos mig,» svarede Kapteinen med største Suffisanse.

Konsulen tillod sig imidlertid den Bemærkning, at han ikke fandt det rart, at spanske Katholiker havde været misfornøied med at faa sig serveret *den deiligste Gryngrød hver eneste Dag.* Selv norske Maver vilde muligens trænge lidt lettere Kost af og til, og Katholikerne pleied desuden kun at spise Fisk om Fredagen.

Kapteinen trak bare medlidende paa Skulderen over, at Konsulen kunde komme med saadanne Bagateller.

Dette første Forsøg var altsaa ikke meget tilfredsstillende. Her var Foretagsomhed, parret med vor norske Selvgodhed og manglende Kundskaber. Konsulen skrev hjem og gav Oplysninger om alt, hvad Erfaring havde lært ham var nødvendigt. Men det hjalp ikke.

Saa kom Englænderen et Par Aar efter, og vi misted en glimrende Anledning, som ikke gjentar sig. Hvorfor? Jo, for vor Trægheds Skyld.

Senere kom Konsulen hjem paa Besøg. En Dag talte han med en af vore største Ølbryggere om at sende

nogle mildere Ølsorter ud til Argentina, da Pilsener Bier og lignende lette Sager var det eneste, som Folk likte i det Klimat.

«Aa nei da! det kan der ikke være Tale om», svarte Nordmanden, «mit Øl er saa udmærket, det trænger ingen Forandring.»

«Nu ja», tænkte Konsulen, «du skjønner kanske det bedre end jeg; du er blit en rig Mand ved Hjælp at dit *udmærkede Øl.*»

Senere hen, da Konkurrancen blev større mellem de ærede Herrer Ølbryggere, fik Piben en anden Lyd. Fabrikanten med det udmærkede Ølet tænkte paa, om det kanske ikke var bedst at følge Konsulens Raad. *Men da var det lidt sent;* for Tyskerne havde allerede kastet saa mange milde Ølsorter ind paa det oversøiske Marked, at Konkurrancen blev haard og Fortjenesten liden.

Norske Handelsmænd og Skibsredere har til Dato stillet sig mistroisk overfor Konsulers Arbeide. Ikke noget Under, at selv de mest energiske blir træt af at skrige for døve Øren.

«Konsuler er upraktiske Kontorfolk,» mener vore vise Hoveder herhjemme, «man kan ikke stole paa dem.»

Ja, jeg indrømmer, at enkelte er upraktiske — ikke *Majoriteten.* Jeg har besøgt adskillige store Havne i de 5 Verdensdele, og jeg har fundet mange praktiske Mænd paa vore Konsulater, Mænd, hvis Oplysninger vi kan stole paa.

At Fabrikanter og Skibsredere ikke har Anledning til at tale personlig med Konsulerne, falder af sig selv *under de nuværende Forhold.*

Naar en Konsul er ansat paa et Sted, saa sidder han som Regel der, til han blir gammel, graa og mæt af

Dage istedetfor at faa et halvt Aars Permission hvert 3die eller 5te Aar, saa Manden kunde faa komme hjem og tale med Exportører og Skibsredere. Forandring af Luft skaber desuden Energi, *og det er det, vi trænger i denne Konkurrancens Tidsalder, — ikke noget la-la, ikke noget, som gaar sin skjæve vante Kontorgang. Friskt Blod i gamle Aarer er saa sundt saa.* Men selv om Skibsredere og Handelsmænd møder vore Konsuler, selv de bedste, med Mistro, saa er det ingen Undskyldning for at la disse Herrers velmente Oplysninger ligge. Der *kunde* jo være en Mulighed for, at disse Oplysninger *var* værdifulde.

Jeg spurgte ofte Importører derude i Kina, hvorfor de aldrig fik ud saa stort Kvantum f. Eks. af marinerede Sild, Anchovis nedlagt i Olie, Dahls steriliserede Melk etc. etc., at de Kunder, der havde faaet Smag paa saadanne Sager, kunde bli forsynet hele Aaret igjennem.

«Jo, de norske Exportører forlanger som Regel kontant Betaling for sine Varer, og det kan vi ikke gaa med paa. Vi har Konkurrenter, og naar disse kan faa sine Varer paa gunstigere Betingelser, saa faar vi være forsigtige, og desuden staar jo ikke kontante Penge saadan paa rede Haand for os, der sidder i saa mange Forretninger. Desuden, gir de norske Exportører os Kredit, saa skruer de Prisen op til en saadan Høide for at sikre sig. Vor Fortjeneste blir for liden, hvis vi skal kunne sælge Varerne til en nogenlunde rimelig Pris.»

Tiet og samtykket!

Men Kina er ikke noget uciviliseret Land. Handelsforholdene der er ikke mer usikre end i Spanien og Frankrige. Og man bruger vist ikke at forlange kontant Betaling paa Labben, før Varer sendes derned. Kanske Omsætningen

foregaar paa samme Maade som i Kina eller nogenlunde ligt.

Et Firma derude i Traktathavnene, engelsk, tysk eller fransk, akkurat det samme hvilken Nation — undtagen Nordmændene — bruger følgende Fremgangsmaade:

Firmaet sender først hjem et Opraab til Exportørerne, der lyder omtrent saaledes:

«Send os en Prøve. Denne sælger vi til Fabrikantens bedste Fordel. Den eneste Provision, vi tar, er Tilbageholdelsen af de nødvendige Prøver. Disse sætter os istand til at opta Ordres ıra de kinesiske Kjøbmænd, og for disse Ordres er vi naturligvis ansvarlig.»

Prøver kommer ud — ikke med Hjemlandets Etiketter, som vi undertiden pleier at dekorere dem med, *men i det engelske og kinesiske Sprog.* Agenten optar Ordres, og disse sendes hjem, *ikke ledsaget af en rembourseret Veksel paa Hamburg eller London, lydende paa det omtrentlige Beløb af Varer og Fragt, som vore Exportører ønsker.* Nei, det europæiske Firma ved meget godt, at man ikke kan sidde inde med rede Penge i Kina mer end andre Steder, og sikrer sig paa følgende Maade.

Varerne sendes til Udskibningsagenten. Fabrikanten gaar med Konnossementet i en af Bankerne og spørger, om man vil diskontere en 3 Mdr. Tratta, trasseret aabent paa Shanghai for Eksempel.

Vi skal forsøge, siger Chefen og forhører sig i Filialen af Hongkong & Shanghai Bank i Hamburg eller London, om det kinesiske *Firma er solid, og om Banken vil overta Trattaen mod Konnossement.*

Hvis alt er i Orden, diskonteres Trattaen, og Fabrikanten faar udbetalt Penge for Varerne ÷ de 6 eller

7 pCt., som Banken tar for Diskontering og Incasso. Dette Tab maa naturligvis Fabrikanten ta med i sin Beregning ved Varernes Prissættelse.

Konnossementet sendes nu med Varerne til Hongkong & Shanghai Bank i Shanghai. Duplikatet faar Agenten i Kina tilsendt. Varerne gaar ved Ankomsten direkte til Bankens Pakhuse.

Her ligger de godt forvaret, til Agenten har Brug for dem. Naar den Tid kommer, gaar han i Banken med Konnossementet og spørger, om han kan faa en Del eller alle Varerne. Saa kommer det an paa, om Agenten har Bankkredit, og hvor stor. Varernes Værdi kan f. Eks. være 10,000 Kroner og Firmaets Kredit kun 5000.

«*Very well*», siger Bankchefen, De kan faa udleveret for 5000 i Varer. Resten ligger i vore Pakhuse, indtil De har faaet solgt Varerne eller kommer med rede Penge.

Omkostninger, som Trattaens videre Diskontering medfører, hvis Modtageren lader Varerne ligge længere end 3 Maaneder, maa naturligvis denne betale. Vareafsenderen har intet med Varerne, efterat Banken i Hamburg eller London har diskonteret Trattaen.

Risikoen er altsaa ikke meget større, end om han havde modtat direkte kontant Betaling.

Naturligvis vil han komme til at lide Tab, hvis Ladningsmodtageren gaar fallit, eller om han negter at modta Varerne; ti da maa Banken sælge disse paa Auktion, og Afsenderen faar betale Differansen.

Men som Regel er Filialerne i Hamburg og London saa godt underrettet om Agenternes Status derude, at de neppe diskonterer Trattaen, hvis de tvivler paa Firmaets Soliditet.

Noget, der efter min Formening i væsentlig Grad vilde

være istand til at løfte Norges Export saavel i Asien som i andre Verdensdele, er en Sammenslutning af Exportører i en Generalexportforening. Denne Formening er jeg kommet til ved at studere Exportforholdene i Sverige, før og efter *Allmänna Exportföreningens* Dannelse.

I 1880 beløb Værdien af de exporterede Varer sig til 220 Millioner og steg kun til 228 i de næste 6 Aar — men saa oprettedes Exportforeningen i 1887, og 1894 var Udførselen steget til henved 320 Millioner. Disse Tal taler for sig selv.

Flere af de større Exportører, som jeg har talt med, mener, at en Exportforening *ikke* vil være af nogen Fordel for dem, tvertimod. De tænker som saa: «Hvis Agenten opdager et nyt Marked, saa indberetter han dette til Foreningen, og alle Konkurrenter indenfor denne blir herved ogsaa Konkurrenter paa det udenlandske Marked. Bedre at ha private Agenter, saa faar man beholde Markedet *for sig selv*.

Der er nok meget sandt i den Opfatning; men det er *Bygdepolitiken*, som gaar igjen, og den maa svinde engang i Norge ogsaa.

Flere af de svenske Exportører mente kanske noget lignende, men senere har de indseet Fordelen af Exportunionens Virksomhed. Alle Unioner har jo sine Ulemper; men naar Fordelen er større, bør de opretholdes. Et Exportmarked, der ikke har Plads til flere Konkurrenter, er desuden af liden Værdi. Og hvorfor skulde de norske Agenter bare være istand til at opdage saadanne værdiløse, naar de svenske har fundet Markeder, der er store nok for alle Exportører?

At der altid kan siges en hel Del Pro og Contra i en Sag siger sig selv. Jeg smigrer mig sletikke med, at min

Mening er den absolut rette. Handelsmænd har naturligvis bedre Forstand paa sine egne Affærer end en Lægmand; *men det hænder ofte, at en Udenforstaaende kan skaffe sig en bedre Oversigt end dem, som staar midt oppe i Strævet.*

Og saa vil jeg slutte dette Kapitel med et Ønske om en kraftigere Udfoldelse af norske Flag og norske Exportartikler i Østasien.

Ellevte Kapitel.

I Kinas Centrum.

Overfaldet paa Europæerne i Ichang. — Taotaien af Shasihs Visit ombord paa Ling-Fêng. — En Lysttur til *The Pillar of Heaven*. — Atter Uroligheder. — Ko-lao-huis sidste Krampetræk. — Oprør i Mongoliet. — Fred paa Jorden.

Ichang er den eneste Traktathavn, hvor Europæerne ikke har faaet anvist et bestemt Stykke Land til Bebyggelse, og det trænges strengt tat heller ikke; for endnu findes der ikke andre Kolonister end Toldpersonalet, den engelske Konsul og Missionærerne.

Til Toldbod og Bolig for Direktøren tjente et gammelt Tempel, som laa udenfor Bymurene. Der havde ogsaa Havnemesteren og et Par Betjente faaet et rummeligt Logi, mens de øvrige Toldere tog tiltakke med de Bekvemmeligheder, som de forankrede Husbaade byder paa. Missionærerne havde derimod bygget sig elegante Murstenshuse i Nærheden af Toldboden. Den amerikanske Station var netop indviet — og saa blev altsammen lagt i Grus den 2den September.

Det var just ikke noget hyggeligt Syn disse sværtede Ruiner, som raged op i Veiret ved vor Ankomst til

Ichang. Vi gik naturligvis straks iland forat se paa Brandtomterne og faa høre lidt nærmere om det uventede Overfald, der saa nær havde git Signalet til en blodig Feide mellem Kina og Vestmagterne.

Angrebet var planlagt til de mindste Detaljer og udførtes væsentligt af Folk fra Landdistrikterne ovenfor Ichang. Her havde nemlig Ko-lao-hui drevet en voldsom Agitation mod Missionærerne, især de katholske, der havde oprettet et Børneasyl i Ichang.

Dagen før Overfaldet blev der bragt et Barn til dette Asyl. Efter at de nødvendige Dokumenter var udfærdiget, overgaves den Lille til Søstrenes Varetægt.

Barnet blev sagt at være en Pige, da kun saadanne fik Plads. Ved Afklædningen viste det sig derimod, at det var en Gut, og dette forekom dem lidt mistænkeligt. Dog fandt de det rigtigst at beholde Barnet indtil videre.

Men næste Dag mødte flere velklædte Personer frem ved Klosterporten ledsaget af en Skare ukjendte Kvinder og Mænd, som skjældte Søstrene ud for Barnetyve.

«Igaaraftes havde de stjaalet en liden Gut, uagtet de havde sagt, at de bare opdrog Pigebørn,» raabte en af Mængden.

Gutten blev naturligvis overleveret med det samme, da man syntes at ane Hensigten med denne Komedie. Der blev ogsaa straks sendt Bud til Magistraten med Forklaring over det Forefaldne.

Folkehoben drog ogsaa til Raadhuset under Skrig og Hujen med Lederne i Spidsen. Den forskrækkede Magistrat lod Dørene lukke op paa vid Væg, for at de kunde træde ind og fremføre Klagen mod Missionærerne. Men Mængden lod ham ikke komme tilorde; de bare skreg

paa Retfærdighed for Børnetyvene, og Magistraten blev nødt til at følge med dem til Klosteret, ledsaget af Kommandanten og et Kompani Soldater.

Men det var ikke Ledernes Hensigt at foranstalte noget Forhør. Efter deres senere Udsagn vilde de kun, at Byens civile og militære Øvrighed skulde være nærværende under de paafølgende Ugjerninger, for at Europæerne kunde faa se, hvor magtesløs Autoriteterne var under Manchuernes Styrelse.»

Magistraten var knapt kommet udenfor Klosteret, før Hovedmanden steg op paa en Sten og skreg: «Følg mig, Brødre! Dræb de Fremmede! Jeg vil dø for eder.»

Dette var Signalet til Angreb. Pøbelen tændte Fakler, blæste i Trompeter og styrted først afsted til den amerikanske Missionstation, brød Porten op, og i et Nu stod alt i et Flammehav, takket være Parafinbeholdere, som man havde i Beredskab. Missionær Sowerby forsøgte at undslippe. En af Hoben retted et dræbende Hug mod hans Hoved med en Spade; men heldigvis undgik han Faren ved at gjøre et Sidespring. Derefter styrted Stakkelen med Fortvilelsens Mod ind gjennem Folkemassen og var saa heldig at undslippe til Flodbredden uden flere Eventyr.

Dampskibet «Paohuo» laa heldigvis paa Havnen, og der søgte Europæerne Tilflugt, efterhvert som deres Huse blev brændt. Magistraten og Kommandanten turde ikke røre sig; ti Soldaterne var Hunanesere. De forsøgte ikke engang at tale Hoben tilrette.

Hus efter Hus blev antændt, og tilslut kom Turen til Klosteret, en storartet Bygning, der var prydet paa Forsiden af to mægtige Drager. Søstrene fik smuttet ud

Den indre Klostergaard efter Branden.

af en Bagdør, og under Eskorte af Fader Braun, en forhenværende tysk Officer, baned de sig Vei ned til Flodbredden. Soldaterne hjalp ogsaa til; men alligevel frembød de stakkels Damer et ynkeligt Syn, da de kom ombord i «Paohuo.»

Alle de smaa Forældreløse klynged sig fast til Søstrene under Flugten og maatte holdes tilbage med Magt. De overgaves til Magistratens Varetægt. Fader Braun fik paa Veien et stygt Hug i Hovedet, ikke at tale om et Utal af Rifter og Flænger over hele Legemet. En af Søstrene blev ogsaa mishandlet i den Grad, at hun maatte bringes paa Hospitalet ved Ankomsten til Shanghai.

Efterat Klosteret var stukket i Brand, rulled Hoben som en Lavine nedad Gaderne og satte Ild paa de tiloversblevne Missionsbygninger. Det engelske Konsulat blev skaanet. Urostifterne havde nemlig faaet det Indtryk, at naar de bare lod europæiske Embedsmænd i Fred, vil ikke Straffen bli saa stor. Jardine & Mathesons store Vareoplag slap ogsaa for at bli ødelagt, da Firmaets kinesiske Agenter faldt paa Knæ for Hovedmanden og svor paa, at der for Tiden kun var Varer, som tilhørte de Indfødte, saa Folket selv vilde tabe, hvis Oplagshusene blev brændt.

Sine Traditioner tro, stod Toldvæsenets Personale paa Vagt, bevæbnet til Tænderne under Kommando af Direktøren, Grev d'Arnaux.

Pøbelen stormed op til Indgangen af det forhenværede Tempel; men ved Synet af Martini-Henryriflerne og Colts Revolvere blev de forreste lidt urolige og spurgte nogle Soldater, om de troed, Europæerne vilde fyre?

Grunden til Folkehobens Forvovenhed, trods Militærets

Tilstedeværelse var nemlig den, at de vidste, Officererne ikke havde Tilladelse til at kommandere «Fyr», undtagen i Selvforsvar.

Da Soldaterne forsikred, at der vilde vanke knuste Pander, hvis de forsøgte sig paa Toldvæsenet, gjorde hele Hoben helt om og forsvandt fra Skuepladsen. Ikke en eneste af Urostifterne blev arresteret. Neppe af Mangel paa Vilje fra Magistratens Side, men af Mangel paa Evne. Folkets truende Holdning afholdt ham fra at blande sig op i Sagen.

* * *

Efter Ling-Fêngs Ankomst kom snart alt i de gamle Folder igjen. De fleste Missionærer vendte tilbage og begyndte at indrette sig saa bekvemt som muligt paa Husbaadene eller i de Huse, som Magistraten stilled til deres Raadighed.

Vicekongens Repræsentant, Taotaien af Shasih, afla ogsaa flere Besøg i Oktober Maaned for at ordne Erstatningsspørgsmaalet.* Der var naturligvis stor Stads hver Gang. Flere Kompanier Soldater stod i Regelen opstillet i Frontlinie langs Strandbredden med sine røde Bannere, og paa Havnen laa høitidsklædte Orlogsdjunker dækket af gyldne Dragervimpler og brogede Flag færdig til at gaa langs Siden, naar Dampskibet med Hans Exellence ombord kasted Anker. Saluteringen pleied at

* Provinsen Hupei er delt i 4 Amter eller Taotaidømmer. Et af disse er Shasih med ca. 6 Millioner Indbyggere. Ichang er Amtets anden By, og var det eneste Sted i Hupei, hvor der opstod Uroligheder. Alle de andre foregik i Nankings Vicekongedømme.

方恭釗

Time efter
Røgmasser
r til, naar

d alminde-
s Øpførsel
ndring hos
Generalen
naade nok
han viste

aien vilde
os natur-
lter til at
ghed, som
fra Baug-
ig Parade-

nt ombord
ruger rødt
des Rang.*
kket Djunk
ombord.
er Gevær,
get Herre,
øde Rubin-
etisk, hans
kort sagt
Type paa en

Taotai Fang

Tilstedeværel
ikke havde T
i Selvforsvar.
Da Solc
Pander, hvis
Hoben helt (
eneste af U
paa Vilje fra
Folkets truen
op i Sagen.

Efter Lir
Folder igjen.
begyndte at i
baadene eller
Raadighed.
Vicekong
ogsaa flere
Erstatningssp(
hver Gang.
opstillet i Fr(
Bannere, og
dækket af gy
til at gaa l
Exellence cm

* Provinsen H
er Shasih r
anden By; o
heder. Alle

begynde et Kvarters Tid før og slutte en Time efter Ankomsten. Et frygtelig Spetakel og svære Røgmasser synes nemlig den kinesiske Almue, at der hører til, naar saadanne høie Herrer skal æres.

Kommandanten i Ichang havde ogsaa mer end almindelig Grund til at gjøre Stads af Taotaien, ti hans Øpførsel under Overfaldet tiltvang sig alt andet end Beundring hos Vicekongen, den energiske Chang Chi-tung. Generalen havde nok en bange Anelse om, at Afsked i Unaade nok ikke var saa ganske ufortjent for den Svaghed, han viste under Optøierne.

En Dag fik vi Meddelelse om, at Taotaien vilde aflægge en Visit ombord i Ling-Fêng. Vi følte os naturligvis meget smigret og gjorde straks Anstalter til at modta Hans Exellence med al den Høitidelighed, som hans høie Rang fordred. Skibet blev flagklædt fra Baugspryd til Hakkebræt; og Mandskabet iførte sig Paradedragt.

Da alt var i Orden, kom Taotaiens Adjutant ombord med Hans Exellences Visitkort. Kineserne bruger rødt Papir, og Størrelsen afhænger af Vedkommendes Rang.*

Nogle Minuter efter lægger en prægtig smykket Djunk langs Siden. Kanonerne tordner iland og ombord. Skibets Garde under min Kommando presenterer Gevær, og henad Dækket træder en høi, kraftig bygget Herre, iført sin elegante Embedsdragt med den lyserøde Rubinknap paa Hatten. Hans Holdning er majestætisk, hans hele Optræden baade grasiøs og imponerende, kort sagt — Exellencen Fang Kung-chao er en brilliant Type paa en

* Vedheftede røde Papirlap er en nøiagtig Efterligning af Taotai Fang Kung-chaôs Visitkort.

af «de arme gule Hedninger», som vi hører saa meget Tale om i Europa.

Chefen fører ham bukkende og smilende ind i Kahytten, hvor der serveres The, syltede Frugter og Champagne.

Efter Kinesernes demokratiske Skikke tillades selv den ringeste Tjener at være nærværende, saa man kan let forstaa, at Chefen følte sig mindre vel tilmode, da han ved Hjælp af Tolken skulde forsøge at underholde sin høie Gjæst, mens et Snes Personer af Taotaiens Følge gloed paa ham, som om han var et sjeldent Dyr.

Du faar ikke mange Ordene frem, naar Du for første Gang skal snakke med en kinesisk Mandarin, selv om Du vil være aldrig saa høflig. Det er akkurat som Ordene staar fast i Halsen. Du stammer og føler Dig saa klodset ligeoverfor disse Herrer, der synes at være Gjenfærd af de Hofmænd, der en Gang færdedes i St. Germains Sale. Du ser paa ham med Forundring og Nysgjerrighed. Du kan ikke hjælpe det. Der findes altid noget at studere hos din kinesiske Gjæst, noget Du er kommet langveis fra for at se. Dragten, Manererne og hans hele Optræden morer og forbauser Dig.

Paa Frastand, i dit europæiske Hjem, tænkte Du at være disse «gule Hedninger» saa langt overlegen. Nu indser Du Feiltagelsen. I Mandarinens Øine er Du ligesaa forunderlig; men den fuldendte Hofmand lader sig ikke mærke med noget; trods han ser ned paa Dig med Aartusinders nedarvede Stolthed.

Du er en Barbar, tænker kanske den høie Herre, selv om Du indbilder Dig at være i Besiddelse af en noksaa elegant Optræden. Du tilhører en lavere Klasse

af Verdensbefolkningen. Du er Repræsentant for en Race, der besidder Styrke og raa Energi, mægtige Flaader og Arméer. Men denne Discipel af den store Konfucius har ingen Respekt for alt saadant, trods Omstændighederne tvinger ham til at ta Hensyn til denne brutale Kraft. Alle Kinas Lærde har foragtet Krigerhaandværket. Det militære Geni har mindst Værdi, og de store Nationer i Vest, hvis Magt beror paa den militære Udrustning, er ligefrem «arme Hedninger,» selv om de bærer den store jødiske Profets Navn, Navnet af Ham, som disse «Folk fra over Havet» selv siger prædiked Fred og Næstekjærlighed. Enten maa de være store Hyklere eller ligefrem Bedragere; ti han har kun seet disse «Barbarer» udvise det stik modsatte.

Du føler dig slet ikke saa overlegen, naar Du ved, at han betragter dig paa denne Maade.

Saa kommer Tungen endelig paa Glid, og Du søger at imponere ham ved at fortælle om alle de store Opfindelser, Vestens Nationer har gjort i det sidste Aarhundrede. Din fornemme Gjæst kan maaske ha seet alt dette eller ogsaa ikke engang hørt tale om disse Ting — ligemeget, han takker dig, som om Du havde foræret ham nogle kostbare Diamanter, i de høfligste Udtryk.

Der er intet, som overgaar Mandarinens Høflighed. Elegante, poetiske Fraser strømmer formelig ud af hans Mund. Han ønsker Dig Lykke baade hernede og hisset; han ønsker, at hvert et Vindpust vil blæse Velsignelser i din Favn etc. etc.

Saa drikker man et Glas Champagne. Det er Signalet til Opbrud. Garden præsenterer Gevær, Kanonerne tordner og Taotaien af Shasih tar Afsked med Chefen under de dyreste og høfligste Venskabsforsikringer.

Naar jeg undtar lidt Inspektionsvagt, «Landstigning» etc. og en Del Exercitie med «Klart Skib», saa havde vi Officerer omtrent hele Dagen til vor Raadighed. Den engelske Konsul og Direktøren gav os derfor straks Anvisning paa overflødig Fritid. Ture til Templer og Pagoder — og fremfor alt, naar den stærke Strøm havde lagt sig, op med Dampsluppen til *The Pillar of Heaven*, en ganske enestaaende Fjeldformation ca. 50 Kilometer fra Ichang.

Ja, saa kom vi da overens, et Par Landkrabber, Næstkommanderende og jeg, om at ta os den Lystturen en Søndag i Begyndelsen af November.

Aldrig før var en Dampmaskine seet ovenfor Ichang. Vi havde heller ikke faaet Lov til at bruge en saa letvindt Befordring, hvis ikke det vakre, gule Drageflag havde vaiet agter paa vor elegante Dampslup.

Floden var nu omtrent paa sit laveste. — Et Par Hundrede Meter udenfor vor Ankerplads for en Maaned siden kunde vi nu gaa tørskoet. — En prægtig Boulevard, som stadig benyttedes af den europæiske Befolkning.

Tidlig om Morgenen drog vi afsted. Solskin og en forfriskende Kjølighed bragte de sidste Rester af en «bedre» Middags Virkninger fra Dagen i Forveien til at svinde som Dug for Solen.

Efter et Kvarters Fart ligner Yangtse en liden Indsjø. Intet Spor af Udløb er synlig. Folk med liden Kjendskab til Geografiens Hemmeligheder kunde gjerne tro, at nu var den mægtige Flods Udspring naaet.

Pludselig viser der sig en Kløft i Fjeldkjeden tilvenstre og Halloi! der har vi Yangtse igjen, smalnet ind til en 3—400 Meter. Majestætisk flyder Floden gjennem denne Aabning i de stupe Kalkstensklipper. I en kort Afstand

Ling-Fêng.

2det Entreskitte af Geværdivisionen under »Klart Skib til Batalje«.

synes der knapt at være Rum for en Hundredepart af de vældige Vandmasser, som ved Shanghai ruller ud i Oceanet.

Overraskelsen bryder ind paa en med ubeskrivelig Magt. Vanskelig at male det forunderlige, naturskjønne Panorama, der ruller sig op under den næste Times Fart. Ikke den ringeste Luftning forstyrrer Vandets Overflade. Ingen skulde tro, at Strømmen gaar med 4 Knobs Fart, undtagen naar Blikket kastes henad Strandbredden, hvor den mindste Hindring danner en Fos. Kun nu og da forstyrres Naturens skjønne Harmoni af Hujen og Skrig fra de stakkels Mennesker, som med usigelig Møie trækker de klodsede Djunker opad Strømmen. Skyer indhyller de høieste Fjeldtinder og forstørrer det gribende, høitidelige Indtryk.

De gulagtige Kalkstensklipper danner de besynderligste Figurer. En af dem ligner en Kat. Derfor har Kineserne ogsaa kaldt dette Parti af Floden *Huang Maohsia.**

Gjennem trange Sidedale, hvis Vægge er perpendikulære som Fæstningsmure, løber Smaafosse ned til Floden. Vegetationen er rig, hvorsomhelst der er en Plet at fæste sig paa.

Sagte damper Barkassen opover Flodens zikzakformede Slyngninger. Rundt Hjørnerne kommer Djunker os imøde. Naar vi er i den nedre Ende af Bugtningen og de i den øvre, ser Fartøierne ud som smaa Baade, men lidt efter lidt antar de større og større Dimensioner, og naar vi passerer dem, viser de sig at være svære indtil 50 Meter lange Djunker, ladet til Essingen med Varer fra Chungking. Det storartede Sceneri gjør Kolosserne til Dværge.

* Den gule Kats Strøm.

Længere oppe tar Floden igjen en retvinklet Vending. Vildere og vildere blir Landskabet. Tilhøire svimlende lodrette Fjeldmure, kronet med veirbidte, hvide Kalkstensklipper, der ligner Bjergfæstninger og Borge fra Middelalderen. Paa venstre Haand tar dog Vildheden af, eftersom Barkassen løber op igjennem, og i en Dal ved Foden af nogle grønklædte Aasrygger smiler maleriske Landsbyer os imøde.

Nok et Kvarters Fart, og vi har naaet Maalet. Paa den ene Side hæver et Kalkstensfjeld sig op mod den klare Himmel, ud af Stenrøser og Skog; og over paa den anden Flodbred staar der en isoleret, grønklædt Bjergknaus — det er *The Pillar of Heaven*.

Ja, den Skildring, som Europæerne i Ichang havde git os i Forveien, var sandelig ikke overdreven. Baade storartet og imponerende! Vi føler os ganske beruset. Maskinisten stanser uvilkaarlig Barkassen, og flere Minuter forløber, før vi kan rive os løs fra de naturskjønne Omgivelser.

Da Klokken ikke er mer end 12, fortsættes Veien videre op til de første «Fosse», der efter manges Mening skal umuliggjøre videre Fart med Dampskibe.

Heri blev vi skuffet eller rettere sagt behageligt overrasket. «Fossene» var knapt mærkbar; kun smaa Øer og Klippestykker stak op af Floden; men det rene Farvand syntes alligevel bredt nok for de største Skibe.

Om Sommeren derimod kan jeg nok tænke mig, at det er umuligt for selv de stærkeste Maskiner at trodse en Strøm, som gaar med 8—9 Knob. Vandet løber da baade over Øer og Klippestykker. Det er Anslaget mod disse, som danner «Fossene».

Nok af det, vi gik med største Lethed et halvt Snes

Prospekt af Øvre-Yangtse.

Kilometer længere op og landed i Nærheden af et vakkert Buddhisttempel. I Abbedens Gjæsteværelse indtog vi en bedre Lunch, som vore Tjenere havde medbragt, og saa vendte vi ved Tretiden nedover Floden igjen, vel fornøiet med den Brug, der var gjort af Sabbaten.

* *

Forresten saa det ud til, at vi skulde faa andet at bestille i Løbet af Vinteren end at more os. Netop som alt syntes at komme i den gamle Gjænge igjen efter den stormfulde Sommer, begyndte der at fare ildevarslende Rygter ud over hele Kina. Regjeringen havde nemlig kommet underveirs med, at Ko-lao-hui igjen tænkte paa at opføre et større Revolutionsdrama. Alt var planlagt til en almindelig Reisning mod Manchuerne. Proklamationer trykt og Vaaben indsmuglet. Der mangled kun Signalet fra Lederne — og det var der visselig mange, som vented paa den 16de November. Men heldigvis kom Signalet ikke; ti paa den Dag var over Hundrede af de Sammensvorne under Laas og Lukke.

Chefen paa Ling-Fêng modtog et Par Dage i Forveien Ordre om at ha Dampen oppe, ti det var nede ved Shasih at Oprøret skulde bryde løs, og da var det jo altid heldig at ha et Fartøi dernede for at ta Autoriteterne ombord. Men nu blev vi altsaa rolig liggende i Ichang takket være Regjeringens energiske Optræden og de kinesiske Embedsmænds Loyalitet.

Samtidig med Opdagelsen af denne Sammensværgelse kom der ogsaa andre ubehagelige Nyheder. Udenfor den store Mur ligger en Del af Provinsen Chihli, som for

længere Tid tilbage har været benyttet af de mongolske Nomader til Græsgange. Imellem disse Kvæghyrder og de indvandrede kinesiske Agerdyrkere hersker der det samme spændte Forhold som mellem Indianerne og de Hvide i Amerika; og da de kinesiske Kolonister hovedsagelig bestaar af Forbrydere, der er forvist til disse Egne*, kan man nok tænke sig, at Mongolerne har været udsat for adskillige Overgreb i Tidens Løb. Men i Regelen synes de at ha vist sig meget eftergivende og overladt Kineserne en Del af sit Territorium mod en aarlig Afgift.

I Byen Peitse bor en Høvding for elleve Mongolerstammer; denne Herre havde i Ottiaarene bortforpagtet flere Landstykker til en Kineser ved Navn Yang Yuchuen, der var Chef for et hemmeligt politisk Selskab. Paa en eller anden Maade var disse to Herrer blit Uvenner, og den 10de November melder Telegrafen, at Yang har rykket mod Peitse med en talrig Skare af sine Tilhængere og overfaldt Mongolerne. Dette Fredsbrud vidste Yang ikke vilde gaa ustraffet hen, og i sin Fortvilelse beslutted han at gjøre Oprør mod Regjeringen og paa denne Maade muligens frelse Livet.

I en bombastisk Proklamation erklæred han Manchudynastiet for afsat og rykked sydover med en 300 Mand, som snart svulmed op til 10000. Flere ubefæstede Byer overgav sig uden Modstand; heriblandt Sanshi-kiatse, hvor der fandtes flere Familier, som bekjendte sig til den kristne Religion. Men da disse «Kristne» ved flere Leiligheder havde begaaet adskillige Overgreb mod sine Naboer, idet de stoled paa de fremmede Konsulers Beskyttelse, for-

* Se 1ste Kapitel.

ened den hedenske Del af Befolkningen sig med Oprorerne og dræbte et Par Hundrede af sine Uvenner.

Den 19de November blev Byen Ping-chuan indtat, men dermed var det ogsaa forbi med Oprorets Fremgang. Fra Tientsin sendte Li Hung-chang flere Regimenter Kjernetropper med Jernbanen til Kaiping, og videre nordover. Fra Mukden kom det manchuiske Kavalleri. Omringet paa alle Kanter blev Oprorerne nødt til at levere et Hovedslag Hele Sværmen blev splittet ad og Yang selv tat tilfange med de fornemste Tilhængere.

I December Maaned faldt deres Hoveder for Bøddelens Øks i Tientsin, og ved Juletider kunde Regjeringen med god Grund proklamere Fred over hele Riget, Fred udad og Fred indad.

I Europa havde denne Begivenhed antat kolossale Dimensioner, væsentlig ved det Hjerneopspind, som Reuters Agent havde telegraferet Verden rundt.

Hele det kinesiske Rige skulde efter hans Meddelelser ha været paa Afgrundens Rand.

At tale om Revolution, naar der er Spetakel udenfor den store Mur — i *Kow-wa* — er ligesaa fornuftig som at tale om Oprør i Frankrig, naar Kabylerne gaar paa Krigsstien i Algier, eller de Forviste i Pebberens Land, Cayenne, gjør Mytteri.

Tolvte Kapitel.

Nytaar.

Nytaarsdagen er den største aarlige Begivenhed i Kinesernes sociale og politiske Liv. Selv Keiserens Fødselsdag blegner overfor denne vigtige Dag, da Verdens flittigste Folkerace lægger Armene ikors og hviler — enkelte Individer kanske for første Gang i Aarets Løb. Kineserne bruger nemlig færre Helligdage end nogen anden Nation.

Fra umindelige Tider har deres Astronomer beregnet Aaret efter 12 Maanemaaneder med en Skudmaaned i visse Mellemrum. Men samtidig er det borgerlige Aar reguleret af Solen; for Nytaarsdagen falder paa den første Nymaanedag, efterat Solen er kommen ind i Vandmandens Himmeltegn. Tidspunktet varierer altsaa mellem 21de Januar og 19de Februar; men naarsomhelst Nytaarsdagen indtræffer, saa er den Signalet til almindelig Jubel og Hvile. 10—12 Dage i Forveien ophører alle offentlige Forretninger. Regjeringskontorerne lukkes, og Embedsmændenes Segl blir pakket ind og overgit i den øverste Mandarins Frues Varetægt — en Skik, som just ikke tyder hen paa Ringeagt for Kvinden.

Den officielle Nytaarsfest varer en hel Maaned. I denne Tid maa ingen Forbryder straffes. Heller ikke kan Embedsmændene af ovennævnte Grund sætte sit Stempel paa noget Dokument; men de Ubehageligheder, som let kan følge af denne Skik, undgaaes som Regel paa en fiffig Maade ved at stemple flere ubeskrevne Ark i Forveien. Hænder der da noget, kan en Depesche øieblikkelig sendes afsted — uden Brud paa Reglementets Bogstav.

Den Bremse, som Nytaarsferien sætter paa Regjerings-Maskineriet, kan dog ofte virke meget generende. Herpaa har vi et udmærket Eksempel fra Krigen med Japan.

Før Nytaar skal Keiseren ha git Ordre til Guvernøren i Shantung om at sende en Del Tropper over til Manchuriet. Imens angriber Japaneserne Wei-hai-wei, og Kommandanten telegraferer til Guvernøren og anmoder ham om Hjælp. Der sendes Telegram til Keiseren, hvori bedes om, at de Tropper, som var bestemt til Manchuriet, maatte forandre Marschruten og gaa til Wei-hai-weis Undsætning.

Telegrammet kommer til Peking 2den Nytaarsdag; men de konservative Hofembedsmænd er saa indgroet i de gamle Sedvaner, at de ikke finder det *passende* at forstyrre Keiseren i Nytaarsugen. Resultatet var — at Wei-hai-wei faldt.

Jeg kan ikke garantere for Sandheden af denne utidige Omsorg for Keiserens Nytaarsro, men saa fortæller man ialfald.

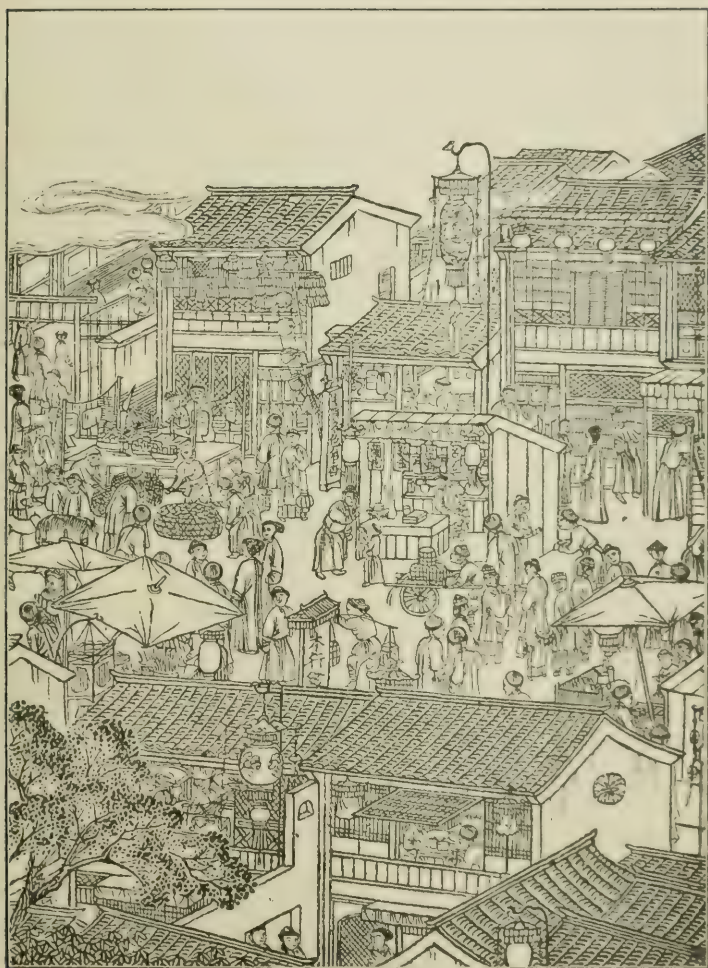
Naar Nytaar nærmer sig, undergaar alt og alle en mærkelig Forvandling. Og i *en* Henseende kan denne ofte virke meget behageligt for de europæiske Kolonisters Lugteorganer.

Man pleier at paastaa, at Civilisation og Sæbeforbrug staar i et nøie Forhold til hinanden.

Hvis denne Maalestok skulde lægges til Grund, vilde man komme til høist mærkelige Resultater i Østasien. Da vilde Japaneserne staa ligesaa høit over Europæerne som disse over Kineserne; ti Japaneserne er Verdens rensligste Nation, mens deres Naboer omtrent er det modsatte — noget de vistnok selv har en Følelse af; for ved Nytaarstid, da forsøger de at ta igjen det forsømte. Der bruges kanske mere Vand i Aarets sidste Uge end i alle de øvrige tilsammen. Et helt Aars Ophoben af «Kolerabaciller» skal skaffes bort, og Gaderne flommer bogstavelig talt af en uren Vandstrøm. Hele Nationen synes at være besjælet af en fanatisk Renselsesproces — men desværre kun den ene Gang.

Inde i Husene bærer alt Præget af en usedvanlig Aktivitet. Der er mange Ting, som skal ordnes før Helgen. Især har Familiens kvindelige Medlemmer det travelt med Kagebagning; for Kineserne er svært glad i alle Slags Konditorsager; men af disse findes meget faa, som passer for vore Fordøielsesredskaber. Jeg skal bare nævne «*Nienkaon*», Nytaarskagen *par exellence* Den bestaar hovedsagelig af Rismel, Vand og Sukker. Ingredientserne æltes sammen til en fast Deig og formes i de mest forskjellige Faconer uden Spor af Tilsætning med Gjær eller andre Hævelsesmidler. Derpaa dekoreres disse ufordøielige Produkter med anelinfarvede Figurer og sættes saa hen til — Tørring; for Stegning vil forringe Kvaliteten, mener de. Naar Kagen skal spises, maa den først opblødes i varmt Sukkervand eller Vin.

Naturligvis findes der mange andre Varianter i Butikerne, som ser mere delikate ud for os Europæere; men i Reglen er det fornuftigst at holde sig kinesiske

I Nytaarsugen.

Kager tre Skridt fra Livet — hvis man ikke har en Strudsemave da.

Før det gamle Aar gaar til Hvile, forsøger enhver Kineser at afgjøre sin Regning med Guder og Mennesker. De, som føler sig besværet af Syndens Byrde — og det er meget faa — eller de, der har lidt Frygt for at Himmelen vil straffe dem med en eller anden Ulykke, søger at formilde Aandernes Vrede saadan *en block* ved Aarets Slutning.

Da kommer de foragtede Prester igjen til Hæder og Værdighed; for nu blir de engageret til at be om Syndsforladelse og assistere ved Offerceremonierne. Disse tar sin Begyndelse den 23de Dag i Aarets sidste Maaned. Da samles enhver Familie omkring Arnen for at takke Husets Skytshelgen for al Beskyttelse, som han har ydet ethvert af Medlemmerne i Aarets Løb. Denne «Kjøkkenaand», som dette usynlige Væsen ogsaa kaldes, spiller omtrent den samme Rolle i den folkelige Overtro som «Julenissen» hos os.

I Regelen afbildes Aanden paa Papir i Lighed med Gud Fader i vor gamle Katekismus, eller ogsaa repræsenteres han ved en Træstatue af et mer eller mindre kunstfærdigt Ydre, alt efter Familiens Formuenhed.

Skytshelgenen har Ferie i Nytaarsugen; og dette Pusterum tror Menigmand, han benytter til en Himmelreise for at gjøre Shang-ti* bekjendt med Familiens Leben und Treiben i det forløbne Aar.

Naturligvis vil det være heldigt at bestikke Aanden med gode Ofre i Form af Appelsiner, Kager etc., ligesom vi Nissen med Julegrød. For der kan jo være mangt og meget, som den strenge Dommer deroppe i Himmelen ikke vil synes om at høre.

* Shang-ti betyder det samme som Jehovah.

Men allerbedst var det jo, om Aanden slet ikke fik Anledning til at sladre af Skole, og det tænker enkelte rigtig naive Sjæle at kunne forhindre paa en meget praktisk Maade. Under Paaskud af at ofre stikkes klisteragtig Kagedeig ind i Munden paa Skydsaandens Stedsfortræder — og denne blir nødt til at holde sin Mund, enten han har Lyst til det eller ei.

Denne Ofring til Kjøkkenaanden ansees naturligvis af Majoriteten som en blot og bar Ceremoni. Men selv om det gaar saa glat med at afgjøre sin Gjæld til Aanderne, saa lar ikke Menneskene sig narre paa lignende Maade. Før Nytaarsdag maa nemlig ogsaa al jordisk Gjæld afgjøres, og det blir nok vanskeligere for mangen fattig Stakkar, der kanske lang Tid i Forveien har sendt sine sidste Værdigjenstande til Pantelaaneren. Men den gamle Tradition maa opretholdes, og saa blir han nødt til at laane af Paal for at betale Per. Bankerotter hører til Dagens Orden i Nytaarsugen, Tyverier ogsaa; for Penge *maa* man ha, ellers blir det nok ikke noget «godt Nytaar.»

Nytaarsaften naar Livet i Gaderne sit Høidepunkt. Mennesker løber fra Butik til Butik for at betale sin Gjæld eller opkræve sit Tilgodehavende. Bønderne skynder sig afsted med sine Indkjøb for at naa frem til sine Gaarde, før der blir mørkt, og Tusinder strømmer ind til Byen for at samles med Slegt og Venner paa Høitidsdagen. Smaabutiker er overfyldt af Kunder, og Høkerne realiserer ofte til Underpriser i det Haab at kunne faa ind nok Mynt til at afgjøre Bankierens eller Grossistens Fordringer sent ud paa Kvelden.

— — Men saa slaar endelig Forløsningsstunden for Kinas trætte Millioner; Midnatstimen kommer, og Nytaars-

festen begynder — om just ikke med Fred, saa med øre-døvende Glædesudbrud.

Kineserne har altid været glad i al Slags Fyrværkeri endog Aarhundreder, før Europæerne opfandt Krudtet, og han maa være besynderlig konstrueret den Himmelens Søn, som ikke bidrager efter Evne til at forstørre den infernalske Larm af exploderende og illuminerende Raketter, som hilser det nye Aar velkommen.

Hele Nytaarsugen igjennem har Fyrværkerne havt en kolossal Afsætning paa sine Varer; for enhver respektabel Familie maa mindst spendere et Par Tusind røde «Knaldrør» for at drive onde Aander bort fra deres Hjem. Dette er ialfald Paaskuddet — men der findes vel neppe mange, som tænker paa onde Aander under Larmen.

Disse Knaldrør, som er Kinesernes Yndlingsfyrværkeri, har en Decimeters Længde og knyttes sammen omtrent som Halen paa Papirdragerne vore; men meget tættere, undertiden et Par Hundrede i hver. Halen fæstes paa en liden Stang; man tænder Fyr paa Enden, og saa spiller Musiken op. Kan gjerne vare en ti Minuter. Og naar Tusinder af saadanne «Haler» tændes samtidig udenfor Husdøren, saa kan man gjøre sig Begreb om Kinesernes *feu de joie* paa Nytaarsnatten — et Spetakel, som enkelte grætne Europæere ikke synes at sætte tilborlig Pris paa. For vi vil altid se en eller anden æret Indsender til Aviserne opfordre det europæiske Kommuneraad i Traktathavnene til at hindre Gjentagelse næste Aar. Men næste Aar kommer, og lige galt blir det for de nervøse Stakler; ti Kommuneraadets Ældste ved af Erfaring, at Politiordre har liden Vegt, hvis de kommer i Kollision med Landets Skikke.

Men lidt efter lidt ophører Larmen, og hver gaar til sit; for nu skal Nytaarets Begyndelse feires i Hjemmets Kreds med flere høitidelige Ceremonier, som ofte vedvarer til Solens Opgang.

Lad os kaste et Blik ind i Stadsværelset hos en velstaaende Borgerfamilie. Foran et af Vinduerne staar et stort, sortlakeret Bord. Paa det har man stillet et Porcelænsfad med Ris, flere Boller Grøntsager, et halvt Snes Kopper The og Vin, et Par røde Lys, nogle Røgelsesstænger og et Exemplar af Alamanakken.

Paa en Forhøining i et andet Hjørne af Hallen staar en hel Række af Tingester, som ligner smaa Bogskabe. Dørene er aabne, og indeni ser man røde Tavler med gyldne Inskriptioner paa. Det er de hedengangne Forfædres Navne. Rundt om Skabene har man slynget levende og kunstige Blomsterkranse, og foran staar flere Vaser fyldt af nylig udsprungne Hyacinther, Narcisser og andre Prydplanter. Husfaderen knæler ned paa en Pude foran det første Bord, tar de tændte Røgelsesstænger i høire Haand og bøier sit Hoved tre Gange mod Gulvet, idet han takker Himmelen og Jorden for alt godt i det gamle Aar og ber om, at Velsignelsen fremdeles maa hvile over hans Hus.

En lignende Ceremoni udføres foran Forfædrenes Mindetavler, og saa kommer Turen til de Levende. Husets ældste Medlemmer — enten det nu er Bedsteforældre eller Far og Mor — sætter sig i Høisædet, og Børnene knæler ned efter Tur og lykønsker dem med, at de har overlevet det gamle Aar. Og vi kan være sikker paa, at det er velment; for intet Steds paa Jorden er Blodets Baand stærkere end hos Kineserne; ingen Nation har det fjerde Bud saa dybt indridset i Hjertet.

Udenfor Hjemmene foregaar der samtidig en Ceremoni — kanske ikke saa dybtfølt, men alligevel af stor politisk Betydning, og det er, hvad Kineserne kalder *San Kuei-Chiu Kou* eller «de tre Knæfald og de ni Buk.

Før Solens Opgang samles Pekings høieste Dignitærer i Keiserens Palads for at ønske sin Hersker et «godt Nytaar». Den samme Ceremoni maa udføres af alle Mandariner i hele Riget; men da Keiseren ikke kan være allesteds nærværende, findes der i enhver By et Tempel, hvori man har opstillet en mer eller mindre fuldkommen Efterligning af Keisertronen. Paa denne sættes en lang, rød Trætavle, dekoreret med Symbolet paa Keisermagten — gyldne Drager — og med Indskriften *Fang Ching Huang-ti Wansui Wansui*, «maatte Keiseren leve i Myriader Aar.»

Og det maa uden Tvil være et gribende Moment denne Hyldningsakt derinde i Templerne, naar alle Nationens Mægtige i deres Festdragter bøier Knæ for Symbolet for den øverste suveræne Magt her paa Jorden, mens det svindende Sjernelys kaster sit matte Skjær indover Scenen.

Denne Ceremoni er tillige meget betegnende for Keiserens Stilling i Samfuudet. Han betragtes som hele Nationens «Fader»; for det er akkurat den samme Hyldning, der ydes Forældrene i Hjemmets Kreds i samme Stund.

Nytaarsdags Morgen ligger næsten hele Nationen i Søvnens Arme. Naar vi tar os en Tur gjennem Gaderne, vil vi neppe kjende os igjen, saa forandret er alt fra Dagen i Forveien. De synes at være blit dobbelt saa brede; for alle de smaa flytbare Butiker paa begge Sider er transporteret bort, og alt Levende — Mennesker som

Dyr — der ellers myldrer om hinanden, er vel forvaret indenfor de aflaasede Døre.

Glædens røde Fane hilser os overalt imøde i Form af røde Bannere med Tegnet *Hok* — Lykke — og Gaderne synes at være belagt med et eneste sammenhængende Teppe; men det er bare udbrændte Hylstre af de røde Knaldrør, som nogle Timer i Forveien har bebudet, at Nytaarets glade Tid er begyndt.

Indimellem alt dette Karmosinrøde lægger vi ogsaa Mærke til talrige gule Papirstrimler paa Butikdørene. Det er Takkebonner fra de Kjøbmænd, som har gjort gode Forretninger i Aarets Løb.

Enkelte Huse er ogsaa dekoreret med blaa Papirstrimler, der varsler om, at Dødens Engel har besøgt Familien. Derinde feires nok ingen Nytaarsfest.

Længere ud paa Formiddagen begynder det igjen at bli livligt ude paa Gaderne, for nu skal alle respektable Familier aflægge Besøg hos Slegt og Venner. Visitkortene, som bruges ved denne Leilighed, er i Regelen forsynet med tre Figurer: en Stork, et Barn og en Mandarin — Symbolet paa Kinesernes høieste Ønsker: langt Liv, mange Børn og Embedsstilling.

Alle Mennesker er klædt i sine pragtfuldeste og kostbareste Dragter, der ofte kappes med Paafuglens i Farvers Mangfoldighed. Og Europæerne vil ganske vist forbauses over alle de Mandariner, de møder i Gaderne — og det tilfods. Men man skal som bekjendt ikke skue Hunden paa Haarene; for disse Herrer er simpelthen rige Sprade-basser, som benytter sig af Tilladelsen til at bære hvilkensomhelst Embedsdragt i Nytaarshelgen.

Men det er forresten ikke vanskeligt at skille dem fra

Kinesiske Sujetter i Form af et europæisk Nytaarskort.

de «egte» idag; ti disse kommer gjennem Gaderne i et ganske usedvanligt Optog, fulgt af en Hærskare Tjenere, som bærer tunge Pakker. Til Nytaar er det nemlig Skik og Brug, at alle underordnede Embedsmænd samtidig med «gode Ønsker» ogsaa overbringer sine Overordnede mer eller mindre vægtige Presenter. Det samme er forresten Tilfældet med alle Familier imellem ligesom hos os.

Ud paa Eftermiddagen begynder Jubelfesten for Alvor. Alle Slags Jøglere og Akrobater kommer frem paa Hjørnene og viser sine Kunster for et taknemmeligt Publikum, mens Musikanter opvarter med Musik, der mildest talt ikke tiltaler europæiske Øren. Knaldrørene begynder igjen sin Virksomhed endnu mere øredøvende end foregaaende Nat, og naar Mørket falder paa, er hele Byen glimrende oplyst ved de mest forskjelligfarvede Illuminationsmidler. Kineserne er jo bekjendt for sin økonomiske Sans; men denne Ballast kastes ganske overbord i den glade Nytaarstid, og det er rent utroligt, hvilke Summer der gaar op i Røg. Disse Penge er dog forholdsvis bedre anvendt end hos den europæiske Arbeiderbefolkning, der i Regelen foretrækker «Ildvand» for Illumination.

Ogsaa paa Ling-Fêng skal Dagen feires, og det med dobbelt Glans; for Nytaarsdag har tilfældigvis faldt paa den 29de Januar — min 24aarige Fødselsdag.

Fra Middagen af har Mandskabet været beskjæftiget med Forberedelser til en større Illumination. Flere Hundrede kulørte Lanterner er indkjøbt af Officererne, og disse skal forsynes med røde Lys.

Hele Beholdningen af Fyrværkeri maa ogsaa spenderes i Anledningen; for Chefen mener, at Raketterne og Lysene vil bli ubrugbare, hvis de opbevares for længe. Ved Syv-

tiden er det i Orden, og jeg sætter fraborde med Dampsluppen for at hente mine Gjæster til Festmiddagen.

Paa Kaien staar Hans Høiærværdighed Benjamin Christians i Franciscanerordenens smagfulde Bispedragt og Père Braun — mine kjæreste og bedste Venner i Kina. De stiger ned i Baaden sammen med de øvrige Indbudne. Baaden sætter af, samtidig gir jeg et Signal med Damppiben — og som ved Trylleri oplyses Floden langt udover af alle Regnbuens Farver. Raketterne farer hvislende op over, enkelte exploderer med et Knald og kaster en Haandfuld Stjerneskud ud i den mørke Luft.

Paa alle Ræer staar Matroser, der svinger romerske Lys og Sole. Fra Fokkeraaens Nokker hænger nogle umaadelige svære Knaldhaler og spruter Gnister som besat af onde Aander.

Men det vakreste af det Hele, er de Hundreder af kulørte Lanterner, som vaier over Skibet fra Bangspryd til Hakkebret med Indskriptionen *Kung-ho Hsin-shi* — Godt Nytaar — i sin dobbelte Betydning.

Den Fødselsdag glemmer jeg ikke.

Trettende Kapitel.

I Middag hos Bankier Ching Lao-ping.

I den glade Nytaarstid holder altid de rige Familier en hel Del Selskaber. Gjennem min intime Ven Ho Chao-kuin fik jeg en Dag en Indbydelse til Middag hos en rig Bankier ved Navn Ching Lao-ping.

Hr Ching eier, ligesom de fleste Rigmænd i Kina, et eget Tempel eller «Familiens Forsamlingshal», hvor de Afdødes Mindetavler staar opstillet.

Paa disse Steder pleier Kineserne i Regelen at holde sine Selskaber. De finder intet stødende i denne Skik, tvertimod. Naar Mandariner indbyder Konsuler eller andre europæiske Embedsmænd i en eller anden Anledning, er det meget almindeligt, at Sammenkomsten finder Sted i et eller andet Tempel.

Ved min Indtræden kom Værten mig imøde med et smilende Ansigt, og efterat vi havde bøiet Knæ for hinanden, slaaet Haandfladerne sammen og bevæget dem op og ned nogle Gange under de sedvanlige Udraab: *Hao, hao,* der altsammen svarer til Europæernes Hilsen «Goddag», førtes jeg ind i Hallen, hvor Værtens Søn og Ho Chao-kuin, vor fælles Lærer, kom mig imøde og tryk-

ked mine Hænder paa europæisk Maner; men jeg hvisked sagte til dem, at «Barbarernes» Skikke var suspenderet foreløbig. Kinesisk Selskab, kinesisk Etikette.

Ho maatte fortælle en anden Herre, hvad jeg havde

En festlig Sammenkomst.

sagt, og hele Selskabet syntes at ta min Bemærkning meget gunstigt op.

Hallen er elegant udstyret. Udskaarne, forgyldte Stole forsynet med bløde Puder, der er overtrukket med rødt Klæde. Gulvet dækkes af graahvide Marmorfliser, og paa Væggene hænger Rulle efter Rulle af Silke eller Papir,

dels forsynet med Skriftssteder fra Kinesernes Bibel — de 9 *King** — dels med fine Malerier af indfødte Kunstnere.

I Taget hænger et halvt Snes store Glaslanterner, hvis røde Lys alt er tændt — for Klokken er henved 5. Glaspladerne er forsynet med Karikaturtegninger, der skal forestille Scener af det sociale Liv, og tar sig godt ud i Belysningen. I det ene Hjørne af Hallen ser vi Familiens Allerhelligste. Paa en Forhøining er opstillet en Mængde røde Trætavler, hvorpaa de afdøde Fædres Navne er indridset med gyldne Tegn. Foran hver af disse brænder røde Vokslys, og ved Siden staar Porcelænsskaaler, fyldt med Frugter og Bagværk — et Symbol paa, at Slegten ihukommer de Døde.

Og nu tilbords. Værten ber os at indta vore Pladse, der er ordnet efter Gjæsternes Rang og Stilling i Samfundet. Efter Skik og Brug sidder alle med bedækket Hoved. Det ansees nemlig for Uhøflighed at ta Hatten eller Huen af.

Foran hver Couvert staar en Vinkop og en liden Talerken, som er delt i Midten og fyldt med Mandler og Melonkjerner; endvidere en Sauceskaal ved hvis Side der ligger et Par Elfenbenspinder, en tretoms lang Porcelænsske samt flere firkantede Papirlapper til at torre sig om Munden med.

Midt paa Bordet staar et brunt lakeret Bræt, som er inddelt i et Snes Rum. I hvert af disse har man plaseret Smaaskaale fyldt med tørrede og syltede Frugter, opskaaren Skinke, røgede Smaasild etc.

Værten skjænker først Vin i sin Kop og tømmer den, idet han bukker og vender sit Hoved mod Fædrenes

* Konfucius', Mencius' og Laotzie's Skrifter.

Tavler — det er Mindeskaalen, vort Bragebæger. Derefter fylder han Gjæsternes Kopper, og efterhvert som han skjænker i, bukker vedkommende Person og holder paa Koppen med venstre Haand. Værten gir et Tegn, ønsker os velkommen, og alle tømmer sine Kopper paa samme Tid. Hermed er den ceremonielle Del af Middagen forbi og Tjenerne bærer ind Retterne.

1. Stegt Samlai med krydret Sauce.*
2. Opskaarne Æg og Champignons.
3. Høns i Sauce med opskaaren Skinke.
4. Vildænder med stuede Bambusskud.
5. Finhakkede Fleskestykker med Rismelsauce.
6. Stegte Fasaner med stuet Kaal og Gulerødder.
7. Kogt Fisk.
8. Marv stegt i Olie.
9. Forskjelligt Slags Bagværk.
10. Stegt Hare med skarp Sauce.
11. Stuet Krabbe, og tilslut
12. Svaleredesuppe og Ris.

Imellem hver Ret tar man sig et Par Drag af de almindelige Sølvpiber, som stoppes af en Tjener, der staar bag hver Gjæst.

At alle Spisevarer maa være opskaaret i passende Smaastykker, siger sig selv, ellers vilde man bli nødt til at bruge Kniv og Gaffel efter europæisk Maner. Jeg blev ogsaa tilbudt saadanne Redskaber, men gjorde en høflig Undskyldning, da lidt «privat» Øvelse i Ho's Hjem havde skaffet mig lidt Færdighed i Brugen af *Kwai-tze,* som Pinderne kaldes paa kinesisk.

«Barbarernes» Maade at bringe Retterne ind paa

* Samlai ligner vor Lax i Smag.

Bordet er ganske uforstaaelig for Kineserne, og jeg saa engang en meget morsom Karrikaturtegning af en Middag i en Europæers Hjem, hvor Værten staar og stræver med at skjære istykker en Steg, mens Sveden silrer ned af hans Ansigt. Hvorfor ikke la Tjenerne udrette den Slags Arbeide? mener Kineserne.

Som vi ser af Menuen, findes der ingen Retter, som ikke vi Barbarer kan spise med god Appetit. Naar undtages Saucerne, som jeg ikke var vant til, smagte Middagen mig udmærket. Og vi kan godt ta denne Menu som et passende Eksempel paa Servering i en velstaaende Kinesers Hjem. Kogt Ris spiller en større eller minder Rolle, alt eftersom Værtens Formuesomstændigheder er.

Efter Maaltidet blev der baaret rundt smaa Sølvbægere med varmt Vand, for at Gjæsterne kunde faa torre sig paa Fingrene med et lidet Haandklæde dyppet i Vandet.

Taffelet hæves, Piberne tændes, og The blir serveret.

Fjortende Kapitel.

Ho Chao-kuin. Biskop Benjamin Christians og Père Braun. — Pagoden. — I Wen Siang-lings Bryllup.

Trods det noksaa ensformige Liv, som vi førte under vort lange Ophold i Ichang, fandt jeg dog, at Tiden gik for hurtigt. Der var saa meget at studere, saa meget at lære, og stadig opdaged jeg nye Felter for min Iagttagelseslyst.

Naar ikke Skibstjenesten eller Studiet af Sproget la Beslag paa mig, slentred jeg ofte omkring i Byen sammen med Ho Chao-kuin og besøgte hans Bekjendte

Min kinesiske Ven taler og skriver flydende flere europæiske Sprog. Desuden er han velbevandret i vor Litteraturs bedste Frembringelser — særlig paa Filosofiens Omraade, og derved blev han bedre istand end de fleste til at udvikle og forklare den tilsyneladende store Forskjel mellem Resultaterne af den kinesiske og europæiske Tænkning.

I hans Hjem kunde Diskussionen om Fortrinet af Kinas og Vestens Civilisation undertiden bli noksaa varm — vi var jo begge Ungdommer; men saa kom næsten altid hans lille Frue trippende hen til os paa sine Dukkefødder og

bød os en Kop The med Smaakager til. Hendes yndige Smil virked forsonende; og vi gik over til mindre dybsindige Themaer, og saa kunde vi fortsætte til langt ud paa Aftenen, siddende paa hver Side af det lille Thebord (se Titelbilledet).

Blandt Europæerne var Franciskanerbiskoppen Christians og Père Braun dem, jeg særlig slutted mig til i Ichang. Hans Høiærværdighed er Belgier af Fødsel og en af de mest aandrige Mennesker, jeg har truffet paa. Père Braun var mere alvorlig og værdig i sin Optræden — den tyske Artilleriofficer stak undertiden frem — men i Biskoppens Selskab maatte han stadig gi tabt og kom med den ene lystige Historie efter den anden fra Officerslivet eller Studenterdagene ved Universitetet i Bonn. Som oftest var det dog religiøse Emner, der optog vore Samtaler, og jeg tænker stadig med Fornøielse tilbage paa de mange lærerige og interessante Aftener, vi tilbragte sammen.

En fire Kilometer nedenfor Ichang staar en gammel ærværdig Pagode. Den var næsten stadig Maalet for Officerernes Spasserture. I øverste Etage havde vi saadan en deilig Udsigt over Yangtse Kiang. Der kunde vi sidde og drømme om Fremtiden i uforstyrret Ro. Undertiden maatte jeg smile, naar jeg tænkte paa Skjæbnens besynderlige Spil. Fra den ene Ende af Verden til den anden havde jeg faret i de sidste Aar med en stedse stigende Kundskabstrang. Den bragte mig ogsaa ud til Ostasien, og saa sidder jeg nu her paa Toppen af en Pagode i Kinas Centrum iført kinesisk Uniform — gad vide, hvor Skjæbnens Luner fører mig hen, før jeg naar op i Trediveaarsalderen?

Fantasien faar frie Tøiler, jeg bygger en Livsbane,

fager og solbeskinnet naturligvis — som Ungdommen altid drømmer om, før Livet viser Vrangsiden frem.

Tankerne flyr videre og videre bort fra Ens eget Jeg til Fædrelandet, til alle Kjære. Længselen kommer over mig — ja Hjem, i Havn — og Øinene blir fugtige.

Nonsens — — jeg river mig med et Ryk ud af Fantasiens vemodige Stemning.

Længsel!

Ja — men hvad er vel Livet værdt uden Længsler? Naar Maalet er naaet, hvad saa? Aa la mig altid faa Lov til at længes, Du Altstyrende!

*

Jeg udtalte flere Gange til Ho Chao-kuin et Ønske om at delta i et kinesisk Bryllup.

Han havde vistnok mundtlig git mig de nøiagtigste Beskrivelser i de lange Vinteraftener af de brugelige Ceremonier ved saadanne Festligheder; men jeg har nu altid havt Lyst til at se selv, for da blir Indtrykket mere varigt og lar sig lettere gjengi paa Papiret. Desuden vilde jeg gjerne modta nok et behageligt Minde fra «Hedningelandet».

Et Par Uger før jeg forlod Ichang, blev mit Ønske opfyldt. En af de unge Kinesere, som jeg pleied at møde i Ho's Hjem, skulde feire sit Bryllup med Oberst Wu Chao-chens vakre Datter, og nogle Dage før denne Begivenhed modtog jeg et ca. 2 Decimeter langt og ½ do. bredt Visitkort af rødt Papir, hvorpaa der stod noget lignende som:

Pagoden ved Ichang.

Høitærede ældre Broder!

Chu Wil-yang* *Erh-faa* 2den Løitnant keiserlig Krydser Ling-Fêng sendes en hjertelig Hilsen. I Anledning af en Glædesfest, nemlig mit Bryllup med den dydige A Lu-li, vil De fryde mit Hjerte ved at modta en Indbydelse.

2den Maaned 10de Dag.

Deres allerringeste Tjener
Wen Siang-ling.

Jo da, jeg skulde mere end gjerne fryde hans Hjerte og fik Ho til at tegne op paa et ligesaa stort Kvantum Papir en Svarskrivelse, der indeholdt mange poetiske Gratulationer og udtrykte paa samme Tid, at det skulde være en sand Fest for hans alleringeste Tjener Chu Wilyang, at være tilstede ved hans høit ærede ældre Broders Bryllup.

Dagen kom med Solskin og skyfri Himmel, saa det lod til, at den alvidende kinesiske Almanak havde spaaet sandt, da den underretted sine Læsere om, at den 10de Dag i den 2den Maaned vilde være en lykkelig Tid at feire Bryllup paa. Ho skulde være Brudgommens »bedste Mand» og afhente den smukke A Lu-li. Jeg fulgte med ham op til Brudens Forældre for at faa se Stadsen fra Begyndelse til Ende, og der indfandt vi os ved Sekstiden iført vor bedste Puds.

Bruden havde været beskjæftiget fra den tidlige Morgen med at pynte sig, og i denne vigtige Forretning havde hun vistnok modtat mere Hjælp af tjenstvillige Veninder, end hun selv skjøttet om; for da vi traadte ind i Modtagelsessalen, stod hun omringet af mindst et Snes mer

* Chu Wil-yang er mit Navn som kinesisk Officer.

eller mindre venuslignende Damer, der holdt paa at græde, som om der skulde være Begravelse i Huset. Taarerne holdt op, da de fik Øie paa Europæeren, og de vilde formodentlig ha gjort et befriende og forsvindende Indtryk paa Bruden, hvis ikke «Bedstemanden» øieblikkelig havde forklaret, at det var hans fremmede Ven, der gjerne vilde aflægge dem en Visit.

Frøken A Lu-li var blit ganske ukjendelig, siden jeg sidst saa hende, men slet ikke til sin egen Fordel — ialfald efter min Smag. Hendes yderst elegante Benklær og Bluse «baldyret» med de kostbareste Broderier, kunde nok være værd at se paa; for det var noget af det vakreste, jeg havde truffet paa af den Slags. Haaret var ogsaa opsat paa en Maade, der kunde virke tiltrækkende paa en Europæer — men det vakre, smilende Ansigt! hvorfor i al Verden skal det skjules af en Puddermaske? Jo, det er nu Skik og Brug. Og Læberne malet zinoberrøde! Trængtes sletikke, de saa indbydende nok ud i Forveien.

Nei, lille A Lu-li, Naturen klæder Dig bedst. Vent til Du blir gammel og rynket. Kjender jeg din Brudgom ret, saa vil han sige det samme. Men Du er vel nødt til at følge Skik og Brug, og det er vel derfor, Du har paatat Dig en saadan unaturlig værdig og alvorlig Mine.

Det var Indtrykket, da jeg saa den kinesiske Brud. Men der blev ikke Tid til mange Betragtninger, for alt var færdigt til Afmarsch.

Processionen ordned sig. I Spidsen kommer flere Paukeslagere i Glædens røde Kostymer med røde Bannere paa Enden af Paukebærerstangen. Efter dem følger en Del Tjenere bærende svære Trætavler, bemalet med gyldne

Tegn, der underretter Tilskuerne om Brudeparrets For ældre, deres sociale Rang etc. etc. Derefter kommer en Skare Lanternebærere, Liktorer med lange forgyldte Stokke, hvormed Veien skal ryddes, i Tilfælde nogen Uvedkommende skulde forstyrre Bryllupstogets Marsch. Efter dem igjen et Musikkorps, der frembringer Toner, som kunde faa en nervøs Europæer til at skrige høit af Smerte. Saa en Skare af Presentbærere fulgt af en rød, indelukket Bærestol prydet med forgyldte Kviste — Symbol paa Rigdom og talrigt Afkom. Indeni ligger Juveler og andre kostbare Sager, som skal bringes med til det nye Hjem. Bagefter kommer Ho og et Par af Brudens Brødre og tilslut Skjønjomfruen selv, siddende stiv som en Gibsfigur i en lukket Bærestol.

Før Frøkenen gik ud af Fædrenehjemmet, blev der sat et Fyrfad paa Tærskelen, og over dette blev Bruden baaren paa Guldstol af et Par af Husets kvindelige Medlemmer; en Ceremoni, som bruges ved ethvert Bryllup — forat Bruden ikke skal ta med sig Familiens Lykke.

Processionen satte sig i Bevægelse gjennem Ichangs trange Gader, og jeg steg op i min blaa Bærestol for ad en Omvei at naa frem til Brudgommens Hjem før Togets Ankomst.

Wen Siang-ling var naturligvis i straalende Humor. Frøken Wu havde han ofte havt Anledning til at se i Faderens Hjem, hvor Omgangstonen var mere fri end vanlig efter kinesiske Forholde — noget man ofte træffer paa i Traktathavnene, og begge næred en afgjort Tilbøielighed for hinanden.

Disse stormende Kjærlighedsfølelser, som besjæler Europæeren overfor sit Hjertes Udvalgte, tror jeg den

flegmatiske Kineser besidder mindre af. Og selv om dette ikke er Tilfældet, saa er han formeget Slave af Ceremonier og Etikette til at vise sine Følelser, selv for sine nærmeste Slegtninge.

Jeg kunde neppe bare mig for at le af de to unge Mennesker, da de mødtes i Festsalen under Musikens øresønderrivende Toner og Fyrverkeriets Knald. En ren Komedie.

Det første Mødes Sødme,
det er som Sang i Skogen,
det er som Sang paa Vaagen
i Solens sidste Rødme,
det er som Horn i Uren
de tonende Sekunder,
hvori vi med Naturen
forenes i et Under.

Aa jo, vistnok saa det ud, som det var første Gang, at Brudeparret mødtes, men nogen Sjæleforening fandt sikkerlig ikke Sted — ialfald efter det Ydre at dømme.

En hel Del ceremonielle Hilsner, det var alt, og saa løfter Brudgommen forsigtig Sløret fra A Lu-lis vakre Ansigt og gir hende et — — — et Kys, mener kanske mine smukke Læserinder, der har fulgt med Bryllupstoget. Nei, det var der ikke Tale om.

I Parentes sagt, saa kysser en Elsker aldrig sin Tilbedte paa Munden, men paa de bitte, bittesmaa Fødder — og saadant kunde naturligvis ikke finde Sted i Gjæsternes Nærværelse.

Istedetfor sender Wen Siang-ling sin Elskede et forbauset Blik, som om han aldrig skulde ha seet den skjønne A Lu-li før. Og det burde han heller ikke ha gjort, hvis de strengeste Etiketteregler var skeet Fyldest.

Oberstens Datter er godt instrueret; hun kan ogsaa

spille Komedie og beskuer sin Brudgom paa samme Maade uden at smile eller vise sine Følelser i ringeste Grad.

Fulgt af alle Gjæsterne gik Brudeparret ind i Brudekammeret, hvor de først drak Vin af to Porcelænsboller forenet med en rød Silkesnor, og udtalte samtidig Ægteskabsløftet. Derefter knæled de ned ved et Alter og anraabte i al Stilhed Himmelen og Forfædrene om at velsigne deres Forening.

Da disse Ceremonier var slut, oplæste Brudgommens Fader høit og tydelig Ægteskabskontrakten, hvori Brudens Medgift opregnedes til mindste Detalj, og hermed erklæredes Wen Siang-ling og A Lu-li for «rette Ægtefolk at være.»

Dørene til Festsalen aabnes nu paa vid Væg, og Gjæsterne blir bænket omkring de almindelige firkantede Smaaborde, fire Personer ved hvert.

Salen var delt i to ved udskaaret, forgyldt Træarbeide, og efter kinesisk Skik forblev Bruden med de kvindelige Gjæster i den ene Afdeling og Mændene i den anden; ti Etiketten forbyder, at begge Kjøn spiser sammen, selv ved en saadan Anledning.

Men det saa ud til, at Bruden ikke skulde faa Madro den første Timen; ti der kom uafbrudt Bekjendte ind i Salen og ønsked at se hende, noget, som enhver Brud maa underkaste sig. Det er ogsaa tilladt — eller rettere sagt — det er fast Skik, at de Besøgende skal gjøre alle mulige Bemærkninger om den unge Frues Øine, Øren, Næse, Mund, Fødder etc. under de Tilstedeværendes ustanselige Latter.

De maa være alt andet end behagelige disse nærgaaende Udtalelser; men Etiketten fordrer, at Bruden forblir ubevægelig uden at blusse eller smile, og Fru Wen Siang-ling bestod Prøven med Glans.

Længere ud paa Aftenen fik Bruden mere Ro, og Stemningen steg høiere og høiere, efterhvert som de talrige Retter forsvandt.

Brudgommen takked tilslut Gjæsterne i en meget vakker og poetisk Tale for den store Ære, de havde gjort ham ved at være tilstede ved hans Bryllup. Ogsaa jeg fik min Bekomst, idet Wen haabed, at min Nærværelse her i Aften maatte være et Symbol paa den kinesiske Nations og Europæernes nærmere Tilslutning i Fremtiden. Han haabed, at naar jeg engang reiste tilbage til mit fjerne Fædreland, at jeg da maatte beholde mine kinesiske Venner i Ichang i kjærlig Erindring.

Herpaa svarte jeg, assisteret af Hr. Ho, med et hjerteligt Ønske for Brudeparrets Fremtid.

Kort efter reiste Gjæsterne sig fra Bordene, og Bruden kom ind og takked de tilstedeværende Herrer, for at de havde beæret Festen med sin Nærværelse.

Det var næsten Midnat, da vi brød op, ledsaget af Tjenere, der bar røde Lanterner foran vore Bærestole; men det blev lys Morgen, før jeg kunde falde i Søvn, efter at ha været i Wen Siang-ling og A Lu-lis Bryllup.

Femtende Kapitel.

Nedover Yangtse Kiang og nordover til Krigsskuepladsen.

Det blev Vaar, og svære Vandmasser fra Tibets smeltende Snefjelde kom styrtende nedover Yangtse-Kiang.

Floden blev bredere og bredere. Snart vilde der være 10 Fod Vand ved Sunday Island, og da kunde Ling-Fêng vente Ordre til at gaa nedover.

Vi var sletikke fornøiet ved Tanken om at forlade Ichang. Et halvt Aars Ophold havde knyttet os til Stedet med mange Baand. Ingen længted efter at komme tilbage til «Civilisationen».

Men Ling-Fêng havde man bedre Brug for paa andre Kanter — og saa kom endelig det ækle Telegram: «Gaa forsigtig nedover til Shanghai.»

Afskedsfester ombord og iland — et hjertelig Farvel.

Kanonerne sender en Morgen en dundrende Salut indover Byen, og vi glider sagte nedad Floden. Pagoden passeres; alle Officererne stirrer med Vemod paa den gamle, kjære Ven, som de saa ofte har aflagt en Visit.

Et sidste Farvel! en Slyngning af Floden skjuler den for vore Blikke. — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

⁂

Uden det mindste Uheld kom vi ned til Shanghai i Begyndelsen af Mai. Her laa ny Ordre om at gaa nordover.

I Løbet af Sommeren krydsed Ling-Fêng omkring paa den sidste Krigsskueplads, og besøgte gjentagne Gange Port Arthur, Wei-hai-wei samt flere andre Steder, som har spillet en Rolle under Krigen. Dette Lokalkjendskab har i væsentlig Grad lettet Udarbeidelsen af næste Afsnit: *Krigen i Østasien.*

II.

KRIGEN I ØSTASIEN.

Sekstende Kapitel.

Japan og Japaneserne.

Ji-pên for femti Aar tilbage. — Fremtidsudsigter. — Sammenstød med det 19de Aarhundredes Barbarer. — Japaneserne glemmer sine indre Stridigheder for at værne om Fædrelandet. — Mikadoen og hans Raadgivere gaar i Spidsen for sociale Reformplaner. — Rovfuglene fra Vesten fandt intet Aadsel. — Det nye Japan.

Før vi fortsætter videre, skal jeg tale et Par Ord om det lille japanesiske Keiserrige, der ikke alene har vovet at tilkaste Verdens største Nation Stridshandsken — men endog tvunget den til en ydmygende Fred.

*Ji-pên**, Øriget derude yderst mod Øst, betragtedes for en femti Aar tilbage som Symbolet paa alt vakkert, forunderligt og ukjendt; det var Østens Atlantis indhyllet i blændende Farvepragt.

Den hellige Mikado, der ifølge Folkesagnet nedstammed lige fra Solgudinden, omgaves med et mystisk, guddommeligt Skjær af ærgjerrige Vasaller. Intet vulgært Øie fik skue det guddommelige Aasyn. Han forlod aldrig sit Palads; for selve Solen ansaaes uværdig til at skinne paa ham.

* Betyder «Solopgangens Land». Af *Ji-pên* har Europæerne afledet *Japan*.

Det var næsten den visse Død for Vestens Barbarer at besøge Ørigets ugjæstfrie Strande. Synet af en Fremmed virked paa en Japaneser som et rødt Klæde paa en Okse — — — — — og *nu*, nu er saadant omtrent utænkeligt. Det yderste Østen og det yderste Vesten har rakt hinanden Haanden paa Ligestillethedens Grund. Nu faar Barbarerne ikke alene Lov til at glo paa Ji-pêns hellige Mikado; men enkelte Udvalgte blir endog indbudt som ærede Gjæster ved festlige Anledninger.

Japan er Fremtidens Land. Inden mange Aar vil muligens det japanesiske Solflag vaie paa Filippinerne og andre Øprupper i det østasiatiske Arkipel. Inden kort Tid faar vi se de smaa Japanesere rivalisere med Englænderne og Tyskerne paa Industriens Omraade.

Inden Aarhundredets Slutning er det romantiske Halvslør, der endnu hviler let over det vakre Ørige, bortdunstet som Dug for den opgaaende Sol og Tusinder af engelske og amerikanske Turister for hvem Livet ingen Hensigt har, vil da bli nødt til at søge hen til andre, mere ukjendte Egne, hvor de med større Selvtilfredshed kan nedskrive sit *vidi* i Notisbogen.

* * *

Det var i 1868, at den store sociale Omvæltning begyndte i Japan.

De fleste Forfattere, som har behandlet dette vigtige Afsnit af Ørigets Historie, fortæller os, at den kom aldeles uventet — rent som et Mirakel. Men der sker ikke saamange Mirakler i vore Dage, og den sociale Revolution i Japan var ialfald ikke et af dem. Den var simpelthen et Led

i Historiens Udvikling — Udbruddet af en Strømning, som havde gaaet gjennem Nationen i Aarhundreder.*

Det der paaskyndet dette Udbrud i væsentlig Grad var Vestens aggressive Optræden.

I 1840 lød Civilisationens Kanoner paa Kinas Kyster, og Drønnet forplanted sig videre ud til de japanesiske Øer. Gjæringen i Gemytterne tiltog, og det resultered foreløbigt i Dannelse af et *Fremmedparti* og et *Nationalparti*.

Nationalpartiet mente, at Kineserne var nogle feige Uslinger. Hvis Europæerne voved sig ud til Øerne, da skulde de nok faa adskillig varmere Modtagelse end i Kina.

Fremmedpartiet derimod havde et klarere Blik for den truende Fare, som nærmed sig fra Vesten. De fulgte godt med Begivenhedernes Gang derover paa det asiatiske Fastland og forstod straks, at disse Europæere havde et større Maal nu, end i det 16de Aarhundrede, da Sjørøveri og Slavehandel syntes at ha været deres Livsopgave.** Fremmedpartiet indsaa, at Europæerne ikke vilde la sig nøie med Kinas Ydmygelse. De kom nok over til Japan ogsaa, og da vilde de sige som saa: »Vi er de stærkeste, og i dette Aarhundrede tillader vi ikke, at nogen Nation holder sig isoleret. Vi vil paatvinge eder vort Venskab og nøde eder til at kjøbe vore Varer.« Fremmedpartiet mente derfor, at det vilde være klogest at lukke Portene op med det Gode.

Nogle Aar efter kom Kommandør Perry til Japan med

* Se Japans Historie i »*Fra den kinesiske Mur til Japans hellige Bjerg*.«
** De Europæere, som naaed frem til den japanesiske Kyst i det 16de Anrhundrede, bestod hovedsagelig af portugisiske Sjørøvere og Slavehandlere.

en amerikansk Eskadre. Det var i en halvt politisk, halvt kommerciel Mission.

Gjennem Forhandlinger med Regjeringen lykkedes det at faa «aabne» fem Havne for den udenlandske Handel; og under det livlige Samkvem, som nu begyndte mellem Vestens Nationer og Japaneserne, fik baade Nationalpartiet og Fremmedpartiet Øinene op for Nødvendigheden af at anta Vestens Civilisation — særlig i militær Henseende.

Barbarernes Vaaben maatte anskaffes for at stanse Barbarernes lovløse og uforskammede Optræden.

De indsaa endvidere, at hvis det skulde lykkes at hævde Nationens Uafhængighed, *da maatte man staa samlet* — alle som en. Og saa kom det store Moment i Japans Historie. Man glemte sine indbyrdes Stridigheder. Patriotiske Stormænd ofred sine Len og nedarvede Rettigheder paa Fædrelandets Alter, og Vasallernes arvelige Chef *Shogunen* nedla frivillig sin store Magt i sin retmæssige Overherre Mikadoens Hænder — fordi han indsaa, at kun et enigt Rige med *et* stærkt Autoritetscentrum vilde være istand til at værne om *Fædrelandets* Selvstændighed.

Det var et Herculesarbeide, som den unge Mikado Mutsu* Hito og hans Raadgivere havde at gaa i Gang med. Nyt Blod skulde indsprøites i Nationens Aarer. Japan maatte hæves baade i militær og materiel Henseende for at bli istand til at modstaa de graadige, kristne Nationer, der krydsed som Høge rundt Øriget. — — — Men Rovfuglene fandt intet Aadsel. De japanesiske Reformatorer med Herskeren i Spidsen har været sin store Opgave

* Mutsu Hito, den 122de Mikado af sin Familie, besteg Tronen i 1867 og var da 18 Aar gammel.

voksen. Landet gik seirende ud af Sammenstødet med Vesten — og lærte samtidig at skatte vor Civilisations gode og slette Elementer efter Fortjeneste.

Ja, Barbarerne har endog indgydt Japaneserne Agtelse — hvilket siger noksaa meget efter det Lavmaal af Moralitet, som de udviste under Landets Trængselsperiode. Denne Agtelse har git sig et betegnende Udslag i Japanesernes Ønske om at bli kaldt for *Japanere.* De liker ikke engang at henregnes til asiatiske Nationer! De vil ikke ha noget *ese* i sit Navn, og dette Ønske vil jeg respektere fra nu af.

* * *

I over tredive Aar har Japanerne sværmet omkring i Europa og Amerika ligesom Bier, der samler Honning fra alle Blomster.

De gik til Tyskland efter Størsteparten af sin nye Forfatning og den blaa-gule Artilleriuniform samt en Del af Arméorganisationen. Fra England bragtes Jernbanesystemet, Ingeniører, Titler og Hofetikette. Fra Frankrig fik man lidt Forfatning, Arméorganisation, Kogebøger etc. etc. og saaledes lidt fra hvert Land, hvor man fandt noget, der var værdt at efterligne.

Vi har seet Japanere i de fleste af Amerikas og Europas Hovedstæder med Notisbogen i Haanden, stadig færdig til at nedskrive nye Indtryk. Paa Universiteter, i Retssale, Fabriker — kort sagt — overalt, hvor der er Anledning til at lære noget, møder man Øboernes intelligente, kundskabssøgende Øine.

Og de opsamlede Raamaterialier har let for at ordne sig i de japanske Hjerner. Det viser de praktiske Resul-

tater, som de hjemkomne Studenter har gavnet sit Fædreland med. Paa Grundlag af deres upartiske Iagttagelser har man oprettet de mest moderne Opdragelsesanstalter, selv for det svage Kjøn — og det siger overmaade meget i et asiatisk Rige. Landet er gjennemskaaret af Jernbaner fra Nord til Syd. Dets Telegraf- og Postvæsen kan maale sig med hvilketsomhelst europæisk Riges. Elektrisk Lys er indført i alle store Byer — ja selv Landsbyerne fandt jeg ofte straalende i elektrisk Belysning. Dampskibe har overtat Trafiken paa Indsjøerne, og den væsentligste Lystfart er ogsaa paa de Indfødtes Hænder.

Vi bør heller ikke glemme den militære Organisation, der har kostet Øriget umaadelige Summer — men samtidig sikret det en Nations dyrebareste Eie — Selvstændigheden.

At Øboernes gamle Krigeraand er blusset for stærkt i Veiret ved Synet af deres prægtige Hær og Flaade — det er en af Fremskridtets Skyggesider, som jeg foreløbig ikke skal gaa nærmere ind paa.

Naar den japanske Historiker engang behandler den sidste Halvdel af det 19de Aarhundredes Historie, da vil han indrømme, at Nationen har været usedvanlig heldig situeret ved at ha eiet saa mange store, patriotiske Sønner under disse vanskelige radikale Omvæltninger, og at Landets «Aabning» foregik i Staalets, Dampens og Elektricitetens Tidsalder.

Syttende Kapitel.

Kampen om Korea.

Attentater paa Koreas statsretslige Forhold til Kina. — Kongen af Koreas Skrivelse til Traktatmagterne. — Ruslands voksende Indflydelse i Asien. — Den transsibiriske Jernbanes politiske Betydning. — Japanerne kommer Russerne i Forkjøbet.

Naar hele den civiliserede Verden i den sidste Tid har rettet Blikket med spændt Opmærksomhed udover mod Østasien, da forstaar vi nok, at Aarsagen maa ha været en meget alvorlig en. Ti det læsende Publikum i Europa og Amerika pleier ellers at vise en yderst ringe Interesse for disse «fjerne» Egne.

Enhver vil formodentlig huske Kongeriget Korea fra Skolegeografien — den store Halvøen, der fra Nordkina strækker sig henimod Japan; saa nær, at man fra Nagasaki kan skimte dets høie Fjelde i Horisonten.

Denne «Gevækst» paa den kinesiske Kjæmpe, som Japanerne har faaet saadan Lyst til at amputere, er lidt mindre end Norge i Fladeindhold med ca. 10 Millioner Indbyggere.

Landfast og sammenhængende med Kina synes Korea af Naturen bestemt til at udgjøre en Del af Keiserriget,

og det har «Morgenrødens Land» i Virkeligheden ogsaa været trods de fortvilede Anstrengelser, som Vestens Diplomater har gjort for at indbilde sine Landsmænd noget andet.

«Hvorfor? til hvad Nytte?» vil maaske flere af os spørge med Forundring.

Jo, fordi de saakaldte kristne Stormagter i Regelen har saa megen Skamfølelse, naar det gjælder Kolonierhvervelse, at de søger Dækning for sin daarlige Samvittighed. Jeg siger «saakaldte kristne Stormagter» og med fuld Ret. *Ti dybere og bredere end Oceanet er Kløften mellem Kristi Lære, dens løftende, rensende Indflydelse paa de enkelte Individer — og Aanden i de moderne Samfund.* Stor Forskjel mellem den enkelte Persons Moral og Fællesmoralen.

Men selv Fællesmoralen huser undertiden en blyg Følelse, og derfor dækker dens Vogtere — Statsmændene — Figenblade over det ømme Punkt, naar de skal ud paa Rov efter fremmed Eiendom.

Disse Figenblade gir man forskjellige Paaskrifter. Dels gjælder det at forsvare sine «Rettigheder», dels «Interesser», og selv om disse Rettigheder og Interesser som oftest er af den luftigste Art, saa synes den moralske Følelse hos de koloniserende Stormagter at vugges i Søvn med Lethed ved saadanne Stikord.

Meget kort efter Europæernes og Amerikanernes Ankomst til Korea fik deres politiske Genier ogsaa Øinene op for Ønskeligheden af at faa Rettigheder og Interesser paa denne frugtbare, mineralrige Halvø med sine mange udmærkede Havne. Men dette medførte adskillige Vanskeligheder, saalænge Korea ansaaes for en *kinesisk Vasalstat.*

Det har nemlig Halvøen praktisk talt været siden vor Tidsregnings Begyndelse. Fra Kineserne har ogsaa Koreanerne ligesom Japanerne modtat sin Kultur.

Kinas Politik op igjennem Tiderne har altid været at indrømme Vasalstaterne størst muligt Selvstyre, idet Keiseren nærmere har anseet sig for Vasalfyrsternes Protektor end for deres Overherre.

Det eneste Tegn paa Koreas Lydrigestilling har saaledes i Aarhundreder bare været Afsendelsen af et aarligt Gesandtskab, der medbragte Gaver fra Kongen til hans høie Beskytter, Keiseren af Kina Til Gjengjæld fik Kongen en Almanak i Foræring. Det, at et Land bruger deres Almanak, deres Tidsregning, anser nemlig Kineserne som Symbolet paa et Vasalforhold. Ved Kongens Tronbestigelse har det ogsaa været anseet som en Pligt at indhente Keiserens Samtykke.

Efter *vore* Begreber maatte jo dette Vasalforhold synes meget løst; men hvis vi studerer det kinesiske Regjeringssystem, vil vi finde, at dette Forhold ikke er stort anderledes end det, der hersker mellem de forskjellige Provinser.

Et upartisk Studium af kinesiske Institutioner har dog ikke været de diplomatiske Agenters stærkeste Side, og derfor ansaa de det ogsaa for en let Sag at overskjære de «svage» Baand, som bandt Korea til Kina; og naar «Gevæksten» var løsnet, da vilde de styrte sig over det ligesom Gribben over Aadslet.

Derfor har man helt siden Sekstiaarene gaaet systematisk tilverks for at undergrave den kinesiske Indflydelse i Korea og samtidig gjennem Pressen indgivet Folk hjemme den Mening, at der ingen Uret skede, om det herreløse Land blev tat i Besiddelse.

Lad os bare kaste et Blik henover Asiens-Kartene. *Paa 9 af 10 vil vi finde Korea aflagt med en anden Farve end Kina.* Ti selve Geograferne har laant sine Hænder til dette politiske Bedrag.

Den samme Hensigt sporer vi ligeledes, da de diplomatiske Forholde skulde ordnes.

De Forenede Stater var den første Vestmagt, der ønsked at afslutte en Traktat med Korea som en *uafhængig* Stat. Kongen bad da den *kinesiske* Udenrigsminister Li Hung-chang om at underhandle med den amerikanske Gesandt. Som rimeligt var, forlangte Li, at Amerika i Traktatens 1ste Paragraf skulde anerkjende Kinas Protektorat over Korea. Men da det var vigtigere for Amerika at faa fastslaa Koreas «Uafhængighed» end at afslutte Traktaten, negted Gesandten absolut at indvilge i den kinesiske Udenrigsministers Forlangende. Li ansaa det derfor fornuftigst at bøie sig — tilsyneladende, og Traktaten undertegnedes i Chemulpo 22de Mai 1882. Samme Aar blev ogsaa Traktaterne med de europæiske Magter afsluttet.

Ifølge disse skulde de respektive Lande oprette Legationer i Koreas Hovedstad Seoul, hvilket efter *vor* Opfatning af international Lov maa ansees som Tegn paa *Uafhængighed.*

Nu var man altsaa kommen langt paa Vei; de løse Baand, som hidtil havde bundet Korea til Kina, syntes at være overskaarne. Men da Kongen skulde sende sine Gesandter ud i Verden, overbragte de sammen med Traktaterne og sine Kreditiver en egenhændig Skrivelse, som synes at være aldeles ukjendt for de Herrer, der har gjort Propaganda for koloniale Udvidelser i Østen.

For Amerikas Vedkommende lød Skrivelsen saaledes;

«Hans Majestæt, Kongen af Cho-sen[*]*, meddeler herved til Underretning: Cho-sen har fra Oldtiden været en kinesisk Tributstat. Dog har hidtil Kongerne af Cho-sen udøvet fuld Suverænitet i alle Sager, som angaar den indre Forvaltning og Forholdet til udenlandske Magter.*

Cho-sen og de Forenede Stater har nu afsluttet en Traktat paa Ligestillethedens Grund. Med Hensyn til de Pligter, der paahviler Cho-sen i Egenskab af kinesisk Tributstat, dermed har de Forenede Stater intetsomhelst at skaffe. Det synes at være Vor Pligt at afgive denne Erklæring som et Tillæg til den afsluttede Traktat.

Til Præsidenten for de Forenede Stater.

Seoul 15de Mai 1882».

I dette Dokument anerkjender Kongen af Korea i rene og klare Ord sit Lands Vasalforhold til Kina; og for at gi denne Udtalelse en endnu tydeligere Form, sender Hans Majestæt samtidig en længere Skrivelse til Keiseren med Forklaring, hvorfor han, trods sin Vasalstilling har anseet det hensigtsmæssigt at akkreditere Gesandter hos de udenlandske Magter.

Men hvad gjør Præsidenten? Han overser simpelthen Kongens Skrivelse og modtar den koreanske Gesandt som Udsending fra en *uafhængig* Stat, og Europa følger Eksemplet, uagtet der i første Paragraf af Li Hung-changs Instruks til Koreas Konge staar:

«Efterat den koreanske Repræsentant er ankommet, har han at aflægge Visit i den kinesiske Legation for at

[*] Cho-sen, Koreanernes sedvanlige Betegnelse paa sit Land. Betyder «Morgenrøden».

anmode Gesandten om at presentere ham i vedkommende Stats Udenrigsdepartement.»

Denne uafhængige Karakter, som den koreanske Repræsentant fik fra Begyndelsen af, er han fremdeles i Besiddelse af, og Kina har lukket Øinene. De, som kjendte til det virkelige Forhold maatte derfor sikkerlig dra paa Smilebaandet ved Synet af de spærrede Typer, hvormed de udenlandske Blade i August 1894 underretted sine Læsere om, at Kongen af Korea havde erklæret sig *uafhængig* — 12 Aar efter at de respektive Regjeringer for første Gang modtog Koreas Udsendinger som Repræsentanter for en selvstændig Stat.

Denne officielle Uafhængighedserklæring maa jo ha kommet de kolonispisende Stormagter lidt paa Tværke; ti alle skjønte jo nu, at den tidligere Uafhængighed kun havde været *diplomatisk Humbug.*

Saa skal jeg gaa over til at vise, hvilke Interesser Magterne kan ha af et *herreløst* eller *uafhængigt* Korea.

Lad os først ta Rusland for os. Dette Rige har stadig følt en Trang til at udvide sig — især mod Havet. Kolossen udøver et tungt Tryk paa sine europæiske Naboer, og *Dybden af Indtrykket beror paa de respektive Landes Modstandskraft.*

I de sidste Aar har Ruslands Udvidelseslyst særlig gaaet ud over Asien. Den ene gule Khan efter den anden har faaet hvile ved den hvide Zars næstekjærlige Jernbryst, og tilslut fik Jætten Øie paa Havet — og Havet er dog Havet, selv om det ikke ligger i *vestlig* Retning.

Mens Kina i Sekstiaarene var fuldstændig lammet efter Taipingoprøret og Opiumskrigene, benytted de russiske Diplomater Anledningen og stjal den herlige Amurdal med sin lange Kyststrækning. Dette Rov fik Russerne vistnok Lov til at beholde; men til Gjengjæld har den kinesiske Regjering ladet Tusinder af Kolonister — Forbrydere — oversvømme Distriktet. Det har Rusland fundet sig i; for det vigtigste var jo at bli Herre over en Kyststrækning, hvor man kunde anlægge en Krigshavn, og nederst nede ved Koreas Grænse har Russerne fremtryllet et «Østens Gibraltar», som man nu i daglig Tale pleier at kalde Vladivostok.

Men denne prægtige Orlogshavn har en meget slem Feil. Et Par Maaneder af Aaret hindrer nemlig Isen alt Samkvem med Udenverdenen. Det er jo lidt kjedeligt for en Magt, som tragter efter Indflydelse i Østasien. Derfor er Russernes Længsel efter en *aldeles* isfri Havn blit stærkere og stærkere Aar for Aar, og denne Længsel har git sig Udslag i deres koreanske Politik. Ti paa Koreas Kyster findes der saa mange isfrie Havne, som de har Brug for. Kunde de faa Tag i hele Halvøen — da vilde Rusland maaske bli Østasiens Herre. Og med dette Maal for Øie har russiske Agenter gjennemstreifet Landet paa kryds og tværs og anstrængt sig til det yderste for at underminere Kinesernes Indflydelse.

I dette Muldvarparbeide har Russerne fundet gode Medhjælpere i Amerikanerne og Japanerne. Ved disse tre Nationers Samvirken er Forvirringen i dette Østens Bulgarien tiltat Aar for Aar; ti Korea har ikke eiet nogen Stambuloff, som kunde sønderrive Intrigernes faste Væv.

Enhver, der har levet i Østasien i de sidste Aar og fulgt de politiske Bevægelser med spændt Opmærksomhed,

forstod, at Uveiret vilde bryde løs i nærmeste Fremtid. Vi har kun svævet i Uvidenhed, om det vilde komme fra *Nord* eller *Øst*.

For en fem Aar siden troed man bestemt, at Russerne alt var færdig med sine Forberedelser til at gaa sydover for at plante Dobbeltørnen paa *Deer Island* eller *Port Lazareff*. Men Englands truende Holdning oplyste dem hurtig om, at der maatte skarpere Vaaben til end Diplomatik for at naa Maalet.

Siden den Tid er det transsibiriske Jernbaneanlæg skredet fremover med forbausende Hurtighed, og mange Udenforstaaende har undret sig paa, hvorfor Russerne har havt saadant Hastverk. Men i et offentliggjort Brev fra de Giers til Vishnegradsky af 7de Mai 1891 faar man jo lidt Oplysning.

De Giers citerer Krigsministerens Udtalelse, «at i Tilfælde af en Krig med Kina vil det bli vanskeligt at forsvare Amurprovinsen. Efter hans Mening fortjener Jernbanens Fuldførelse den alvorligste Overveielse, da Kineserne har begyndt at nedsætte sig i Provinsen i store Mængder. Kineserne har muligens ikke fiendtlige Hensigter mod Rusland; men man kan slet ikke være sikker paa, at Pekingregjeringen ikke kunde faa saadanne Ideer i Hovedet, især hvis Rusland kom i Kollision med en af de europæiske Sjømagter. Af denne Grund vil Østsibirien være i en meget farlig Stilling, da denne Provins er afskaaret fra Tilførsel i Vintermaanederne. Kineserne har besluttet at bygge en Jernbane gjennem Manchuriet, og naar den blir færdig, vil Kina muligens forene sig med England og angribe Rusland i det Haab at faa Amurprovinsen tilbage.»

Vi ser altsaa, at en af den sibiriske Jernbanes Opgaver er at sikre Rusland Besiddelse af Amurprovinsen. Men det er bare en Brøkdel af dens militære Værd. Vi husker Pamirspørgsmaalet, der i 1891 antog en meget truende Karakter. Russerne vilde ta Høisletten i Besiddelse for at komme nærmere Indien. Ogsaa her maatte de trække sig tilbage — foreløbig. Men naar en Sidelinje af den sibiriske Jernbane blir færdig, da vil nok det engelske Herredømme i Indien staa paa svage Fødder. Samtidig kan vel de første Jernbanevogne rulle fra St. Petersburg til Amurprovinsen. Ikke bare med Proviant — men ogsaa med Krigsmateriel.

Om faa Aar vil formodentlig Jernbanen være færdig. Naar dette Tidspunkt kommer, da har vel Russerne tænkt at kunne bevæge sig videre henimod Herredømmet over Asien og som en Begyndelse løse *det koreanske Spørgsmaal med et Hovedslag.*

Vi kan derfor være ganske rolig for, at det just ikke var med nogen overvættes Glæde, at Petersburgerkabinettet modtog Efterretning om, at deres Rival i Korea, *Japan*, kom dem i Forkjøbet og trak det koreanske Spørgsmaal frem for tidlig ved at erklære Kina Krig den 1ste August 1894.

Som jeg før har nævnt, var alle, der kjendte til Forholdene, i Uvished om Uveiret vilde bryde løs fra *Nord* eller *Øst.* Denne Uvished er altsaa nu bortveiret. Og som Europæere vil vi kanske ha Grund til at være Japanerne taknemmelig, fordi de begyndte først. Ti *russisk Invasion i Korea vil nemlig være ensbetydende med en Verdenskrig.*

Attende Kapitel.

Forskjellen mellem den kinesiske og japanske Nationalkarakter. — Kublai Khans Erobringstog mod Japan. — Armadaens sørgelige Skjæbne. — En kortvarig Fred. — Keiseren af Kina gir Shogunen Ashikaga Titel af *Nippon O*. — Herjingstogene begynder igjen. — En kinesisk Jean d'Arc, — De japanske Fribyttere trækker nordover.

Forholdet mellem Kina og Japan har aldrig været saa godt som man kunde ønske sig mellem saa nærbeslegtede Nationer. Dertil er deres Nationalkarakter altfor forskjellig.

Da der for Øieblikket ikke findes en historisk-videnskabelig Fremstilling paa noget europæisk Sprog — hverken af det koreanske Spørgsmaal eller dets historiske Baggrund — tror jeg, at det er heldigt at skizzere Østasiens politiske Historie op gjennem Tiden. Det vil hjælpe til at klargjøre Forstaaelsen af fremtidige Begivenheder, som uden Tvil vil have stor Indflydelse paa Europa i flere Henseender.

Som jeg tidligere har nævnt er Kineserne Verdens fredeligste Nation og Japanerne maaske den mest krigerske i Asien. Sværdets Klang har stadig været en himmelsk Sang for japanske Øren. Sværdet var Ridderens fornemste Vaaben og Symbolet paa ædel Byrd. Ved Sværdet vandt

Ørigets Heroer et udødeligt Navn. De gamle Guder bar tveeggede Sværd, og af Dragens Hale smeded Solgudinden det Sværd, som hun foræred til Japans første Mikado.

Derfor var det ikke saa besynderligt, at den krigerske Nation havde Lyst til at prøve Sværdets Kraft udenfor Ørigets Grænser ogsaa.

Det nærmeste Land var jo Kina, og paa dette Kjæmperiges Kyster har disse Østens Vikinger spillet samme Rolle, som Normannerne paa Frankrigs og Englands. Da Kublai Khan med sine Mongoler havde fuldført Kinas Erobring i Midten af det 13de Aarhundrede, vilde han ogsaa føie de japanske Øer til sine Besiddelser. Den mægtigste Hersker, som Verden har seet, kunde naturligvis ikke finde sig i, at de smaa Øboere foruroliged den kinesiske Kyst. Saasnart Kublai var færdig med Organisationen af sit uhyre Rige, sendte han derfor Breve gjennem Koreas Konge til Øerne og forlangte Tribut; men Sendebudene blev ikke engang modtat af den japanske Regjering og maatte vende tilbage med uforrettet Sag. Da gav Kublai Ordre til den koreanske Konge at sende 300 Skibe og 15 000 Mand over til Japan for at aftvætte Fornærmelsen. 1274 satte Flaaden afsted; men Øboerne, der var vel underrettet om Fiendens Bevægelser, mødte de koreanske Skibe ved Øen Tsiusima og tilføied dem et knusende Nederlag.

Den stolte Mongolhersker tog Efterretningen med stor Ro — de feige Koreanere kunde nok la sig overvinde; men hans kjække Mongoler, der havde galloperet over det asiatiske Fastland helt ud til Østersjøens Bredder, skulde snart knække Øboernes Trods, mente Kublai og sendte ni Sendebud direkte over til Øerne. De fik et bestemt

Paabud om ikke at vende tilbage, før den japanske Regjering havde lovet at gjøre Bod for den Fornærmelse, der var tilføiet de tidligere Sendebud, og betale en aarlig Tribut.

Men de frihedselskende Japanere lod sig ikke skræmme af Gesandternes Trudsler, tvertimod. Regjeringen beslutted at gi Kublai Khan tydelig og grei Besked og lod de ulykkelige Sendebud henrette.

Nu var det forbi med Mongolherskerens Taalmodighed. Han svor en frygtelig Hævn og gav straks Ordre til Udrustning af en stor Flaade, som skulde føre 30 000 Mongoler og 70 000 Kinesere over til Japan. De krigerske Øboere tabte dog ikke Modet for det. Fra alle Kanter af Landet strømmed Frivillige sammen for at værne om Fædrelandet. Snesevis af Krigsdjunker blev bygget og bemandedes med et Udvalg af Skjærgaardens kjække Fiskerbefolkning.

Imidlertid havde den mongolsk-kinesiske Armada gaaet under Seil; men den mødte straks i Begyndelsen ligesaa mange Uheld som den spanske Armada senere. Overfeltherren døde og maatte erstattes med en mindre duelig. Kineserne og Mongolerne kunde heller ikke rigtig enes. Dertil kom, at ogsaa Havet erklæred sig mod Kublai.

Flaaden overfaldtes af en voldsom Typhon, der splitted Armadaen i mange Afdelinger. Enkelte af Djunkerne drev paa Land, andre fyldtes straks af det fraadende Hav og sank med Tusinder af Krigere.

Resten af den stolte Flaade maatte søge sin Tilflugt i Havnene paa de nordlige japanske Øer for at reparere. Men her fik Mongolerne ingen Ro. Øboerne overfaldt Skibene baade fra Land- og Sjøsiden som rasende Ulve. Situationen blev tilslut saa fortvilet, at Armadaens Øverst-

befalende ikke havde andet at gjøre end at overgi sig. Seierherrerne lod Kineserne beholde Livet, men hver eneste Mongol maatte springe over Klingen. Bare en eller to Djunker kom tilbage til Kina og kunde fortælle Herskeren fra Østersjøens Bredder og til Det gule Hav* om det største Nederlag, som Mongolerne nogensinde havde lidt.

De blev beseiret, fordi de vilde udføre en Opgave, som ikke passed sig for dem. Kjernen af den mongolske Armé var Kavalleriet, og Sjøen kjendte de intet til. Heller ikke kunde den kinesiske Del af Armadaen opveie Mongolernes Ukyndighed i maritime Sager; ti selv om Kineserne er flinke Sjømænd, har det af flere Grunde aldrig lykkedes Kina at bli en Sjømagt. Japanerne derimod var i sit rette Element, og selv ikke Kublais vældige Magt kunde staa sig imod de haardføre Øboeres Tapperhed og Dygtighed paa Sjøen.

Dette var det sidste Forsøg, som Kublai Khan gjorde for at undertvinge Japan. Han tænkte vistnok senere paa at udruste nok en Ekspedition, men da hans Opmærksomhed henvendtes paa andre Kanter, blev Projektet opgit.

Ved Kublai Khans uberettigede Angreb fik Japanerne et godt Paaskud til at gjenopta sin ødelæggende Virksomhed paa Kinas Kyster. Den ene Vikingeflaade efter den anden udrustedes i Skjærgaarden og hjemsøgte de kinesiske Havnebyer med Ild og Sværd.

* Paa kinesisk: Det gule Hav — *Huang Hai*. Den gule Flod — *Huang Ho.*

For at værge sig mod sine grusomme Plageaander bygged Kineserne en Række af Befæstninger paa de mest udsatte Steder og oprетted en staaende Kystmilits. Men det syntes ikke at ha hjulpet stort; ti Synet af de japanske Sjøroverdjunker var ofte tilstrækkeligt til at drive Kystvagten paa Flugt.

I Aaret 1402 blev der endelig en kort Stans med Vikingetogene. Den daværende Shogun eller Fører for det japanske Ridderskab, Ashikaga Yoshimitsu, var besat af en rasende Forfængelighed, og da han ikke voved at styrte sin nominelle Herre Mikadoen fra Tronen, troed Shogunen at skulle styrke sin Anseelse paa en anden Maade. Han sendte et Gesandtskab til Kina med rige Gaver og tilbød Keiseren frivillig den Overhøihedsret, som Kublai Khans stolte Krigere ikke havde været istand til at tiltvinge sig med Magt.

Ashikagas Sendebud blev naturligvis modtat med Jubel og fik til Afsked et af Keiseren underskrevet Dokument, der til evige Tider skulde sikre Ashikaga og hans Efterfølgere Titelen *Nippon O* eller «Konge af Japan», en Titel, som i Regelen blev baaret af Mikadoens overmægtige Lensherre helt op til 1868, da Shogunatet afskaffedes og Mikadoen fik sin retmæssige Magt tilbage.

De japanske Historikere har aldrig glemt Ashikaga Yoshimitsus skjændige Handlemaade. Han staar udpeget i Historien til Spot og Skjændsel som den eneste Japaner, *der har svigtet Fædrelandets hellige Interesser for fremmed Herskergunst.*

Saalænge den første Nippon O leved, var der Fred mellem Landene. I Mellemtiden blomstred der op en livlig Handel mellem Kina og Japan; men den nationale

Antipathi mellem Folkene synes at ha været for stærk til, at dette fredelige Samkvem skulde vedvare. En Strid mellem en japansk og en kinesisk Kjøbmand var nok til at tænde Krigsfakkelen igjen.

Da Japanerne ikke ansaa sig stærke nok til at begynde en aaben Feide, fortsatte de med sine Hærjingstog.

Et af de frygteligste Indfald fandt Sted omkring Aaret 1550. Da havde flere Fribytterafdelinger slaaet sig sammen og foretog et samlet Angreb paa Kystprovinserne Chekiang og Kiangsu. Røvende og brændende marschered Japanerne langt ind i Landet og satte sig fast i flere store Byer, hvoriblandt Shanghai. Efter et Par Aars Forløb blev de vistnok fordrevet, men bare for at øve sit blodige Haandverk paa andre Steder.

Under denne Feide fremtraadte en kinesisk Jean d'Arc, hvis Navn er foreviget i talrige Romancer og Sange. Hun hedte Hwa-ki og hersked over en liden halvt uafhængig Stat i det sydlige Kina. Fyrstinden skal ha forenet en Boadiceas Dyder med Clorindas Skjønhed, og hendes Navn var kjendt langt udover Kina.

Ved Tanken paa al den Nød og Elendighed, som de vilde japanske Fribytterskarer foraarsaged, blev hun opfyldt af en glødende patriotisk Begeistring. Efter at ha ordnet sit lille Riges Affærer og overgit sin umyndige Søn til trofaste Raadgiveres Omsorg, samled hun en udvalgt Krigerskare og tilbød Keiseren at drive Japanerne ud.

Det var ikke længere Kublai og hans stolte Mongoler, som indehavde det Hverv at beskjærme de fredelige Kinesere for Fiendehaand. Nei, Kina havde igjen faaet et nationalt Dynasti med en Fredens Mand paa Dragetronen. *Men Fredsommelighed er kun en Dyd under visse*

Omstændigheder, og her havde det vel bedre passet for Kinas mægtige Drot at stille sig selv i Spidsen for sine Mænd, end at la en Kvinde udføre denne Pligt.

Nu ja, Keiseren blev glad over Fyrstindens Tilbud, og *Langping* eller Ulvesoldaterne, som hun kaldte sin lille Armé, blev snart en Rædsel for de fremmede Ransmænd, ti hver eneste en, som hun fik fat paa, blev henrettet. Japanerne havde alt naaet frem til Nanking og begyndt Beleiringen, da Heltinden fremstod. Hun fik dem snart til at opgi dette Forehavende, og under blodige Kampe maatte Fribytterne trække sig tilbage til sine Skibe. De seiled nu nordover til den koreanske Kyst — og deroppe i Norden skulde de snart faa Anledning til at bruge sine Sværd for et større Formaal end Plyndring af værgeløse Kystbyer.

— — — — —

Nittende Kapitel.

Et gammelt Sagn om Korea. — Keiserinde Jingus Tog. — «Den kronede Abekat» vil erobre Kina. — En halv Million Japanere sætter over til Korea. — Kineserne kommer til Hjælp. — Skiftende Held. — Hideyoshi dør, og Hæren vender tilbage. — Øregraven i Kioto.

Der var engang en Fyrste af Kao-kiu-li, som havde faaet Datteren af Den gule Flods Aand i sin Magt og holdt hende fangen i sit Palads.

Men da Solguden en Dag fik Øie paa den deilige Prinsesse, blev han opfyldt af en heftig Elskov og overgjød hende med sin Straaleglans, der havde saadan Virkning, at hun blev frugtsommelig og fødte en nydelig, liden Prins.

Da Barnet vokste op, fik det Navnet Chu Mo-ni, som betyder den store Bueskytte. En Dag, da Fyrsten af Kao-kiu-li var ude paa Jagt med sin Pleieson, tillod han denne at afskyde en Pil mod en Tiger, der havde skjult sig i Buskadset. Chu Mo-ni la straks sin lille Bue tilrette, trak af, og Pilen bored sig ind i Rovdyrets Hjerte.

Herover blev Fyrsten misundelig og tænkte ved sig selv, at det var bedst at rydde Prinsen af Veien, ellers

kunde denne senere finde paa at støde ham fra Tronen som Hævn, fordi han havde holdt hans Moder fangen.

Da Chu Mo-ni mærked, at Fyrsten havde ondt i Sinde, flygted han i al Hemmelighed ud af Paladset og begav sig paa Vandring. Efter nogle Dages Forløb naaed han frem til en Flod, som det var umuligt at komme over. Prinsen hørte alt Hovslagene af sine Forfølgeres Heste i det Fjerne og satte sig bedrøvet ned ved Bredden, idet han udbrød: «Hvor sørgeligt at jeg, der er Solens Søn og Huang Ho's Dattersøn, skal dø, fordi denne Flod stanser min Flugt!

Men Ynglingen havde neppe faaet disse Ord ud af sin Mund, førend alle Fiskene svømmed op fra Dybet og danned en levende Bro, hvorpaa han trygt kunde passere over Floden.

Da Prinsen var kommen over paa den anden Bred, mødte han tre ærværdige Oldinger, som smilende bød ham velkommen. Den ene var klædt i en grov Hampedragt, den anden i en broderet Silkekjole, og den tredie havde bare sit Legeme indhyllet i et Sivdække.

Mændene ledsaged Prinsen til den nærmeste By, som hedte Ki-chin-kow, hvis Fyrste han senere blev. Herfra foretog han flere Erobringstog og grunded Kongeriget *Kao-li.* *

Saaledes lyder et af de gamle Sagn fra Koreas tidligste Historie. Ligesom de fleste Myther synes den at være noksaa meningsløs.

Men i dette gamle Sagn om Koreanernes Nedstamning fra Den gule Flods Aand tror man at ha fundet

* Forvansket af Europæerne til «Korea».

en Støtte for den Formening, at Halvøen Korea engang har udgjort en Del af Provinsen Chihli, og at Det gule Hav i Aarenes Løb har trængt sig videre og videre ind over Slettelandet og skilt dem ad.

I et gammelt kinesisk Verk fortælles der nemlig, at Kongen af Korea residered i en By, der ligger i Nærheden af Tientsin.

Korea har fra Oldtiden af været det Medium, hvorigjennem de japanske Øer fik stifte Bekjendtskab med Civilisationens Idéer.

Fra Korea forplantedes den kinesiske Kultur, gjennem Korea strømmed Buddhas milde Lære ud til de vilde Vikinger og forened dem i et ordnet Samfund.

Til Gjengjæld, ja til Gjengjæld har Koreanerne faaet føle det samme som Grækerne af Romerne, efter at den græske Kultur havde afgit en solid Grundvold for den fremtidige Romerstat — Sværdets Overlegenhed.

Ifølge de japanske Sagaskrivere skal det første Tog mod Korea være foregaaet ca. 200 Aar efter Kristus. Paa den Tid havde Erobrerne allerede sat sig fast paa den sydvestlige Del af den japanske Øgruppe og trængt den indfødte Ainostamme længere op mod Nord.

Jingu hedte den daværende Mikados Gemalinde. Hun var ligesaa berømt for sin Tapperhed som for sin Skjønhed, Fromhed og Intelligens. Paa et af Krigstogene mod de Indfødte skal en Gud ha aabenbaret sig for hende og sagt: «Hvorfor anstrenger Du Dig saa for at erobre disse fattige Landstrækninger? Der findes et meget større og rigere Land i Vest. Det skinner af Guld og Sølv, der finder Du de vidunderligste Skatte. Tilbed mig, og jeg skal give Dig Magt til at erobre dette Rige uden Blodsudgydelse.»

Da Jingu fortalte sin Gemal om Mødet med Guden, vilde han ikke tro det, og idet han klov op paa Toppen af et høit Fjeld, svarte han hende: «Jeg har seet mig om overalt, men øiner intet andet end Havet. Mon Landet ligger i Skyerne?»

Da sa Guden til Mikadoen gjennem den inspirerede Jingu: «Fordi Du har tvivlet paa mine Ord, skal Du ikke komme derind; men din Hustru har undfanget, og Barnet, hun bærer, skal erobre Landet.»

Kort efter døde Mikadoen, og den «fromme» Jingu begyndte straks Forberedelserne til et Tog mod Landet i Vest — Korea. Men først ønsked hun at modta et Tegn paa, at det var Himmelens Vilje. I den Hensigt dypped Jingu sit lange sorte Haar i Vand og tænkte: «Viser Haaret sig at være tørt, naar jeg drar det op igjen, da vil Guderne støtte mit Foretagende.»

Og det gik, som hun ønsked. Ikke en eneste Vanddraabe havde fæstet sig ved Haaret.

Nu var Jingu sikker i sin Sag; hun befalte straks sine Mænd at gjøre Skibene klar til Afreise, og sa: «Vort Lands Sikkerhed eller Ødelæggelse beror paa dette Togs Udfald. Jeg overlader de enkelte Detaljer til eder. Selv er jeg en ung Kvinde; men jeg skal forklæde mig som en Mand og overta Ledelsen, idet jeg stoler paa Guderne og mine Soldaters Hjælp. Vi skal erobre et rigt Land. Æren vil være eders, hvis vi seirer; Vanæren min, hvis det gaar galt.»

Gjennemstrømmet af Enthusiasmens Ild loved alle Høvdinger at understøtte hende paa det kraftigste.

Men et saadant Tog var en vanskelig Opgave for de Dages Japanere, og det gik noksaa sent med For-

beredelserne. Da tog Jingu igjen sin Tilflugt til Guderne. Hun bygged et prægtigt Tempel for dem og ofred, idet hun paakaldte deres Hjælp. Og nu gik det hurtigere. I Aaret 201 efter Kristus var alt i Orden.

Før Afreisen sa Jingu til sine Mænd: «Ingen Plyndring. Foragt ikke en svag Fiende, frygt heller ikke en stærk. Vær barmhjertig mod dem som overgir sig, men nedhug de Gjenstridige. De Tapre skal belønnes, og de Feige straffes.»

Og samtidig raabte Guderne fra oven: «Fredens Aand skal ledsage Dig, Jingu, og beskytte dit Liv. Krigens Aand vil gaa foran Dig og vise dine Skibe Veien.»

Men netop som Afreisen skulde foregaa, følte den kjække Kvinde, at hun skulde føde, og det vilde forsinke Udførelsen af hendes stolte Drøm. Men saa kom de venligsindede Guder igjen til Hjælp. Hun fik vide, at dersom hun syed en Ædelsten ind i sit Belte, vilde den fremtidige Hersker først komme til Verden, naar hun vendte tilbage fra Korea.

Jingu gjorde, som Guderne havde sagt, og Flaaden seiled afsted.

Efter en meget heldig Overreise landed disse Østasiens Vikinger i det sydlige Korea. Kongen i den Del af Landet fik høre gjennem Fiskerne om den fremmede Flaades Ankomst og udbrod forfærdet: «Vi har aldrig vidst om, at der fandtes Mennesker paa den anden Side af Havet! Mon Guderne har forladt os?»

Uden Blodsudgydelse skulde Korea erobres. Det havde Guden sagt til Jingu, og saaledes gik det ogsaa. Koreanerne kom ned til Stranden og lod de Fremmede forstaa, at de var villig til at overgi sig. Der blev

straks indgaaet Forlig paa Betingelse af, at Indbyggerne skulde erkjende Japanernes Overhøihed og la flere fornemme Høvdingers Sønner dra med Erobrerne som Sikkerhed for deres Troskab. Desuden maatte Kongen forære dem otti Djunker lastet med Guld, Silke og andre kostbare Sager.

Hermed var Jingu og hendes Krigere vel tilfreds og lod Koreanerne sværge paa, at de aldrig skulde gi Japanerne Aarsag til at sende nok en Flaade over Havet, *før Flodernes Vand randt opover.*

Efter et Par Maaneders Ophold i Korea seiled Flaaden tllbage til Øerne. Ved Hjemkomsten fødte Jingu en Søn, der efter Folkets Mening havde havt den væsentligste Andel i Togets lykkelige Udfald. Til Ære for begge findes der endnu mangfoldige Templer i Japan, og under Krigen med Kina har vel de Fromme sendt Tusinder af Bønner op til Krigens Gud, som Jingus Søn blev ophøiet til efter sin Død.

I Japans Historie omtales altid denne første Invasion paa fremmed Jordbund med Stolthed; men da Jingus Tog mod Korea ikke er kjendt af de gamle kinesiske Historieskrivere, antar jeg, at dets Kjerne er overgroet af Sagnets frodige Vildvin. Sandsynligvis har Koreas Erobring i 203 efter Kristus havt mere Lighed med de nordiske Vikingers Strandhug paa fremmede Kyster.

1390 Aar efter Jingus Koreatog stevned igjen en japansk Hær og Flaade henimod Halvøens Kyster. Denne

Gang gjaldt det ikke alene Koreas Erobring, men — hele det kinesiske Kjæmperiges Erobring.

Hvem havde udkastet denne vanvittige Plan? kunde man gjerne fristes til at spørge.

Jo, det var Hideyoshi* — en Mand der havde svunget sig op fra simpel Soldat til at bli Japans Shogun, en Mand, hvis Udseende gav hans Uvenner Anledning til at kalde ham «den kronede Abekat».

Da Hideyoshi var kommen fast i Sadelen efter en blodig Borgerkrig, gjorde han alt muligt for at afhjælpe Ørigets udtømte Hjælpekilder. Seilbare Floder opmudredes, en Mængde Kanaler blev gravet, og Hundreder af Broer vidner den Dag i Dag om hans Foretagsomhed.

Hideyoshis Styrelse var meget populær blandt Folkets brede Lag, hvorfra han var kommen, og det var muligens paa denne Popularitet, at Shogunen bygged sin Kjæmpeplan. Uden hele Nationens Tilslutning kunde der naturligvis ikke være tale om et heldigt Udfald.

Et Blik paa Asienskartet vil maaske frembringe et ironisk Smil over Hideyoshis forvovne Tanke. Men efter at vi har hørt, hvad en Haandfuld Fribyttere kunde udrette paa den kinesiske Kyst, vil det latterlige Skjær delvis bortveires. Et Par Aarhundreder i Forveien havde jo Kublai Khan erobret Kina med sine Mongoler. Og hvorfor skulde ikke Japanerne udrette det samme? I krigersk Henseende stod de neppe tilbage for nogen asiatisk Nation.

Historien synes ogsaa at vise, at Hovedmassen af den kinesiske Race i Regelen har bekymret sig lidet om

* Bedst kjendt af Europæerne under Navnet *Taiko Sama*. Se nærmere i «Fra den kinesiske Mur».

Herskerhusets Nationalitet. Bare de Styrende regjered efter de gamle Forskrifter og lod enhver beholde sine nedarvede Friheder, saa har de brede Lag i Kina været tilfreds.

Paa Hideyoshis Tid var desuden Landet oprevet af indre Uroligheder, fremkaldt ved de sidste Herskere af Dynastiet Mings Uduelighed. Der var altsaa meget, som talte for, at Planen muligens kunde lykkes.

I det Haab, at Koreanerne vilde slutte sig til den japanske Armé, skrev Hideyoshi følgende Brev til Koreas Konge:

«Jeg vil samle en stor Hær og gjøre Indfald i Mings Kjæmperige. Men dersom Planen skal lykkes, maa dit Folk slutte sig til mig. Mit Venskab beror hovedsagelig paa den Hjælp, som ydes mine Soldater under Felttoget.»

Samtidig forsamled Shogunen sine fornemste Vasaller. Han loved at marschere lige til Peking og stilled sin Felttogsplan i et saa rosenrødt Skjær som vel muligt. Alle var enig i, at man burde benytte dette beleilige Tidspunkt. Og for at gjøre dem endnu mere lystne paa Felttoget, la han frem paa Bordet et Kart over Kina og delte Landet paa Forhaand mellem dem.

En af Ridderne foreslog, at man skulde faa fat i et Par Hundrede kinesiske Tolke, som kunde følge med Hæren; men Hideyoshi bare lo og sa: «Vi skal nok lære Kineserne at tale vort Tungemaal.»

Det havde været Shogunens Mening at lede Felttoget i egen Person; men under Krigsforberedelserne blev han syg og maatte overgi Kommandoen til sin Ven Kato Kiyomasa, der senere blev bekjendt som en bitter For-

følger af de Kristne. Under ham kommandered Konishi Yukinaga, en ivrig Kristen og de katholske Missionærers Beskytter.*

Ifølge *Guai Shi* eller den japanske Krigshistorie skal hele Hæren ha talt ca. 500 000 Mand. Det lyder utroligt, at Japanerne i de Dage skulde ha været i Stand til at stille en saadan Kjæmpehær i Marken. Men jeg faar la det staa for de japanske Historieskriveres Regning.

Da alle Forberedelser var tilendebragt, seiled den stolte Flaade afsted under Kanonernes Torden og Befolkningens stormende Jubel. Hideyoshi havde forsøgt at faa kjøbt et Par portugisiske Sjørøverskibe; men da disses Kapteiner ansaa sin smukke Haandtering for altfor indbringende i Østasiens Farvande, blev der ikke noget af Salget. Flaaden bestod derfor bare af store Djunker.

Ved Øen Iki blev Skibene opholdt en Stund af stormende Veir, og da der blev stille igjen, skilte Konishi, som var bedre kjendt med Veien, sig fra Hovedanføreren og styred ind til Havnen Fusan paa Koreas Sydkyst. Her stødte flere Fribytterskarer, som havde sit Tilhold i Havnen, sig til ham. Uden at tillade sine Tropper nogen Hvile marschered han afsted for at vinde Seire, før den anden Afdeling naaed frem.

Tre Dage efter landed ogsaa Kato i Fusan, og da han fik høre, at Konishi alt var draget afsted, blev han meget fornærmet og raabte: «Ikke skal jeg følge i Gutungens Fodspor!»

* 1549 landed Francis Xavier og en anden Jesuit i Japan. 7 Aar tidligere havde den første Europæer besøgt Øriget. Det var den portugisiske Sjørøver og Slavehandler Mendez Pinto.

For at gi sin Vrede Luft gav han Befaling til Fusans Ødelæggelse — en høist besynderlig Fremgangsmaade at vinde Koreanernes Velvilje paa. Men det har formodentlig Kato fra Begyndelsen af anseet for umuligt efter de Misgjerninger, som hans Landsmænd tidligere havde bedrevet paa Koreas Jordbund.

Det viste sig ogsaa, at Indbyggerne ikke var det mindste forhippen paa at slutte sig til Erobrerne, tvertimod. Men de udisciplinerede Skarer, som Kongen kunde stille i Marken mod de velorganiserede Øboere, splittedes som Avner for Vinden. Hovedstaden var snart i Fiendens Haand, og Kongen blev nødt til at søge sin Redning i Flugten. Han kom lykkelig over til Kina og bad sin Skytsherre Keiseren om Hjælp.

Regjeringen var straks villig til at bistaa den landflygtige Monark med at drive de forvorpne Japanere bort fra det asiatiske Fastland. Men da de kinesiske Hære i Regelen har bestaaet af hvervede Leietropper, tog det lang Tid, før man fik samlet en tilstrækkelig Styrke.

Først Aaret efter Japanernes Landgang rykked en kinesisk Armé indover Koreas Grænse. Da havde Japanerne allerede underlagt sig hele Landet op til Byen Pingyang. Her stødte Hærene sammen. Udenfor Murene leveredes et uafgjørende Slag, og der indtraadte en kort Stans i Fiendtlighederne. Fredsmæglere for mellem begge Leire, men uden Resultat. Baade Kineserne og Japanerne trak Forstærkninger til sig, og det kom atter til Slag ved Pingyang.* Denne Gang maatte Japanerne bukke under og trække sig tilbage til Seoul.

* Samme Sted, hvor Japanerne tilføied Kineserne et alvorligt Nederlag 15de September 1894 — akkurat 300 Aar efter.

Næste Aar lykkedes det Kineserne at drive Fienden videre og videre sydover. Tilsidst havde Japanerne bare Fusan tilbage. Nu forsøgte Kineserne igjen at indlede Underhandlinger. Hideyoshi blev blandt andet tilbudt den samme Titel af *Nippon O*, som Keiseren af Kina tidligere havde git Ashikaga Yoshimitsu. Desforuden mange kostbare Presenter og en stor Pengesum til Uddeling blandt de fornemste Generaler. Men Hideyoshi ønsked ikke at plette sit store Navn ved at modta Titler og Naadesbevisninger af en fremmed Monark. Han forlangte hele Korea og sendte nok en Armé over til Halvøen paa 200 Djunker forat gi sine Fordringer Eftertryk. Krigen begyndte igjen, og Lykken vendte sig igjen til Japanerne, da Uenighed mellem de kinesiske Generaler hindred en Fællesoptræden. Men kort efter modtog Kato Kiyomasa Melding om, at Hideyoshi var død i Kioto. Hermed faldt alle videre Erobringsplaner til Jorden, og Hæren fik Ordre til at vende hjem.*

1598 seiled Kato og Konishi igjen over Koreahavet — men ikke som Vicekonger i kinesiske Provinser. Det eneste de havde vundet i disse Rædselsaar var en Del Djunker ladet med røvede Kostbarheder. Saaledes endte Hideyoshis stolte Plan. Istedetfor et Verdensriges Erobring havde hans store Tanke skrumpet sammen til et Plyndringstog mod den fredelige koreanske Nation.

Japanernes Indfald kan ikke forsvares paa nogensomhelst Maade. Historieskriverne trækker ogsaa adskilligt af paa den store Shoguns Kreditside for dette umoralske

* En Del Japanere fik Lov til at bli tilbage i Fusan. Her grundla de en Koloni, som har holdt sig op til Dato.

Foretagende. Mens Japan blev forarmet ved de kolossale Krigsomkostninger, la dets krigerske Sønner Tusinder af lykkelige koreanske Hjem i Aske. Mens Japanerne nedsabled Koreanerne som Kvæg, var Hundreder af deres Landsmænd, som ikke deltog i Krigen, nødt til at sælge sig til spanske og portugisiske Slavehandlere for at skaffe Brød til sine udhungrede Familier — og alt for en eneste Mands Storhedsdrøm.

Øregraven i Kioto.

Under mit Besøg i Kioto Høsten 1892 kom jeg forbi et Monument, som Føreren bad mig stanse lidt ved. Under dette Mindesmærke hviler — ja, en eller anden berømt Hærfører, vilde maaske de fleste anta. Men desværre nei. *Øren* hviler derunder, Tusinder af menneskelige Øren hentet fra Koreas fredelige Halvø af Hideyoshis Krigere.

Efter gammel japansk Skik skulde Seierherren bringe

med sig hjem de Overvundnes Hoveder. Men da der ikke kunde være Tale om at medbringe mange Skibsladninger af den Slags Varer, skar man Ørene af de dræbte Koreanere, og disse bragtes i preserveret Tilstand til Kioto, da Erobringshæren vendte tilbage. Senere sattes de ned i en Grav, og derover reiste man Mindesmærket til Erindring om Toget.

Tyvende Kapitel.

Japan annekterer Liu Kiu. — Koreanerne udfordrer Japanerne. — Toget til Formosa. — Japanernes Intriger i Korea. — Den japanske Legation blir drevet paa Flugt. — Li Hung-chang udnævner Tyskeren von Møllendorf til Kongen af Koreas Raadgiver. — Oprøret i 1884. — Politiske Uroligheder i Japan. — Den koreanske Befolknings sørgelige Tilstand.

Efter hvad jeg nu har fortalt, ser vi, at Sammenstød mellem Japanerne og deres Naboer ikke er nogen særdeles ny Begivenhed i Østasiens Historie.

Aarsagen til den sidste Krig var ikke bare det koreanske Spørgsmaal. Kampen om Korea paaskyndeđ kun Udbruddet af den fiendtlige Stemning, som har gjæret i Sindene siden 1868, da den japanske Regjering uden videre tog Kongeriget Liu-Kiu i Besiddelse.

Naar vi lægger Kartet foran os, vil vi faa Øie paa en hel Del Smaaøer, som strækker sig i en Bue fra det sydlige Japan nedimod Øen Formosa. Denne Gruppe har i Aarhundreder udgjort et eget Kongedømme under baade kinesisk og japansk Beskyttelse. Kina har Øbeboerne pleiet at kalde sin «Mor» og Japan sin «Far». Tribut er blit sendt baade til Peking og til Tokio. Af den Grund har begge Riger anseet sig som Øernes Overherre.

I det 16de Aarhundrede foræred Keiseren af Kina Kongen et Sølvsegl og gav samtidig hele hans Ørige et nyt Navn, der betyder «de hængende Perler» — et Symbol paa, at Øerne kunde betragtes som en Perlerad paa den kinesiske Keiserkaabe.

Men faa Aar efter kom den japanske Lensfyrste af Satsuma med en Hær over til Øerne og tvang Kongen til at erkjende sig for hans Vasal. Dog finder vi senere, at det gamle Forhold til Kina og Japan gjenoprettes.*

Det var først i 1868, at Japanerne gjorde Ende paa Øernes tvetydige Stilling ved at pensionere Kongen og erklære Liu-Kiu for ligestillet med ethvert andet japansk Distrikt.

Dette var som rimeligt ikke efter Øboernes Ønske. De har fortsat med at sende Tribut til Peking med Bon om Hjælp. Resultatet har dog bare været en noksaa skarp diplomatisk Strid, som er holdt ved lige op til sidste Aar.

Kort efter Liu-Kius Indlemmelse i det japanske Rige traadte *det koreanske Spørgsmaal* frem.

Halvøens Befolkning havde i længere Tid levet i god Forstaaelse med sine krigerske Naboer; men da den sociale Omvæltnings Bølger begyndte at overskylle den kinesiske Civilisation i Japan, var det forbi med det gode Forhold. De konservative Koreanere blev nemlig rasende over, at Japanerne forlod de gamle turanske Idealer og vendte sine Øine mod Vesten. I alt andet end smigrende Udtryk haaned de Japanerne for deres slaviske Smisken

* Fyrsterne af Satsuma har stadig spillet en betydelig Rolle i Japans politiske Historie. Under Revolutionen i 1868 sad Familien inde med $^{1}/_{8}$ af Ørigets Areal.

for de fremmede Barbarer og endte med at erklære Japan Krig.

Denne Udfordring fra en saa elendig Nation som den koreanske, vakte den høieste Forbauselse og Indignation over paa Øerne, hvor man netop var kommen lidt til Ro efter den stormfulde Revolution. Krigsaanden blussed op til Brændpunktet, og hele Armeen istemte Raabet: «*Til Korea, til Korea*»!

Men Regjeringen stemte imod af alle Kræfter, da Løsningen af indre sociale Spørgsmaal ansaaes for vigtigere. For at gi den krigerske Stemning Udløb, blev det besluttet at sende en Hær og Flaade ned til — *Formosa.*

I det Indre af denne Ø lever der flere vilde Stammer, som altid har været en Rædsel for den kinesiske Kystbefolkning. En Djunk fra Liu-Kiu var strandet paa Østkysten, og de Vilde havde strømmet ned til Kysten og dræbt hele Mandskabet. Den samme Skjæbne rammed ogsaa et japansk Fartøi.

Da den kinesiske Regjering ikke gjorde noget Skridt til at faa disse Vildmennesker straffet, sendte Japan en Gesandt til Peking og forlangte Tilladelse til selv at gi Øboerne en alvorlig Revselse.

Dette blev ogsaa indvilget paa visse Betingelser, og en liden Armé sendtes straks over. Befæstninger blev opført og flere Veie anlagt fra Kysten og indover til de Vildes Smuthuller. Dette hjalp. Røverne maatte love Bod og Bedring, og en ukjendt Ro hersked snart over hele Formosa.

Men saa vilde Japanerne ikke vende tilbage igjen; de syntes, at den frugtbare Ø med sin Rigdom paa Mineralier netop passed for dem. Da vaagned man op for

Alvor i Peking. Den japanske Regjering blev varskuet om, at Tropperne maatte forfoie sig bort. Men denne Ordre havde Japanerne slet ikke Lyst til at lystre — ialfald ikke uden et materielt Vederlag; for Ekspeditionen havde kostet dem over 5 Millioner Dollars.

Irriteret saavel over Liu-Kiu- som Formosa-Affæren trued endelig Kineserne sine besværlige Naboer med Krig, og da Japanerne for Øieblikket ikke var forberedt paa en saadan Eventualitet, gav Regjeringen i Tokio sin Gesandt i Peking Fuldmagt til at løse Formosa-Sporgsmaalet i al Fredelighed. Og saa utroligt det end lyder, saa gaar Kineserne ind paa at betale ³/₄ Million Dollars, for at Japanerne godvillig skal forlade Formosa!

At være fredsommelig ansees jo som en Dyd. Vi Europæere havde vel fundet, at Kinas Ære fordred en mindre sagtmodig Optræden. Men til al Lykke for den kinesiske Nation har de Styrende andre Begreber om Ærens Fordringer end sine europæiske Kollegaer. De har muligens tænkt som saa: «Hvis vi blir nødt til at sende en Hær og Flaade over til Formosa for at drive Japanerne bort, vil Udrustningen koste mindst dobbelt saa meget. Bedst at ordne Sagen i al Fredelighed, da vil der spares mange Menneskeliv. Fred for enhver Pris.»

Det spændte Forhold mellem Korea og Japan fik ogsaa en fredelig Løsning denne Gang. Japanerne var kloge nok til at indse, at selv den fredeligste Nation kunde bli tirret over Evne. En Ekspedition mod Korea vilde nøde Kineserne til at trække blankt, og derfor valgte Japanerne at spille den Høimodiges Rolle. Istedetfor at besvare Koreanernes Udfordring og uhøflige Sprog indleded de

Underhandlinger med den koreanske Regjering om Afsluttelsen af en Venskabs- og Handelstraktat. Den Takt og Bestemthed, hvormed Japanerne optraadte ved denne Leilighed, fortjener udelt Beundring.

Deres fredelige Anstrengelser kronedes ogsaa med Held. 1876 undertegnedes den første Traktat mellem Korea og Japan — med den kinesiske Regjerings Samtykke. En Legation blev oprettet i Seoul, og Hanabusa, en af det unge Japans mest lovende Mand, udnævntes til Gesandt.

Ved hans Energi begyndte Japanerne at vinde mere og mere Indflydelse paa Halvøen, men denne Indflydelse misbrugte de desværre altfor ofte. Deres Optræden fik snart en Lighed med den — som Europæerne udviste i deres eget Land for nogle Aar tilbage.

Resultatet var, at der danned sig et meget stærkt anti-japansk Parti, selv inden liberale Kredse, hvor man ellers saa paa Vestens Kultur med blide Øine.

Den unge Konge, Li Hui, der besteg Tronen i 1873, havde omgit sig med et liberalt Ministerium, væsentlig bestaaende af sin begavede Dronnings Slegtninge.* Men da det liberale Parti splittedes ved Japanernes overmodige Opførsel, vandt de Konservative mer og mer Terræng, og i Kongens Fader fandt de en duelig Fører. Som Regent for sin mindreaarige Søn havde denne forstaaet at tilbageslaa baade et fransk Angreb i 1866 og et amerikansk i 71. Derfor ansaa han sig ogsaa kaldet til at jage Japanerne væk.

Spændingen mellem Kongens og Exregentens Parti tiltog Dag for Dag, og da Kongen afslutted Venskabs-

* Hans Majestæt Li Hui er en Nevø af sin Forgjænger paa Tronen.

traktater med »Barbarerne» i 1882, kom det til et blodigt Opløb i Seoul den 23 Juli. Indbyggerne, der hovedsagelig var fiendtlig stemt mod Kongens fremmedvenlige Politik, angreb Paladset, og flere høierestaaende Embedsmænd blev dræbt.

Derefter gik Pøbelen løs paa det japanske Ministerhotel. Legationens Medlemmer og Tjenerskab holdt Stand i længere Tid, men da der sattes Ild paa Bygningen, maatte de slaa sig igjennem den rasende Hob. I sluttet Orden lykkedes det de Forfulgte at naa ned til Kysten og redde sig ombord i et engelsk Krigsskib med et Tab af 16 Mand.

Saasnart denne sørgelige Efterretning naaed over til Tokio, blev der øieblikkelig gjort Forberedelser til Krig, og en Maaneds Tid efter kom Hanabusa tilbage til Seoul med en Eskorte paa 500 Mand. Exregenten, som nu havde Magten, krøb til Korset og bad om Fred. Det blev indvilget mod Udbetaling af en større Skadeserstatning og ved at tilstaa de japanske Kolonister mange Rettigheder og Begunstigelser. En ny Handelstraktat blev afsluttet, og en koreansk Legation oprettedes i Tokio.

Japans tiltagende Indflydelse i Korea kunde Kina naturligvis ikke la gaa upaaagtet hen. Saalænge Japanerne holdt sig udenfor Fastlandet, havde Kineserne taalt deres anmassende Optræden; men nu da de ogsaa satte sig fast i Korea, ansaa Regjeringen i Peking det for klogest at gi sine Naboer en liden Advarsel. Kongen havde klaget til sin Skytsherre Keiseren over sin Fader Exregentens tyranniske Optræden, og Resultatet blev, at en kinesisk Hærafdeling førtes over til Korea. Kongen fik sin Magt tilbage, og Exregenten maatte følge med til Kina som Statsfange.

Paa Sønnens Forbøn slap han dog fri efter et halvt Aars mildt Fangenskab.

I det Haab at skulle hindre fremtidige Uroligheder og for at holde et Øie med Japanerne, overlod den kinesiske Udenrigsminister Li Hung-chang den keiserlige Kommissær en Garde paa flere Hundrede Mand og udnævnte sin Ven, Tyskeren *von Möllendorf*, til Kongens Raadgiver i alt, hvad der angik Udlandet. Disse Forholdsregler strak dog ikke til. Den japanervenlige Del af det liberale Fremskridtsparti saa med skjæve Øine paa den nye Ordning og begyndte straks at intrigere mod Kineserne, og heri fik man Assistance fra flere Kanter — ikke mindst af den japanske Legation. En af de europæiske Gesandter havde kanske heller ikke saa lidet med Komplottet at bestille; men jeg vil dog ikke nævne hans Navn, uagtet jeg har det fra sikker Kilde.

Kort og godt. Sent om Aftenen den 4de December 1884 sneg en Skare bevæbnede Mænd sig forsigtig hen igjennem Seouls mørke Gader til Kongens Residens under Anførsel af en intrigant Koreaner ved Navn *Kim Ok Kiun*. Den overraskede Vagt gjorde ingen Modstand, og de Sammensvorne trængte straks ind i Hans Majestæts Gemakker og opfordred ham til at stille sig under Japans Beskyttelse. Hertil svarte Kongen bestemt Nei og befalte i al Hemmelighed en af sine Tilhængere at underrette den kinesiske General, som kampered et Stykke udenfor Byen, om det Forefaldne.

Men Budbringeren kom ikke saa langt. Da han vilde forlade Paladset, blev han øieblikkelig nedhugget af Oprørernes Vagt. Von Möllendorfs Familie, der residered i Nærheden, var ogsaa tiltænkt samme Skjæbne. Men de

Tai Wen Kun,
Kongen af Koreas Fader. Født 18[illegible]

blev varskuet itide, og ifort koreanske Klæder lykkedes det dem at slippe bort, før Morderne kom.

Senere udpaa Natten lod Kim Ok Kiun kalde Ministrene til Paladset under Foregivende af, at det var Kongens Ordre, og efterhvert som de traadte ind i Audienshallen, blev de formelig hakket i Stykker af nogle Koreanere, der havde modtat en militær Uddannelse i Japan. Derefter tvang Kim Ok Kiun Kongen til at underskrive et Dokument, som indsatte Diktatorens Venner til Ministre i de Myrdedes Sted.

Da det var blit lyst, marschered den japanske Gesandts Garde op foran Slottet for at »beskytte« Kongen, som Oprørerne trued med Afsættelse. Revolutionen syntes at skulle lykkes i alle Maader. Men uheldigvis havde ikke Befolkningen nogen Sympathi for Kim Ok Kiuns Arrangement. Den kinesiske General fik Nys om det Forefaldne ud paa Eftermiddagen, og efter at ha konfereret med den keiserlige Kommissær *Yuan*, rykked han ind i Byen og forlangte Audiens hos Hans Majestæt. Da dette blev negtet, lod Generalen sine Tropper gi Fyr paa Oprorsvagten. Efter en kort Modstand trængte Kineserne ind i Paladset og befried Kongen. Hovedstadens Borgere, der havde Japanerne stærkt mistænkt for at være Aarsagen til hele Uroen, tog Kinesernes Parti, og de vendte sig for anden Gang mod Legationen. Den blev ligesom i 1882 nedbrændt til Grunden og Gesandten med sin Garde drevet paa Flugt efter et tappert Forsvar, der kosted 150 Koreanere, 30 Kinesere og 39 Japanere Livet. Ligesom tidligere naaed Flygtningerne ned til Seouls Havnestad Chemulpo. Her laa et japansk Dampskib »Chitose Maru« tilankers, og paa dette Fartoi reiste man over til Japan. Blandt Passagererne befandt

sig ogsaa Kim Ok Kiun samt tre af Diktatorens »Ministerium«. De øvrige var blit fakket af de rasende Koreanere og nedhugget paa samme Sted, hvor Kongens Ministre blev myrdet.

Kim Ok Kiun, som jeg senere skal komme tilbage til, har faaet en meget forskjellig Bedømmelse blandt Østasiens Politikere. I sin Ungdom opholdt han sig meget i Japan og interessered sig stærkt for alle de nye Reformer, som Øriget gjennemførte. Ved sin Tilbagekomst til Korea forstod Kim Ok Kiun at vinde Kongens intime Fortrolighed og blev udnævnt til Ekspeditionssekretær i Udenrigsministeriet. Han ansaaes for at være overordentlig venlig stemt mod Udlændingerne og anvendte al sin Indflydelse for at faa Kongen og mange formaaende Mænd til at slutte sig nærmere til Japan. Men dette lykkedes kun i ringe Grad.

I sit Exil har han udtrykt sin Beklagelse over de syv Ministres Mord, men forsvared denne Forbrydelse med, at han kun havde Valget mellem at skaffe dem af Veien eller ogsaa selv møde samme Skjæbne.

Hvis Revolutionen var blit gjennemført, vilde Kim Ok Kiun ha erklæret Korea for uafhængigt og faaet Japan til at overta et Slags Protektorat over Halvøen.

Konspiratorens gode Vilje blev ogsaa paaskjønnet af den japanske Regjering. Han fik en aarlig Pension, og trods flere Anmodninger fra Peking og Seoul om hans Udlevering fandt han et sikkert Fristed ved Hoffet i Tokio.

En Krig mellem Japan og Korea maatte vel ansees som uundgaaelig efter denne Affære, og Skriget over paa Øriget havde vel ogsaa bragt en mindre stærk Regjering til at bøie sig for den krigerske Stemning. Men Kabinet-

tet i Tokio forstod efter Kinesernes energiske Optræden i 1882, at et Angreb paa Korea vilde bli ensbetydende med en kinesisk Krig, og derpaa var Landet endnu ikke forberedt. *Baade Hæren og Flaaden maatte bringes op til en ganske anderledes Høide, før man kunde gjøre sig Haab om en fordelagtig Løsning af det koreanske Spørgsmaal.* Derfor nøied Regjeringen sig med at føre et truende Sprog, men antyded samtidig, at den var villig til at underhandle.

Vinket blev modtat, og efter en Konferance mellem den kinesiske, koreanske og japanske Kommissær kom man overens om, at Kongen skulde gjøre Keiseren af Japan en Undskyldning, la Ministerhotellet gjenopbygge med Barakker for Gesandtskabets Garde og betale 110,000 Dollars til de Dræbtes Familier.

Von Möllendorf, der i Egenskab af Kongens Raadgiver og Generalinspektør for Toldvæsenet havde søgt at modarbeide japank Indflydelse, blev ogsaa fjernet fra sin Post, væsentlig ved Hjælp af den før nævnte europæiske Gesandt, *der i sit Fædrelands Interesse burde ha gjort alt muligt for at støtte ham.*

Som Paaskud til hans Afsked skal der være fremført, at han skulde ha laant et altfor villigt Øre til visse Forslag fra den russiske Gesandts Side, hvilket jeg, der er personlig bekjendt med von Möllendorf, anser for et latterligt Opspind.

Von Möllendorfs Fjernelse gav Stødet til en meget vigtig Forandring i Koreas indre Styrelse. Toldvæsenets Forvaltning blev nemlig lagt ind under den kinesiske Generalinspektør — et politisk Schaktræk af Li Hungchang, som derved haabed at binde Vasalstaten nærmere til det kinesiske Keiserrige.

Efter Kongens eget Ønske udnævnte Li nok en Udlænding til at bestyre de udenrigske Affærer. Det var Amerikaneren Denny. Denne Herre har nok skuffet sin mægtige Protektor i høieste Grad; ti alle hans Bestræbeser er gaaet ud paa at svække Kinas Indflydelse.

Japanerne ansaa sig altsaa ikke stærke nok til at opta Kampen med Kina for Koreas Skyld i 1884. *Og Regjeringen i Tokio havde heller ikke i 1894 tilkastet sin mægtige Nabo Stridshandsken, hvis ikke indre Anliggender havde tvunget de Styrende dertil.*

Den nye Konstitution, der traadte i Kraft ved det første Parlaments Aabning 28de November 1890, har nemlig foraarsaget adskillig Spænding mellem Ministeriet og de folkevalgte Repræsentanter. Det ene Mistillidsvotum har afløst det andet, men da den parlamentariske Statsskik endnu ikke er anerkjendt, har det kun resulteret i Udskrivning af nye Valg, der er foregaaet under temmelig bevægede Omstændigheder. *Hvis ikke Ministeriet havde faaet vendt Nationens Opmærksomhed bort fra den indre Politik, vilde en Folkereisning ha tvunget det til at træde af.**

Forholdene i Korea blev Regjeringens Redningsplanke.

Efter Oprøret i 1884 omgav Kongen af Korea sig igjen med et Ministerium af samme Farve som tidligere. Men den gjenvundne Magt blev dog langtfra benyttet med den Visdom og Retfærdighed, som burde ligge til Grund for en Regjerings Handlinger, og Kongen var desværre altfor svag til at modsætte sig Dronningen og sine Raadgiveres

* Se nærmere om den japanske Forfatning i «Fra den kinesiske Mur».

Ønsker. Alle Embeder blev ligesom tidligere bortgit til Venner og Slegtninge, der kun havde Tanke paa at berige sig paa Folkets Bekostning.

Der findes nemlig i Korea en arvelig Adel, der anser sig at være født til Embeder istedenfor som i Kina at maatte konkurrere med Sønnerne af de simpleste Arbeidere. Dette Forhold har gjort Koreanerne til den dovne, ligegyldige Nation, som den nu er.

Enogtyvende Kapitel.

Kim Ok Kiun lokkes over til Shanghai og blir myrdet i et Hotel. — Attentat i Tokio paa en af Konspiratorens Medhjælpere. — Den koreanske Gesandt reiser hjem uden at sige Farvel til Keiseren.

Fra sit Exil i Japan holdt Kim Ok Kiun sig godt à jour med Forholdene over paa Halvøen og pusted efter Evne til den ulmende Misfornøielse. Han blev aldrig træt af at intrigere mod sin Konge og den kinesiske Regjering. Dette var Koreas Gesandt i Tokio vel vidende om, og da det ikke lykkedes at faa Konspiratoren udleveret, blev der gjentagne Gange gjort Forsøg paa at rydde ham af Veien. Den koreanske Regjering syntes ikke at føle sig tryg, saalænge han var ilive.

Tilslut udkasted en Adelsmand ved Navn Hong-Tjyong-Ou en Plan, der førte til Maalet.

Denne Herre var i Slegt med en af Kim Ok Kiuns fornemste Medhjælpere i 1884. Da Oprøret var knust, blev flere af Hongs Familie henrettet som Medvidere i Sammensværgelsen.

For at aflede den Mistanke, som ogsaa faldt paa ham, og samtidig hævne al den Ulykke, som Konspiratoren havde bragt over Familien, tilbød Hong-Tjyong-Ou sig at

udføre den Dødsdom, som Kongen havde fældet over den landflygtige Kim Ok Kiun. Efter aftalt Spil med Regjeringen blev hans Eiendomme konfiskeret, og for at undgaa Arrestation, «flygted» Hong-Tjyong-Ou over til Japan, hvor han snart fik Anledning til at vinde Konspiratorens Fortrolighed.

Gang efter Gang blev Kim Ok Kiun opfordret af sin nye Ven til at reise over til Korea og prøve paa at løfte Oprørsfanen igjen, men uden Held. Kim ansaa ikke Tidspunktet for gunstigt, og Hong forlod derfor Japan og reiste paa den koreanske Regjerings Bekostning til Europa for at studere.

Siden 1890 opholdt han sig i Paris og vakte adskillig Opsigt i den diplomatiske og litterære Verden ved sit belevne Væsen. Til hans daglige Omgangskreds hørte blandt andre den berømte Père Hyacinthe, for hvem han næred det varmeste Venskab.

I Juli 1893 fik Hong-Tjyong-Ou Ordre til at reise til Japan igjen og gjøre et nyt Forsøg paa at lokke Kim Ok Kiun til Korea eller Kina. Ved sin Ankomst til Tokio søgte han straks op sin gamle «Ven». Konspiratoren syntes ikke nu at være saa ganske uvillig til at lytte til sin Landsmands Forslag om at gjøre et nyt Forsøg paa en Revolution. Det er muligt, at Kim Ok Kiun havde modtat gunstige Meddelelser fra sine hemmelige Venner over paa Halvøen. Heller ikke er det usandsynligt, at Politikere i Tokio har ladet ham forstaa, at Japan vilde begunstige et saadant Forsøg i det Haab at kunne faa fiske i rørt Vand.

Nok af det. Hong-Tjyong-Ou fik endelig bevæget den gamle Ræv til at gaa i en Fælde, som han opstilled for

ham. For at undgaa Opmærksomhed blev det bestemt, at de først skulde reise til Shanghai og derfra sætte over til Fusan eller en anden af de sydlige koreanske Havne, naar Vennerne paa Halvøen gav Vinket.

Det var noksaa besynderligt, at en saa slu Diplomat som Kim Ok Kiun kunde gaa ind paa et saadant Forslag. Han maa jo ha vidst paa Forhaand, at kinesiske Myndig-

Kim Ok Kiun.

heder vilde arrestere ham, saasnart hans Ophold i Shanghai blev bekjendt. Men denne Mulighed syntes at være afsvækket ved en forfalsket Indbydelse, som Konspiratoren siges at ha modtat fra Li Ching-fang,* der tidligere havde været kinesisk Gesandt i Tokio og omgaaet Kim Ok Kiun paa en meget venskabelig Maade. Dette forklarer ogsaa,

* Li Ching-fang er Li Hung-changs Adoptivsøn og en af Kinas mest haabefulde unge Mænd.

hvorfor de to Koreanere ledsagedes til Shanghai af en Tolk ved den kinesiske Legation.

Ved Ankomsten til Shanghai tog de ind i et japansk Hotel. Baade Kim Ok Kiun og Hong-Tjyong-Ou bar europæiske Klær og ansaaes for Japanere.

Den 28de Mars, mens den kinesiske Tolk var ude i Byen, gik Hong-Tjyong-Ou ind i sin Reisefælles Værelse og afskjød et Par Revolverskud mod Kim Ok Kiun, som laa og hvilte sig paa en Sofa. Offeret forsøgte at komme ud af Værelset, men fik nok et Skud, der strakte ham til Gulvet.

Efter fuldendt Gjerning tog Morderen paa sig en koreansk Dragt, som han havde i Beredskab, og fik slippe ud af Hotellet, før de tililende Tjenere kunde stoppe ham.

En mere dramatisk Afslutning paa en bevæget Løbebane kan neppe tænkes. I ni Aar havde Kim Ok Kiun undgaaet sin Konges Hævn, og saa blir han nedskudt som en Hund i et japansk Hotel paa kinesisk Grund af en Landsmand, der foregir at nære den varmeste Deltagelse for ham selv og hans høitflyvende Planer.

Konspiratorens Død var sikkerlig velkommen for alle Parter. Selv den japanske Regjering syntes i Begyndelsen at ta Efterretningen med Ro. *Han kjendte maaske altfor meget til det japanske Dobbeltspil paa den koreanske Halvø.* Der ymtedes ogsaa om, at den snu Diplomat skal ha indledet Forbindelser med den russiske Gesandt for at ha en Bagvei aaben, om ikke Japan vilde finde det beleiligt at hjælpe ham.

Efter et Par Dages Forløb blev Morderen opsporet af det europæiske Politi og arresteret. Under Forhøret tilstod han øieblikkelig, at han havde Ordre fra sin Konge

朝 鮮 京 城 居

洪 鐘 宇

Hong-Tjyong-Ou

Séoul *Corée*

KIM OK KIUN.

Woo Poo jin

Linguist of the Chinese Legation.

Facsimiler af Visitkort, fundet i den Myrdedes Vadsæk.

til at dræbe Kim Ok Kiun, som han ansaa for sit Fædrelands største Fiende. Efter denne Tilstaaelse blev Hong-Tjyong-Ou udleveret til de kinesiske Autoriteter, der telegrafered til Li Hung-chang og bad om nærmere Ordre. Imedens indfandt sig en høitstaaende koreansk Embedsmand hos Taotaien af Shanghai og fordred Morderens Udlevering. Dette blev ogsaa indvilget, efter at Taotaien havde faaet Svar fra Tientsin. Samtidig fik Chefen paa den kinesiske Kanonbaad *Wei-Ching.* Befaling til at føre Hong-Tjyong-Ou og Kim Ok Kiuns Lig over til Korea.

Ved Ankomsten til Seoul havde Morderen straks Audiens hos Kongen og modtog Hans Majestæts Tak for vel udført Hverv. Efter koreansk Lov skal en Høiforræders Legeme parteres. Dette blev ogsaa gjort med Kim Ok Kiun. Efter hvad der fortælles, sendtes et Stykke til hver af Halvøens otte Provinser.

Samme Dag, som Kim Ok Kiun blev skudt i Shanghai, havde en af Medhjælperne i 1884 nær mødt samme Skjæbne i Tokio. Attentatet mislykkedes, og Gjerningsmændene tog sin Tilflugt til den koreanske Legation. Den japanske Regjering fordred dem udleveret, da Forbrydelsen var foregaaet paa japansk Jordbund. Men Gesandten negted paa det bestemteste at gaa ind derpaa. Formodentlig var Attentatet udført med hans Vidende og Vilje ifølge Kongen af Koreas Ordre. Ialfald paastod Gjerningsmændene senere under Forhøret ligesom Hong-Tjyong-Ou i Shanghai, at de kun var Haandlangere for den koreanske Regjering. Da Japanere trods gjentagne Opfordringer ikke havde villet udlevere de dødsdømte Oprørere, ansaa Kongen af Korea det for nødvendigt at fjerne dem ved List. Saalænge de

var ilive, kunde han naarsomhelst vente en Gjentagelse af Dramaet i 1884.

Men Regjeringen i Tokio fandt at burde sætte en Stopper for disse politiske Mord; ti hele Landet over reiste der sig et Forbitrelsens Skrig fra Kim Ok Kiuns og hans Medhjælperes Venner. Der blev git den koreanske Gesandt tre Dages Betænkning, og da han indsaa, at Foroverne af Attentatet vilde bli tat med Magt, lod han dem bringe udenfor Legationens Grund, og her blev de øieblikkelig arresteret af Politiet. *Men Natten derefter forlod den koreanske Gesandt Tokio i al Hemmelighed uden at sige Farvel til Keiseren.*

I en officiel Skrivelse klaged han over Krænkelsen af Legationens Hellighed og begrundet derved det usedvanlige Skridt.

Toogtyvende Kapitel.

Et udmærket Agitationsmiddel. — Oprør i Sydkorea. — Oprørernes Proklamation. — Kongen ber Keiseren af Kina om Hjælp. — Kinesiske Tropper landsættes ved Asan. — Japan kaster Masken. — Raadslagninger i Peking. — Enkekeiserinden.

Disse Begivenheder var et udmærket Agitationsmiddel for de Japanere, der ønsked et Brud med Korea og Kina. En Flerhed af Aviser mente, at nu var Tidspunktet kommet til at hævne det diplomatiske Nederlag, som Japan havde lidt i 1884. Men *Japan Mail*, der ansees at staa Regjeringen meget nær, fandt dog, at det var vel liden Grund endnu til at foreta en Invasion i Korea. Men Forholdene paa Halvoen skulde snart gi Regjeringen et passende Paaskud.

Kort efter Kim Ok Kiuns Drab begyndte det Opror, som hans Venner formodentlig havde havt en meget stærk Anelse om. Det var de saakaldte *Togaku-to*, der denne Gang opgraved Stridsøksen — ikke saa ganske usandsynlig med den japanske Regjerings Vidende og Velbehag; ti der befandtes at være adskillige Øboere i Oprorernes Rækker.

Togaku-to er Benævnelsen for et stort ultrakonservativt Parti i Korea, der hænger ved de gamle Seder og Skikke med den yderste Haardnakkethed. Aarsagen til

Reisningen var som sedvanlig Embedsmændenes Udsugelser og Uretfærdighed. Oprøret begyndte i den sydlige Provins Chulla og antog snart truende Dimensioner. Hovedbyen i denne Landsdel blev erobret i Begyndelsen af Mai, og herfra udstedte Oprørerne følgende Proklamation:

»Samfundet hviler paa Familiebaandet, de Styrendes Forhold til de Styrede. Herren bør være god mod sine Tjenere og Tjenerne lydig mod sin Herre. Havde vore Hjem og vort Lands Regjering været grundet paa disse Principer, saa vilde vi ha været lykkelige. Vor nuværende Konge er god, kjærlig og barmhjertig. Den store Gud er Vidne til hans Retskaffenhed. Havde ærlige og dygtige Ministre staaet ham bi, vilde vi ha været ligesaa lykkelige som vore Forfædre under Muns og Keis Kongeslegt.

Vi kan ikke forstaa de nuværende Ministres Handlinger; de er ikke alene skjødesløse i Opfyldelsen af sine Pligter, men stjæler af Statskassen. Derved skjuler de Kongens Visdom for os, og vore Ønsker naar ikke frem til hans Trone. Henvender vi os til dem i vor Elendighed, saa svarer de os, at vi er lastefulde, uvidende og uærlige, og vore Bønskrifter sendes os tilbage. Der findes ikke en eneste tro Embedsmand i Tronens Nærhed, og Ministrene — ja de er selv de mest uvidende.

Som Følge af alt dette er Folket i Oprør, og Oprøret vokser med hver Dag. Vi har vanskeligt for at existere og er hver Dag udsat for tyranniske Overgreb.

Hævnens Raab høres fra alle Kanter. Der findes ikke Ærlighed eller Troskab mellem Herre og Tjener længer. Overklassens og Underklassens indbyrdes Forhold er ikke, som det skal være. Elendigheden stikker frem overalt. Livet er ikke værd at leve.

Kvan Sa lærer, at naar der er Splidagtighed Mand og Mand imellem i et Samfund, saa maa Landet gaa sin Undergang imode. Nu er det endog værre end i hine gamle Dage. Ministrene bryr sig lidet om den overhængende Fare, som Landet er stedt i; de tænker kun paa sig selv for at bli rige og fede. Examenernes Port er omgjort til en Kilde for Pengemageri, og Embeder er tilsalgs paa Markedet. Istedenfor at fylde det kongelige Skatkammer, fylder de sit eget.

Følgen er, at Landet har en enorm Statsgjæld, og der ofres ikke stor Tanke paa at faa den nedsat. Otte Provinser er blit fratat alt sit Kjod og al sin Fisk; Folket er i den yderste Nod. Griskhed og alle Former af Lastefuldhed omgir os, og det er Grunden til, at Folket lever i Elendighed og Fattigdom. Folket udslettes gradvis. Snart vil ingen existere.

Vi er bare Bonder og ulærte Folk, men alligevel kan vi ikke sætte os ned og se i Ro paa vor farlige Stilling. Tusinder og atter Tusinder har samraadet. De otte Provinsers Folk er alle af én Mening.

Vi Sammensvorne har da sluttet os sammen som Patrioter, og vi har aflagt Ed paa at ofre vort Liv og vor Eiendom for at hjælpe Hans Majestæt Kongen at fremme sit Folks Velfærd.

Skjønt Omstændighederne i disse Tider kan bringe Rædsel over os, ber vi, at alle I andre vil vedbli med eders fredelige Sysler. Med eder har vi Fred. For eder kjæmper og dør vi.

Lykken følge eder! Kongen leve!»

::

Fra Seoul blev der sendt det ene Troppekorps efter det andet for at kvæle Opstanden. Men de udisciplinerede Regjeringssoldater øged bare Faren; ti de fleste gjorde fælles Sag med Oprørerne.

Den 27de Mai foreslog den koreanske Krigsminister, at Kongen skulde be sin Skytsherre Keiseren af Kina om Hjælp.

Hans Majestæt kvied sig i det længste for at ta dette Skridt. Han havde maaske en Anelse om de Forviklinger, der vilde opstaa i Anledningen. Men da Oprørshæren kom nærmere og nærmere Hovedstaden, saa Kongen ingen anden Udvei aaben, og den 3die Juni undertegned han det skjæbnesvangre Dokument, hvori han officielt bad om Kinas Bistand.

Den keiserlige Kommissær i Seoul, Yuan, telegrafered øieblikkelig den kongelige Skrivelses Indhold til Li Hung-chang, og Dagen efter fik Kongen det Svar, at et kinesisk Korps hurtigst muligt vilde komme ham til Undsætning. Yuan meddelte *samtidig* saavel den japanske som de øvrige Legationer i Seoul Resultatet af Kongens Anmodning. Dette sidste Faktum bør understreges, fordi den japanske Presse senere hen paastod, at den japanske Gesandt *ikke* havde faaet nogen Meddelelse om, at Kina vilde sende Tropper over til Korea. Hvilket maatte ansees som et Brud paa Traktaten til Tientsin i 1885.

Ifølge denne havde nemlig Kina og Japan kommet overens om, at ingen af Landene maatte sende Tropper over til Korea i Tilfælde af Uroligheden, uden at de underretted hinanden officielt derom. Den japanske Minister i Seoul gjorde heller ikke nogen Indvending i Begyndelsen mod Arrangementet. Han underretted bare Yuan om, at Japan vilde sende nogle faa Politisoldater

Li Hui,
Konge af Korea, født 1851.

over til Korea for at beskytte de japanske Kolonister. Om Tropper var der ikke Tale.

Allerede 9de Juni landed de kinesiske Hjælpetropper under General *Yeh* ved Asan eller Yashan, der ligger ca. 50 engelske Mil fra Seoul — og samtidig gik 8400 japanske Marinesoldater iland ved Chemulpo og marschered op til Hovedstaden.

Indseilingen til Chemulpo.

Der skulde ikke komme flere, forsikred den japanske Gesandt Otori sine Kollegaer. Men tre Dage derefter landed et helt Regiment igjen i Chemulpo. *Ikke flere* lod det igjen fra den elskværdige Otori med det patriarkalske Udseende.

Men trods disse diplomatiske Forsikringer var 10 000 japanske Kjernetropper, forsynet med Beleiringsskyts og 3 Maaneders Proviant kommet op til Hovedstaden inden Maanedens Udgang under Generalmajor *Oshima* — for at beskytte Legationen og de japanske Kolonister, som ingen havde tænkt paa at fortrædige.

De fleste af Togakutoerne* havde nemlig fundet det fornuftigst at nedlægge Vaabnene, saasnart som Kineserne landed ved Asan. Yuan foreslog derfor allerede 20 Juni, at de kinesiske og japanske Tropper skulde forlade Halvøen *samtidig.*

Men Otori var af en anden Mening. For Syns Skyld foreslog han først, at Kina og Japan i Forening skulde overta hele Halvøens Styrelse og indføre de nødvendige

Hr. Otori, japansk Gesandt i Seoul.

Reformer. Hertil svarte Yuan, som uafbrudt modtog Instrukser fra Li Hung-chang, at Kina ikke kunde gaa ind paa et saadant Arrangement, da *Centralregjeringen af Princip aldrig blanded sig ind i Vasalstaternes indre Styrelse uden paa særskilt Anmodning.*

Endelig kasted den japanske Regjering sin Maske. 28 Juni marschered Otori med Legationens Garde op foran

* Ogsaa kaldet *Tong Hak.*

Li Chok,
Kronprins af Korea, født 1873.

Kongens Residens, anmoded om en Audiens og afleveret et Ultimatum fra Tokio, hvori blandt andet forlangtes, at Korea skulde erklære sig «uafhængig» og overlade Japan at indføre de nødvendige Reformer i de forskjellige Administrationsgrene.

Kongen fik en Uges Betænkning, og denne Frist brugte han til at konferere med Regjeringen i Peking.

Keiseren lod øieblikkelig sine Ministre og flere andre af Rigets høieste Embedsmænd træde sammen for at drøfte Stillingen. Der udspandt sig en temmelig varm Debat, hvorunder Tsung-li Yamens Præsident, Prins Ching, og Storsekretæren Fu Kun udtalte sig for Fred med Japan for enhver Pris.

De øvrige Medlemmer af Forsamlingen mente derimod, at Kina ikke burde gi efter for de frække Øboere nok en Gang. Regjeringen vilde bare bli til Latter for hele Verden. Hvis Japan havde afholdt sig fra at sende saamange Tropper og indledet Underhandlinger med Kina, vilde de ha raadet Keiseren til at strække sig længst mulig for at tilfredsstille Japans Ærgjerrighed. Men de sidste Efterretninger fra Korea tyded hen paa, at Japan ønsked at vise Kina sin Foragt, og det kunde ikke en Stormagt som Kina finde sig i.

Efterat Keiseren havde faaet Meddelelse om Mødets Udfald, lod han Enkekeiserinden kalde og bad om hendes Mening. Hun skal ha udtalt, at Kinas Vasal *maatte* understøttes, og at der straks burde sendes en Armé til Korea for at gjenoprette Lov og Orden. Rigets Ære og Værdighed stod nu paa Spil, og hun troed, at en fast Holdning vilde bringe den japanske Regjering til Fornuft.

Forat vi fuldt ud skal forstaa Vægten af Enkekeiserindens Udtalelse, vil jeg i Korthed skissere denne mærkelige Kvindes Løbebane.

Den 22 August 1861 drog Keiser Hien Fêng sit sidste Suk i Sommerresidensen Yehol i Manchuriet. Til sin lille seksaarige Søn *Tung Che* testamentered han et Rige, der netop havde knaget i alle sine Sammenføininger ved Taipingeroprøret, et Folk, som netop var blit ydmyget paa det forsmædeligste ved de allierede Vestmagters seierrige Marsch mod Peking.*

Det var just ikke nogen hyggelig Arv, og de Formyndere, som Hien Fêng udnævnte før sin Død, vilde vel neppe ha hjulpet til at gjøre Udsigterne lysere; ti de var bekjendt for at være de mindst intelligente og de mest konservative og fremmedfiendtlige af hele Keiserfamilien.

Men til Held og Lykke for Kina og Manchudynastiet fandtes der ogsaa andre indflydelsesrige Personer, som ansaa sig mere berettiget til at føre Regentskabet under den unge Keisers Mindreaarighed. Det var Hien Fêngs Broder *Prins Kung,* hans barnløse Enke Tsi An, og Konkubinen *Tsi Thsi,* der var Tung Ches Moder.

Disse tre slutted et Forbund, og ved en Paladsrevolution lykkedes det dem at styrte det udnævnte Regentskab faa Maaneder efter Keiser Hien Fêngs Død.

Fra nu af begynder et lysere Afsnit i Kinas Historie. I de paafølgende 30 Aar gaar Landet betydelig fremover. Borgerkrigens dybe Saar læges, og Rigets politiske Anseelse hæves.

I dette Resultat har Konkubinen Tsi Thsi havt en væsentlig Andel.

* Under den anden Opiumskrig.

Paa Grund af sin Ungdom og Uerfarenhed kunde hun i Regentskabets første Tid naturligvis ikke gjøre sig videre gjældende ved Afgjørelsen af vigtige Statssager, men opretholdt alligevel sin Prestige i Egenskab af Keiserens Moder. Ved et ivrigt Studium paa alle Felter, parret med en usedvanlig Intelligens, forstod hun dog snart at vinde frem til Statens Ror, og det greb hun med en Kraft, som var ukjendt siden de første Manchuherskeres Dage.

Heldigvis var Prins Kung den Mand, der bøied sig godvillig, naar hans Synsmaader ikke stemte overens med sin kvindelige Kollegas; og Keiserinde Tsi An, der beskrives som en yderst elskværdig Dame af fromt Gemyt og uden større Ærgjerrighed, fandt det langt behageligere at befatte sig med Oprettelse af Hospitaler og Templer end at bære sin Del af Regentskabets Byrder.

1873 blev Tung Che myndig og overtog Regjeringen. Begge Keiserinder traadte da foreløbig tilbage til Privatlivet, mens Onkelen Prins Kung forblev paa sin Plads i Egenskab af Premierminister. Men formodentlig har Tung Che fundet, at Prinsen endnu behandled ham som et Barn; ti kort efter sin Tronbestigelse udstedte han et Dekret, hvori Premierministeren fik sin Afsked og fratoges Rangen som en af Keiserrigets Prinser.

Hans Majestæt har dog formodentlig faaet ordentlig Besked af sin myndige Moder om, hvad han skyldte Prins Kung; for et Par Dage efter blev denne gjenindsat i alle sine Værdigheder, og det i et Dekret, som var undertegnet af de to kvindelige Exregenter — et Bevis paa, at de bare nominelt havde git fra sig Magten.

Og den fik de ogsaa snart helt og holdent igjen. Tung Che døde nemlig af Smaakopper i 1875. Hermed

skulde altsaa hans Moders lovmæssige Krav paa Andel i Statsstyrelsen ogsaa ophøre.

Keiserens Enke *Alu-ta* var frugtsommelig; og i Tilfælde af at hun fødte en Søn, vilde hun komme til at indta Tsi Thsis Plads under et nyt Regentskab.

Men denne viljestærke, ærgjerrige Kvinde havde ikke Lyst til at vige Pladsen for sin Svigerdatter. Uden at bryde sig om de interessante Omstændigheder, hvori denne befandt sig, beslutted Tsi at faa fat i et nyt Keiseremne. For første Gang under dette Dynasti blev Tronarvingens Valg afhængigt af Magthavernes Forgodtbefindende.

Valget af den nye Keiser havde lidet at sige for Triumviratet, naar Barnet kun var ungt nok. Jo yngre — jo længere Regentskab. Prins Kung, der var Keiser Hien Fêngs ældste Broder, havde en Søn, men denne var saa gammel, at han snart selv kunde overta Regjeringen, hvis han blev valgt. Derfor blev dette Keiseremne opgit. Saa kom Turen til Søn af Prins *Chun,* Kungs yngre Broder. Jo dette Barn kunde bruges — og ved et saadant Slumpetræf kom den nuværende Keiser paa Tronen.

Og stakkars Alu-ta! Hvad blev der af hende? Hun var i Vejen, og Paladsluften kan ofte være skadelig for saadanne Personer. Hun sygned hen og døde, før Barnet blev født. Medlidende Mennesker sa — af Sorg over sin hedengangne Husbond.

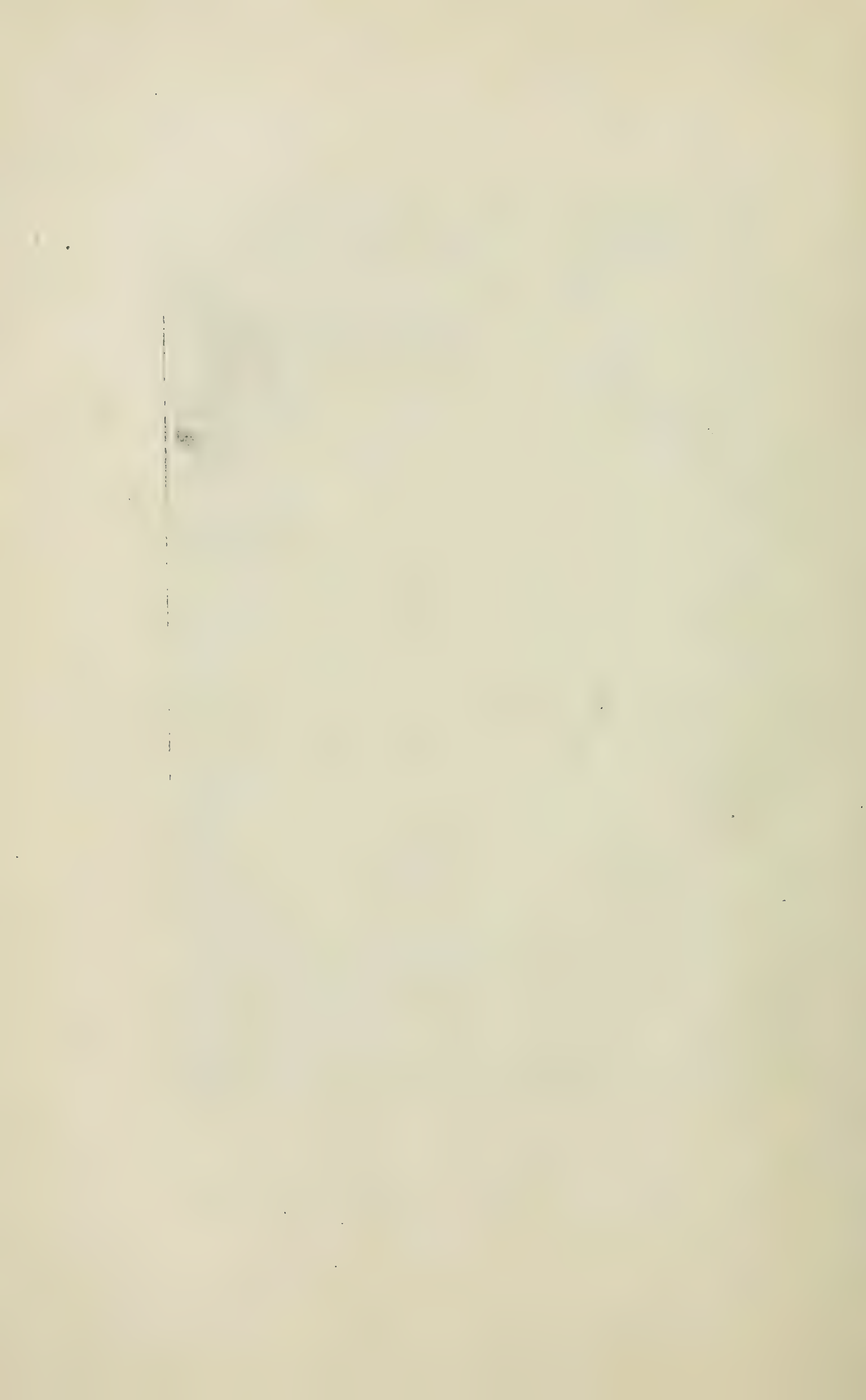
Da den nye Tronarving ikke var mer end 4 Aar gammel, overtog de to Keiserinder og Prins Kung igjen Regentskabet, uden at nogen forsøgte at fravriste dem Magten.*

* At alting gik saa glat, skyldtes Li Hung-chang, der havde lovet dem den militære Støtte.

Prins Kung.

Født 1834, 6te Søn af Keiser Tao Kuang (1821—1850).

Tsi Thsi kasted sig fra nu af med fordoblet Iver over Administrationen og blev snart en ren Plage for de gamle Censorer og Kabinetsministre ved de talrige Reformplaner, som hun gjorde Udkast til. Men disse Anstrengelser tog paa Kræfterne, og da den mægtige Dame aldrig havde eiet nogen videre god Helbred, blev man ikke forbauset ved Rygtet om, at Tsi Thsi laa haabløs syg i Paladset.

Den store muhamedanske Reisning i Turkestan var netop knust, og Stridighederne med Rusland om Provinsen Ili afsluttet af Marquis Tsêng ved Traktaten til St. Petersburg 12 Februar 1881. Hun kunde derfor rolig ha gaaet til sine Fædre med Bevidstheden om, at Kina, der under hendes Ledelse havde gjennemgaaet saa mangen Krise, nu var kommen ind i det rette Spor igjen,

Den 18de April blev Udenverdenen varslet om, at Keiserinden var død. Men hvor forbauset blev vel ikke Nationen, da den et Par Dage derefter fik høre, at det var hendes Kollega Tsi An, som havde besteget Dragen og fløiet op mod Himmelens Blaa!

Denne Begivenhed foraarsaged en uhyre Sensation i Hovedstaden, og de besynderligste Rygter fik frit Spillerum. Men de orientalske Paladsers Mysterier blir sjelden afsløret, og vi faar vel aldrig rede paa Aarsagen til den stakkars Keiserindes pludselige Død. Men Tsi Thsi friskned hurtig til og har kunnet glæde sig ved en brilliant Helbred siden den Tid.

Hendes Indflydelse tiltog ogsaa nu betydelig. Da hun altid har hadet den strenge Hofetikette, som hendes Kollega havde overholdt paa det noiagtigste, begyndte hun straks at løse paa de gamle Regler og Former til stor Fortrydelse for de konservative Censorer.

Istedetfor at holde sig pent indenfor Keiserpaladset har hun hver Sommer forflyttet sin Residens til de fortryllende Parkanlæg udenfor Peking, og der skal Hds. Majestæt efter Sigende more sig som en almindelig Dødelig, ja endog fordrive Tiden med Bueskydning og anden Sport, noget der sikkerlig har vakt adskillig Forargelse blandt hendes Undersaatter af den gamle Skole.

Under Tongkingkrigen blev Enkekeiserinden uenig med sin gamle Kollega Prins Kung. Og saa stor var hendes Magt, at den velfortjente Statsmand blev nødt til at trække sig tilbage til Privatlivet uden at mukke.

Nu stod hun en Stund ganske alene ved Roret, loyalt hjulpet af sin mægtigste Undersaat, den store Li Hungchang, som under hele Regentskabsperioden havde været hendes fortrolige Raadgiver.

I 1889 blev den unge Keiser myndig og overtog selv Regjeringen. I et offentliggjort Dekret takked han sin Adoptivmoder i de mest smigrende Udtryk for hendes kraftige og vise Styrelse under hans Mindreaarighed og haabed, at hun endnu i mange Aar vilde staa ham bi med sine Raad.

Enkekeiserinde Tsi Thsis lange Regimente hører til et af de mærkeligste Afsnit af Kinas Historie. Kinesernes Fordomme mod Kvindestyre er vistnok ikke ganske bortvejret, men de er blit rokket. Og det siger meget; ti disse Fordomme var temmelig stærkt rodfæstet i Nationens Hjerte. Og med god Grund, for tidligere Eksempler paa Skjørteregimente har været alt andet end opmuntrende for Kineserne. Men den Glans, hvormed Enkekeiserinde Tsi Thsi har ført Statsskibet gjennem Braat og Skjær i henved 30 Aar, kaster vel nu et mildnende Skjær over Kvindestyret.

Det kan vi forstaa af de storartede Forberedelser, der blev gjort for at feire hendes sekstiaarige Fødselsdag den 7 November 1894. Allerede Aaret i Forveien saa man i Pekinggazetten Antydninger om den Glans og Pragt, som Nationen vilde udfolde i Anledningen. Over 100 Millioner Kroner skulde bruges for at hædre en af de største og bedste Fyrstinder, der har havt Indflydelse paa Kjæmperigets Styrelse.

Men Skjæbnen vilde det anderledes. Japan kunde ikke vente til Høitideligheden var forbi. Sorgens hvide Slør skulde indhylle Festens gyldne Pragt, og indimellem Glædeshymnerne hørtes Veklager paa hendes Fødselsdag — dybe, tunge Suk fra de kinesiske Mødre, som havde mistet sine Sønner ved Pingyang eller i den vaade Grav ved Yaluflodens Munding.

Treogtyvende Kapitel.

Li Hung-chang vil Fred. — Den japanske Presse agiterer for Krig. — Kongen af Korea tages tilfange. — Det engelske Transportskib «Kowshing» skydes isænk. — En Sjøtræfning. «Seiren» ved Seiwan. — Keiserne af Kina og Japans Krigserklæringer.

Imedens Autoriteterne i Peking raadslog om den Stilling, som Kina burde indta, forsøgte Li Hung-chang efter bedste Evne at jevne Veien for en fredelig Løsning. Han havde jo i de sidste Aar afværget saa mangen Fare med sin fine diplomatiske Takt og Smidighed. Derfor var det ikke noget Under, at den gamle Statsmand haabed at bringe Kina ud af denne Krise ogsaa. De Tropper, som han havde samlet, lod han foreløbig bli, hvor de var, og paakaldte baade Englands og Ruslands Mægling.

Li Hung-chang vidste bedre end nogen anden, at Fred for enhver Pris vilde være det heldigste for Kina, indtil det forældede Militærvæsen havde git lidt mere Plads for en moderne Krigsmagt. Nogle Aars Taalmodighed vilde bære større Frugter end at begynde en Krig med de første Spirer, som var fremkommet paa Basis af hans nye Organisationsplan for Kjæmperigets Stridskræfter. Hvad den russiske Regjering svarte, kan vi let gjætte os

til. Den foreslog, at baade Japanerne og Kineserne skulde trække sig ud af Korea — formodentlig for at lette Russerne Adgang til at etablere et Protektorat paa Halvøen.

Det er meget muligt, at Li Hung-chang havde faaet Keiseren og Enkekeiserinden til at gaa ind paa en lignende Ordning. Men ved Gjennemlæsning af de japanske Aviser i de Dage vilde man snart indse, at et saadant Forslag var dødfødt.

Grev Okuma skriver saaledes i *Hochi Shimbun:* «Nu er Tiden kommen til at afvaske Skampletten i 1884. Ved at gjøre en fornuftig Brug af dette beleilige Øieblik er det muligt for Regjeringen at sone for de tidligere Feiltagelser og gjøre det japanske Keiserrige respekteret baade af Kina og den øvrige Verden.»

I *Japan Mail* siger en anden bekjendt Adelsmand: «Majoriteten af Nationen er blit træt af den lange Fred. Den luxuriøse Ro har aldrig været værdsat høit blandt de kjække, fyrige Japanere, og intet vilde være mere velkomment end denne Leilighed til at begynde et Felttog udenfor Landet. Det vil være et godt Middel til at fjerne indre Stridigheder og stoppe politisk Skvalder.»

Hele Pressen vrimled af saadanne Udtalelser, uden at Censuren sa et Ord. Den krigerske Tone udviste klart og tydeligt, at Japan vilde fremtvinge et Brud med Kina for enhver Pris. Og skulde en europæisk Magt lægge sig imellem — da var Japanerne rede til at gaa løs paa Fredsmægleren ogsaa. Denne Udsigt har vel skræmt Stormagterne til at afslaa Englands Ønske om en Fællesoptræden.

Kongen af Korea havde i Mellemtiden lovet Otori, at hans Ministerium skulde ta Japans Reformforslag under

Overveielse. Men Spørgsmaalet om kinesisk eller japansk Protektorat lod han staa aabent, indtil Kinas Bestemmelse var tat. Paa telegrafisk Forespørgsel havde Li Hung-chang git ham frie Hænder, hvis Japanerne vilde bruge Magt. Og dertil kom det snart.

Den japanske Regjering gad ikke høre paa Kongens Udflugter. 23de Juli rykked en Del af Okkupationshæren i Seoul mod Hans Majestæts Residens, der forsvaredes af et Par Tusind koreanske Soldater forsynet med Gatling-kanoner. Efter et tappert Forsvar blev de drevet paa Flugt, og hele Kongefamilien førtes under stærk Bevogtning til den japanske Legation. Samtidig sendtes Soldater til den kinesiske Kommissærs Bolig. Heldigvis var Yuan allerede afreist og havde tat med sig de vigtigste Papirer. Sekretærerne Tong og Chi undkom i Forklædning til den britiske Legation; men en kinesisk Skildvagt blev nedhugget, da han negted Soldaterne Adgang.

Mere kunde der jo neppe gjøres fra Japans Side for at fremtvinge en Krigserklæring. Li Hung-chang fik allerede den 20de telegrafisk Melding om, hvad der sandsynligvis vilde hænde i Seoul og indsaa nu, at Krigen var uundgaaelig. Samme Dag afsendtes 1900 Soldater og en Del Amunition med de forhyrede Dampskibe «Feiching» og «Irene» for at forstærke General Yehs Stilling ved Asan.

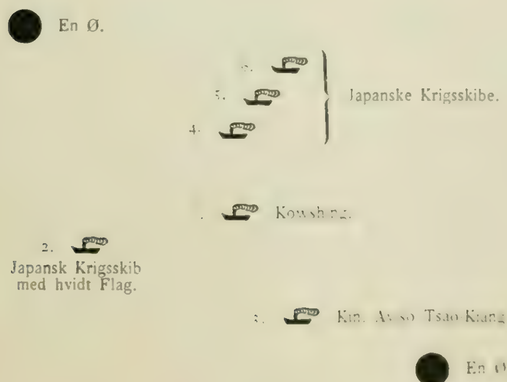
Den 23de sendtes endvidere «Kowshing» med 1200 Mand og 12 Gatlingkanoner. Foruden Skibets Officerer var der nok en Europæer ombord, nemlig den bekjendte Tysker *Constantine von Hanneken* der siden 1879 har været i kinesisk Tjeneste.

De beedigede Forklaringer, som disse Herrer senere gav i Retten, gir os følgende Oplysninger om dette Trans-

portskibs sørgelige Skjæbne. Om Morgenen den 25de Juli var «Kowshing» kommen i Nærheden af Prince Jerome Golf. Da fik man Øie paa et stort Krigsskib, der styred afsted i vestlig Retning med fuld Fart og snart var ude af Synsvidde. Kl. 7 saaes et Skib under Seil paa Styrbord Boug. En Time efter kom 4 store Krigsskibe ud fra Skjærgaardene.

Henved Nitiden var det forreste kommet saa nær, at man kunde skjelne det japanske Flag med et hvidt et heist ovenover. Skibet styred med fuld Fart henimod «Kowshing» og hilsed med Flaget, mens det passered forbi.

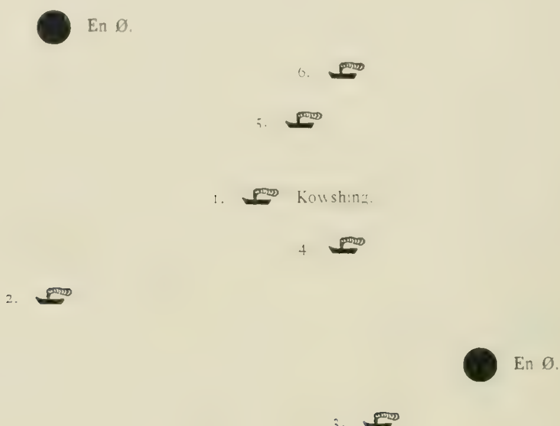
«Kowshings» Plads var netop da følgende:

Det Fartøi, som man havde seet under Seil, viste sig at være Avisoen «Tsao-Kiang». Den havde nu tat Seilene ind og styred for Damp henimod Wei-hai-wei.

Kapteinen paa «Kowshing» blev ængstelig tilmode ved Synet af saamange japanske Krigsskibe; ti Japanerne var sikkkerlig blit varslet om Transportens Afreise fra Tientsin.

Da der hilsedes med Flaget, blev han dog lidt beroliget. Men saa blev der skudt et Par løse Skud fra No. 4 og samtidig signaleredes: «Stop eller ta Følgerne!» Det blev gjort, og Skibenes Plads var da saaledes:

No. 4 nærmed sig derpaa 5 og 6, formodentlig for at raadslaa med sine Kamerater, hvorledes «Kowshing» skulde behandles, da Skibet førte *engelsk* Flag.

Efter nogle Minutters Forløb vendte No. 4 tilbage og fired ned en armeret Baad, som styred hen til «Kowshing». Flere Officerer kom ombord og gik lige ind i Kahytten. Kaptein Galsworthy maatte nu vise dem Skibets Papirer for at overtyde dem om, at «Kowshing» havde Ret til at føre britisk Flag. Derefter blev han befalet at la Skibet følge i Krigsskibets Kjølvand, og dermed forlod Officererne «Kowshing».

Von Hanneken gik nu hen til den kinesiske Øverstkommanderende og fortalte, hvad Japanerne fordred. Da

denne havde underrettet sine Officerer derom, blev der et voldsomt Spetakel. De sa, at de heller vilde skydes ned paa Stedet end at bli tat tilfange, og alle Europæere truedes med Døden, hvis Kapteinen fulgte Japanernes Ordre.

Von Hanneken bad nu Hr. Galsworthy om at heise Signal til Baaden om at komme tilbage, gik ned i Leideren og sa til de japanske Officerer: «Kapteinen blir ikke

Paa «Kowshings» Dæk.
Von Hanneken forklarer de kinesiske Generaler, hvad Japanerne forlanger. De to andre Europæere er Kaptein Galsworthy og Styrmand Tamplin.

tilladt at udføre eders Ordre. De kinesiske Officerer og Soldater forlanger at vende tilbage til den Havn, hvor de kom fra. Kapteinen og jeg selv anser det for et retfærdigt og billigt Forlangende, selv om Krigen allerede er erklæret; ti vi forlod Tientsin — før saadant var Tilfælde.»

Japanerne roed igjen bort fra «Kowshing» og sa, at de skulde rapportere alt til Chefen paa *Naniwa* — det var nemlig Krigsskibets Navn.

Et Kvarters Tid gik hen, og saa kom Signalet: «Forlad Skibet hurtigst mulig.» Dette var vel ment for Europæerne og Skibets Besætning. Kaptein Galsworthy heiste da Signal om, at de kinesiske Soldater ikke tillod det.

«Naniwa» styred nu nærmere hen til «Kowshing», og da den var kommet paa ca. 150 Meters Afstand, affyredes samtidig en Torpedo og de seks Styrbords Kanoner mod Transportskibets Bagbordsside. Torpedoen traf «Kowshing» midtskibs i Kulbunkerne, og hele Luften fyldtes med Splinter og Kulstykker. En Del af Soldaterne sprang overbord, mens andre holdt paa at affyre sine Geværer, indtil Skibet sank. *Naniwa* fired igjen en armeret Baad paa Vandet — for at redde de Svømmende — skulde man tænke sig. Men desværre nei.

De japanske Officerer havde maaske hørt Tale om, hvorledes Franskmændene bar sig ad i Fuchow* i 1884 og syntes formodentlig at burde efterligne Europæerne. — Alle de Svømmende, som kunde opdages, blev myrdet med Maskinskyts. — — — — — — — — — — — —

Af 1200 Mand redded kun ca. 200 sig ved Svømning. Kaptein Galsworthy og et Par andre Europæere var Japanerne saa elskværdige at skaane; de blev optat i *Naniwas* Baad og maatte følge med og se paa, hvorledes de stakkars Kinesere blev nedskudt som Hunde.

Von Hanneken kom efter fire Timers Ophold i Vandet over paa en liden Holme i en ynkelig Forfatning. Herfra blev han reddet af en koreansk Fisker og bragt til Chemulpo.

* Under Fredsmaske løb en fransk Eskadre forbi Forterne optil Traktathavnen Fuchow og sænked en Del Djunker og smaa Kanonslupper, den 23de August 1884. 3000 kinesiske Officerer og Matroser fandt sin Død for de ridderlige Franskmænds Projektiler.

Naniwa og »Kowshing«.

Efterretningen om denne Skjændselsdaad slog Europæerne i Østen med Forfærdelse; og Pressen opfordred Gesandterne paa det alvorligste at stanse Udbrudet af en Krig, som efter Japanernes Opførsel at dømme vilde bli ført paa en alt andet end civiliseret Maade.

Opfordringen var vistnok velment, men fandt intet Gehør; ti den japanske Regjerings truende Holdning afholdt heldigvis Vestmagterne fra at skride ind. Heldigvis siger jeg. En samlet Optræden i Østasien hører nemlig udenfor de praktiske Muligheder, og enhver kan forstaa, hvad der vilde ha hændt, hvis England eller Rusland alene havde optraadt paa Skuepladsen. Deraf kom det, at den britiske Regjering tog Kowshingaffæren med forholdsvis Ro og nøied sig med, at Japan loved at gi Dampskibets Rhederi fuld Erstatning.

For Japanerne havde Transportens Ødelæggelse den største Interesse; ti de 1200 var udvalgte Soldater, uddannet under europæiske Officerer; og var «Kowshing» kommet ligesaa heldig frem til Asan som «Feiching» og «Irene», vilde det blit meget vanskeligt for Japanerne at drive General Yeh ud af hans Forskansninger.

Vi erindrer, at man fra «Kowshing» havde observeret en kinesisk Aviso. Dette Fartøi kom fra Wei-hai-wei og skulde føre Post og en dansk Telegrafist, Hr. Mühlensteth, over til Korea. Da «Kowshing» var sunket, kom Turen til «Tsao-Kiang». Et af de japanske Skibe indhented hurtig Baaden, der overgav sig uden Modstand.

Imedens havde to kinesiske Krigsskibe dukket op; det var den pansrede Krydser «Tsi-Yuen» og Torpedoskibet «Kuang-Yü». De havde ligget inde ved Asan for at hjælpe med Landsætningen af Tropperne fra «Feiching» og «Irene». De to sidste Skibe forlod Asan tidlig om Morgenen uden at bli antastet, og en Stund efter løb Krigsskibene ud. Kort før «Tsao-Kiang» blev tat, mødte disse et Par af de Fartøier, som havde fulgt med *Naniwa*. Det var Krydserne *Akitsushima* og *Yoshino*.

	Deplacement.	Antal Kanoner.	Hestekræfter.
Akitsushima	3150	20	8500
Yoshino	4260	37	15800
«Tsi-Yuen»	2350	5	2800
«Kuang-Yü»	1000	3	1200

Japanerne heiste straks det røde Flag som Betegnelse for Krigserklæring og affyred samtidig sine Bredsider mod de kinesiske Skibe, der ikke var forberedt paa Kamp. Paa «Tsi-Yuen» havde man endog lagt Sjøsurringer om Kanonerne, og ingen Ammunition var paa Dæk. Den satte derfor med fuld Fart udover forfulgt af *Yoshino*, mens «Kuang-Yü», der ikke havde stor Fart nok til at følge efter, maatte opta Kampen med *Akitsushima*.

«Kuang-Yü» havde bare 3 12 cm.s hurtigskydende Kanoner foruden sine Udskydningsrør for Torpedoer. *Akitsushima* overdynged straks sin lille Modstander med Projektiler. Et af dem trængte ind i Torpedorummet og knuste en Torpedo, som laa i Røret færdig til Udskydning, og dræbte flere af Mandskabet. Samtidig havde «Kuang-Yü» nedskudt *Akitsushimas* Kommandobro og udrettet adskillig Ødelæggelse paa Dækket.

Da Kaptein Lin indsaa, at «Kuang-Yüs» Undergang

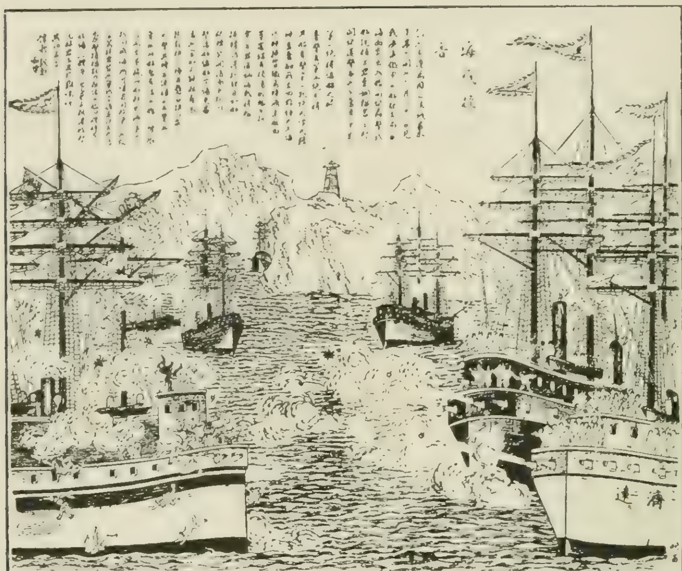
var sikker, beslutted han at vædre sin store Modstander i det Haab at kunne faa sende den en Torpedo samtidig. Men Skibet dreied for sent, og da *Akitsushima* satte fuld Fart forover, kom «Kuang-Yü» ind under Modstanderens Agterende. I samme Øieblik blev den truffet af et Projektil, der gik tvers gjennem Siden, demontered Kanonerne og satte Skibet i Brand.

Kaptein Lin forsøgte nu at landsætte «Kuang-Yü» for at redde sit Mandskab. Han naaed ogsaa lykkelig Strandbredden og fik bragt de Saarede i Land under stort Besvær og heftigt udsat for *Akitsushimas* Maskinskyts. De 26 Mand, som blev dræbt i denne ulige Kamp, maatte han derimod efterlade ombord. Fra en Aasryg i Nærheden blev Kaptein Lin kort efter Vidne til sit brændende Fartøis Explosion.

Saa skal vi vende tilbage til «Tsi-Yuen». Da Kanonerne var bragt i Orden, og man havde faaet Damp paa Taarndreiningsapparatet, begyndte den Tvekampen med *Yoshino*. Straks i Begyndelsen blev «Tsi-Yuen» truffet af flere Projektiler, som beskadiged begge Taarnene og dræbte flere af Mandskabet. Dette virked saa demoraliserende paa Besætningen, at mange løb fra Kanonerne. Men Officererne fik dem dog snart til at indta sine Pladse igjen, og Kanonaden besvaredes saa eftertrykkelig fra «Tsi-Yuen», at *Yoshino* maatte trække sig tilbage efter en Times Kamp for at reparere.

Denne Frist benytted Kineserne til at gjøre nok et Forsøg paa at undkomme og faa istandsætte sit Styreapparat. Men *Yoshino* kom snart tilbage og indhented «Tsi-Yuen» med sin overlegne Fart. Kampen begyndte igjen, og *Yoshino* forsøgte nu at sende en Torpedo ind i sin Modstander. Men Chefen, Kommandørkaptein Fong,

lod sit Fartøi cirkle rundt for fuld Fart, saaat han uafbrudt holdt Bredsiden fra *Yoshino* og hindred derved Japanerne fra at udskyde Torpedoer. Samtidig lykkedes det «Tsi-Yuen» at sende sin Forfølger 2 Skud, som afgjorde den ulige Kamp til Kinesernes Fordel.

Populær Fremstilling af Sjøtræfningen ved Asan.
Gjengivelse efter et kinesisk Godtkjøbsbillede.

Yoshino fik vistnok en alvorlig Skade; ti den ophørte øieblikkelig med Skydningen og trak sig saa hurtigt tilbage, at et tredie Skud fra dens underlegne Modstander ikke naaed frem.

«Tsi-Yuen», der var bange for, at *Yoshino* skulde komme tilbage med Hjælp, satte straks fuld Fart for Wei-hai-wei, hvortil den ankom næste Dag med 13 Døde og 23 Saarede.

Japanernes Tab er ubekjendt. De anvendte fra Krigens Begyndelse den meget fornuftige Taktik at holde alt, hvad der vedkom Krigsoperationerne, absolut hemmeligt, — saavidt det stod til dem.

*

Ved forskjellige Forstærkninger, som General Yeh havde modtat i Løbet af Juni og Juli, var hans Stridskræfter

Generalmajor Oshima.

bragt op til ca. 3 900 Mand. Dagen efterat Kongen blev tat tilfange, gav Generalmajor Oshima Ordre til at marschere sydover mod Yeh, dels for at hindre ham fra at trænge nordover, naar den officielle Krigserklæring naaed frem og dels for at hindre ham i at forene sig med de Forstærkninger, som var afgaaet fra Tientsin. Dette var meldt Oshima pr. Telegraf; ti Japanerne havde allerede vidst at faa indsmuglet Spioner i Li Hung-changs

nærmeste Omgivelser. Som før nævnt slap 1 900 Mand heldig iland tidsnok til at kunne iverksætte Foreningen.

26de Juli faldt det første Skud mellem de fremrykkende Japanere og de kinesiske Forposter, og Dagen efter stødte Tropperne sammen. Angrebet blev tilbageslaaet med betydeligt Tab paa Japanernes Side.

Dette uventede Uheld foraarsaged adskillig Bestyrtelse i Tokio, hvor man netop havde Brug for en Seier for at opvække Folkets Begeistring for Krigen, og der blev telegraferet til Seoul, at hele den japanske Armé skulde marschere sydover. Da Afstanden ikke var mer end ca. 30 engelske Mil, modtog Oshima allerede Forstærkning om Morgenen den 29de og havde da henved 9000 Mand under sin Kommando.

Men General Yeh, der indsaa, at Stillingen var uholdbar med de Tropper, som stod til hans Raadighed, beslutted straks at omgaa sin overlegne Fiende. Al tung og unødvendig Bagage efterlodes i Leiren under Bevogtning af 300 Soldater. Resten marschered sydover til *Hongju*.

Da de japanske Speidere havde underrettet Oshima om Kinesernes Tilbagetog, beslutted han Kl. 3 om Eftermiddagen at angribe den efterladte Vagt. En Seier maatte produceres, selv om den var liden.

Seiwan eller Søwan heder den Landsby, hvor Yeh havde ligget i Leir, og dette Sted blev straks omsluttet af de japanske Tropper. De 300 Kinesere kjæmped med Fortvilelsens Mod og blev nedhugget til sidste Mand. Japanerne tabte dog endnu flere; ti ved Nattens Frembrud kunde de ikke skjelne Venner fra Fiender, og en hel Del Soldater blev nedskudt, før Feiltagelsen opdagedes. Alt i

Seieren ved Seiwan.

Gjengivelse af et japansk Godtkjøbsbillede. Til høire sees japanske Krigskorrespondenter i allernyeste Kostyme.

alt misted Japanerne ca. 900 Mand under Kampen mod Yeh. Generalmajor Oshima gjorde ikke det mindste Forsøg paa at følge efter Kineserne. Han havde sandsynligvis faaet Underretning om, at kinesiske Tropper kom marscherende indover Koreas Nordgrænse. Men foreløbig var en Seier vundet — Seieren ved Seiwan — og Japan gjenlød af krigersk Begeistring. Seierherrerne vendte straks tilbage til Seoul, hvor de holdt et triumferende Indtog 31te Juli.

* * *

Den 1ste August udsendtes de officielle Krigserklæringer, og dermed tilintetgjordes Haabet om, at Vestmagterne skulde faa bevæget Japan til at underhandle. Man indsaa, at Regjeringen i Tokio absolut vilde fremtvinge Krig for at faa Nationens Opmærksomhed vendt bort fra de truende politiske Stridigheder i selve Landet. Keiseren af Japans Krigserklæring havde følgende Ordlyd:

Vi, af Himmelens Naade Keiser af Japan, der sidder paa Tronen i Kraft af en fra Oldtiden ubrudt Successionslinie, underretter herved alle Vore kjække og loyale Undersaatter om, at Vi erklærer Kina Krig.

Forat Vort Ønske skal kunne opfyldes, maa alle Vore civile og militære Embedsmænd bestræbe sig paa at fremme dette nationale Foretagende med alle mulige Midler og indenfor den internationale Lovs Ramme.

Over 20 Aar er forløbet siden Vor Tronbestigelse. I dette Tidsrum har Vi stedse ført en fredelig Politik, da Vi altid har ønsket at vedligeholde et venskabeligt Forhold til andre Nationer og bestandig befalet Vore Embedsmænd at

fremme Venskabet med Traktat-Magterne. Heldigvis er Forholdet blevet mere intimt Dag for Dag

Kina har derimod skuffet Vor Forventning. Med Hensyn til de koreanske Affærer har Kina stadig gjort Brud paa de Principer, der burde bestemme Forholdet til en venskabelig Magt.

Korea er et uafhængigt Land, som Japan først bevæged til at aabne sine Døre for Samkvem med Udlandet og indtage sin Plads blandt Verdens Nationer. Alligevel har Kina bestandig behandlet Korea som en Tributstat og har baade officielt og i Hemmelighed blandet sig op i dets indre Anliggender. Da det sidste Oprør brød ud paa Halvøen, sendte Kina Tropper didop under det Foregivende at skulle beskytte sin Tributstat mod Anarki. Vi sendte ogsaa Tropper til Korea i Kraft af Overenskomsten i 1885 for at redde Landet fra indre Uroligheder og for at sikre Freden i Østen. Vi anmoded Kina om en Fællesoptræden. Men Kina afslog Vor Anmodning af forskjellige Grunde. Vi raaded derpaa Korea til at indføre Reformer i Administrationen og forstærke Garantierne for den offentlige Fred og Orden, samtidig som Landet benytted sine Privilegier som en uafhængig Stat. Korea tog imod Vore Raad, men Kina lagde alle mulige Hindringer iveien for Reformernes Gjennemførelse og begyndte desuden at gjøre Arméen og Flaaden klar til Krig. Da Forberedelserne var fuldført, forsøgte Kina at udføre sine ærgjerrige Hensigter med Hensyn til Korea, idet der blev afsendt flere Tropper og foretaget Angreb paa Vore Krigsskibe i Korea-Havet. Kina opførte sig saaledes paa en yderst lovløs Maade overfor Japan. Det er nu udenfor Tvil, at det er Kinas Hensigt at nedbryde al Autoritet, der er ansvarlig for Fredens Vedligeholdelse i Korea og at hensætte det Land, som Japan først

har introduceret til Udlandet som en uafhængig Stat, i Mørke; ligeledes at ignorere de Traktater, der klarligen har anerkjendt Koreas Uafhængighed. Hvilket har skadet Japans Rettigheder og Interesser og for bestandig ødelagt al Garanti for Freden i Østen. Af Kinas Optræden at dømme synes dette Land fra Begyndelsen af at have været bestemt paa at ofre Freden for at opnaa sin lumske Hensigt. Trods Vort oprigtige Ønske at hæve Vort Riges Prestige udad med fredelige Midler, staar der nu ingen anden Udvei aaben end at sende Kina en officiel Krigserklæring. Det er Vort alvorlige Ønske, at Freden snart maa gjenoprettes, og at Rigets Ære maa hævdes og forstørres ved Hjælp af Vore loyale Undersaatters Tapperhed.

Givet den 1ste Dag i den 8de Maaned af det 27de Aar af Meiji.

Mutsu Hito.

(Ministeriets Underskrifter.)

For Historiens Domstol vil dette vigtige Dokument kun ha Værdi forsaavidt, at det udtaler, hvad den japanske Regjering *ønsked,* at Menigmand og Vestens Nationer skulde tro om Krigens Aarsag. Og hvis Udenverdenen ikke havde andre Kilder at øse af, end de, Japanerne har aabnet, vilde man sandsynligvis kommet til samme Slutning som en Flerhed af europæiske Storblade ved Krigens Begyndelse, nemlig: *Der er ingen Tvil om, at Japan har Ret.*

Men uheldigvis for de «fredelige» Japanere, som jeg beundrer i saa mange andre Henseender, har vi havt rige Kilder at øse af, næsten altfor rige. At trække den uforfalskede Sandhed ud af de talløse, selvmodsigende Frem-

* Den japanske Tidsregning inddeles i kronologiske Perioder, der faar et bestemt Navn. Meiji kaldes Perioden fra 1868.

stillinger fra forskjelligt Hold har vistnok kostet adskilligt Hovedbrud og mere Arbeide, end de fleste aner. Men jeg haaber ogsaa, at denne historiske Udredning, som jeg nu

Mutsu Hito.
Den 122de Mikado af Japan. Født 1850.

har git af det koreanske Spørgsmaal, vil staa for enhver historisk Kritik.

I Krigserklæringen paraderer Hans japanske Majestæt som en helt igjennem forurettet Uskyldighed, der altid har villet Freden for enhver Pris. Men det gjør ikke den

forønskede Virkning paa en upartisk Historiker, naar han ved, at de «fredelskende» Japanere stod rustet til Tænderne, da Krigen blev erklæret, hvilket langtfra var Tilfældet med de «krigerske» Kinesere.

En Invasion i Korea blev besluttet for flere Aar siden, og med dette store Maal for Øie har den japanske Regjering arbeidet ihærdigt paa at fremtrylle en Hær og Flaade, som var Opgaven voksen. Halvøen er blit kartlagt med den største Omhyggelighed, og Felttogsplanen udarbeidet i de mindste Detaljer af et Krigsministerium, som i Dygtighed og Intelligens kan maale sig med hvilketsomhelst i Europa. Disse Fakta er meget smigrende for Japanernes Organisationstalent; men det slaar fuldstændig Benene ind under Keiserens høitidelige Krigserklæring.

Japan har gjort sit yderste for at fremtvinge Bruddet med Kina. Den Interesse, som Japan har prætenderet at ha for Reformer i Korea under Civilisationens Maske, viste sig ogsaa straks at bli absorberet af Ønsket om at styre Halvøen paa samme Vis, som England styrer Ægypten. Den japanske Presse har betegnende nok citeret omtrent ordret de Udtalelser, som fremkom i de engelske Aviser i Anledning af det ægyptiske Spørgsmaal. Og derfor kan de kolonispisende Stormagter i Vesten neppe ha havt nogen vægtig Indvending at gjøre mod Japans aggressive Optræden i Østen. *De kan kun til Nød være misundelig over, at den energiske Nation saa hurtigt har efterfulgt deres Principer med Hensyn til fremmed Eiendom.*

Forholdene i Korea har uden Tvil været saa slette som vel muligt, hvilket jeg ogsaa har udtalt tidligere. Men deri er Japan og de øvrige intrigerende Magter ikke uden Skyld.

De fleste Koreanere havde vistnok foretrukket at faa Reformer gjennemført af sine egne Fremskridtsmænd fremfor at faa dem paatvunget af sine Arvefiender.

Kwang Hsü
Keiser af Kina. Født 1871. Den 9de af Manchudynastiet.

De har seet, og de vil vistnok i Fremtiden ogsaa se op til Dragetronen efter Beskyttelse mod fremmed Indblanding paa Halvøen. Det vil ta lang Tid, før Koreanerne vil komme til at tolerere de japanske Frelsere fra kinesisk Protektorat.

Befolkningen glemmer vanskelig Japanernes Overfald for 300 Aar siden. I Poesi og Prosa staar denne Rædselsperiode nedskrevet i Nationens Historie. Endnu gjemmes Relikvier fra de Dage — Relikvier, som ikke smigrer Japanernes Forfængelighed. Under Reiser paa Halvoen træffer man ofte paa Ruiner og Monumenter, som minder om Hideyoshis vilde Skarer.

Det kunde være ønskeligt, om det nye Japans Sønner efter Krigens Slutning vilde opføre sig saaledes mod Koreanerne, at det gamle Had bortdunsted i gjensidig Forstaaelse. Da udførte de en Mission, der sonet for det, som de til Dato har forbrudt mod Koreas fredelige Befolkning.

Keiseren af Japans Krigserklæring besvaredes samme Dag fra Peking. Proklamationen lyder i Oversættelse saaledes:

*Korea har været Vor Vasalstat i over to Hundrede Aar**. *Som hele Verden ved, har Landet sendt Os Tribut i hele den forløbne Periode. I de sidste Aar har Koreanerne været plaget af gjentagne Oprør, og af Sympathi for Vor lille Vasalstat sendte Vi flere Gange Tropper for at gjenoprette Ordenen. Tilslut lod Vi en Kommissær forblive i Koreas Hovedstad for at beskytte Landets Interesser. I den fjerde Maaned af dette Aar brød der nok et Oprør løs i Korea, og Kongen bad Os gjentagne Gange om Hjælp. Vi befalte da Li-Hung-chang at sende Tropper over til Halvoen, og de havde neppe naaet over til Yashan, før Oprørerne spredte sig. Men da sendte Wo-jên*** *uden nogensomhelst Grund ogsaa Trop-*

* Keiseren regner fra sit Dynastis Grundlæggelse i 1644.

** *Wo-jên* er Kinesernes sedvanlige Benævnelse for Japanerne. Disse foretrækker Ji-jên (Sollandets Folk), da Wo-jên egentlig betyder «de ydmyge Mænd», «de, der bugter sig frem». Kan ogsaa udtydes som «Dværgfolket».

per over til Korea og lod dem marschere ind i Hovedstaden. Her trak de lidt efter lidt saa store Forstærkninger til sig, at deres Armé snart talte over ti Tusind Mand.

Imedens tvang Wo-jên Koreas Konge til at forandre Regjeringssystemet og forsøgte paa enhver Maade at fortrædige Koreanerne. Det viste sig at være et vanskeligt Arbeide at bringe Wo-jên til Fornuft. Uagtet Vi altid har pleiet at hjælpe Vore Vasalstater, har Vi aldrig blandet Os op i deres indre Anliggender. Der findes ingen Lov, som giver nogen Ret til at sende store Arméer ind i et andet Land og tvinge det til at forandre Regjeringsformen. De forskjellige Magter er enig om at fordømme Wo-jêns Opførsel. Japan har ikke villet lytte til Vor Anmodning om at trække Tropperne ud af Korea og derefter raadslaa med Os paa en fredelig Muade om de Reformer, som Korea trængte. Japan har villet fremtvinge Krigen og sender fremdeles Forstærkninger til Halvøen. Denne Opførsel har skræmt baade Koreanerne og Vore Kjøbmænd derover, og saa sendte Vi flere Soldater for at beskytte dem. Man kan forstaa Vor Overraskelse, da Vi fik høre, at flere af Wo-jêns Skibe pludselig viste sig i Nærhèden af Yashan, og idet de benytted sig af, at Vore Krigsskibe var uforberedt paa Kamp, begyndte de at skyde, hvilket foraarsaged megen Skade. Paa Grund af Wo-jêns forræderiske Opførsel maatte mange tapre Mænd dø.

Da Japan har brudt Traktaterne og ikke iagttaget de internationale Love samt fremdeles fortsætter med forræderiske Handlinger, har Wo-jên gjort sig fortjent til de øvrige Magters Fordømmelse. Vi ønsker herved at gjøre det bekjendt for hele Verden, at Vi har været besjælet af et inderligt Ønske om Fredens Bevarelse og stedse fulgt Retfærdighedens Stemme under disse Stridigheder, medens Wo-jên paa den anden Side

har brudt alle Love og Traktater, hvilket er formeget at bære for Vor Langmodighed.

Derfor befaler Vi Li Hung-chang at give Ordre til Vore forskjellige Armekorps om at skynde sig saa hurtigt som muligt at drive Wo-jên bort fra Vore Domæner. Han skal sende det ene Korps af tapre Mænd efter det andet over til Korea for at frelse Koreanerne fra Trældom. Vi befaler ogsaa Generaler, Vicekonger og Guvernører i de maritime Provinser at gjøre Forberedelser til Krig og anstrenge sig for at ødelægge Wo-jêns Skibe, hvis de kommer ind i Vore Havne. Vi anmoder Vore Generaler at adlyde Vore Befalinger paa det nøiagtigste, hvis de vil undgaa Straf. Lad enhver faa Kundskab om denne Proklamation, som om den var adresseret til dem selv personligt. Respekter dette!

Kwang Hsü.

Fireogtyvende Kapitel.

Kina og Japans Hær og Flaade før Krigens Udbrud.

Før jeg gaar videre i min Fremstilling af Krigen, er det nødvendigt at gi en Oversigt over de respektive Stridskræfter *før* Udbruddet.

Jeg vil begynde med den kinesiske Hær og Flaade.

Den tekniske Uddannelse har endnu ikke gjort videre store Fremskridt i Kina. Den moderne Pallas Athene med sine Dampmaskiner og andre videnskabelige Hjælpemidler i Fredens som Krigens Tjeneste kunde ikke vente nogen særdeles hjertelig Modtagelse hos en Nation, hvis traditionelle Livssyn er saa rent forskjelligt fra vort. Og at dette Livssyn ikke har ændret sig mer i alle de Aar, som er gaaet siden Europæernes Ankomst — deri er disse selv Aarsag.

Vistnok har Bærerne af Vestens Kultur forsøgt at hamre ind i Kinesernes Bevidsthed med Civilisationens Kanoner — at dersom Kina skal bli istand til at hævde sin Plads blandt de civiliserede Nationer, saa maa Kjæmperiget gjøre som de europæiske Smaastater har gjort: væbne sig til Tænderne og opgi det forældede Begreb, at *Fred er Folkets Lykke.*

Men heldigvis vil det formodentlig ta Aarhundreder før den kinesiske Races Masser forandrer sine Anskuelser i den Retning, som de kristne Nationer har vist dem. Dog har flere af de kinesiske Statsmænd indseet, at hvis de skulde holde sine krigerske Naboer indenfor rimelige Grænser, burde de anskaffe en Del af det moderne Krigsmateriel — men det maatte gaa langsomt; ti forøgede Skatter kunde fremtvinge større Ulykker end Beklipning af Kinas Fladeindhold. Desuden vilde det ta lang Tid til Anskaffelse af brugbart Personel — og det var det vanskeligste; for Krigerhaandværket har været anseet saa nedværdigende, at de fleste agtværdige Borgere har betakket sig baade for Officersposter og for at indlemmes i de Meniges Rækker. Den Ringeagt, hvormed Kineserne betragter sine Soldater, kan illustreres ved følgende Mundheld: «Ligesaavel som man kan fabrikere en Spiger af det elendigste Jernstykke, ligesaavel kan det mest forlorne Subjekt due til Soldat.»

Vi maa dog ikke indbilde os, at Kineserne ikke har gjort videre Fremskridt paa det militære Omraade siden 1861, da en engelsk-fransk Armé trængte op til Hovedstaden uden videre Vanskelighed. Tvertimod. De har endog gjort store Fremskridt, særlig hvad Bevæbningen angaar.

Reformer paa Taktikens og Strategiens Gebet er derimod yderst ringe paa Grund af ældre uduelige Officerers Modstand mod den videnskabelige Krigskunst, som de vanskelig kunde tilegne sig. Kina eier de bedste Raamaterialier til Arméer, som nogen Stat kan ønske sig. Kineserne er jo mere udholdende og nøisommere end nogen anden Race; og i de laveste Lag, hvor Rekrutter maa hverves, har

Livet meget ringe Værd. Fik de begavede og europæisk uddannede Officerer til Førere, Mænd, som virkelig interessered sig for sit Kald, ja da — — —.

Det synes at være Europæernes Mening, at Opiumskrigene og Tongkingkrigen er ført mod *hele det forenede Kina.* Denne Opfatning er fuldstændig feilagtig. Under Uroligheder har Guvernørerne været og er tildels endnu — kun ansvarlig for sin egen Provins og maa bekoste de militære Foranstaltninger paa Provinskassens Regning. Denne Ordning har vist sig at være noksaa praktisk, mens Kina var omgiven af asiatiske Smaastater paa et lavere Kulturtrin. Men den logiske Konsekvens af Systemet har været, at de respektive Guvernører bare bekymred sig om Forsvaret af sin egen Provins og overlod Naboen til sin Skjæbne, indtil en Ordre fra Peking bød dem at komme til Undsætning.

Hensigten med den provinsielle Krigsførelse har væsentlig været at faa indskrænket Krigens Rædsler til det mindst mulige Landomraade. Saaledes førtes Tongkingkrigen i 1884 kun af Provinserne Kuangtung og Fukien.. Men Regjeringen i Peking har dog nu delvis faaet Øinene op for, at en større Krig neppe vil kunne føres uden altfor store Ofre for den enkelte Landsdel; og Li Hung-chang, der altid har arbeidet for større Centralisation af Stridskræfterne, blev for nogle Aar siden tildelt en vis Myndighed over hele Forsvaret.

Paa Papiret ser den kinesiske Hær noksaa imponerende ud, selv om den i europæisk Forstand ikke staar i noget rimeligt Forhold til Rigets uhyre Befolkning. Den gamle Hær, der var inddelt i den manchuiske, mongolske og kinesiske Armé talte neppe en Million Mand, og de

militære Reformatorers Bestræbelser har kun gaaet ud paa at gjøre Hærmasserne mere effektive, idet de antog, at en Forøgelse af Antallet maatte bli en Fremtidssag.

Lühying eller «Det grønne Flag», som den kinesiske Hærafdeling benævnes, er spredt udover alle Provinser og tæller nominelt ca 650 000 Mand. Men i Virkeligheden tror jeg ikke, at Antallet kan sættes høiere end ca 300 000; ti hver Guvernør søger i Regelen at spare sin Provins saa meget som muligt for Udgifter til den lokale Hærstyrke.

Ved de aarlige Inspektioner maa Regimentscheferne vistnok stille det reglementerede Antal Soldater i Marken; men alle, som har levet en Stund i Kina, kjender til, *hvorledes* Hullerne udfyldes.

Det har for Eksempel været aldeles forbausende, hvor vanskeligt det er i Shanghai at opdrive en ledig Arbeider, naar Hans Exellence Taotaien inspicerer de nærliggende Wusungforter. Men hvis man kasted et skarpt Blik henover Regimenterne, vilde det vist ikke være vanskeligt at opdage adskillige kjendte Ansigter. *For en halv Dollar har Kulierne neppe havt noget imod at trække Soldaterjakken paa i Anledning af Hans Excellences Visit.*

Hver Chef for disse Militstropper faar en vis Sum om Maaneden for at holde et vist Antal Soldater. Men den reglementerede Betaling pr. Individ er som oftest saa ringe, at Chefen maaske blir nødt til at afskedige Halvdelen efter endt Inspektion, hvis han selv og den faste Stok af øvede Soldater skal kunne leve sorgfrit — og muligens lægge lidt til Bedste, naar de onde Dage kommer.

Guvernørerne ved naturligvis saa inderligt godt, hvorledes det hele gaar til. Men ved dette System sparer han sin Landsdel for store Udgifter og kan samtidig rapportere

til Peking — at den reglementerede Hærstyrke er blit inspiceret.

Vicekongerne af Kanton, Nanking og Wuchang har vistnok gjort adskillige Anstrengelser for at stille virkelige Arméer i Marken, med moderne Vaaben og europæisk Uddannelse. Men efter det Indtryk, jeg har faaet, vil det vistnok gaa lang Tid hen, før de kan faa realisere sine Planer fuldt ud.

I Egenskab af provinsielt Politi kan «Det grønne Flags» Masser være bra nok; men overfor europæiske eller japanske Tropper vil de vistnok spille en ynkelig Rolle. *Disse 650 000 Papirmænd kan vi altsaa næsten sætte ud af Betragtning.*

Saa skal jeg gaa over til at tale om den nye regulære Armé, som efter Li Hung-changs Mening skulde danne Kjernen af en fremtidig *keiserlig* kinesisk Hær.

Under Taipingeroprøret fik den store Vicekonge god Anledning ved General Gordons Side til at overbevise sig om Vestens Overlegenhed paa det militære Omraade. Efterat Oprøret var knust, blev *The Ever Victorious Army** opløst. Men da Li Hung-chang senere udnævntes til Vicekonge af Chihli, tog han igjen en Del af disse prøvede og disciplinerede Soldater i sin Tjeneste. Han vilde nu organisere en Armé, der for Fremtiden skulde sikre Peking og Tientsin mod saadanne militære Promenader, som Englænderne og Franskmændene foretog i 1861.

I Begyndelsen talte hele Styrken neppe 20 000 Mand. Efter den fransk-tyske Krig indkaldte Vicekongen flere tyske Officerer, og man vil sige til deres Ros, at de har ar-

* Bestod af indfødte Soldater og europæiske Eventyrere, som under Gordons Kommando væsentlig bidrog til at knække Taipingernes Magt.

beidet med utrættelig Energi for at gjennemføre Li Hung-changs Planer.

Denne nye Armé bestaar nu af ca 50 000 Mand med en Reserve paa 30 000. Infanteriet er hovedsagelig bevæbnet med gamle Mauser-Geværer og maa derfor ansees for den mindst effektive Vaabenart. Kavalleriet er heller ikke noget beundringsværdigt; ti Kineserne mangler gode Heste, og de lavbenede mongolske Ponyer gir Kavalleriet nærmest Udseende af at være let bevægeligt Infanteri. Bevæbningen er Winchesterriflen.

Artilleriet staar derimod paa Høide med Tidens Fordringer. Det er væsentlig forsynet med 8 cm. kruppske Feltkanoner. Fremmede Officerer, der har været tilstede ved Opvisninger, udtalte sig stadig meget rosende om Artilleriets Prestationer.

Li Hung-chang har naturligvis maattet gaa meget forsigtig tilverks med Hærorganisationen for ikke at vække Folkets Antipathi mod Militærvæsenet i altfor høi Grad. Ved et keiserligt Dekret har han sat igjennem, at de indre Provinser ogsaa maa ta sin Del af de nye Militærbyrder. Før gik de næsten fuldstændig fri.

Den ny Armé er, som før nævnt, væsentlig beregnet paa Forsvaret af Hovedstaden; men da Korea har været underkastet Li Hung-changs Overopsigt er dog flere Regimenter blit benyttet under Krigen.

I Turkestan, hvor Yacub Beg forsøgte at gjøre sig uafhængig i Syvtiaarene, har Kina ogsaa et meget respektabelt Armékorps paa ca 30 000 Mand, der er indexerceret under den berømte Liu Chin-tangs Veiledning*. Denne

* Liu Chin-tang var en af Overanførerne for den Hær, som Kina maatte sende til Turkestan for at knuse Opstanden. Til Belønning blev han

Garnison er vel neppe istand til at holde Russerne Stangen i Centralasien, men vil nok i Fremtiden alligevel komme til at spille en Rolle som Vagt ved Høisletten Pamir. Hovedstyrken er stationeret i Urumtsi, hvor man har oprettet et større Arsenal og Depot.

Efter Li Hung-changs Armé har Tartarhæren størst Betydning for Forsvaret. Den bestaar af 2 Afdelinger — Efterkommere af de Krigere, hvormed Manchuhøvdingen Sun Che erobred Kina i det 17de Aarhundrede.

Den første Afdeling: *Bannerarméen* bestaar af Manchuere, Mongolere og Kinesere*. 100 000 Mand gjør Garnisonstjeneste i Hovedstadsdistriktet. 20 000 er spredt omkring i de største Provinsbyer og 180 000 kamperer i Manchuriet.

Jeg tror ikke, jeg gjør disse «Soldater» Uret, naar jeg siger, at 90 Procent af dem for Øieblikket nærmest maa betragtes som gode Raamaterialier til en fremtidig Kjæmpearmé; ti meget faa Regimenter har modtat nogen regulær Uddannelse. Deres væsentligste Prestationer under periodiske Opvisninger synes at bestaa af Bueskydning og Akrobatkunster.

Fra «Raastoffet» maa dog fraregnes det saakaldte «Pekings staaende Korps», der er organiseret af Keiserens

udnævnt til Guvernør i den gjenerobrede Grænseprovins, og i denne Egenskab skal han ha udmærket sig som en Organisator af høi Rang. Ved hans ihærdige Bestræbelser er Turkestan nu i en blomstrende Forfatning. 1888 tog Liu Chin-tang Afsked og nedsatte sig i Byen Siang-yin i Hunan. Han døde 10 Aug. 1894 netop som han havde modtat Overkommandoen over de hunanesiske Tropper, der skulde afgaa til Krigsskuepladsen. I Liu Chin-tang tabte Kina en af sine faa militære Kapaciteter.

* Det var væsentlig ved Kinesernes egen Hjælp, at Sun Che blev istand til at erobre Kina.

afdøde Fader, Prins Chun, i Lighed med Li Hung-changs Armé og tæller henved 30 000 Mand. Men denne Styrke hamler neppe op mod Li's Soldater i Duelighed, da Prins Chun ikke vilde gjøre Brug af europæiske Instruktører.

Den anden Afdeling: *Manchuriets Armé* tæller paa Papiret ca. 180 000 Mand; men der er neppe mer end Tredieparten, som har faaet nogen Slags militær Uddannelse og forsynet med moderne Skydevaaben. Det manchuiske Kavalleri skal være denne Armés væsentligste Bestanddel. Manchuriet styres af en militær Guvernør, og Befolkningen har en Slags *tvungen Værnepligt.* Deri bestaar denne Afdelings største Betydning for Forsvaret. I Nødstilfælde kan nemlig Keiseren udskrive hver eneste vaabenfør Mand.

Alt ialt kan vi anslaa den Styrke, som Provinsen Chihli og Manchuriet kunde stille i Marken ovenfor et Angreb af Japans diciplinerede Invasionshær til ca *100 000 Mand.* Men naar vi tar i Betragtning, at denne Hær ikke havde nogen central Styrelse og var saa uensartet som vel muligt, saa vil det ikke forundre nogen, at Li Hung-chang gjorde sit yderste for at afværge en Krig, for hans Organisationsplan var blit nogenlunde gjennemført.

*

Fra Hæren skal vi vende os til Flaaden, og fra et militært Standpunkt saa det adskilligt lysere ud for Kystforsvaret end for Landforsvaret, og det kan Kina ogsaa takke Li Hung-chang for. Uden Flaaden, uden Sjøslaget ved Yalu — havde Japanerne muligens kunnet indfri deres forvovne Plan at besætte Peking paa Enkekeiserindens Fødselsdag.

Under utrolige Vanskeligheder har Vicekongen formaaet at skabe en meget respektabel Flaade i Løbet af de sidste 20 Aar. Før Krigen bestod den kinesiske Marine af 4 Afdelinger.

	Skibe.	Deplacement.	Kanoner.	Bemanding.	
Peiyang-Eskadren	21	32 565	203	3 124	Af disse Fartøier er 38 bygget i England og Tyskland, 26 paa de kinesiske Orlogsværfter.
Nanyang-Eskadren	11	9 960	96	1 252	
Fuchow-Eskadren	15	17 760	104	2 028	
Kanton-Eskadren	17	4 140	86	600	
Tils.	64	64 425	489	7 004	

Peiyangeskadren er den Afdeling, som har maattet opta Kampen mod den hele japanske Flaade i denne Krig. Den skylder ene og alene Li Hung-chang sin Tilblivelse og har staaet direkte under hans Ledelse. De 3 andre Eskadrer blev ikke beordret nordover, da Regjeringen fandt det heldigst at ha dem i Reserve til Forsvar af de sydlige Provinser. Og jeg tror heller ikke, at disse Skibe vilde ha gjort synderlig Nytte; ti Personellet og Materiellet er langtfra Førsterangs.

Det store Opsving, som Peiyangeskadren har tat i de sidste Aar, kan Li for en væsentlig Del takke sine fremmede Instruktører for. Blandt disse bør særlig nævnes den engelske Sjøofficer, Kommandør Lang, som Vicekongen efter Tongkingkrigen udnævnte til Generalinstruktør med Admirals Rang.

Lang ansattes for et Tidsrum af fem Aar. I 1890 var Kontrakten udløbet, og Li, som troed, at hans Landsmænd nu kunde fortsætte videre uden fremmed Hjælp, vilde nødig fornye Engagementet. Han vidste, hvor upopulært det var blandt Sjøofficererne, at en Udlænding ind-

tog en overordnet Stilling. Desuden fandt Li, at Lang *drev for meget paa.* Alt skulde gjøres i en Fart; noget, der jo er stik modsat af Kinesernes Natur.

Resultatet blev derfor, at Lang efter en Del Rivninger maatte træde tilbage med en yderst smigrende Anerkjendelse af sine Fortjenester og et Gratiale paa flere Hundrede Tusind Kroner.

Da Krigen brød ud, blev Lang anmodet om at sige sin Mening om den kinesiske Flaade. Han udtalte da følgende:

«Besætningerne er godt opøvet og skyder udmærket tilmaals. Sammenlignet med den japanske Flaade tror jeg, at den kinesiske vil kunne staa sin Prøve. Japanerne har maaske mere *esprit de corps* og mere Fremfart. Da jeg havde Overkommandoen, var Flaadens Forfatning saaledes, at jeg ikke vilde være det mindste bange for at møde Japanerne eller hvilkensomhelst anden Flaade af lige Styrke.

Med Hensyn til Manøvrer under Damp udførtes disse tilfredsstillende, og i Exercitie kunde Besætningerne maale sig med enhver anden Marines.

Men alt afhænger af Ledelsen. Admiral Ting vil jeg ikke nøle med at følge hvorsomhelst. Med en saadan Øverstkommanderende er den kinesiske Flaade et udmærket Forsvar. Hvis Mandskabet har Tiltro til sine Officerer vil de kjæmpe til det yderste.

De kinesiske Skibe er meget gode, men enkelte af Kanonerne begynder at bli lidt gammeldagse. Deres Slagskibe er næsten ligesaa gode som vore. De største blev bygget i 1882. Skibene holdes i god Orden og er overordentlig rene, trods den almindelige Mening om det modsatte.» — — — — — — — — — — —

Admiral Lang maatte jo ansees for at være den Europæer, som havde best Begreb om Flaadens Effektivitet. Men efter min Formening burde han omtalt enkelte Skyggesider, som vilde ha stillet Peiyangeskadrens Optræden under Krigen i et klarere Lys.

Enkelte af de ældre Officerer har nemlig ikke faaet en saadan Uddannelse, at Besætningerne kunde ha en ubetinget Tiltro til deres Dygtighed. Efter egen Erfaring ved jeg, at de kinesiske Matroser er meget kritisk anlagt; og opdager de et Hul i sine Overordnedes Kundskaber, saa daler Respekten snart.

Sjøkrigsskolen i Tientsin blev først oprettet i 1881, og trods de udmærkede Lærere, som har været knyttet til Skolen, kan man ikke vente, at de unge Officerer skulde ha kunnet erhverve sig tilstrækkelig Erfaring i den praktiske Del af Tjenesten. Paa Grund af Mangel paa Officerer har ogsaa Avancementet været lidt hurtigt for de Yngres Vedkommende. Desuden kunde Lang ha nævnt, at Li Hung-chang endnu. ikke har været istand tll at frembringe Førsterangs Officerer til sin Marinekommando i Tientsin. Alting maa ha sin Tid. Kommandoen havde dog kunnet udføre sit Arbeide noksaa tilfredsstillende under Krigen, hvis ikke bare Bureaukraterne i Peking havde blandet sig op i dens Affærer. Saaledes hændte det flere Gange, at Kommandoens Ordre til Admiral Ting blev nøitraliseret ved Kontraordre fra Peking.

Paa Grund af Rigets uhyre Omfang vil det vistnok være meget vanskeligt at organisere en *fælles Overledelse* for hele Forsvaret. Li Hung-changs Centralisationstanke havde begyndt at forme sig før Krigen. Nu kommer det an paa om den store Vicekonge og hans eventuelle Efter-

følgere paa Grundlag af de indvundne Erfaringer vil være istand til at gjennemføre den efter Krigen. Først da vil et forenet Kina kunne udfolde en Magt, der kan sikre Nationen mod Overfald.

*

*

Det første, som den japanske Regjering gik igang med efter den sociale Revolution, var Organisationen af Hæren.

Og denne Organisation fortjener udelt Beundring; ti i 1894 kunde Krigsministeren disponere over en veldiciplineret staaende Hær paa 50 000 Mand, der vilde taale Sammenligning med et hvilkensomhelst europæisk Armékorps. Efter første Indkaldelse af Reserven ved Krigens Udbrud var Hæren bragt op til 100 000 Mand. Enhver af disse Soldater havde mindst havt et Aars aktiv Tjeneste og Majoriteten tre Aar.

Dette er virkelig et forbausende Resultat, naar vi tænker paa, at det er ikke mer end et Aarhundrede, siden de japanske Soldater var forsynet med Rustninger, som ikke havde saa liden Lighed med de normaniske Vikingers eller Korstogriddernes.

Da Feudalvæsenet blev afskaffet i 1868, maatte de mægtige *Daimioer* eller Lensfyrster ofre sine store Indtægter paa Fædrelandets Alter — frivillig eller nødtvunget. Herved blev de nødt til at indskrænke Udgifterne og afskedige sine Lenstropper.

Denne Krigerkaste — *Samurai* — som det gamle Feudalvæsen havde opelsket, bestod i 1868 af henved en Million Mand, og da en stor Del af disse menige Riddere

blev brødløse, kan vi nok forstaa, at Regjeringen ikke havde stort Besvær med at faa udfyldt den nye Armés Ruller.

Men selv om Samuraien var født Kriger, havde det dog sine Vanskeligheder at gjøre ham til et Led i en moderne Hær. Disse Riddere var stolte af sine ældgamle Traditioner, og naar de fik Overordnede, som ansaaes for underlegne fra et socialt Standpunkt, da var det vanskeligt at opretholde Diciplinen.

Dette Forhold ændredes dog snart ved Udskrivningsloven af 1874, der paabød almindelig Værnepligt. Fra dette Aar daterer sig Indførelsen af det moderne Militærsystem i Japan. Enhver Japaner er pligtig til at gjøre Militærtjeneste fra det 17de til det 40de Aar.

Arméen inddeles i:

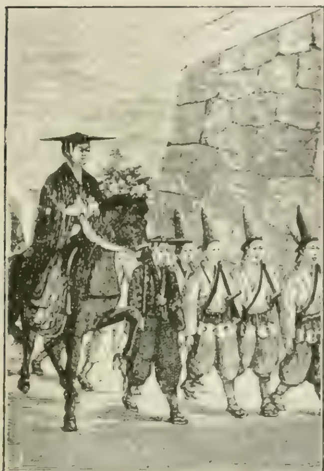
I. Den staaende Hær.
II. Den staaende Hærs Reserve.
III. Reserven.
IV. Landstormen.

Den samlede Tjenestetid er nominelt 23 Aar, men i Virkeligheden kun 12.

De Soldater, der har tat en Slags Reserveløitnants Eksamen, slipper ligesom i Tyskland med 1 Aars aktiv Tjeneste; men da maa de selv koste sig Mad og Klær.

Da det hele aarlige Opbud vilde tilføre Hæren flere Rekrutter, end man har Brug for, er der indført et Fritagelsessystem, hvorved ca. 40% af de Værnepligtige undgaar Militærtjenesten.

Den japanske Hærorganisation afviger i flere Punkter fra de europæiske Landes. Saaledes bestaar et Regiment Infanteri af 3 Batallioner, hvert paa 4 Kompanier. I

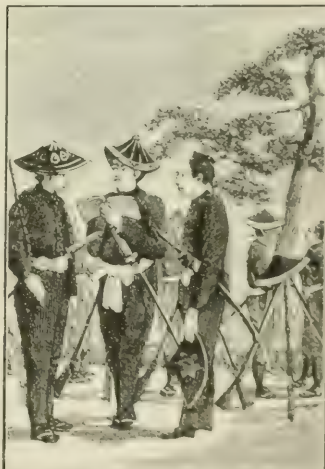
1

2

4

3

Forskjellige Udviklingsstadier af den japanske Hær i det 19de Aahundrede.

Fredstid har et Kompani 5 Officerer, 27 Underofficerer og 160 Menige, i Krigstid forstærkes det med 80 Menige.

En Velocipedist af den japanske Hærs Speiderkorps.

Et Kavallerikompani udgjør i Fredstid 159 Mand og 135 Heste; i Krigstid 189 Mand og 140 Heste.

En Artilleribrigade bestaar af 2 Batterier hvert paa 148 Mand, 86 Heste og 4 Kanoner; i Krigstid forstærkes

Batteriet med 10 Mand og 2 Kanoner. Feltkanonerne er fabrikeret i Ozakas Arsenal efter italiensk Model og af $7^1/_2$ cm. Kaliber.

Keisergarden kaldes det Elitekorps paa ca. 6000 Mand, som stadig har Hovedkvarter i Tokio. Man kan sjeldne Gardisterne fra de øvrige Soldater ved det røde Baand rundt Huen. De andre har gule.

General Kawakami.
Chef for den japanske Generalstab.

Foruden Linietropperne og Keisergarden regner man ogsaa Krigsskoleeleverne og Politiet til den staaende Hær.

I militær Henseende deles Landet i 7 Distrikter. I hver af disse er der stationeret et Armékorps under Kommando af en General. Alt i alt vil Japan være istand til at stille en vel organiseret Hær af *200 000 Mand* i Marken.

Under mit Ophold i Tokio 1892 fik jeg Anledning til at overvære en Tropperevue. Uagtet jeg har omtalt denne

Episode i «Fra den kinesiske Mur», synes jeg, at det kan ha sin Interesse her.

Det var 3die November. Jeg aabned Glasdøren, der fører ud fra et af «Imperials» overdaadigt udstyrede Soveværelser til Verandaen. Feststemning i Luften. Et eneste Hav af Flag, Vimpler, Lanterner og Blomsterdekorationer saa langt Øiet rækker. Tokio har iført sig sin Helgedagsklædning, og det var jo noksaa rimeligt; den folkekjære Mikado skal nemlig feire sin Fødselsdag og vil i Anledning holde en Revue over sine Kjernetropper.

Vor elskværdige Legationssekretær van de Polder havde git mig nødvendige Underretninger, saa jeg kunde ta en Vogn og kjøre op til Avogavas Excercerplads med en Gang.

Flere Tusinder af loyale Undersaatter omringer Stedet. Meget vanskeligt at komme frem; men de høflige Politisoldater baner straks Vei for Europæeren, og jeg havner uskadt i Ambassadørernes Telt, hvor flere «Udvalgte» har faaet Tilladelse at staa under Revuen.

Noksaa morsomt at se et Snes Nationer samlet indenfor nogle faa Kvadratmeter. Ikke Spor af Stivhed, som man kunde vente blandt saadanne høie Diplomater. Selv Tyskeren har faaet Dampen op og fører en livlig Samtale med den franske Gesandt.

Det er mærkeligt, hvor Nationalitets-Grænserne falder sammen, naar Tusinder af Kilometer ligger mellem Repræsentanterne og deres respektive Fædrelande. Man føler sig mere som Brødre og Søstre af et eneste stort Samfund. Synet opklares, og Horisonten blir videre. Den kunstig forarbeidede Is mellem Nationerne, der i Hjemmets snevre Forholde maaske tar sig ud som uoverstigelige Isfjelde

smelter sammen ved nærmere Bekjendtskab og Venskabets varme Solstraaler — — — — — — —

Et Infanteriregiment er trukket op i Frontlinie med Musikkorpset i Midten. I Baggrunden sees mørke Masser af alle Vaabenarter. Adjutanter i glimrende Uniformer flyr frem og tilbage, har nok travelt idag. Mange Nationers Øine skal snart rettes skarpt kritiserende mod Japanernes Stolthed — Kjernen af Arméen. Prægtigt Veir, kjølig klar Luft.

Musiken spiller op. Det er den gamle Nationalsang, der bebuder, at Mikadoen nærmer sig. Avantgarden galopperer forbi Teltet, en Galavogn følger efter. Er det Dai Nippons Hersker? Nei det er hans Onkel Prins Arisugawa, Hærens Øverstkommanderende. Nok en Vogn med guldbroderede Lakeier i Ludvig XV's Stil. Nok en Prins.

Men saa kommer endelig en Forrider, bærende det keiserlige Banner — rødt med Chrysantemumsblomsten i Midten. Der har vi hans guddommelige Majestæt med en halvtredie tusindaarig Stamtavle og Grev Ito, Premierministeren. Hatter og Huer af! Bukken og Skaben —. Men ikke et eneste Hurraraab, ikke *Vive l'Empereur* eller *Hoch für den Kaiser.* Mærkeligt at Japanerne ikke har efterabet Europæerne i det Stykke ogsaa. Muligens er den dybe Ærefrygt, som holder Folket tilbage. Men nok af det, der hersker en trykkende Taushed overalt. Kun Musikens høitidelige Toner høres, mens Mikadoen stiger ud af Vognen og kommer hen til Teltet for at hilse paa Gesandterne. Mutsu Hito i fransk Marschaluniform med Chrysantemums violetrøde Ordensbaand over Brystet ser mildest talt mindre godt ud. Man skulde tro, at hans Nedstamning fra 121 Mikadoer — ja fra Solgudinden med

Japanske Sujetter.

— vilde git ham et fint aristokratisk Præg og hvid Husfarve. Men nei, Sandheden er at faa Undersaatter har et mindre godt Udseende end Japanernes hellige Mikado.

En Herre af det diplomatiske Korps, der sad ved min Side, bemerked ogsaa ganske rigtig, at han havde adskillig Lighed med visse Dyr, som vil klatre op i Trærne, naar man klapper i Hænderne.

De der ikke kjender Japans Historie, vilde sikkert ha reist fra Landet med liden Begeistring for Ørigets Hersker. Men Faktum er, at denne grimme Majestæt med det melancholske Udtryk i de vakre, brune Øine, ansees for at være en af de klogeste og bedste Mikadoer, som nogensinde har styret det underskjønne Japans Skjæbne.

Mikadoen stiger tilhest fulgt af en fransk Militærattaché og flere høie japanske Dignitærer.

I sagte Trav gaar det rundt hele Exercerpladsen — høitidelig og stille som før. Da Mikadoen kommer tilbage igjen gir han en Ordre til en af Adjutanterne, og kort efter ser vi svære Masser af Infanteri, Kavalleri og Artilleri slutte op i Kolonner. Forridderen med Banneret stiller sig lidt udenfor Teltet. Mutsu Hito og den lille tolvaarige Kronprins rider op ved Siden af. Musiken spiller op en Marsch, og saa begynder Defileringen i Parade. Først Infanteriet, saa Kavalleriet og tilslut Artilleriet. Det hele er et imponerende Skue — naar jeg da undtar en Del af Kavalleriet, der var forsynet med de smaa Muldyr eller Ponnyer.

Jeg saa af og til hen paa den kinesiske Gesandt. Tænkte muligens, at han befandt sig lidt ubekvem i sin lange Mandarinkjole blandt de europæiserede Japanere. Nei da. Det kolde overlegne Diplomatsmil som sedvanligt.

Efter Revuen stod Mikadoen med Ministre og Generaler af sine Heste og kom hen til Teltet, hvor flere fornemme Japanere og udenlandske Gesandter fik den store Ære at trykke Hans Majestæts Haand. Med den kinesiske Gesandt havde han en længere Passiar og syntes at vilde vise sin store Nabos Repræsentant en mer end almindelig Ærbødighed.

Galavognene kjører frem, Japans Mikado og Nationens store Sønner forlader Avogavas Exercerplads under Nationalsangens høitidelige Toner og Folkets ærbødige Hilsen.

I de første 20 Aar efter Revolutionen har den japanske. Regjerings Opmærksomhed væsentlig været henvendt paa *Arméen* for at kunne være istand til at tilbageslaa en Invasion af europæiske Magter.

Først da man var nogenlunde sikret mod en saadan Eventualitet, kom Turen til *Marinen.* En stærk Flaade maatte der til, hvis Japan skulde bli istand til at hæve sin Prestige udad — og i Særdeleshed — hvis man skulde haabe paa et lykkeligt Udfald af en Krig med Kina.

Japan har derved havt den store Fordel at kunne anskaffe med en Gang det nyeste Nye paa Sjømateriellets Omraade. Mens Kina kun har anskaffet sig 3 Slagskibe siden 1889, er den japanske Flaade forøget med ikke mindre end 10.

Man har særlig lagt sig efter hurtiggaaende Krydsere armeret med et stort Antal hurtigskydende Kanoner.

En værdig Repræsentant for denne Type er *Yoshino,* som kjæmped med «Tsi-Yuen» udenfor Asan 25 Juli.

Fartøiet er bygget 1893 i England, og efter Tegninger at dømme har den et skjeldent vakkert Udseende.

Hvad den japanske Flaade mangled ved Krigens Udbrud, det viste imidlertid Sjøslaget ved Yalu. Hurtiggaaende Krydsere kan være bra nok, men som Slagskibe var de kinesiske Panserskibe «Ting-Yuen og «Chen-Yuen» absolut overlegne.

Med Hensyn til Personellet er det ikke muligt for mig at fælde nogen Dom efter de faa Gange, jeg har aflagt Visit paa japanske Krigsskibe. Men der ingen Grund til at tro andet end, at de videnskabelige Studier blandt Sjøofficerene er drevet med ligesaa stor Ihærdighed som fra Landofficerenes Side. Ialfald har Marinekommandoen i Tokio siddet inde med ganske andre Kræfter end de, som Li Hung-chang kunde byde over under Krigen.

Femogtyende Kapitel.

Fra Asan til Pingyang.

Kineserne sætter over Yalufloden og trænger sydover. — Træfningen ved Hwangju og General Yeh's Opstandelse. — Japanerne landsætter flere Tropper i Korea. — General Wei og Krigskassen.

Vi forlod den japanske Hær under Generalmajor *Oshima,* der vendte tilbage til Seoul efter at ha drevet Kineserne ud af Forskansningerne ved Seiwan den 29de Juli.

Oshima forblev bare et Par Dage i Hovedstaden og marschered derpaa nordover for at stanse de kinesiske Hærafdelinger, som begyndte at rykke indover Koreas Grænse.

Henved 8 000 Mand af Li Hung-changs Tropper havde allerede landet søndenfor Yalu under Kommando af General *Wei Ju-kuei,* og 10de August satte «*Fengtien*» eller *Mukden*-Divisionen over Floden. Den bestod af 4 500 Mand under den populære Kavallerigeneral *Tso Pao-kuei.* Tusinder af Koreanere havde samlet sig paa Flodbredden ved Wiju og hilsed de kinesiske Tropper med Jubelskrig.

Tso og Wei marschered nu i Forening sydover, og 13de August stødte de paa de japanske Forposter i Nærheden af *Pingyang* (Pjongyang). Japanerne retirered nedover mod *Chungho*, og Kineserne stansed foreløbig i Pingyang, hvor Tusinder af unge Koreanere forlangte Vaaben udleveret — en Anmodning, som ikke kunde efterkommes i nogen videre Udstrækning, da hverken Tso eller Wei havde stor Reserveforsyning.

Den 15de marschered Kineserne videre sydover. Ved Chungho forsøgte en Afdeling Japanere at holde Stand, men blev drevet paa Flugt efter en kraftig Modstand.

Dagen efter satte Tso og Wei sig igjen i Bevægelse henimod Byen *Hwangju*. Her havde Japanerne kort Tid i Forveien debarkeret 6 000 Mand under Beskyttelse af 13 Krydsere og Kanonbaade, og idet Kineserne marschered forbi, blev de modtat af en frygtelig Ild fra Skibene.

Da den kinesiske Hær ikke var forsynet med Feltskyts, der kunde besvare Ilden i saa stor Afstand som Skibenes langtrækkende Kanoner, maatte Tso og Wei gjøre en Omvei for at kunne angribe den landsatte Styrke, der allerede havde bevæget sig et Stykke østover mod Chungho.

I Spidsen for sit Kavalleri sætter General Tso ned mod Fienden og faar sprængt Armékorpset i 2 Afdelinger. Samtidig blir Japanerne angrebet i Ryggen af et «ukjendt Korps» og maa trække sig tilbage til Hwangju i Ilmarsch med et Tab af henved 1 000 Mand under Dækning af Eskadrens Kanoner.

Hvor kom dette ukjendte Korps fra?

Fra — Asan.

Vi erindrer, at General Yeh havde trukket sig sydover til *Hongju* for ikke at bli omringet af General-

major Oshimas Armé. Fra Hongju paabegyndte han med ca. 3 000 Mand en dristig Marsch østover og derpaa mod Nord langs Koreas bjergfulde og skovbevokste Østkyst understøttet af Indbyggerne, som forsyned ham med Proviant og Veivisere.

Af og til mødte Yeh Smaatrupper af Japanere, som havde vovet sig for langt bort fra Hovedarméen under den Formening, at General Yeh fremdeles befandt sig i Syden. Efter et Snes Dages Marsch var Korpset kommen i Nærheden af Chungho og havde tilbagelagt ca. 400 Kilometer.

Da man fik høre, at den kinesiske Hovedstyrke var gaaet vestover til Hwangju, fulgte Yeh efter og kom tidsnok til at gi sine Kammerater en Haandsrækning med sine 8 Feltkanoner, som han med stort Besvær havde slæbt med sig fra Asan.

Paa Marschen var Korpset smeltet sammen til ca. 1 600 Mand.*

General Yehs forvovne Marsch hører til en af de faa Bedrifter, som den kinesiske Armé kan rose sig af under Krigen, og han medtog ogsaa Keiserens fulde Anerkjendelse.** I en Proklamation i Pekinggazetten for 26de August heder det:

«Vi er af den Formening, at Yeh Chih-chao har udført sit Hverv paa en særdeles tilfredsstillende Maade. Som Anerkjendelse befaler Vi, at 75 000 Kroner skal sendes til Uddeling blandt hans Officerer og Soldater.

* General Yehs Opstandelse fremkaldte adskillig Forbauselse; ti Japanerne og Telegram-Agenterne havde begravet ham ved Asan.

** Maaske mer end han fortjente; ti det skal nok ha været hans Næstkommanderende General *Nieh,* der har havt den væsentligste Ære af Togets heldige Udfald.

Ligeledes beordrer Vi Yeh at udfærdige en Liste over de Mænd, som er død kjæmpende for Fædrelandet, saavelsom en Liste over dem, der har indlagt sig Fortjenester, forat Vi hurtigst mulig kan faa bevise dem vor Anerkjendelse.»

Samtidig med denne keiserlige Skrivelse blev General Yeh udnævnt til Øverstkommanderende for Arméen i Korea. Men dette viste sig at være et daarligt Valg.

Efter Træfningen ved Hwangju gik han med sit udmattede Korps nordover til Pingyang for at hvile ud efter Strabadserne, og det var der jo intet at sige paa. Men sine Pligter som Generalissimus burde han ha udført ligefuldt.

Da hans Kollegaer foreslog at opføre Batterier paa Høiderne og i Passerne, der leded til Pingyang, svarte han, at det ikke var nødvendig. Japanerne vilde aldrig komme saa langt, hvis man bare forsvared Chungho til det yderste.

Men Yeh skulde snart faa vide noget andet. Japanerne havde allerede udkastet en Plan for at tvinge Kineserne ud af Pingyang. I Midten af August blev 12 000 Mand landsat i Fusan, 7 000 i Gensan paa Koreas Nordøstkyst og ca. 8 000 i Chemulpo.

Fusanarméen under Generalløitnant *Nodzu* marschered straks nordover til Seoul og forened sig med de Tropper, der var blit tilbage.

Alt ialt talte den japanske Hær i Slutningen af August ca. 38 000 Mand — henved 4 000 var faldt eller saaret under de tidligere Kampe.

Hovedstyrken af Oshimas Korps havde imidlertid havt vanskeligt for at stanse Kinesernes Fremtrængen. Den 23de August var de alt naaed frem til *Kaisong*, men saa

blev de nødt til at trække sig tilbage — af Mangel paa Proviant.

Dette synes at klinge lidt besynderligt efter den Modtagelse, som General Tso og hans Mænd fik af Koreanerne ved Ankomsten til Wiju; men uheldigvis havde General Weis Tropper i den sidste Tid opført sig saa brutalt overfor de koreanske Bønder, at disse flygted fra Hus og Hjem, saasnart Kineserne nærmed sig.

Heri var General Wei selv Skyld. Da han i Tientsin havde overtat Kommandoen over de Tropper, som Li Hung-chang sendte til Korea, blev han overleveret Armékorpsets Lønninger for 3 Maaneder. Heraf fik Soldaterne udbetalt en Maaneds Forskud. Resten af Krigskassen lar Wei bli tilbage i Tientsin under Paaskud — at det vilde være for resikabelt at ta saa mange Penge over til Korea med en Gang.

Som rimeligt var, begyndte hans Soldater at knurre, da de ikke fik udbetalt sin Løn. Mad maatte de ha, og saa gik det ud over Bønderne, uagtet Officererne gjorde hvad de kunde for at opretholde Disciplinen.

Et manchuisk Korps, der væsentlig bestod af Rekrutter af de halvciviliserede Sitanstammer i Nordmanchuriet, gjorde ogsaa sit til at skræmme Befolkningen fra sig. Det var altsaa ikke det mindste besynderligt, at Kineserne kom til at mangle Proviant.

Et Par japanske Generalers høitidelige Møde i Seoul med Hr. Otori, der er ledsaget af det nye koreanske Ministerium.

Seksogtyvende Kapitel.

Slaget ved Pingyang.

Imidlertid nærmed Japanerne sig mer og mer Pingyang. Marschal *Yamagata*, der var blit udnævnt til Overstkommanderende for hele Hæren, ankom til Krigsskuepladsen i Begyndelsen af September. Det var ham, som havde udkastet Planen om at indeslutte Kineserne i Pingyang, og den Precision og Nøiagtighed hvormed de forskjellige Afdelinger naaed frem til sine anviste Stillinger, vidned i høi Grad om den nye Feltherres Dygtighed og udstrakte Kjendskab til de lokale Forholde.

Den 10de September gik General Nodzu over Tatungfloden i Nærheden af Mundingen og marschered nordover. Generalmajorerne Oshima og *Tachimi* mødte gjentagne Gange spredte Afdelinger af Tso og Weis Tropper; men da disse ingen Hjælp fik fra Yeh, som ansaa sig aldeles tryg i Pingyang, naaed Japanerne frem til sine anviste Pladse i rette Tid og uden større Tab.

Efterat Yamagata havde modtat Melding om, at Oberst *Sato* lykkelig var ankommen fra Gensan med sit Korps,

gav han Ordre til et afgjørende Angreb paa Kinesernes Stillinger Natten til den 15de September.

Det var nu forsent for General Yeh at angre sin letsindige Ledelse af Pingyangs Forsvar, og i et samlet

Marschal Yamagata.

Krigsraad foreslog han, at man skulde retirere nordover uden at oppebie Japanernes Angreb.

Den kjække General Tso, der stadig havde fremholdt Vigtigheden af at befæste alle Høider og Passer, kunde nu ikke holde sig længer og sa i en yderst forbitret Tone til sin Chef, «at enhver Retræt var umulig, specielt for

Yeh, der selv var Skyld i, at Arméen, som Keiseren havde overgit i hans Varetægt, nu var kommen i en saadan Knibe. Japanernes Indmarsch i Pingyang skulde ialfald foregaa over hans Lig.»

Hertil slutted flere Stabsofficerer sig, idet de sa, at det vilde være selvmorderisk at tale om Retræt, før Japanerne var drevet tilbage fra Høiderne omkring det nordlige Pas.

General Yeh fandt det fornuftigst at tie stille, og det blev besluttet, at 4 500 Mand under Tso skulde overta Forsvaret i Øst, General *Ma Yü-kun* med 3 000 Mand i Vest, mens General Wei og hans oprørske, usolderede Korps paa 4 000 Mand skulde dække Tso og Ma's Retræt, hvis det blev nødvendigt. Yeh overtog selv Kommandoen over 3 000 Manchuere, der skulde danne sidste Reserve — og i Tilfælde af Angreb fra Nodzus Korps forsvare Nordsiden.

Sammen med en Del koreanske Frivillige talte altsaa Forsvarsstyrken ca. 15 000 Mand, hvilket ogsaa stemmer med Generalløitnant Nodzus Beregning. Angriberne var derfor betydeligt overlegne i Antal. Jeg tror at komme Sandheden meget nær, naar jeg anslaar Japanernes samlede Styrke til 25 000 Mand. Derfor kunde General Yeh's Forslag om Retræt synes noksaa rimeligt. Alligevel vilde Kineserne ha været istand til at holde Japanerne Stangen, indtil Undsætning ankom, hvis bare Tso og Ma var blit understøttet af sine Kollegaer — men derom senere.

Generalmajor Oshima, som allerede havde havt et Par alvorlige Forpostfægtninger den 13de og 14de September begyndte først Angrebet mod Forterne paa den søndre Flodbred, for at bortlede Kinesernes Opmærksom-

ked fra Østsiden, hvor Sato og Tachimi skulde angribe samtidig, og hvor Befæstningerne var stærkest.

Oshima delte sin Styrke i 3 Afdelinger og rykked mod Forterne. Der udspandt sig straks en blodig Kamp, som kosted Japanerne flere høiere Officerer, da disse gik i Spidsen for sine Afdelinger, og det vared over fire Timer, før det første Fort blev rømmet.

Endnu vanskeligere var det at bringe de 2 andre til Taushed. Kineserne laa bag de høie Brystværn og skjød sine Fiender ned i Snesevis. Japanerne begyndte alt at trække sig tilbage i adskillig Uorden, da Oshima selv styrter fremover mod det 11te Regiment, der er i Spidsen, og stiller sig under Fanen, idet han raaber, at han heller vil dø end vige en Fodbred. Hans Soldaters Mod opflammes paa nyt, og de styrter rasende fremover mod Fienden, som er kommen ud af Forterne for at forfølge de tilbagevigende Japanere. Kineserne trækker sig bagenom Brystværnet igjen, og dermed er Oshima tilfreds. Han ophører foreløbig med Angrebet, da hans udmattede Tropper trængte til Hvile. Klokken var da 2, og den hidsige Kamp havde varet fra Kl. 4 om Morgenen.

At Angrebet mislykkedes, kom væsentlig af, at Terrænet var ganske fladt, og derved blev det omtrent umuligt at anbringe Feltkanonerne i hensigtsmæssige Stillinger, mens Kineserne kunde anvende sine kruppske Kanoner fra de høie Forter efter Behag.

Paa den østlige Side af Pingyang havde der samtidig raset en forbitret Kamp. Det gjaldt at sætte sig i Besiddelse af nogle store Forter, som var opført paa en Aasryg. Sato og Tachimi angreb samtidig fra hver sin Kant. De var saa heldig at kunne beskyde Fienden fra nær-

Slaget ved Pingyang.

liggende Høider, og Kineserne blev nødt til at rømme 3 Forter efter 5 Timers haardnakket Modstand.

Men det værste Arbeide stod endnu tilbage. I Nærheden af Floden findes en steil Klippe, som kaldes «Pionfjeldet».* Her havde General Yeh ladet opføre et stærkt Brystværn for Infanteriet og forsynet det med flere gatlingske og kruppske Kanoner.

Stillingen angrebes fra 3 Sider. Gang efter Gang blev Japanerne slaaet tilbage, og det saa næsten ud til, at Forsøget maatte opgives. Men saa fik man kjørt op flere Batterier med langtrækkende, hurtigskydende Kanoner paa en Del høitliggende Punkter, og under den voldsomme Projektilregn, som nu styrted ned over Pionfjeldets tapre Forsvarere, maatte disse gi tabt og trække sig ned ad Skraaningen.

Japanerne avancered nu ned mod Bymurene.

Her mødtes de af General Tso's Garde, som endnu ikke havde deltat i Kampen. Uagtet Kineserne er sine Fiender betydeligt underlegne i Antal, viger de ikke en Fodbred tilbage. Det japanske Maskinskyts meier dem ned, som Korn om Høsten; men ingen tænker paa at vende Japanerne Ryggen; ti Tso selv fører dem an, og den populære General vil gjerne enhver af hans Soldater følge i Døden. Han faar først et Geværskud i den ene Fod, men forbinder Saaret i en Fart med et Stykke af sin Frak og fortsætter med at lede Slagets Gang, som om intet var hændt. Kort efter ser Tso, at Kommandøren for en hurtigskydende Kanon falder bagover truffen af et Projektil. Han springer af Hesten og affyrer selv et Par Skud, idet

* Det var netop ved Foden af dette Fjeld, at den berømte japanske General Konishi Yukinaga led et stort Nederlag for 300 Aar siden.

han opmuntrer sine Mænd til at holde ud, indtil der kommer Undsætning.

Saa flyver en Regn af Projektiler henover det Sted, hvor Generalen staar. Et af dem borer sig ind i hans Bryst — og dermed er Pingyangs Skjæbne afgjort.

Et halvt Dusin unge Mænd, der forretted som Tso's Adjutanter eller Tjenere, fik baaret ham ud af Slagtummelen. De vilde føre den Saarede til hans Bolig inde i Byen; men han døde, forinden de naaed frem.

Da Soldaterne fik vide, at deres populære General var falden, og da ingen Undsætning kom, retirered de Tiloversblevne hurtigt indenfor Murene uden at bli forfulgt af Japanerne, som var nødt til at hvile efter 9 Timers blodig Kamp.

Hvor var den kinesiske Overgeneral? Hvorfor kom ikke hans 3 000 Manchuere til Undsætning?

Eller General Wei med sine 4 000 Mand af Li Hungchangs Kjernetropper?

Jo, flere af de manchuiske Officerer havde været fuldstændig enig med Yeh i Krigsraadet om Natten — at Retræt nordover var det eneste fornuftige; og under det heftige Bombardement af Forterne gir den manchuiske Kavallerigeneral Ordre til at forlade Byen og galloperer nordover overladende Kineserne til sin Skjæbne.

Yeh er ude af Stand til at hindre Manchuernes feige Flugt. Overgeneralen har mistet al Autoritet, og da han anser alt for tabt, heiser han et hvidt Parlamentærflag. Hans Kollega General *Nieh*, der havde deltat i den berømte Marsch fra Asan til Pingyang, blir rasende, da han hører, at Yeh vil overgi sig, rider hen til Flagstangen, river Flaget ned og tramper paa det, idet han haaner sin Overordnede for Feighed i Soldaternes Paahør.

General Tso Pao-kuei flygter.

Gjengivelse af et japansk Godtkjøbsbillede. Som vi ser, har det intet med Virkeligheden at bestille.

Men Yeh har en haard Hud. Han har jo faaet Keiserens Anerkjendelse for sin dristige Marsch over de koreanske Fjelde. Det er nok. Han kan le ad sin Kollegas Beskyldning for Feighed, har han muligens tænkt. Men her er jo intet Haab om at forsvare Byen. Kan han ikke faa overgi sig til sine Fienders Naade, saa vil han ialfald ikke udsætte sig for deres Raseri, naar de stormer ind i Pingyang. Bedst at følge Manchuernes Eksempel. Han befaler et Kompani Kavalleri at følge sig, sætter saa afsted nordover og stanser ikke, før han naar frem til Wiju.

Da General Wei ser, at Yeh tar Flugten, tænker han at skulle vinde sine Soldaters Tilgivelse ved at blæse Retræt. Forrige Nat havde han været Gjenstand for et morderisk Overfald, mens han laa og sov i sit Telt. Intet at undres over. Krigskassen havde han efterladt i Tientsin, og Sulten kan drive ethvert Menneske til Raseri.

Som sagt, Wei haaber at stille sine bedragne Soldater tilfreds ved at gi Befaling til at søge Frelse i Flugten.

Veiret er rædsomt. Det tordner og lyner. Regnet styrter ned i Strømme, og Mørket falder paa. Heldigt for dem, som vil søge Frelse mellem Fjeldpassene i Nord!

Ja, Manchuerne og General Yeh er sluppet heldigt forbi — men da Wei skal passere med sine 4000 Mand, er Situationen forandret.

Generalløitnant Nodzu har nu besat Passerne og modtar de flygtende Kinesere med en voldsom Ild fra sine Maskinkanoner. Det er ikke nogen Kamp — bare et ensidigt Masseslagteri. Disse Flygtninger, som europæiske Officerer har uddannet under Li Hung-changs Øine — Blomsten af den kinesiske Hær — de falder rallende om i Hundrede-

vis, fordi den usle General Wei er deres Fører. *Kun Halvdelen af Korpset overleved denne Rædselsnat.**

Imidlertid har General Ma fortsat Kampen alene mod Japanerne; men da han ingen Understøttelse faar og samtidig hører, at hans Ven General Tso er falden, beslutter han at rømme Forterne, som han har forsvaret saa godt mod Japanerne under Oshima.

Ellers kan han resikere at bli omsluttet af de øvrige Armékorpser.

En Del af Tso's Mænd slutter sig til ham, og i god Orden lykkes det Ma at slaa sig igjennem. Antageligt har han valgt en østligere Rute end Wei; ti Tabet skal ha været rent ubetydeligt. Han naaed nemlig frem til Wiju med ca. 2000 af sine egne og 2000 af Tso's Korps. Alt i alt samledes nogle Dage efter Slaget ca. 9000 Mand i Nærheden af Wiju.

Tabet paa Kinesernes Side har altsaa været imellem 5 à 6000, som jeg antar kan fordeles saaledes:

General Tso:	2 500	(Forsvarer i Øst).
— Ma:	1 000	(Forsvarer i Syd og Nord).
— Wei:	2 000	(Under Flugt gjennem Nordpasset).
Koreanerne:	500	(Paa forskjellige Steder).

Efter Japanernes Opgave skal der være tat 500 Kinesere og 14 Koreanere tilfange, men fra flere andre Hold paastaaes at disse «Fanger» kun var diverse Trupper af Ma rodører, som holdt sig til den seirende Side.

Efter denne Fremstilling af Slaget ved Pingyang, som hviler paa et Grundlag af diverse Beretninger fra kinesiske

* General Wei blev senere stillet for en Krigsret og dømt til Døden. Yeh slap heldigere; han blev foreløbig degraderet til menig Soldat.

og japanske Korrespondenter, der har deltat i Slaget, vil jeg ikke tilbageholde følgende Oplysninger, som den tyske Infanteriløitnant *v. Müller* gir i sin Bog «Der Krieg zwischen China und Japan» 1ste Del.

«17000 usaarede Fanger, over 100 Faner, en Mængde Kanoner og Krigsmateriel faldt i Seierherrernes Hænder, mens disse kun havde 300 Saarede og Døde. Blandt de Fangne befandt sig samtlige kinesiske Generaler, deriblandt den Høistkommanderende, General Tso. General Yeh var blandt de Faldne. Han blev begravet af Japanerne med alle militære Æresbevisninger.* Det havde bare manglet, at Keiseren af Kina selv var blit fangen, og det kinesiske Sedan havde været færdigt.» — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Den 16de September om Morgenen rykked de seirrige Japanere ind i Pingyang, og officielle Telegrammer for Verden rundt samme Dag. Det er formodentlig fra disse paalidelige Kilder, at Løitnant v. Müller har hentet sine interessante Oplysninger om Slagets Resultater.

Et af Telegrammerne siger nemlig: *20000 Kinesere forsvared Pingyang. Deraf blev 16000 dræbt, saaret eller tat tilfange. Japanernes Tab siges at være ubetydeligt. Ifølge en anden Rapport skal 20000 Kinesere ha overgit sig.*

Og et andet Telegram: *Nærmere Meddelelser fra Pingyang konstaterer, at 5 Generaler, deriblandt Tso, er fangne. Fangerne vil bli sendt til Japan i Afdelinger paa 1000 Mand.*

Men Spøg tilside.

Med Hensyn til Japanernes Tab opgir disse, at de Saaredes og Dødes Antal var 37 Officerer og 597 Under-

* General Yeh blev ogsaa begravet ved Asan. Telegrammerne tog Livet af ham 3 Gange i denne Krig.

officerer og Menige. At Tabet ikke skulde ha været større, anser jeg for høist usandsynligt efter de blodige Kampe, som rased omkring Forterne og General Tso's tapre Modstand udenfor Bymurene.* Men da ingen sikrere Meddelelser foreligger, kan Tallene gjerne staa der.

Japanernes Seier skyldtes særlig deres ypperlige Overledelse — noget Kineserne jo mangled fuldstændig. Af det glimrende Eksempel paa Dødsforagt og Tapperhed, som General Tso's Korps udviste, ser vi, *at de kinesiske Soldater bare behøver en anseet og populær Anfører for at kunne maale sig med hvemsomhelst.* Havde Overledelsen ligget i General Tso's Hænder, vilde Pingyang uden Tvil ha holdt sig, indtil de 4 500 Mand, som blev landsat den 16de September ved Yaluflodens Munding, var kommen til Undsætning.

Den kjække Kavallerigenerals Død var et stort Tab for den kinesiske Hær. En engelsk Missionær, der boed i Mukden, hvor Tso havde sin Station i Fredstid, skrev blandt andet i et Brev til *North China Daily News*: «General Tso's Død var et haardt Stød for alle heroppe. Hans Soldater sørger over ham som over en personlig Ven. Han var overmaade velgjørende, og de Fattige i Mukden vil faa føle i Vinter, at deres Velgjører er død. Tso-Paokuei var Ridderen uden Frygt og en trofast Ven. Af Troesbekjendelse var han Muhamedaner, og den største kinesiske Moské i Mukden har ladet sine Klokkers Sørgeklang runge ud over Byen.»

Ved Efterretning om Generalens Død skrev Keiseren blandt andet til Li-Hung-chang: «Naar Sørgetiden er forbi, skal Tso-Pao-kueis 3 Sønner gives Audiens, forat jeg kan overøse dem med Velgjerninger til Gjengjæld for deres afdøde Faders Tapperhed og Loyalitet.»

* Disse Kampe er meget detaljeret beskrevet af Japanerne selv.

Syvogtyvende Kapitel.

Sjøslaget ved Yalu.

Den største Sjøkamp i vor moderne Sjøkrigshistorie udkjæmpedes den 17de September 1894 ved Yaluflodens Munding.

Mange europæiske Sjøofficerer, der interessered sig for Krigens Gang, havde fundet det yderst besynderligt, at den kinesiske Flaade ikke hindred de japanske Troppetransporter til Korea fra Begyndelsen af Krigen. Ja, flere Herrer syntes endog, at Kineserne burde ha tat Offensiven og blokeret de japanske Havne.

Ti hvad fandt de vel ved Eftersyn i den engelske, franske og østerrigske Marinekalender?

Jo, at Kina havde en Flaade, der var den japanske betydelig overlegen. De fandt ogsaa, at de kinesiske Skibe var inddelt i flere Eskadrer; men Kalenderne gav ingen Oplysning om, at disse Eskadrer havde sin *særskilte* Administration og Marinekommando. Endvidere, at de stod direkte under den Vicekonges Kontrol, i hvis Provins de var anvist Station, og til hvis Forsvar Fartøierne var

bestemt. Heller ikke gav Kalenderne nogen Oplysning om, at Vicekongerne i Sydkina ikke havde nogen Forpligtelse til at komme sin nordlige Kollega Li Hung-chang til Hjælp uden en speciel Ordre fra Keiseren. Og en saadan Ordre blev ikke udstedt — naar undtages for et Par Skibes Vedkommende — sandsynligvis fordi man frygted for en japansk Landgang i de sydlige Provinser.

Disse Forholde, som jeg nærmere har berørt i Kapitlet om den kinesiske Hær og Flaade, bør lægges godt Mærke til, da adskillige militære Medarbeidere i Europas ledende Blade mente, at det var af Feighed, at Peiyangeskadrens Chef, *Admiral Ting*, nøled med at tilbyde Japanerne Slag.

Feighed var en Følelse, som den kjække Sjømand ikke kjendte til. Det ved enhver, der havde den Ære at kjende Admiralen personligt. Han udførte kun de Befalinger, som hans høie Overordnede gav ham.

At disse Ordres ikke altid udmærket sig ved nogen særdeles høi Grad af sjømilitær Visdom, det kom af, at Autoriteterne i Peking blanded sig op i Sager, som de ikke havde det fjerneste Kjendskab til.

En Ting var dog baade Li Hung-chang og Pekingregjeringen enig om, og det var: at Peiyangeskadren, der var hele den japanske Flaade langt underlegen, burde undgaa en afgjørende Kamp, hvis muligt. Ti Japanerne vilde neppe vove noget Forsøg paa Landgang ved Taku eller ved Shanhaikuan, naar de havde Peiyangeskadren i Ryggen. Pekings Skjæbne antoges at bero paa Flaaden — og denne Antagelse viste sig at være korrekt. Deraf kom Admiral Tings forsigtige Optræden.

Men det er vanskeligere at forstaa, hvorfor ikke den japanske Flaade voved sig længer ind i Pechihlibugten,

Krigsraad ombord i et japansk Orlogsskib.

saasnart Krigen var erklæret? Alt var jo klargjort og mobiliseret — hvilket Peiyangeskadren langtfra var. Noget Japanerne, der havde Spioner i selve Marinekommandoen i Tientsin, maatte vide ligesaa godt som Kineserne. Havde Admiral *Ito* tvunget Peiyangeskadren til Slag i Midten af August istedetfor en Maaned senere, vilde Japanerne sandsynligvis kunnet indfri sit Løfte om at aflægge Peking en Visit paa Enkekeiserindens Fødselsdag den.

Først den 9de August viste den japanske Flaade sig ved den kinesiske Kyst. Ved Middagstid foretog Admiral Ito et Skinangreb paa Krigshavnen *Wei-hai-wei.* Der blev vekslet ca. 25 Skud fra hver Side uden synderligt Resultat. Et Kanonskud fra Forterne siges at ha gjort et japansk Skib ukampdygtigt, men min Svoger Kaptein Nilsen, som var betroet Overledelsen af Mine- og Torpedovæsenet i Wei-hai-wei, tror ikke, at Japanerne led nogen nævneværdig Skade, da Afstanden var henved 6 000 Meter.

Sandsynligvis har Admiral Ito kun villet rekognoscere; ti samme Dags Aften blev *Port Arthur* hilset paa samme Maade.

Noget Udbytte har Japanerne neppe havt; for Admiral Ting laa inde ved Taku for at komplettere sin Flaades Udstyr. Blandt andet fik han ombord et Snes grusonske Maskinkanoner, der tiltrængtes i høi Grad. Den 19de August vendte Admiral Ting tilbage til Port Arthur og forholdt sig ganske rolig indtil den 12te September, uagtet Japanerne sendte den ene Transportflaade efter den anden til Korea.

Autoriteterne i Tientsin og Peking fandt da endelig, at Peiyangseskadrens passive Holdning nu maatte opgives, hvis ikke Hæren i Korea skulde bli aldeles overvældet,

og Ting fik da Ordre til at krydse nedover den koreanske Kyst for om muligt at opsnappe japanske Transportskibe. Og saadanne havde han ogsaa truffet paa; ti den 14de September ankom 50 Dampskibe til Chemulpo fra Fusan konvoieret af Admiral Itos Eskadre. Transportflaaden medførte 10000 Soldater, 4000 Kulier og 3500 Heste foruden en hel Del Krigsforraad.

Var Kineserne kommen over denne Konvoi i aaben Sjø, vilde Landsætningen af disse Tropper neppe være foregaaet; ti selv om Admiral Ito raaded over ligesaa stor Styrke som Ting, vilde Transportskibene ha hindret de japanske Krigsskibes Bevægelser.

Men Admiral Ting gik uheldigvis *ikke* østover. Et Telegram fra Wei-hai-wei meldte, at et Par store japanske Krigsskibe krydsed der i Nærheden, og da man vented en Dampbaad ladet med Krigsmateriel til Wei-hai-wei, gik han først derned og forblev udenfor *Shantung Promontory* indtil den 14de om Aftenen, men vendte da tilbage til Port Arthur uden at ha seet noget til Japanerne.

Imidlertid var 5 Transportskibe afgaaet fra T'ientsin med Proviant og Ammunition til Hæren i Korea. De havde Ordre til at ta ombord 4500 Soldater i *Talienwan,* og da Admiral Ting havde faaet telegrafisk Melding om Japanernes Indeslutning af Pingyang, lod han Tropperne indskibe sig i største Hast.

Om Aftenen den 15de var alt klart, og under Bedækning af hele Flaaden damped Transportskibene henimod Yaluflodens Munding, hvor man gik tilankers Søndag Morgen den følgende Dag. Transportskibene sammen med Panserkrydseren «Ping-Yuen», Torpedoskibet «Kuang-Ping» samt Torpedobaadene «Choi-Si» og «Fu-Lung» løb ind i

Japanernes Landing i Chemulpo.

Havnen *Takushan*, mens Resten af Flaaden gik tilankers 10 Kvartmil sydligere.

Imidlertid havde Admiral Ito forladt Chemulpo den 14de om Aftenen fulgt af nogle Transportskibe, der var bestemt til Tatungfloden med Tropper, som skulde afgaa til Pingyang og forstærke Japanernes Stilling deroppe. Til Beskyttelse for Transportskibene i Chemulpo havde Ito efterladt 6 ældre Krydsere.

Ved Ankomsten til Tatungflodens Munding næste Morgen fik han Efterretning om, at Marschal Yamagata allerede havde begyndt det afgjørende Angreb paa Pingyang. Han sendte derfor 3 Kanonbaade, Staalkrydseren *Tsukushi* og en Del Torpedobaade opover Floden i det Haab, at Fartøierne kunde gi Arméen en Haandsrækning under Angrebet.

Om Aftenen den 16de letted Admiral Ito Anker igjen og styred henimod Øen *Hai-Yuen-tao* for at rekognoscere. Da han ikke ser noget Tegn til, at kinesiske Skibe nylig har været der, sættes Kursen nordover, og Kl. 11½ om Formiddagen opdager Japanerne en Del Røgskyer inde ved Yaluflodens Munding.

En halv Time efter gav Ito Signal til »Klart Skib«; ti da kunde man tydelig se, at Røgen skrev sig fra kinesiske Krigsskibe.

At det var Admiral Ting med næsten hele Peiyang-eskadren, det har Japanerne neppe tænkt sig. Ti da havde nok ikke Ito glemt at ta med sig en Afdeling Torpedobaade eller svækket sin Flaade med de 10 Skibe, der var efterladt i Chemulpo og ved Tatungfloden.

Rekognosceringstjenesten syntes idetheletaget ikke at ha været omfattet med den Sympathi, som en moderne

Sjøkrig *kunde* fordre. Hverken fra kinesisk eller japansk Hold. Det er ikke usandsynligt, at Admiral Ting har tænkt sig at være saa vel forberedt til Kamp, at Røgen fra fiendtlige Skibe vilde være et tilstrækkelig betimeligt Signal til at gjøre klar til Batalje. Kineserne skal ogsaa ha bemærket Røgskyer ved Titiden. At Japanerne havde forsømt at rekognoscere, kom formodentlig af, at den kine-

Constantine von Hanneken.

siske Flaades stadige Uvirksomhed havde lullet deres Aarvaagenhed i Søvn.

Af Tabellerne paa næste Side sees de respektive Stridskræfter.* 8 Europæere tjenestgjorde paa de kine-

* Tabellerne har jeg korrigeret op til Slagdagen gjennem velvillig Assistanse af engelske og japanske Officerer. Ved Eftersyn i de europæiske Marinekalendere vil man se, at de Rubriker, hvorom disse kan gi Oplysning, ikke stemmer med mine Opgaver. Særlig hvad de vigtigste angaar, nemlig Fart og Armering.

siske Skibe. Nemlig: paa Panserskibet «Ting-Yuen» den bekjendte *von Hanneken* som Admiral Tings Raadgiver. Hr. *Tyler,* von Hannekens Sekretær. Hr. *Nichols,* Batterichef. Hr. *Albrecht,* Maskinmester. Paa Panserskibet «Chen-Yuen»: Hr. *McGiffin,* Næstkommanderende. Hr. *Heckmann,* Batterichef. Paa Panserdækkrydseren «Chih-Yuen»: Hr. *Purvis,* Maskinmester. Paa Panserdækkrydseren «Tsi-Yuen»: Hr. *Hoffmann,* Maskinmester.

Da Admiral Ting antog, at de forskjellige Fartøistyper, hvoraf Flaaden bestod, vilde ha Vanskelighed for at samarbeide under Kampen, samt at Signaler fra Flagskibet kunde bli misforstaaet under den tætte Krudtrøg, gav han Fartøierne følgende Generalregler:

I. Under Slaget skal Søsterskibe eller to og to Skibe holde sammen saa vidt som muligt og understøtte hverandre under Angreb og Forsvar.

II. Skibenes Baug skal holdes i Fiendens Retning.

III. Alle Skibe maa som Regel følge Flagskibets Bevægelser.

I Anledning af et muligt Angreb af Japanerne havde Admiral Ting efterladt næsten alle Skibsbaade i Port Arthur, da disse bare vilde forøge Splinternes Antal under en Kamp. Heri fulgte han den engelske Admirals Eksempel under Bombardementet af Alexandria 1885.

Der blev ogsaa truffet andre Extraforanstaltninger, da Fienden nærmed sig. Saaledes toges de cirkelrunde, 3 cm. tykke Staalskjolde bort fra Kanontaarnene. Af sorgelig Erfaring ombord paa «Tsi-Yuen» under Sjøtræfningen ved Asan havde man nemlig lært, at Skjoldet bare tjente til at opfange Projektiler, som ellers vilde ha passeret forbi uden at explodere.

Den japanske Eskadre.

	Type.	Navn.	Deplacement.	Indicerede Hestekræfter.	Fart.	Løbet af Stabelen.	Maximalpanser i cm.	Armering. Canet. 32	Krupp. 26	Krupp. 24	Krupp. 17	Krupp. 15	Hurtigsk. 15	Hurtigsk. 12	Hurtigsk. Fra 6.7 til 3.7 cm.	Maskinkanoner.	Torpedoudskydn.rør.	Bemanding.	Skibschefer etc.
Hoveddivision.	Panserdækkrydser . .	Matsushima .	4 277	5 400	15.5	1891	4	1						12	17	6	4	360	Viceadmiral Ito. Kommandørkaptein Omoto.
	do. . .	Itsukushima .	4 277	5 400	15.5	1890	4	1						11	16	6	4	360	Kommandørkaptein Yoko-o.
	do. . .	Hasidate . .	4 277	5 100	15.5	1891	4	1						11	16	6	4	360	Kommandørkaptein Hidaka.
	Panserkrydser . . .	Chiyoda . .	2 450	5 600	17	1891	13							10	14	3	3	300	Kommandørkaptein Uchida.
	Kasematskib	Fuso . . .	3 717	3 500	11.5	1877	24			4	2				4	5		386	Kommandørkaptein Arai.
	Panserkrydser (Komposit)	Hiyei . . .	2 200	2 030	10.8	1878	12				3	6				4		308	Kommandørkaptein Sakurai.
	Kanonbaad	Akagi . . .	615	700	11.2	1888	—			1		1				2		113	Kaptein Sakamoto.
	Armeret Dampskib .	Saikio Maru	2 000	?	11		—											100	Viceadmiral Kabayama. Kaptein Kano.
Flyvende Division.	Panserdækkrydser . .	Yoshino . .	4 250	15 500	19.5	1892	10						4	8	22	3	5	400	Kontreadmiral Tsuboi. Kommandørkaptein Kawara.
	do. . .	Takachiho .	3 700	7 600	17.3	1885	8		2			6			2	12	4	365	Kommandørkaptein Nomura.
	do. . .	Naniwa . .	3 700	7 600	17.5	1885	8		2			6			2	12	4	365	Kommandørkaptein Togo.
	Krydser	Akitsushima .	3 150	8 500	17.8	1892	?						4	6	10		4	350	Kommandørkaptein Kamimura.
			38 623	68 730	15 Mediumsfart.					17 svært Skyts.			85 middels.		107	59	32	3 767	

Den kinesiske Eskadre.

Type.	Navn.	Deplacement.	Hestekræfter.	Fart.	Løbet af Stabelen.	Maximalpanser i cm.	Armering. Krupp.	Krupp.	Armstrong.	Krupp.	Krupp.	Armstrong.	Hurtigsk.	Hurtigsk.	Maskinkanoner.	Torpedoudskydn.rør.	Bemanding.	Skibschefer etc.
							30.5	26	25	21	15	12	12	Fra 6.7 til 3.7 cm.				
Panserskib . . .	Ting-Yuen .	7 330	6 000	12	1881	38	4				2			2	8	3	250	Admiral Ting Yu chang. Kommandør Liu Pu-chin.
do. . . .	Chen-Yuen .	7 330	6 000	11.5	1882	38	4				2			2	8	3	250	Kontreadmiral Lin Tai tsan.
Panserkrydser .	King-Yuen .	2 850	4 000	13.5	1887	26				2	2			5	8	4	270	Kommandørkaptein Lin Yung sheng.
do. .	Lai-Yuen .	2 850	4 000	14	1887	26				2	2			5	8	4	270	?
Panserdækkrydser	Tsi-Yuen . .	2 350	2 800	13	1883	8				2	1			2	9	4	180	Kommandørkaptein Fong Peh-kien.
do.	Chih Yuen .	2 300	7 600	15	1886	10				3	2			11		4	250	Kommandørkaptein Tang Shih chang.
do.	Ching-Yuen .	2 300	7 600	15	1886	10				3				19	5	4	250	Kommandørkaptein Huang Kien hsun.
Krydser . . .	Chao-Yung .	1 350	2 400	13.5	1881	8			2			4		2	7	3	130	Kommandørkaptein Wong Kien shun.
do. . . .	Yang-Wei .	1 350	2 400	13.5	1881	8			2			4		2	7	3	130	Kommandørkaptein Lin Li chung.
Torpedoskib . .	Kuang Chia .	1 296	2 400	13.8	1881	3						1	1	2	8	4	110	Kommandørkaptein Woo.
		31 306	**45 200**	**13.5** Mediums fart.			**24** svært Skyts.				**21** middels.			**52**	**68**	**36**	**2090**	
Dertil kommer Transportskibenes Beskyttelse, som ingen Rolle spiller under Kampen.																		
Panserkrydser .	Ping-Yuen .	2 800	2 400	9	1890	22		1			2			9		4	200	
Torpedoskib . .	Kuang Ping.	1 000	1 200	9.5	1891	3							1	8		4	100	
Torpedobaad . .	Fu Lung . .	128	1 600	15											4	2	40	
do. . .	Choi Si . .	69	1 000	15										3	4	2	20	
		35 303	51 400	13.1			25				26			72	76	48	2 450	

Til Beskyttelse for enkeltstaaende Maskinkanoner og andre udsatte Dele af Armeringen stabled man Sand og Kulsække rundt omkring, og for at hindre Brand blev blandt andet «Chen-Yuens» Banjerdæk overpøset med Vand. Lignende Foranstaltninger blev naturligvis ogsaa truffet paa de japanske Skibe.

Og nu til Kamp!

大清提督丁汝昌

Admiral Ito. Admiral Ting.

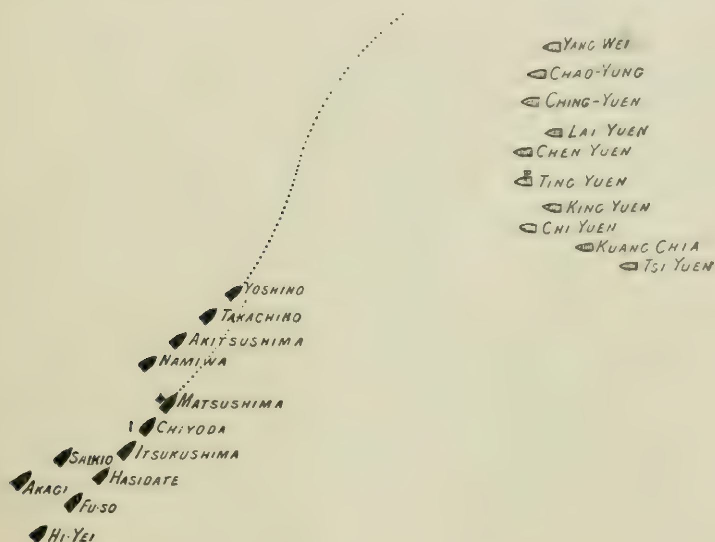
Overanførerne i Slaget ved Jalu.

(De kinesiske Skrifttegn i Midten er Admiral Tings Signature.)

Saasnart Admiral Ting havde faaet Melding om, at Røgskyer saaes i Syd, lod han øieblikkelig lette Anker og styred sydover i 2 Frontkolonner med 6 à 7 Knobs Fart. 1ste Division forrest og 2den Division lige bagefter i Lugerne. Skibene paa venstre Fløi kom ikke i Linie fra Begyndelsen af, og derved saa det ud for Japanerne, som om de kinesiske Skibe var arrangeret i en fremspringende Vinkel.

Admiral Itos Eskadre var delt i en «flyvende Division» og en «Hoveddivision». Skibene kom dampende opover mod Kineserne under Formering af «Kjølvandslinie med 1ste Division i Spidsen».

Før Slagets Begyndelse gav den japanske Admiral efter Sigende Signalet: «Middag, vi kan ikke kjæmpe

Eskadrerne nærmer sig hinanden.

med tomme Maver». De kinesiske Matroser maatte dermod undvære sin Middag.

«Ting-Yuen» løsned det første Skud 20 Minutter over Tolv paa 6 000 Meters Afstand. Kanonen havde forliden Høideretning, og Projektilet naaed ikke frem. Stødet var saa voldsomt, at alle Mand paa Kommandobroen blev slynget ned af den. Admiral Ting fik saa svære Kvæstel-

ser ved Faldet, at han maatte bæres ind i sin Kahyt, og Skibschefen, Kommandør *Liu Pu-chin*, overtog Kommandoen, indtil Admiralen var forbundet.

Da Japanerne kom nærmere, begyndte 1ste Division at bøie af mod Kinesernes høire Fløi, og samtidig aabned den japanske Eskadre Ilden over hele Linien paa 3 300 Meters Afstand.

Et af de første Skud ødelagde alle Signalapparater paa «Ting-Yuen» og dræbte Signalørerne. Herved ophørte for en stor Del Forbindelsen med de øvrige Skibe, og de kinesiske Skibschefer blev nødt til at handle efter eget Omdømme og Admiral Tings 3 Ordrer.

Samtidig som Japanerne begyndte at dreie til høire, forsøgte Kinesernes høire Fløi ogsaa at svinge, men kom lidt i Uorden og udsattes for en saa heftig Ild, at «Yang-Wei» og «Chao-Yung» blev skudt i Brand og maatte kort efter forlade Valpladsen.

Den samme Skjæbne havde ogsaa de agterste japanske Skibe *Akagi* og *Hiyei*, som ikke kunde følge sine mere hurtiggaaende Kammerater. Efter hvert som Kineserne avancered, drev disse nærmere venstre Fløi.

Chefen paa *Hiyei*, der var bange for at bli rammet isænk, hvis han holdt samme Kurs, beslutted da at bryde igjennem Fiendens Linie, hvor Mellemrummet var størst. Denne forvovne Plan lykkedes forsaavidt, at *Hiyei* slap forbi, men Fartøiet blev samtidig saa ilde tilredt af fiendtlige Projektiler, at det kom i Brand og maatte trække sig tilbage.

Imedens beskydes *Akagi* heftigt af venstre Fløi. Chefen, Kaptein *Sakamoto*, blir dræbt ved, at Mesanmasten falder over ham, og et Par Officerer saares. Projektiler forme-

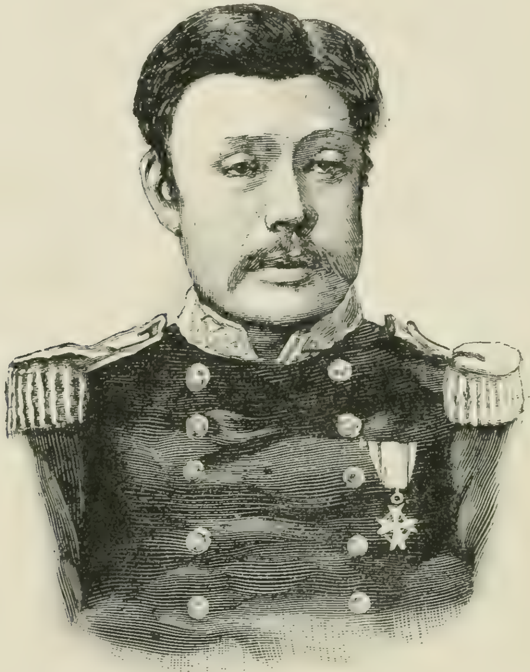
lig regner ned over Skibet. Ilden blusser op paa flere Steder, men alligevel lykkes det *Akagi* at slippe bort og faa slukket Branden.

Kaptein Sakamoto.

Ti nu har begge de japanske Divisioner cirklet rundt Kinesernes høire Fløi. Hoveddivisionen engagerer Kinesernes venstre Fløi i Ryggen, og herved bortledes Opmærksomheden fra *Akagi*, der som sagt lykkes at trække sig ud af Slaget.

Det samme blir *Saikio* ogsaa nødt til. Ombord paa dette armerede Dampskib befinder sig ingen mindre end Chefen for den japanske Marinekommando Viceadmiral

Viceadmiral Kabayama.
Chef for den japanske Marinekomando.

Kabayama, der har fulgt med Flaaden, dels for at inspicere og dels for at indhøste Erfaringer under et muligt Sammenstød med Kineserne.

Ito havde bestemt, at *Saikio* skulde holde sig nogenlunde passiv under Kampen, forat Kabayama kunde bli

istand til at gjøre des flere lærerige Iagttagelser.* Men Kampens Bulder virker altfor tillokkende for dens Besætninger, og *Saikio* hjalp sine Kammerater efter bedste Evne. Et fiendtlig Projektil ødelagde Dampstyreapparatet, og da den desforuden fik flere mindre Skader, beslutted Chefen at trække sig ud af Kampen, hvilket ogsaa lykkedes, idet Skruerne brugtes til at styre med.

Den flyvende Division har imidlertid gjort helt om og cirkler rundt høire Fløi igjen. Derved kommer Kineserne mellem en dobbelt Ild. Japanerne udførte disse Evolutioner med en saa overordentlig Manøvredygtighed, at det vakte de kinesiske Skibschefers enstemmige Beundring.

Paa Kinesernes venstre Fløi begyndte der en hidsig Artillerikamp. Beskudt af «Tsi Yuen» og «Chen-Yuen» kommer *Yoshino* i Brand; men flere af Hoveddivisionen iler til Hjælp, og det lykkes at afskjære «Kuang-Chia»** og «Tsi-Yuen» fra de øvrige Skibe. Begge tar Flugten uden at vende tilbage til Valpladsen.

«Kuang-Chia», der ikke var beskadiget i nogen nævneværdig Grad af Fiendens Ild, sætter Kursen henimod Port Arthur. Men dens uduelige Chef har formodentlig holdt for god Udkig agterover efter Fienden, ti ved Nattetid render han paa et Rev, som ligger ca. 20 Kvartmil i Øst for Talienwan.

«Tsi-Yuen» havde heller ikke nogen videre Undskyldning for at forlade sine Kammerater. Efterat der var af-

* Der blev tat en hel Del interessante Fotografier under Kampen.

** «Kuang-Chia» og «Kuang-Ping» var de eneste Skibe, der til Dato var beordret op fra Syd. De kunde ligesaa godt forblit dernede; ti Peiyangeskadren blev ikke styrket i mindste Maade ved denne Tilvækst.

fyret 30 Skud med Agterkanonen, (15 cm.) gik Affutagen lidt istykker. Samtidig kom Dreieapparaterne paa de 2 Kanontaarne forud i Uorden, og da tænkte Kommandørkaptein *Fong*, at det var unyttigt at fortsætte Kampen længere med sit Maskinskyts alene. Istedetfor at trække sig ud af Skudvidde og gjøre et Forsøg paa at faa sine store Kanoner i kampdygtig Stand igjen, finder han det passende at følge «Kuang-Chias» Eksempel. Men uheldigvis sættes Kursen henimod «Yang-Wei» og «Chao-Yung», der er kommen ind paa altfor grundt Vand, mens Besætningerne har havt sin Opmærksomhed henvendt paa at slukke Ilden paa Fartøierne.

Kommandørkaptein Fong, som mærker, at Dybden hurtig aftar, forsøger at forandre Kursen. Men denne Manøvre udføres saa klodset, at «Tsi-Yuen» løber med fuld Fart ind i «Yang-Wei» med det sørgelige Resultat; at det ulykkelige Skib faar et stort Hul i Siden og synker ned paa ca. 8 Meter dybt Vand.

Uden at gjøre noget Forsøg paa at redde de Svømmende, fortsætter Kommandørkaptein Fong sin Kurs vestover og naar Port Arthur i god Behold seks Timer før Admiral Ting.

Denne feige Opførsel fra Fongs Side kan muligens forbause mange af os efterat ha hørt om «Tsi-Yuens» Kamp med *Yoshino* den 25de Juli; men efter Maskinmester Hoffmanns Udsagn skal det ha været Skibets kjække Næstkommanderende Shen Shou-chang,* der leded hele Forsvaret indtil han blev truffet af en Sprænggranats Splinter.

* Premierløitnant Shen Shou-chang, der var en personlig Bekjendt af mig, havde faaet sin Uddannelse i Amerika. I en officiel Skrivelse befalte Keiseren, at han skulde begraves paa Statens Bekostning med den militære Honnør, som tilkommer en Kontreadmiral.

«Chih-Yuen» skilles ogsaa ud fra sine Kammerater og angribes af flere japanske Skibe paa en Gang. Chefen, Kommandørkaptein *Tang* — en af de elskværdigste Officerer i den kinesiske Flaade — manøvrerer sit Fartøi med den største Koldblodighed og Dygtighed. De fiendtlige Projektiler gjennemhuller Skroget paa Kryds og Tvers, og da Tang ser, at alt er ude, sætter han med fuld Fart heni-

Kommandørkaptein Tang Shi-cheong.

mod *Yoshino*, affyrer alle sine Kanoner og vil forsøge at vædre sin Fiende; men førend «Chih-Yuen» naar frem, gaar den tilbunds med hele sin tapre Besætning paa 250 Mand.

Kommandørkaptein Tang og hans Næstkommanderende, Løitnant Chen, reddedes senere af en Fiskerbaad. Men Sorgen over «Chih-Yuens» Undergang gik saa stærkt ind paa Tang, at han styrted sig i Vandet igjen og drukned.

«Chih-Yuen» gik under Kl. 3.30. Et Par Minuter i Forveien havde det japanske Flagskib *Matsushima* nær havt

samme Skjæbne. En af dets Officerer gir os følgende Meddelelse i den anseede japanske Avis *Nischi Nischi Shimbun* :

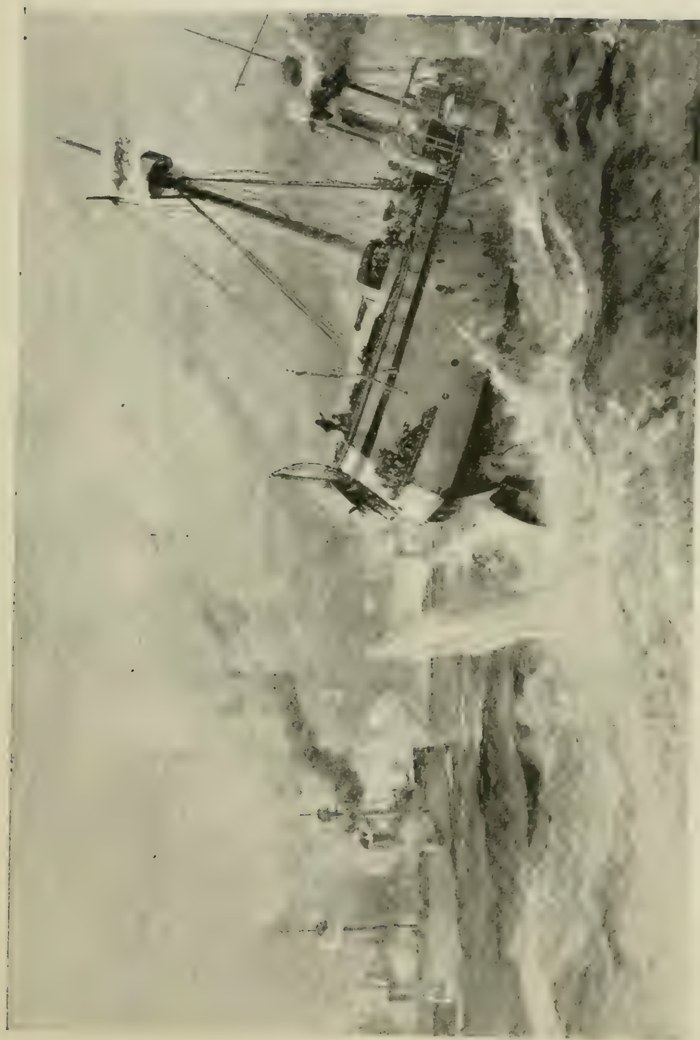
«Ved Slagets Begyndelse mønstred Batterichefen 62 Mand ved de forskjellige Kanoner — men en Time senere var der kun 6 tilbage, som kunde gjøre Tjeneste. Resten var enten død eller saaret. Dækkene saa rædsomme ud; bestrøet med afrevne Lemmer og farvet røde af Blod. Det var væsentlig et Projektil fra en 25 cm. Kanon, der havde anrettet disse Ødelæggelser.

Nogen Tid efter (ifølge Admiral Itos Rapport Kl. 3.26) blev en Barbettekanon paa Styrbords Side truffet af et Projektil fra en af «Chen-Yuens» 30.5 cm. Ved Sprængningen foraarsaged det Død og Ødelæggelse til alt og alle i Nærheden. Lugarerne forud blev knust. Et Stykke af Projektilet sprængte Hul i Dækket. Et større Antal Mænd dræbtes, deriblandt Batterichefen, som syntes at være blaast ud i Sjøen i Smaastykker; ti der fandtes intet andet igjen af ham end Kikkerten og Huen. Et andet Projektil af samme Kaliber satte Skibet i Brand, og uagtet man snart blev Herre over Ilden, blev flere Mænd stygt forbrændt.»

Kort efter trak Japanerne sig lidt tilbage fra Fiendens Ild — antagelig for at raadslaa om en ny Angrebsplan, og Admiral Ito forlod nu *Matsushima* og flytted sit Flag over paa Søsterskibet *Hasidate*. Da Slaget var forbi, blev det havarerede Flagskib sendt hjem til Japan, hvor *Matsushima* og dets tapre Besætning snart blev Gjenstand for Hyldest af hele Nationen.

Slaget fortsattes nu i 2 Grupper. «Ting-Yuen» og «Chen-Yuen» kjæmped mod den flyvende Division, og Resten af Skibene mod den japanske Hoveddivision.

Den flyvende Division holdt Kampen gaaende paa ca.

Chih-Yuens Undergang.

4500 Meter, idet de hurtiggaaende Krydsere cirkled rundt Panserskibene og overdynged dem med Projektiler fra sine langtrækkende Kanoner.

«Ting-Yuen» og «Chen-Yuen», der trolig holdt sammen, fulgte Krydsernes Bevægelser i en mindre Cirkel og søgte stadig at komme saa nær som muligt for at kunne bruge sine svære Kanoner med mere Effekt. Alle Sprænggranater var opbrugt, og man blev nødt til at bruge Staalprojektiler, der ikke kunde ha tilnærmelsesvis saa stor Virkning paa de japanske Krydsere.

Paa «Ting-Yuen» blev Militærmastens Mærs truffet af et Projektil, der dræbte de 7 Mand, som opholdt sig der, og tog hele Stadsen overbord. Et andet Skud gjennembored den ene Damppibe, og et tredie dræbte Hr. Nicholls, der sammen med de øvrige Europæere for en Del havde Æren af Panserskibenes brilliante Opførsel. Henved Kl. 4 udbrød der Brand forud paa «Ting-Yuen» og hindred Betjeningen af det forreste Kanontaarn. Man fik dog heldigvis snart Bugt med Ilden. Alt Træværk baade paa denne og «Chen-Yuen» blev afbrændt; men ellers udholdt de Krydsernes Ild med største Ro.

I den anden Kampgruppe var Kineserne ikke saa heldige. Kort efter «Chih-Yuens» Undergang (3.30), blev «King-Yuen» skudt i Brand. Trods alle Anstrengelser kunde Besætningen ikke bli Herre over Ilden, og Chefen synes da at ha efterfulgt Kommandorkaptein Tangs Exempel. Han forsøger at vædre en af sine Modstandere. Men uden Held. Skibet gaar pludselig under med sine 270 Mand, hvoraf bare 70 skal være reddet.*

* «King-Yuens» Chef, Kommandorkaptein Lin, var den samme Officer, der kommandered «Kuang-Yü» i Sjotræfningen ved Asan.

Fra kinesisk Hold paastaaes der, at det japanske Fartøi sendte en Tordedo ind i «King-Yuen» og fulgte sin Modstander tilbunds kort efter, men jeg har ikke fundet noget fra den anden Side, som bekræfter denne Paastand. Jeg anser det ikke usandsynligt, at Ilden har naaet Krudtkammeret, og at Explosionen er blit forvexlet med en Torpedosprængning.*

Imidlertid var Panserkrydseren «Ping-Yuen», Torpedoskibet «Kuang-Ping» samt de 2 Torpedobaade kommen ud fra Takushan, hvor de havde ligget helt fra Dagen i Forveien som Beskyttelse for Transportskibene. Den flyvende Division vendte sig da mod disse Fartøier, som dog ikke vilde indlade sig i en saa ulige Kamp, men bare trak sig længer ind mod Land.

Akagi, der nu har faaet slukket Ilden og udbedret den største Skade, er kommen tilbage til Valpladsen. «Lai-Yuen» sætter afsted for at bore Skibet isænk, hvilket formodentlig vilde ha lykkedes. Men da den overlegne Fiende kommer i et Par Hundrede Meters Afstand, er *Akagi* saa heldig at faa sende «Lai-Yuen» en Sprænggranat, der hurtig indhyller hele Skibet i Flammer. Den maa trække sig tilbage — og *Akagi* er frelst.

Ilden skal ha raset i hele 8 Timer, og man ansaa det for et rent Vidunder, at «Lai-Yuens» Chef kunde faa bragt sit Fartøi ind til Port Arthur næste Dag.

Kort efter — Kl. var da $5^1/_2$ — gav Admiral Ito Signal til Kampens Ophør, *og den japanske Eskadre trak sig sydover, fulgt af de 2 kinesiske Panserskibe.* Efter en Times

* Det kan ogsaa være, at et fiendtligt Projektil har truffet en Torpedo, som laa færdig i Udskydningsrøret.

Forløb vendte 5 af Fiendens Skibe rundt og «gav «Ting-Yuen» og «Chen-Yuen» *Helvede,* som Hr. Mc. Giffin senere udtrykte sig.

Kineserne hørte nu op med Forfølgelsen og vendte tilbage til Valpladsen, mens de «seirige» Japanere fortsatte Kursen sydover.

Saaledes endte Søslaget ved Yalu eller Hai Yuen-tao, som japanske Autoriteter foretrækker at benævne det. Ifølge den offentliggjorte Kopi af Admiral Itos Rapport til Mikadoen, skulde Slutningen lyde saaledes: «Omtrent Kl. 5.30 saaes flere Skibe at komme til «Ting-Yuen» og «Chen-Yuens» Undsætning. Da Avantdivisionen (flyvende) havde fjernet sig nok saa langt fra Hoveddivisionen og Solen begyndte at dale, afbrød jeg Kampen og kaldte Avantdivisionen tilbage. Da de fiendtlige Skibe styred en sydlig Kurs, antog jeg, at de vilde gaa til Wei-hai-wei, og efter at ha samlet mine Skibe med Undtagelse af *Hiyei* og *Saikio,* styred jeg, hvad jeg antog at være parallelt med Fiendens Kurs i den Hensigt at fornye Slaget næste Morgen. Ti jeg antog, at en natlig Kamp vilde være ufordelagtig for os, da Skibene kunde bli adskilt i Mørket og muligens rammes af Fiendens Torpedobaade. Jeg tabte imidlertid Kineserne af Sigte, og da jeg i Dagbrækningen ikke saa noget Tegn til Fienden, vendte jeg tilbage til Valpladsen, og da «Yang Wei» saaes strandet paa et Rev, befalte jeg *Chiyoda* at sende en Baad derhen og ødelægge Bunden med en Torpedo.* Den 19de kom Flaaden tilbage til vort Rendezvous.»

* Aldeles unødigt Arbeide, da «Tsi-Yuen» jo havde stødt Hul i Siden. (Forfatterens Bemærkning).

Disse Sætninger, som den japanske Regjering har tillagt Admiral Ito i en offentliggjort officiel Rapport, holder sig, som vi ser, *saa fjernt fra Sandheden som muligt.*

Jeg vil ikke paastaa, at den kjække japanske Admiral selv har besmykket sit Tilbagetog med disse Slutningsbemærkninger. Jeg vil helst anta, at Censorerne i Marinedepartementet har behandlet Admiralens Manuskript med altfor stor Frihed i historisk Henseende.

Hvis Japanerne havde vendt tilbage til Valpladsen, vilde de vistnok ikke ha fundet den kinesiske Eskadre; ti Admiral Ting styred ind til Port Arthur et Par Timer efter Slagets Ophør. Men Transportskibene, der laa i Fred og Ro inde ved Yalu, vilde jo ha været værd at ta med sig. Disse forlod Havnen først 4 Dage efter Slaget og saa da «Yang-Wei», «Chao-Yung» og «Kuang-Chia» netop i samme Tilstand, som Kineserne havde forladt dem.

Som vi ser af Tabellerne paa Side 408 og 409, deltog ca. 6000 Mand i Slaget. 3767 paa den japanske og 2090 paa den kinesiske Flaade. I de senere Aar har vi tænkt os, at Ilden fra de moderne Vaaben skulde foraarsage enorme Tab af Menneskeliv under en Sjøkamp. Disse Formodninger har ikke bekræftet sig.

Ifølge en officiel Rapport fra den japanske Sanitetsgeneral havde Japanerne 90 Døde og 204 Saarede.* Tabet var fordelt saaledes:

	Døde	Saarede
Matsushima . . .	35	76
Chiyoda	0	0
Itsukushima . . .	13	18

* Heraf døde senere 32 Mand.

	Døde	Saarede
Hasidate	3	9
Hiyei	19	37
Fuso	2	12
Yoshino	1	11
Takachiho . . .	1	2
Akitsusushima . .	5	10
Naniwa	0	1
Akagi	11	17
Saikio	0	11
	90	204

Fra kinesisk Hold har jeg ikke fundet nogen officiel Opgave over de Døde og Saarede; men efter de foreliggende Oplysninger skal Tabet ha været fordelt saaledes:

	Døde	Saarede
«Ting-Yuen» .	17	25
«Chen-Yuen» .	15	15
«Lai-Yuen» .	10	20
«Ching-Yuen» .	2	14
«Tsi-Yuen» . .	3	0
		74
	Let Saarede	178
	47	252

Hertil kommer de Mænd, som gik tabt ved
«Chih-Yuens» Undergang . . . . . . ca. 230
«King-Yuens» — . . . . » 200
«Chao-Yungs» Brand og Grundstødning . » 50
«Yang-Weis» Sammenstød med «Tsi-Yuen» » 100

580

Af de 8 Europæere, som kjæmped paa kinesisk Side, blev 2 dræbt og 4 mer eller mindre saaret.

*

Hvem var nu Seierherrer ved Yalu?

Paa Grundlag af Admiral Itos Rapport og flere mer eller mindre upaalidelige Kilder har de fleste militære Autoriteter til Dato tilkjendt Japanerne Prisen. Jeg finder ingen Grund til at dele disse høitærede Herrers Mening i denne Henseende.

Som vi ser af Tabellerne, var Japanerne betydelig overlegne baade i Bemanding, Hurtighed og Artilleri. Disse Fordele synes dog tilnærmelsesvis at ha balanceret de kinesiske Skibes større Bepansring. At Japanerne udviste en høiere Grad af Disciplin og Manøvredygtighed under Slaget, er derimod hævet over al Tvil. Paa Kinesernes Side var Officerernes Optræden baade i militær Henseende og i Manøvrering meget ujevn. Vi ser de mest glimrende Beviser paa Tapperhed og Dygtighed parret med skamløs Feighed og Uduelighed.

Sjøslaget ved Yalu maa siges at ha været uafgjørende. Uagtet Kinesernes Tab af Skibe var stort, saa beholdt de for det første Valpladsen og fulgte Japanerne et Stykke paa Veien. For det andet kom de uhindret tilbage til Port Arthur efter at ha udført sit Hverv.

Efter disse Facta klinger Mikadoens Gratulationsskrivelse til Admiral Ito noksaa besynderlig. Den havde følgende Ordlyd: *Vi hører, at Vore forenede Eskadrer har kjæmpet tappert i Det gule Hav og vundet en stor Seier. Det er derfor sandsynligt, at Flaaden fremdeles kommer til at beherske Fienden tilsjøs. Idet Vi anerkjender Vore Offi-*

cerers og Mænds Fortjenester, føler Vi Os overmaade taknemmelig for de storartede Resultater.

Keiseren af Kina havde baade Straf og Belønning at uddele. Chefen paa «Chih-Yuen», Kommandørkaptein Tang, og paa« King-Yuen», Kommandørkaptein Lin, fik et vakkert Eftermæle, og Keiseren overtog Omsorgen for deres efterladte Familier. Flere af de saarede Officerer blev forfremmet og modtog større og mindre Belønninger.

Chefen for «Kuang-Chia» fik derimod sin Afsked, fordi han havde forladt Slaget. Han burde sikkerlig ha delt Skjæbne med Chefen paa «Tsi-Yuen», Kommandørkaptein Fong. Denne Herre blev sat under Krigsret nogle Dage efter Slaget og dømt til Halshugning. Dels for Feighed og dels for sin slette Manøvring, der foraarsaget Tabet af «Yang-Wei». Mens de øvrige Skibe fik Tilladelse til at omvikle sine Kanoner med Seierens Symbol — rødt Klæde — maatte «Tsi-Yuens» forbli utilhyllet under Opholdet i Port Arthur.

Om de udenlandske Officerer siger Keiseren blandt andet i et Dekret af 23de Oktober: «Vi har modtaget fra Li Hung-chang en særegen Skrivelse, hvori han fremhæver de store Fortjenester, som de udenlandske Officerer har indlagt sig under Slaget. Baade de Døde og Levende fortjener Vor Taknemmelighed. Med Hensyn til von Hanneken, saa har han allerede modtaget Stjernen af 1ste Klasse 2den Afdeling af Drageordenen. Lad ham desuden blive presenteret med et Generalspatent. Purvis* og Nicholls er død i Kampen. Giv deres efterladte Familier 2 Aars fuld Gage. Heckmann, Tyler og Mc Giffin skal dekoreres med den enkeltøiede Paafuglfjær og Stjernen af 1ste Klasse 3die Afdeling.»

* Maskinmester Purvis gik under med «Chih-Yuen».

Et videnskabeligt Studium af Sjøslaget ved Yalu vil uden Tvil komme til at interessere en Flerhed af europæiske Sjøofficerer og faa adskillig Indflydelse paa de respektive Flaaders Udvikling.

Jeg er ikke enig med en anonym Forfatter i *Naval Annual,* der mener, «at det er umuligt at opdage det mindste Nyt, som Slaget har lært os.» Tvertimod. Jeg for min Del har lært meget, og jeg formoder, at mange af mine europæiske Kollegaer i de sjømilitære Etater vil sige det samme. De fleste Kritiker, som til Dato er fremkommet i militære Tidsskrifter, kan neppe fortjene Navn af videnskabelige. Dertil er de altfor partiske og smager formeget af Anvendelse for særegne Formaal. Desuden baseres flere Kritiker paa ufuldstændigt Kjendskab til Facta.

I *Neueste Nachrichten* udtaler den tyske Admiral von Werner saaledes sin Forundring over, at Torpedo og Vædder fandt saa liden Anvendelse i Slaget. Ved Studiet af den Kamptaktik, som Admiral Ito brugte, vilde denne Forundring sandsynligvis ophøre.

Krigen i Østasien har i det heletaget ikke været heldig for Torpedoernes Beundrere og Forkjæmpere. Af Tabellerne ser vi, at de kinesiske Skibe var forsynet med 36 og de japanske med 32 Udskydningsrør for Torpedoer. Hvorfor blev ikke disse benyttet? Simpelthen fordi man paa begge Sider frygted for, at Torpedoerne skulde træffes af fiendtlige Projektiler, mens de laa færdig i Overvandsudskydningsrørene, og derved forvolde uberegnelig Skade ombord i eget Skib.

Da Slaget begyndte, havde de fleste Fartøier en Torpedo færdig til Udskydning i Rørene og en anden klar

til Ilægning uden paasat Krigsspids. Men da enkelte Projektiler trængte ned i Torpedorummene, fandt man det fornuftigst at stuve Krigsspidserne bort. Ja paa flere Skibe som «Chen-Yuen» og «Ching-Yuen» kasted man endog flere Torpedoer overbord. Hvilket vistnok var det sikreste, som kunde gjøres med disse farlige Tingester under de hyppige Ildebrande.

Det er ikke usandsynligt, at «Chih-Yuens» og «King-Yuens» hurtige Undergang skyldes Sprængning af klargjorte Torpedoer.

Og de kinesiske Torpedobaade, som ankom ved Kampens Slutning — hvad Nytte gjorde de? Cheferne havde faaet Ordre til at holde sig under Dækning af Slagskibene og gjøre Anfald paa Fienden, naar Krudtrøgen var tæt. Baadenes gjentagne Forsøg løb imidlertid uheldigt af. Før Skuddistansen var naaet, blev de opdaget af de hurtiggaaende japanske Krydsere og maatte gjøre Vendereise.

Gjennem længere Tids Brug som Rekognosceringsfartøier var Torpedobaadens Fart gaaet ned til 14—15 Knob, og dette Factum har naturligvis ogsaa havt sin Indflydelse paa den ynkelige Rolle, som disse Baade spilte.

Jeg tror dog, at vi kan slaa fast, at *Torpedoers Brug i en Sjøkamp, der foregaar i Dagslyset, har været overdrevet af disse Vaabens theoretiske Forkjæmpere.* Disse Slagbilleder, som kanske flere har oprullet i Tankerne, hvor Masser af Torpedobaade piler afsted i Kampens Hede og sænker Fiendens Skibe til høire og venstre — disse Slagbilleder vil vistnok stadig komme til at høre hjemme i Tankernes Verden.

I *La Marine Française* har en Hr. D'Arthaud leveret en særdeles læseværdig Kritik af Slaget; men dens Værdi

formindskes i væsentlig Grad ved Ubekjendtskab til Operationsfeltet og de foreliggende Facta. Han udtaler saaledes et Sted:

«Ser man paa Kampen i sin Almindelighed, er det straks iøinefaldende, hvorledes man i dette Slag, hvor Kampen stod mellem 2 Eskadrer, gik frem paa en Maade, der slet ikke svarer til de virkelige Principer for en moderne Sjøkrig. Admiral Ting troed sig uden Tvil sin Modstander fuldstændig overlegen; derfor dristed han sig til at aabne Kampen. Men han havde visselig gjort sit Land en større Tjeneste, hvis han havde fuldført sin Mission og ført Tropperne i Sikkerhed til Yalu istedetfor at indlade sig i Kamp.* Hvorfor lod han ikke sine svære Panserskibe indta en Stilling i Nærheden af en stærk befæstet Plads, til hvis Forsvar de samtidig vilde kunne medvirke; og hvorfor beordred han ikke sine Krydsere mod Japans Kyster for at rende isænk Koffardiskibe, forhindre Transport af Tropper og Ammunition samt bombardere aabne Byer?» **

Hr. D'Arthauds Artikel røber ogsaa paa andre Punkter forlidet Kjendskab til de virkelige Forholde. Men jeg vil ikke forlænge dette Kapitel med flere Bemærkninger, da disse er af altfor saglig Natur til at kunne interessere en Flerhed af mine Læsere.

Jeg vil slutte med at fremsætte en Del af de Lærdomme, som Yaluslaget efter min Formening synes at gi:

* Det var jo netop det, som Admiral Ting havde gjort. (Forfatterens Bemærkning).

** Koffardiskibe, der ikke førte Kontraband, og aabne Byer, var fredet under hele Krigen ved en stiltiende Overenskomst fra begge krigsførende Magters Side. (Forfatterens Bemærkning).

I. Panserskibe af middels Størrelse med stor Fart og talrige hurtigskydende Kanoner vil være det fordelagtigste Slagskib.

II. Alle Overvandsudskydningsrør bør afskaffes, da de er farligere for eget Fartøi end for Fienden.

III. Torpedobaades Nytte bør ikke overvurderes — men deres moralske Effekt heller ikke undervurderes.

IV. Alt Træværk — og idetheletaget alt brændbart Materiale — bør afskaffes i størst mulig Udstrækning.

V. Alle Slags Overbygninger bør undgaaes, og Militærmastens Længde afkortes* — dels for at mindske Skiven for fiendtlige Projektiler, dels for at mindske Splinternes Antal.

VI. Lette Skjolde — fra 3 til 6 cm. — bør opgives. De viser sig at være farlige for Kanonbetjeningen, som de skulde beskytte. De er for svage til at modstaa Projektilerne fra Hurtigskytset og samtidig stærke nok til at faa Granaterne til at springe og derved koncentrere disses ødelæggende Virkning.

VII. Ved Officersuddannelse bør der lægges forøget Vægt paa theoretiske Kundskaber i Taktik og praktisk Behandling af de Fartøier, hvorpaa vedkommende Officersaspiranter kan tænkes at komme til at tjenstgjøre under Krig.

VIII. Hvis man ikke tror sig Fienden absolut overlegen, bør man ikke opta Kamp i ordnet Slaglinie.

IX. Exercitie med «Slukning af Brand» bør indta en mere fremragende Plads blandt Mandskabets Øvelser.

* En Militærmast bestaaende af flere Cylindre, som kan bevæges op og ned inden i hverandre, vil muligens være det bedste Arrangement.

Otteogtyvende Kapitel.

Forandring i Japanernes Program. — Brydning mellem Peking og Tientsin. — Telegram-Agenternes Krig. — Japanerne sætter over Yalufloden.

Slaget ved Yalufloden havde ikke bare sin Betydning som en Styrkeprøve mellem Flaader af forskjellig Udrustning og Armering. Kampen fik ogsaa stor Indflydelse paa de fremtidige Krigsoperationer.

Dette tilfældige Møde mellem Admiralerne Ting og Ito har uden Tvil ændret Japanernes Planer i væsentlig Grad. Det synes nemlig at ha været Japanernes Mening at landsætte en Del Tropper paa Yalus vestlige Bred og derved tvinge hele den kinesiske Hær i Korea til at overgi sig. Efter at dette strategiske Coup var udført, skulde saa Yamagata marschere sydover og indta Port Arthur fra Landsiden, mens Admiral Ito med hele den japanske Flaade skulde tvinge Peiyangeskadren til Kamp og faa ødelagt den. Saa kunde et andet Armékorps uden Risiko lande ved Shanhaikuan og rykke mod Peking.

Dette forvovne Programs Udførelse vilde neppe ha hørt til Umulighederne. Men Planen gik altsaa i Stykker,

ved at Admiral Ito mødte Kineserne fortidligt og uden at ha sin Torpedoflaade med.

Resultatet af Mødet blev, at de japanske Skibe fik betydelige Havarier, mens den svækkede kinesiske Flaade fremdeles var stærk nok til at umuliggjøre en Landgang ved Shanhaikuan eller Taku — Tientsins Havnestad.

Japanernes Fremgang i Korea og Seiren ved Pingyang bragte Li Hung-changs talløse Misundere og Uvenner til Fronten i Pekings Hofkredse. Nu skulde der gjøres et Forsøg paa at styrte den overmægtige Satrap, som altid havde holdt sig fjernt fra Paladsintrigernes Arena — Konkubinernes lykkelige Jagtgrund — og ført det kinesiske Statsskib gjennem fraadende Bræksjøer og farlige Skjær. Den gamle Lods skulde styrtes; ti han raget høit over alle Pygmæer i Keiserens Nærhed.

Trods Enkekeiserindens Anstrengelser fik de gamle stokkonservative Bureaukrater i Peking sat igjennem et keiserligt Dekret, der skulde minde Li Hung-chang om, at han kun var en *Undersaat* — og ikke Himmelens Søn.

Dekretet er dateret 17de September og lyder saaledes:

«Da *Wo-jen* overfaldt Korea, sendte Vi en Hær derover for at hjælpe vor lille Tributstat. Paa den keiserlige Overkommissær i Norden, Li Hung-chang, hvilte hele Ansvaret, da han har havt Overledelsen af Stridskræfterne. Men han har ikke været istand til at handle med den fornødne Hurtighed. Tiden er gaaet hen uden videre Resultater, og derved har han forspildt Vor Tillid. Vi

befaler, at den treøiede Paafuglfjær og den gule Ridejakke tages fra ham som en mild Straf.* Det er nødvendigt, at den nævnte keiserlige Hovedkommissær anstrenger sig til det yderste og samler Arméer fra de forskjellige Provinser, forat Fienden kan blive jaget ud. Paa den Maade tør Li Hung-chang haabe at gjøre godt igjen, hvad han har forbrudt.»

Kwang Hsü.

Vi kan være rolig for, at den gamle Statsmand gjennemlæste denne naive Epistel med et ærgerligt Smil. Han vidste jo, at alt var gjort fra hans Side, baade for at bevare Freden og hindre Japanernes Fremtrængen. Men han stod jo alene med et umaadeligt Ansvar og uden Keisernavnets Autoritet, omgiven af en Flok graadige underordnede Embedsmænd og uduelige Generaler.

Kina har neppe nogensinde været saa blottet for militære Kapaciteter som under Krigen med Japan. Brødrene Tsêng, der sammen med Gordon og Li Hung-chang undertrykked Taipingoprøret; Tso Tsung-tang og Liu Chintang, som tilbageerobred Turkestan fra Yakub Begs Sønner — alle havde besteget Dragen og faret op mod Himmelens Blaa. Li Hung-chang alene var tilbage, overlæsset med administrative og militære Pligter paa sine 73aarige Skuldre.

Herrerne i Peking fik dog ikke længe Lov til at tirre den gamle Løve. Den myndige Enkekeiserinde indsaa godt, hvormeget der stod paa Spil, hvis hendes prøvede Vens Autoritet blev rokket. Hun slutted sig nærmere til sin Kollega fra Regentskabsperioden, Prins *Kung*, der

* Disse kinesiske Dekorationer svarer til de høieste militære Udmærkelsestegn i Europa.

havde levet i Unaade siden 1885, og ved hans Hjælp lykkedes det at stanse Undermineringen af Li Hung-changs Magt.

I et Dekret af 29de September kalder Keiseren sin Onkel tilbage med følgende Ord:

»Vi er anmodet af Enkeiserinden at meddele, at Hds. Majestæt er af den Formening, at *Yi Su*, Prins af Kung, fremdeles er i Besiddelse af usvækket Kraft og Intelligens, uagtet han endnu ikke er kommet sig fuldstændig af sin langvarige Sygdom.* Det er Hds. Majestæts Ønske, at Prins Kung igjen træder ind i Statstjenesten, og Vi stadfæster herved hans Udnævnelse til Præsident for Tsung-li Yamen og Leder af Krigsforselen i Forening med Li Hung-chang. Vi stadfæster fremdeles den Tilladelse, som Hds. Majestæt har givet Prins Kung nemlig: at besøge Os paa hvilkensomhelst Tid af Dagen, naar Statsanliggender kræver det«.

Med Prins Kungs Gjenindtrædelse i Regjeringen vandt Li Hung-chang en trofast Ven mere i Peking, og han kunde fra nu af blaase ad alle smaa Pirkerier. For Sikkerheds Skyld lod han dog Hovedstyrken af sine europæisk uddannede Tropper forbli i Tientsin som Garnison i Takuforterne istedetfor at sende dem op til Manchuriet.

*

Efter Slaget ved Yalu blev der omtrent Stans med Krigsoperationerne i over en Maaned.

Japanerne havde fuldt op at gjøre med at undertrykke talrige Forsøg af de koreanske Patrioter paa en almindelig Reisning mod Erobrerne, og den kinesiske Regjering havde

* Prins Kung blev afskediget som Medlem af Formynderregjeringen under Paaskud af Sygdom (se Side 324).

det travelt med at hverve Soldater — eller rettere sagt Samfundets Bærme — til fortsat Kamp mod Japans uddannede og disciplinerte Armékorps.

Dette Pusterum benytted de europæiske Telegram-Agenter til at føre Krigen paa egen Haand til Fornøielse for sine Læsere i Europa.

Naade! Naade!
Frøken Japan prygler Hr. Kina med sin Parasol, indtil han gir Slip paa det koreanske Krus. (Efter en Tegning af C. R. Halkett, Korrespondent for Pall Mall Gazette).

Det var ikke smaa Troppemasser, som disse Herrer dirigered. Især deleshed gjorde en Transportflaade paa 70 Skibe stor Effekt. Den skulde være afgaaet fra Hiroshima den 18de September med 40—50 000 Mand og ledsaget af hele den japanske Flaade.

Folk i Europa, der interessered sig for Krigens Gang, vented med spændt Forventning paa, hvor denne Armé skulde lande. Og Agenterne forstod at veilede dem. Snart var Japanerne gaaet iland ved Shanhaikuan og rykked

mod Peking; snart havde de gjort Landgang ved Wei-hai-wei. Samtidig forskrækked disse ansvarsløse Personer de europæiske Kolonisters Slegtninge med opdigtede Skroner om Europæernes usikre Stilling i Traktathavnene — og Bladredaktørerne glæded sig.

Mere betydningsfuldt var Lord Roseberys Forsøg paa at faa Stormagterne med paa en Fællesoptræden i Østasien for at tvinge Japanerne til at slutte Fred; men Forsøget stranded — da Magternes Interesser foreløbig ikke gik i den Retning.

Imidlertid foregik Udrustningen af nye Tropper med en feberagtig Hast paa de japanske Øer. De ældre Aarsklasser blev udskrevet, og for at ha bedre Tilsyn med den 2den Armés Dannelse afreiste Mikadoen under Befolkningens Jubel til Hiroshima i Slutningen af September.

Krigen havde allerede slugt en Masse Penge, og endnu flere trængtes der til Kampens Fortsættelse. Af den Grund gav Mikadoen Ordre til Indkaldelse af et *extraordinært Parlament*, der skulde træde sammen i Hiroshima den 13de Oktober. Samtidig proklameredes *Beleiringstilstand*. Sandsynligvis for at sikre sig mod et gjenstridigt Parlament under en saa alvorlig Periode i Origets Historie.

Denne Forholdsregel syntes forresten at ha været overflødig; ti Krigens heldige Fremgang bragte omtrent al Opposition mod Ministeriet Ito til at forstumme.

I Midten af Oktober begyndte Japanerne at røre paa sig igjen. Arméen i Korea var nu bragt op til ca. 50000 Mand, og Kineserne, der havde været bange for at bli angrebet i Ryggen, fandt det fornuftigst at trække sig til-

bage over Yalu overladende Korea i Japanernes ubestridte Besiddelse.

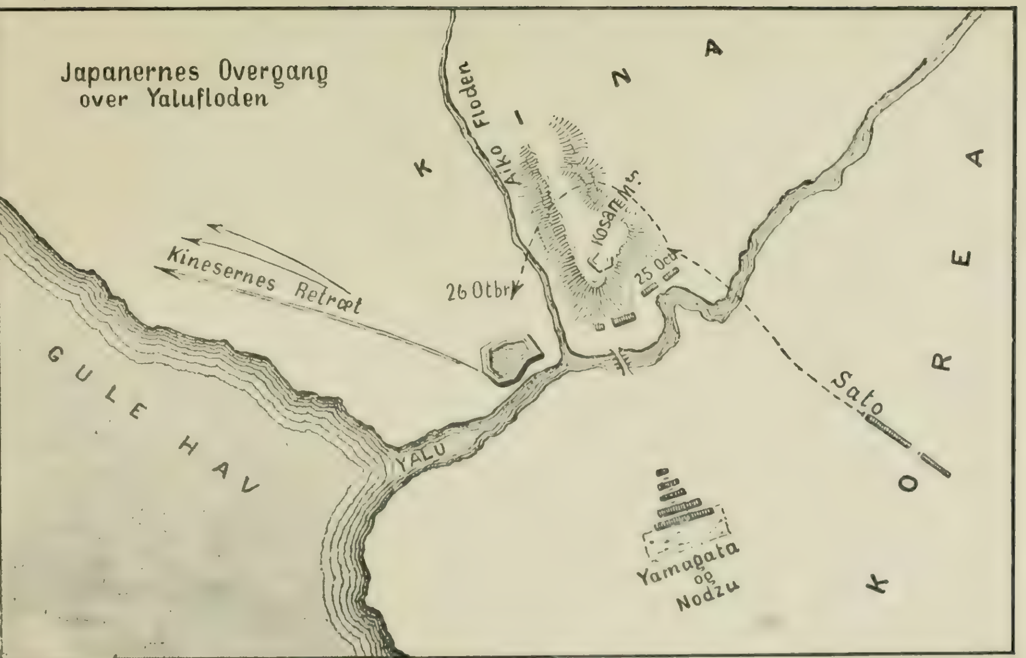
Som en forsigtig Feltherre vented Marschal Yamagata paa den koreanske Side af Floden, indtil hele Arméen var samlet; ti efter almindelig Beregning maatte jo Japanerne tro, at Kineserne vilde opbyde alle Anstrengelser for at gjøre dem Overgangen stridig.

Mikadoens Indtog i Hiroshima.

Terrænforholdene er nemlig særdeles gunstige for dem, som skal forsvare vestre Flodbred, hvor høie Aasrygger stiger temmelig steilt op af Vandet.

Ved Rekognocering havde imidlertid Yamagata faaet vide, at disse naturlige Forhindringer kunde omgaaes ved at sætte over Floden ca. 25 Kilometer ovenfor Wiju. De japanske Ingeniører slog straks en Pontonbro over Floden paa dette Sted, og om Morgenen den 24de Oktober

Japanernes Overgang
over Yalufloden
K I N A
K O R E A
Aiko Floden
Kosan Mts
25 Oct
26 Otbr
Kinesernes Retræt
Sato
Yamagata
og
Nodzu
YALU
GULE HAV

marschered 1 500 Skyttere under Oberst Sato over uden at møde nogen nævneværdig Modstand.

Ved Middagstider traf Japanerne paa et halvfærdigt Fort. Garnisonen, som bare udgjorde 4—500 Mand, afskjod sine Geværer og trak sig tilbage til den befæstede Landsby *Kosan* eller Hushan overladende Fienden et Par Feltkanoner. Sato fortsatte Marschen videre og slog Leir ud paa Aftenen nordenfor Landsbyen.

Næste Morgen satte Hovedstyrken af den japanske Armé over Floden ligeovenfor Wiju og rykked straks mod Kosan, mens Sato foretog et Angreb fra Nord.

Efter japansk Opgave talte Garnisonen 3 500 Mand. Kampen vared i 4 Timer, og uagtet henved 20 000 Mand var engageret, skal Tabet ikke ha udgjort mer end 250 paa kinesisk og 70 paa japansk Side.

Kineserne trak sig nu tilbage over *Aiko*-Floden. I Dagbrækningen den 26de fulgte Japanerne efter og iverksatte et Angreb paa *Kiudlense* eller Chiulienchéng fra 3 Sider. Men Kineserne, der formodentlig har tænkt sig noget lignende, havde alt forladt Byen for ikke at bli indesluttet af den overlegne Fiende; og da Japanerne rykked frem til Angreb, mødte de ingensomhelst Modstand.

22 Kanoner og en Del Proviant var alt, hvad de Flygtende havde efterladt sig.

Fra nu af fik Japanerne fast Fod paa Manchuriets Grund.

Niogtyvende Kapitel.

Port Arthurs Erobring

Naar vi tar Kartet over Krigsskuepladsen foran os, opdager vi snart, at den smale Landtunge, der stikker ud i Pechihlibugten og næsten lukker Opseilingen til Tientsin, er af overordentlig strategisk Betydning.

Det var denne Halvø, som de allierede Vestmagter valgte til Operationsbasis, da de i 1861 foretog deres eventyrlige Tog til Peking.

Li Hung-chang kunde umuligt ha valgt et mere passende Tilflugtssted for sin nye Flaade end den prægtige Havn, som findes paa Sydostspidsen af Halvøen.

Omkring 1881 paabegyndtes Arbeidet med Anlægget af Krigshavnen *Port Arthur* — eller *Port Li*, som den senere er omdøbt til Ære for Vicekongen; og i 1884 var allerede Befæstningerne af en saadan Betydning, at Admiral Courbet under Tongkingkrigen mente at burde ha 16 000 Mand for at sætte sig i Besiddelse af Havnen.

Siden de Dage er Port Arthur vokset op til en af Verdens stærkeste Fæstninger og ansaaes ved Krigens

Udbrud baade af mig og enhver anden europæisk Officer, som har besøgt Krigshavnen, for omtrent uindtagelig.

Vi kunde jo ikke drømme om, at en gammel prøvet Feltherre som Li Hung-chang kunde ta saa grundig Feil ved Valget af de Mænd, der skulde forsvare Kinas vigtigste Fæstning og et af hans Livs stolteste Verker.

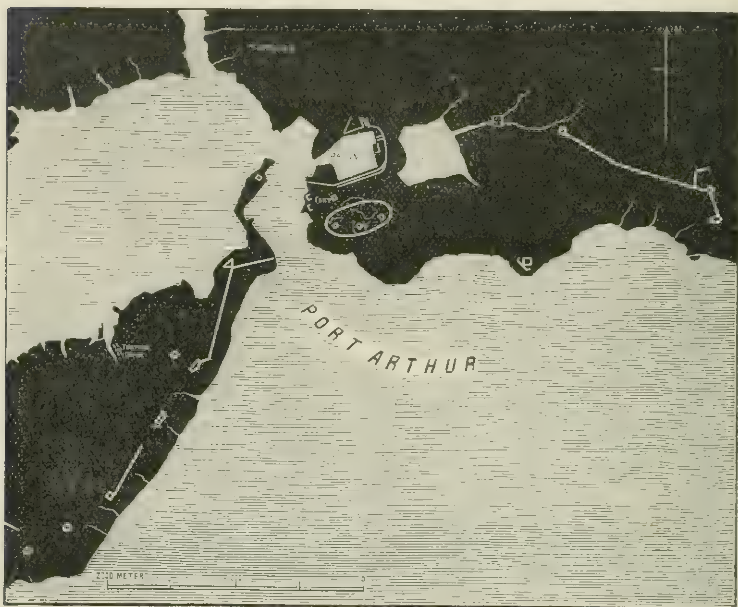
Med umaadelige Bekostninger blev Port Arthur forsynet med prægtige Værfter, saavel for Reparationer som for Nybygning af Krigsskibe. 2 Tørdokke, der fuldførtes af franske Ingeniører, kosted alene 10 Millioner Francs. Et Arsenal, et Torpedodepot, Magasiner og Verksteder efter nyeste Konstruktion med de bedste Maskiner — iheletaget alt, hvad Penge kunde udrette, blev fremtryllet for at gjøre Port Arthur til et Førsterangs Orlogsværft.

Indseilingen til Havnen er i sig meget vanskelig, da den indsnevrede Passage kun er 35 Meter bred. Selve Indløbet stængtes af 2 Rækker Miner, og efterat engelske og franske Ingeniører havde bygget 8 stærke Forter paa begge Sider af det trange Løb, maatte vi med god Grund anse enhver Adgang fra Sjøsiden for umuligt.

Befæstningerne, der ligger i en Høide af op til 180 Meter over Havfladen, har stor Lighed med Gibraltars, idet de hovedsagelig er udmineret i selve Fjeldene.

Dreiende Pansertaarne af nyeste Konstruktion og forsynet med svære kruppske Kanoner gjorde simpelthen Port Arthur til Idealet af en Sjøfæstning. Og under mine Besøg i Havnen havde jeg altid Fornøielse af at besigtige disse Pragtverker, som Skildvagterne fremviste med berettiget Stolthed.

Lidet aned jeg da, at Forsvarerne senere skulde overgi disse Herligheder til de smaa Japanere for en Spotpris. Mens jeg nedskriver disse Linier, kommer jeg næsten i Raseri ved Tanken paa de feige Forsvarsledere.

Fra Landsiden kunde Orlogshavnens Forsvar været mere komplet. Men den lange Række af Lerskanser og Forter, som strakte sig omtrent tværs over Halvøen, burde dog ha været istand til at holde en respektabel Armé Stangen. De blev opført under von Hannekens Ledelse og var ligesom Sjøforterne forbundet med hinanden ved Hjælp af Hulveie, Telefon og Telegraf. Til endnu større Betryggelse for Orlogshavnen paabegyndtes for et Par Aar

I JUNK BAY

12 Transportskibe
Itsukusima og
2 ...

I VICTORIA BAY

Matsushima (Flagskib)
Hasidate
Nagiwa
Takachiho
Chiyoda
Akitsushima
Yasyama
Fuso — (2det Flagskib)
Yoshino
Akagi
Tsukushi
Tokao
Riojo
Yamato
Tsurin

VED ROBINSON Pt

Hiyei

Fort
550
8 of Pearls
Village
Junk Bay
Fort
Fort 100
Fort
Hiyei
Fort
Robinson Pt
Hand Bay
340
550
Disaster Rk
TA LIENWAN
Victoria Bay
Boy Rk
Panter Pt
House Anchorage
West P

Den japanske Flaade og en Del Transportskibes Ankerplads i Midten af November

siden et Jernbaneanlæg, som skulde forbinde Port Arthur med de 2 Armécentre Mukden og Tientsin.

Jeg behøver neppe at pege paa, hvilken overordentlig Betydning det havde for Japanerne at komme i Besiddelse af Port Arthur. Særlig da deres Flaade maatte operere paa et Felt, der laa ca. 1 200 Kilometer fra deres egne Orlogsværfter.

Det var til Erobring af dette strategiske Hovedpunkt, at den Armé var bestemt, som samledes i Hiroshima under Mikadoens og Parlamentets Øine.

Den 19de Oktober saa man 50 Transportskibe styre ud af *Shimonosekis* Havn under Befolkningens Jubelraab. Ombord paa denne Kjæmpeflaade befandt sig 25 000 Mand under selve Krigsministeren, Marschal *Oyamas* Befaling. Og førend noget Menneske fik Anledning til at opgjøre sig en Mening om Bestemmelsesstedet, melder Telegrafen, at Transportskibene er gaaet tilankers i en liden Bugt i Nærheden af *Talienwan** under Beskyttelse af den japanske Flaade.

24 Oktober — samme Dag som Oberst Sato gik over Yalufloden — begyndte Udskibningen af Tropperne. Da det var Oyamas Mening at afskjære Port Arthur fuldstændig fra Landsiden, lod han samtidig en Del Transportskibe føre et Par Brigader rundt Halvoen til *Society Bay*. Ogsaa her foregik Debarkeringen uden den mindste Hindring fra Kinesernes Side. Telegraftraadene blev overskaaret, og Port Arthurs Forbindelse med Udenverdenen ophørte fra nu af omtrent fuldstændig, da Ito blokered Indgangen til Havnen.

For ikke at bli overrasket af mulige Angreb i Ryggen, sendte Oyama ogsaa nogle Kompanier nordover til *Fuchow*.

* 60 Kilometer i Nordost for Port Arthur.

og ved Kavalleripatruljer fik han istand en Slags Forbindelse med Marschal Yamagata i Manchuriet.

Den 6te November begyndte Japanerne at rykke fremover paa begge Sider af den smale Landtunge. I Byen *Kinchow* laa 2 000 Kinesere under General *Hsü Pang-tao*. Efter flere Timers haardnakket Modstand maatte Hsü trække sig sydover med et Tab af 500 Mand.

Forterne ved Talienwan, der havde en Garnison paa 3 000 Mand under General *Tsao Huai-yi* blev angrebet i Ryggen og kunde naturligvis ikke gjøre nogen videre Modstand mod de overlegne Fiender. Efter et yderst svagt Forsøg overlod Generalen alle Forter til Japanerne og retirered nedover mod Port Arthur.

Her var alt i en grænseseløs Forvirring. Efter kinesisk Sedvane skulde Krigshavnens øverste civile Administrator ogsaa overta Ledelsen af Forsvaret. Denne uheldige Ordning havde Port Arthurs Havnekaptein Hr. Calder* gjort Li Hung-chang opmærksom paa og tilraadet ham at betro hele Forsvaret til Admiral Ting. Dette havde naturligvis været fornuftigst. *Sjøbefæstninger bør altid være under Kommando af Sjøofficerer. De af Europas Stater, som endnu ikke har opfattet dette, vil sent eller tidlig faa svie derfor.*

Uheldigvis fandt Li Hung-chang, at det vilde være forbundet med for mange Vanskeligheder at forflytte den 8 000 Mand stærke Garnisons Befalingsmænd. Ikke at tale om al den Jalousi, som dette Skridt vilde opvække — og Port Arthur gik sin uundgaaelige Skjæbne imøde.

Det blev umuligt for den civile Kommandant *Kung Taotai* at faa bevæget Generalerne til at operere i Fælles-

* Den eneste Europæer i Krigshavnen.

skab. Uenighed og Jalousi letted deres Fienders Opgave paa bedste Maade, og da Kinchow og Talienwan var erobret, fandt Kung det fornuftigst at konferere med sin høie Overordnede Li Hung-chang om Sagernes Stilling.

I al Stilhed forlod Kommandanten Port Arthur Natten til den 8de November uden at bli opdaget af de japanske Krydsere. Han kom lykkelig til Tientsin. Men her fik han liden Trøst. Li Hung-chang fandt, at Kung burde bære Ansvaret for Port Arthur. Han havde nu været flere Aar paa Stationen og burde havt Kjendskab til sine underordnede Generalers Dygtighed. Nu var det forsent at sende nye Mænd derover, og Kung fik Ordre til at vende tilbage til sin Post saa hurtigt som muligt.

Den 12te kom han igjen til Port Arthur uden mindste Hindring. Hvilket viser, at Japanerne ikke har opretholdt nogen videre effektiv Blokade fra Sjøsiden.

Kommandantens Afreise havde imidlertid været Signalet til de største Uordener. Soldaterne, der troed, at Kung Taotai havde rendt sin Vei, brød straks ind i Værftskontorerne og letted Pengeskabene for deres Indhold. Det var med Nød og Neppe, at Kommandanten fik gjenoprettet Ordenen. Efter sin Tilbagekomst sammenkaldte han straks et Krigsraad. Men ingen af Generalerne kunde fremlægge nogen antagelig Forsvarsplan undtagen General Hsü, der havde forsvaret Kinchow.

Han foreslog, at man øieblikkelig skulde sende Størsteparten af Garnisonen nordover for at forsvare de trange Fjeldpasser, som førte ned til Port Arthur, og tilbød sig at gaa i Spidsen med sine Mænd mod de fremtrængende Japanere. Men da de øvrige Herrer ikke synes at ha havt

nogen særdeles stor Lyst til at ofre sit fine Skind, var det ikke muligt at faa bragt nogen Enhed i Forsvaret.

Imidlertid havde Japanerne bevæget sig meget forsigtigt sydover. De kunde jo ikke drømme om, at Kineserne ikke vilde gjøre den alvorligste Modstand i de vanskelige Fjeldpasser, som burde ha været Nøglen til Krigshavnens Forsvar. Det nordligste Pas *Namkuanling**, der uden Overdrivelse kunde ha stanset en tidobbelt saa stor Styrke, som den Japanerne raaded over, passeredes 9 November efter en kort Kamp.

10 Dage derefter stod hele den fiendtlige Armé nogle faa Kilometer fra Krigshavnen.

Tidlig om Morgenen den 20de November rykked hele den japanske Hær fremover mod Kinesernes Forposter, mens Flaaden, der holdt sig i Nærheden af Kysten, styred en Kurs parallelt med Troppernes Bevægelser.

Angrebsplanen var opgjort til den mindste Detalj og udførtes med største Nøiagtighed. Rundt om Forterne paa Landsiden var nedlagt flere Rækker med Miner. Men da Japanerne marschered meget forsigtigt fremover, og Forsvarerne i nervøs Ophidselse sprængte dem for tidligt, udretted de ingen Skade, og sent ud paa Aftenen var Japanerne kommen i Besiddelse af alle Landforter.

Næste Dags Morgen fortsattes Angrebet med uformindsket Energi. Gradvis men sikkert bevæged de japanske Kolonner sig fremover mod Sjøforterne, og Flaaden hjalp efter bedste Evne til at bortlede Forsvarernes Opmærksomhed.

* Namkuanling dannes af 2 Fjeldkjæder, som løber parallelt med hinanden i ca. 2 Kilometers Længde mellem Society Bay og Talienwan.

Skibene holdt sig stadig i Bevægelse, nu og da affyrende nogle Skud.

Ud paa Eftermiddagen kom der et usedvanlig stærkt Regnskyl, og under dette benytted Ito Leiligheden til at sende 10 Torpedobaade ret ind mod Indløbet under Beskyttelse af et Par Krydsere.

Før Kineserne faar Tid til at trykke paa Mineledningernes Knappe, styrter Torpedobaadene ind i Havnen og udsender en Hagl af Projektiler fra sine Maskinkanoner.*

Dette forbausende Vovestykke havde en uhyre moralsk Effekt paa Forternes Besætninger, og presset haardt fra Landsiden, syntes de kinesiske Generaler at ha faaet nok af Kampen.

I Mørkningen saa Japanerne Hundredevis af Soldater strømme ud af de stærke Befæstninger. De aabned i Begyndelsen sine Rækker og lod Kineserne uhindret passere; men da man fik opdaget flere uhyggeligt tilredte Lig af Kammerater, som var tat tilfange, blev det umuligt for de japanske Officerer at opretholde Diciplinen. Ude af sig selv af Raseri begyndte Soldaterne en almindelig Nedslagtning, der hovedsagelig gik ud over Værftsarbeiderne og deres Familier, da de fleste af Forsvarerne allerede var sluppet forbi.

Alt Levende, som kom i Veien, fik føle de hævnfnysende Soldaters Raseri. Selv Kvinder og Børn blev spiddet paa Bajonetterne. Det Hele var som en Gjenfærd af de dyriske Skuespil fra den fransk-tyske Krig.

* At Torpedobaadene ikke blev skudt isænk, kan synes utroligt. Men for dem, som kjender til, hvor vanskeligt det er for Landmilitæret at skyde mod bevægeligt Maal, for dem er Resultatet meget forklarligt. Et sikkert Sigte paa et bevægeligt Maal er kun muligt for et øvet Sjømandsøie.

Nattens Komme gjorde først Ende paa denne uhyggelige Slutningsakt af Japanernes glimrende Vaabendaad.

Det kan muligens vække adskillig Forundring, at Japanerne ikke har bemøiet sig med at ta sine Fiender tilfange i denne Krig. Som Regel har de ladt Veien aaben for dem, som havde Lyst til at benytte sig deraf.

Denne Taktik anvendtes for ikke at bli nødt til at føde paa daarlige Soldater, som den kinesiske Regjering bare vilde glæde sig over at bli kvit; ti som jeg flere Gange har nævnt, vil ingen kinesisk Borger la sig hverve til det foragtede Militærliv, uden at Hungeren tvinger ham dertil.

Tiggere og Forbrydere havde Japanerne nok af i deres eget Land.

Tabet af Menneskeliv ved Port Arthurs Erobring var forholdsvis meget ringe. Kineserne skal ha havt henved 1 000 Døde og Saarede, Japanerne 300. Det lyder utroligt, ja næsten som en Roman, at en af Verdens stærkeste Fæstninger skulde bli overladt en Fiende paa saa billige Vilkaar.

Og rent uforstaaeligt er det, at Kung Taotai ikke gav Befaling til at ødelægge Kanonerne og hele det kostbare Marineetablissement istedetfor at overlade alt til Fienden i brugbar Stand.

Alle de Ansvarshavende lykkedes det at undkomme med Undtagelse af den tapre General Hsü, der faldt under Kampen.

Kung Taotai selv med en Sekretær og nogle Tjenere slap ud af Havnen i en liden Fiskerbaad og naaed frem til Chefoo efter fire Dages Seillads. Herfra reiste han med Dampskib op til Tientsin for at be Li Hung-chang om at gaa i Forbøn for ham hos Keiseren.

Dagen efter Port Arthurs Indtagelse.

For gammelt Venskabs Skyld lod Vicekongen sig bevæge til at foreslaa Regjeringen i Peking, at Kung bare skulde miste sin Rang og sine Værdigheder. Men Hans Majestæt synes ikke at ha fundet en saa mild Straf at være en passende Ekvivalent for Port Arthurs Tab; ti i et Dekret af 17 December siger han:

«Ved Underretning om Port Arthurs Erobring befalte Vi Li Hung-chang at foretage Undersøgelser, hvorvidt Taotai Kung Chao-yü, Hoveddirektør for Arsenalet og Orlogsværftet, har været skyldig i Flugt, eller ved sin Opførsel foraarsaget Panik blandt sine Underordnede. Li Hung-chang har derefter sendt Os en Rapport, hvori han anmoder Os om at give nævnte Taotai Afsked, men tillade ham at forblive ved Arméen og forsøge at bøde for sine Forseelser med en god Opførsel. Vi finder dog at burde afslaa dette Forlangende. Kung har i mange Aar været Kommandant i Port Arthur og burde ikke have forsømt at tage de fornødne Forholdsregler til at forsvare sig mod *Wo-jèn*. Heller ikke har han forstaaet at samle sine Underordnede til et kraftigt Forsvar mod Fienden. Istedet derfor flygted Kung til Chefoo, saasnart som Fienden havde erobret Stedet. Derfor anser Vi Afsked som altfor mild Straf og befaler, at han øieblikkelig bliver arresteret og sendt til Peking. Med Hensyn til Generalerne, der kommandered de forskjellige Brigader, kjender Vi ikke til, hvor de opholder sig; men Vi befaler, at der foretages Undersøgelser. Hvad den feige Kommandant over Forterne ved Talienwan Tsao Huai-yi angaar, saa har Vi allerede udstedt Ordre til hans Arrestation og Domfældelse. Li Hung-chang beordres herved til at faa fat i denne Officer og sende ham til Peking.»

Trods Keiserens strenge Ordres og Befalinger er jeg stygt bange for, at de ikke blev adlydt efter Bogstaven.

Paa Papiret foregaar der mange rare og gruopvækkende Ting i det himmelske Rige, og det er efter Papiret, at de fleste Europæere dømmer om Forholdene derude. *Men Virkeligheden er noget ganske andet.* General Wei, som snød sine Soldater for Sold og derved for en stor Del foraarsaget Nederlaget ved Pingyang, finder jeg 2 Gange henrettet i «Pekinggazetten». Jeg formoder, at man fik Livet af ham sidste Gang. Men jeg er slet ikke sikker.

Har saadanne fornemme Herrer gode Venner blandt de høiere Embedsmænd, kan Autoriteterne befale baade Dit og Dat. Vedkommende Synder er ikke at finde.

Hvad bestilte nu den kinesiske Flaade i denne Tid? Hvorfor tillod Admiral Ting de japanske Transportskibe en uhindret Passage til Talienwan? Ja, det var der mange Europæere, som fundered paa, da der kom Underretning om Port Arthurs Beleiring.

En Maaneds Tid efter Slaget ved Yalu var begge Flaader saa vidt repareret, at de kunde stikke tilsjøs, — men med den store Forskjel, at Admiral Ito raaded over en mer end dobbelt saa stærk Eskadre som Admiral Ting. Et Forsøg paa at hindre Japanernes Landgang ved Talienwan vilde derfor efter al Sandsynlighed ha ledet til Peiyang-Eskadrens fuldstændige Ødelæggelse.

Da Beleiringen var paabegyndt, gik Admiral Ting op til Taku med sine Skibe for at konferere mundtlig med Li Hung-chang. Antageligvis har begge Herrer fundet det fornuftigst at spare Skibene saa længe som muligt, da Japanerne efter Port Arthurs Fald kunde finde paa at

marschere mod Peking. *Og Hovedstaden var jo vigtigere end Port Arthur.*

Nok af det. Den kinesiske Flaade vendte 16 November tilbage til Wei-hai-wei, hvor den havde havt Station efter Reparationen i Port Arthur.

Under Indseilingen i det trange Løb hændte det beklagelige Uheld, at Panserskibet «Chen-Yuen» løb paa Grund og stødte et stort Hul i den ydre Bund.* Kontreadmiral Lin, som antog, at Fartøiet var ødelagt, søgte Døden for egen Haand, og dermed tabte Kina en af sine bedste Sjøofficerer.

Dette personlige Ansvar, som det kinesiske Regjeringssystem lægger paa de overordnede Embedsmænds Skuldre, havde nær berøvet Flaaden dens tapre Admiral ogsaa. Ti Pekingregjeringen, der som rimeligt ikke havde nogetsomhelst Skjøn paa Sjøforsvaret, mente, at Admiral Ting burde ha været istand til at hindre Japanernes Landgang ved Port Arthur, og tænkte paa at gi ham Afsked. Men da samled Flaadens udenlandske Officerer sig til en almindelig Protest og underretted Prins Kung om, at de øieblikkelig vilde forlade Tjenesten, hvis Ting blev chicaneret paanogensomhelst Maade. Dette hjalp, og den kjække Sjømands Tjenester blev endnu en Stund bevaret for Fædrelandet.

Port Arthurs Erobring var et haardt Slag mod den kinesiske Kjæmpekolos og vil muligens faa adskillig Indflydelse paa Asiens politiske Historie; ti endnu — flere Maaneder efter Krigens Ophør — er Japanerne i Besiddelse af sit Bytte. *Og saalænge de beholder det, har de sat en Bom for Ruslands ærgjerrige Planer.*

* «Chen-Yuen» blev ikke istand til at gaa tilsjøs før i Begyndelsen af Januar.

Tredivte Kapitel.

Enkekeiserindens Fødselsdag. — Audiensspørgsmaalet og dets Løsning. — Tolddirektør Detrings mislykkede Reise til Japan.

Mens Japanerne holdt paa med Port Arthurs Beleiring, feired hele den kinesiske Nation Enkekeiserindens Fødselsdag den 7de November med mere Enthusiasme og Pragt, end man skulde vente under saa alvorlige Tider.

Udenfor Traktathavnene havde vel ogsaa kun en Brøkdel af Folket noget Kjendskab til Krigen. At Keiseren og Li Hung-chang havde lidt Krangel med de foragtede *Wo-jen* deroppe i Vasallandene — udenfor Den store Mur — det fandt vel de fleste Kinesere ikke var nogen gyldig Grund til at udsætte de længe forberedte Festligheder. Kun i Peking blev Mærkedagen feiret i al Stilhed efter Enkekeiserindens eget Ønske.

Blandt Presenterne vakte de europæiske Damers Hds. Majestæts særlige Opmærksomhed. Den bestod af en pragtfuld Bibel i det kinesiske Sprog. I en officiel Skrivelse takked hun dem for deres velmente Gave og lod til Gjengjæld Komitéens Medlemmer overrække en Mængde pragtfulde Silketøier og Broderier.

Som Bevis for Koreanernes stærke Loyalitet mod det kinesiske Keiserhus bør nævnes, at Kongen, uagtet han var Japanernes Fange, i al Hemmelighed havde afsendt 2 af

Krigsnyheder!
Salg af Extra-Blade i Shanghai. (Karrikaturtegning af en europæisk Korrespondent

Kongehusets Medlemmer Li og Min med Tributpresenter til Enkekeiserinden. Gesandterne forlod Korea i September med et Følge paa 150 Personer og ankom til Peking i god Behold efter mange Strabadser. De forblev i Kina

under hele Krigen og voved først at vende tilbage efter Fredsslutningen.

Enkekeiserindens Fødselsdag gav Anledning til en vigtig Begivenhed i den diplomatiske Verden. *For første Gang siden Europæernes Ankomst til Kina blev deres Gesandter modtat i Audiens hos Keiseren som Afsendinger fra selvstændige Suveræner.*

For Massen af den kinesiske Race er deres kolossale Fædreland *Verden.* Et Begreb som «Kina» eksisterer kun i Udlændingernes Bevisthed. *Pu Tien Hsia* — alt under Himmelen — det er Kinesernes Fædreland.

Ved sin moralske Overlegenhed, sin rige Litteratur, sine Filosofer og praktiske Institutioner har Kineserne i Aartusinder indehavt et ubestridt Overherredømme i Asien — den Del af Jordkloden, som de kjendte til. Det er derfor ikke saa besynderligt, at Idéen om Verdensherredømmet har fæstet en saa dyb Rod i Nationens Hjerte — trods alt det som er hændt siden Europæernes Ankomst.

Den kinesiske Keisers Verdensherredømme repræsenterer et Princip, et meget vigtigt Hjul i Regjeringsmaskineriet. Det er en nedarvet Troesartikel, mod hvilken alle Facta og Argumenter falder magtesløse til Jorden. En blot og bar Hentydning til en Kineser af det brede Lag, at Vestens Smaapotentater anser sig som Herskeren af *Pu Tien Hsias* Ligemænd, vil kanske bibringe Manden et Anfald af Krampelatter — disse Barbarer maa da være begavet med en uhørt Frækhedens Naadegave!

Theorien om Verdensherredømmet er blit fremsat i flere Lande under forskjellige Former, og vi ved, hvorlænge Skyggen af det hellige romerske Verdensrige har overlevet en Virkelighed — der ikke paa langt nær var baseret paa

saa solid Basis som det kinesiske. I vore Dage ser vi jo, hvorledes Pavedømmet klynger sig til Mindet om dets fordums Glans med en Haardnakkethed, der ikke gir Kineserne noget efter i Fastholden af en guddommelig Ret til Overherredømmet.

I de fleste Lande er den theokratiske Regjeringsform gaaet tilgrunde, mens det i Kina har lykkedes at bygge op en stabil Styrelse og et socialt Liv paa Folkets moralske eller religiøse Opfatning.

De vigtigste Regjeringshandlinger saavelsom alle Ceremonier i Privatlivet kontrolleres af det theokratiske Princip. Og det er meget muligt, at det høie Maal: *at bringe de menneskelige Handlinger i Harmoni med Himmelens Vilje*, er Aarsagen til Nationens forbausende Levedygtighed.

Men uheldigvis er det theokratiske System uforeneligt med de Fordringer, som Vestmagterne stiller i Slutten af det nittende Aarhundrede. Ligesom de kristne Missionærer tror, at Kinesernes Fædredyrkelse er uforenelig med Aanden i den Slags Kristendom, som de forkynder, saaledes finder Vestens politiske Agenter en «Himmelens Vikar» uforenelig med Nutidens Opfatning.

Det har derfor ikke været noget Problem, som de kinesiske Statsmænd skulde løse. Deres Forfædre har fundet Foreningspunktet mellem Himmelens Bud og Kinas politiske System, og for det nittende Aarhundredes Mænd gjælder det at finde et Foreningspunkt mellem det kinesiske System og den øvrige civiliserede Verdens.

Siden Europæernes Ankomst har Audiensspørgsmaalet været en stadig Kilde til Uro — Audiens kunde de nok faa — men kun ved at iagttage de Former, hvorunder Vasalstaternes Sendebud blev tilladt at skue «Dragens Aasyn».

Saa kom Opiumskrigene med sine ydmygende Traktater. De fremmede Magter fik Lov at holde Gesandter i Peking, og nu troed man at skulle faa en Ende paa Audiensspørgsmaalet. Det blev der dog ikke noget af. Vistnok fik de Audiens hos den unge Keiser Tung Che i 1873. Men Modtagelsen fandt Sted udenfor Murene af den «forbudne Stad» i et Palads, hvor Vasalfyrsternes Sendebud faar Audiens.

Dette gav naturligvis Menigmands Idéer om Keiserens Overhøihed endnu mere Næring. Der spredtes de mest latterlige Rygter ud over hele Kina om Barbarernes Opførsel, da Majestætens Solstraaler faldt paa deres uværdige Kroppe. Efter Kinesernes Udsagn skal Gesandterne ha faldt ned paa Næsen og vædet Gulvet med Angstens Sved. Prins Kung, der ledsaged Ministrene, skal da ha skjændt paa dem for deres Mangel paa Mod og kaldt dem for nogle «Kyllingfjære»!!

Under den nuværende Keisers Mindreaarighed fik Audiensspørgsmaalet hvile, men da han blev myndig i 1889, begyndte Spetaklet paa Nyt.

Og nu havde den kinesiske Regjering faaet nok en Undskyldning. Da de fremmede Magter modtog Kinas *Tributstat* Koreas Gesandter paa *Ligestillethedens* Grund, var det ikke rimeligt, at Herskeren over den halve civiliserede Verden skulde modta Vestmagternes Gesandter som ligestillet med sig. Europæernes Komediespil med de koreanske Udsendinger blev saaledes vendt mod dem selv.

Det vakte derfor adskillig Forbauselse, da Keiseren erklæred sig villig til at gi Gesandterne Audiens 12 Januar 1892 under Iagttagelse af Former, som passed sig for

suveræne Fyrsters Sendebud. Europæerne i Østen jubled i vilden Sky. Nu var Maalet naaet! Men hvad sker?

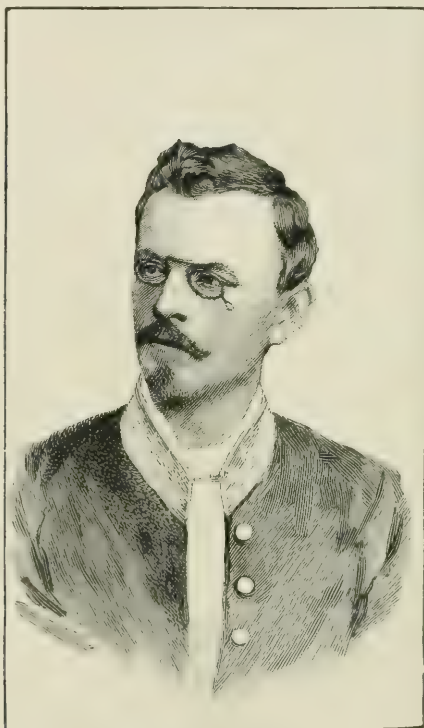
Jo, Ceremonien fik vistnok et mere selvstændigt Præg end i 1873; men samme Palads blev benyttet til Modtagelsen. Den kinesiske Regjering havde igjen reddet Skinnet overfor Nationen — og Europæerne begyndte en resultatløs Tænders Gnidsel i Pressen.

Saa kommer Japanernes Overfald. Seirrig marscherer Japanerne opover Korea og ind i Manchuriet. De nærmer sig Den store Mur. Kinas stærkeste Fæstning falder næsten uden Sværdslag. Regjeringen indser, at de hvervede Leiesvende, hentet fra Fængsler og Samfundets Bærme, er et unyttigt Værn mod Japans disciplinerede Sønner, der kjæmper for at tiltvinge sig Verdens Respekt. Ja nu kunde Europæerne bruges til noget Godt — for første Gang. De vilde muligens stanse Øboernes Seiersløb. Bedst at gjøre dem en Indrømmelse. Det, de har stridt saa for i saa mange Aar — en Audiens paa Ligestillethedens Grund indenfor den forbudne Stad — maatte vel smage Barbarerne; og *12te November 1894* fandt den betydningsfulde Ceremoni Sted til Europæernes fulde Tilfredshed.

Om Menigmand har faaet høiere Tanker om os efter Audiensen, det skal være usagt. Ceremonien blev kun omtalt i al Korthed i «Pekinggazetten», og Folket i sin Almindelighed har derfor neppe lagt tilstrækkeligt Mærke til Begivenheden.

Men Regjeringen havde opfyldt et varmt Ønske fra Gesandternes Side, og det gjaldt at inkassere Frugterne, før Indtrykket svandt. Tsung-li Yamen anmoded dem derfor straks om at faa Japan til at slutte Fred. Men de fleste

rysted paa Hovedet og svarte med lunkne Høflighedsfraser. Kun Amerikas Gesandt Oberst Denby loved at gjøre sit bedste. Han fik Regjeringen i Washington til at forespørge i Tokio, hvorvidt Japan var villig til at modta Amerikas

Tolddirektør Detring.

Mægling. Herpaa svarte Grev Ito bestemt Nei, idet han fremhæved, at Japanerne i Kraft af sine Seire maatte fordre, at Kina selv sendte en befuldmægtiget Underhandler.

Regjeringen kvied sig et Par Dage for at ta dette ydmygende Skridt. Men Port Arthurs Fald kunde ventes

hvert Øieblik, og det blev endelig besluttet at sende Li Hung-changs fortrolige Ven, Tyskeren Hr. *Detring* over til Japan. Denne Europæer indtog en vigtig Stilling som Tolddirektør i Tientsin, og man antog, at Japanerne vilde være tilfreds med ham.

Samme Dag som Port Arthur faldt, reiste Detring afsted. *Men ved Ankomsten til Tokio blev han ikke engang modtat af Premierministeren.*

Denne afvisende Holdning var dikteret af forskjellige Grunde. Sandsynligvis har Japanerne ikke havt den ringeste Lyst til at slutte Fred endnu. Det, der holdt den japanske Befolknings Enthusiasme oppe trods Krigens store Ofre var nemlig Haabet om *at diktere Fredsbetingelserne indenfor Pekings Mure.* Og skulde dette Haab glippe, saa vilde de ialfald se det ydmygede Kina sende en af sine egne Sønner og ikke en Udlænding.

Som Paaskud til Detrings Afvisning blev fremført, at hans Fuldmagt ikke var tilstrækkelig til at slutte Fred. Forat Europas Diplomater selv kan bedømme dette Paaskuds Holdbarhed vil jeg citere Fuldmagtens Ordlyd:

Li Hung-chang, keiserlig Kommissær etc. etc.
til
Grev Ito, Premierminister etc.

«Vort Ta Ching-Dynasti* følgende den traditionelle Fredspolitik befinder sig i god Forstaaelse med alle Nationer, naar undtages den ulykkelige Strid med Deres Land, hvilket har foraarsaget, at det sedvanlige gode Forhold er gaaet over til en Krigstilstand. Da Ufreden har

* *Ta Ching* er Manchudynastiets officielle Navn.

været Aarsag til ikke ubetydelige Kalamiteter, foreslaaes herved, at begge Lande samtidig erklærer Vaabenstilstand. Efter at have konfereret med Hs. keiserlige Majestæt har jeg modtaget følgende Instruks:

«Eftersom Hr. Detring har indehavt Embede i Vort Rige i mange Aar og vist sig at være værdig den høieste Tillid, befaler Vi Li Hung-chang at give ham fuldstændig Underretning om alt, hvad der er bleven diskutteret om, og byde ham at afreise til Japan for at tilveiebringe en Ordning. Hr. Detring vil underrette Os i al Fortrolighed pr. Telegram gjennem Li Hung-chang om Underhandlingernes Fremskridt.»

Overensstemmende med Hs. Majestæts Befaling er Hr. Detring, en Embedsmand af 1ste Rangsklasse, bleven beordret at reise til Tokio og overlevere dette Dokument for at blive meddelt, paa hvilke Betingelser Freden kan sluttes og det gamle venskabelige Forhold oprettes. Deres Excellence anmodes herved om at diskuttere Fredsbetingelserne med Hr. Detring. Anbefalende Forslaget til Deres Excellences Overveielse tegner jeg

Deres o. s. v.

Li Hung-chang.

18de November 1894.

Enogtredivte Kapitel.

Vinterfelttoget i Manchuriet.

Da Efterretningen om Japanernes Overgang over Yalu naaed frem, mente de ledende Storblade, at Seierherrerne øieblikkelig vilde marschere nordover og besætte *Mukden*.

Ubekjendtskabet til Terrænet og til Forholdene i Manchuriet paa Vintertiden maa i Sandhed ha været kolossal, naar man kunde tiltro Japanerne et saadant vanvittigt Foretagende.

Og hvad skulde saa Seierherrerne i Mukden?

Jo, Mukden var Kinesernes hellige By, og naar den blev erobret, da var det ude med Manchudynastiet. Folket vilde anse det som et Tegn paa Himmelens Vrede og styrte det elendige Dynasti fra Tronen. Saa maatte naturligvis Stormagterne træde til for at hindre Anarki, og med denne Udsigt for Øie begyndte den europæiske Folkeopinion, der gav sig saftige Udtryk i Pressen, at skjære digre Strimler af det forjættede Land. De vilde naturligvis dele lidt med Japanerne, og Li Hung-chang blev heller

ikke glemt. Han skulde muligens faa en Trediedel af Kina med Kongetitel og under Stormagternes Protektorat!

I Særdeleshed var *Novosti* glubsk. Den opfordred den russiske Regjering til at benytte det gunstige Øieblik og annektere Mongoliet, Manchuriet og Korea, mens Japan skulde bli holdt skadesløs paa andre Kanter.

Vel ved vi, at Rusland har god Appetit; men 5 Millioner Kvadratkilometer kunde dog vise sig at være en altfor stor Bid for den russiske Jette. Specielt paa det Tidspunkt; ti da laa netop Alexander III dødssyg i Livadia og Udenrigsstyret i de Giers svagelige Hænder.

Mukden er slet ikke Kinesernes hellige By. Manchuerne derimod omfatter dette Sted med stor Ærbødighed. Ti her ligger de begravet alle disse kjække Høvdinger, som grunded Manchuernes Storhed. Herfra udsendtes den Armé, hvormed det fattige, haardføre Bjergfolk erobred Verdens største og frugtbareste Rige.

For de undertvungne Kinesere burde derfor Mukden staa i en alt andet end hellig Belysning. Men Sandheden er, at Majoriteten af Nationen neppe har synderligt Begreb om den hellige Bys Beliggenhed; ti som jeg tidligere har nævnt, bekymrer Massen af Befolkningen sig svært lidet om de Landstrækninger, der ligger udenfor Den store Mur — udenfor det egentlige Kina.

Og selv om Japanerne havde erobret hele Manchuriet — ja Peking med — saa vilde det neppe ha havt nogen væsentlig Indflydelse paa Dynastiet. Det vilde Europæerne ha forstaaet, hvis de havde havt tilstrækkeligt Kjendskab til Kinas politiske Geografi og Historie. Jeg skal bare ta det sidste historiske Eksempel.

I 1861 var en Trediedel af Kinas frugtbareste og

rigeste Provinser i Taipingernes Hænder. Deres Fører var udraabt til Keiser i den gamle nationale Hovedstad Nanking. Samtidig trænger en allieret engelsk-fransk Armé op til Peking, afbrænder Sommerpaladset og raner for Millioner i Kunstverker og Kostbarheder.

Efter europæiske Betegninger skulde vel disse sørgelige Forholde gi Dynastiet Dødsstødet. Men hvad sker? Keiser Hien Feng flytter simpelthen med sit Hof op til Sommerresidensen Yehol i Manchuriet. Her afgaar han ved Døden, netop som hans Broder Prins Kung har sluttet Fred med Europæerne paa meget haarde Vilkaar. Tung Che, hans seksaarige Søn, udraabes til Keiser, og Hoffet flytter tilbage til Peking, uden at nogen af de kinesiske Vicekonger lægger to Pinder i Kors for at hindre Indtoget.

Er ikke dette et godt Bevis paa Dynastiets Levedygtighed?

De første Manchuherskere *Kang Hi* og *Kien Lung* gjorde sit nye Fædreland uvurderlige Tjenester ved at bringe Kinas gamle Svøbe *Tartarerne* ind under kinesisk Herredømme og civiliserende Indflydelse. Ingen forstaar bedre Betydningen af dette Verk end Kineserne selv, og den tænkende Del af Nationen foretrækker vistnok det nuværende Dynasti fremfor at faa de mongolske og manchuiske Stammehøvdinger til Fiender igjen — noget der kun vil komme Russerne tilgode.

Efterkommerne af de Manchuere, som fulgte med til Kina, har vistnok tabt Størstedelen af sin vilde Krigeraand under halvtredie Aarhundreders Samliv med de fredelige Kinesere, hvilket deres usle Optræden under denne Krig er et godt Bevis for. Men i Manchuriets og Mongoliets Bjerge findes endnu en kraftig Race, der muligens bare

trænger en Tamerlan eller Djengis Khan — og moderne Vaaben — for at begynde et nyt Seiersløb udover Asien.

De høieste Embeder besattes i Erobringens første Dage med Manchuere; men denne Praksis er nu omtrent omvendt. Ingen af de nuværende Vicekonger har manchuisk Blod i sine Aarer. Derfor kan vi sige med en vis Ret, at det manchuiske Herredømme i Kina i Praksis ikke har mer at sige, end om vi vilde tale om hanoveransk Styre i England eller om hollandsk under William III.

Der er vistnok flere politiske Foreninger som *San-ho-hui* og *Kol-ao-hui,* der drømmer om et indfødt Dynasti; men deres Planer har stadig slaaet klik, fordi Folkets store Masser bryder sig lidet om Keiserens Nationalitet.

Det kinesiske Regjeringssystem gjør ogsaa en Dynastiomvæltning meget vanskelig. De mægtige Vicekonger er ikke *arvelige Fyrster,* men simpelthen Medlemmer af det civile Embedsverk. Al deres Autoritet og Rang modtar de af Keiseren efter Statsraadets Indstilling, og han kan pr. Telegraf frata dem alt — hvis han finder det tjenligt for Dynastiets Sikkerhed. Selv Li Hung-chang, der i Aarrækker har indehavt en aldeles dominerende Indflydelse, tror jeg til syvende og sidst vilde bøie sig for Keiserens Autoritet, uagtet han maaske mer end en Gang har havt Anledning til at sætte sig paa sit Fædrelands Trone.

Saa stor er Keisernavnets Prestige i Kina, og saalænge dets Bærer ikke bryder Rigets gamle Love og gjør sig forhadt ved uværdig Opførsel, kan vi være rolig for, at de høie Vicekonger vil adlyde en keiserlig Befaling, der kalder dem til at bryde en Kollegas Trods. Det lærer Kinas Historie os.

Dynastiske Uroligheder kunde derfor være sat ude af

Betragtning under Krigen, hvilket jeg ogsaa tillod mig at udtale i Pressen, mens mange af de europæiske Politikeres Tænder løb i Vand ved Tanken paa alt det, som vilde ske, naar Japanerne havde besat Mukden.

*

Efter Chiulienchêngs Besættelse den 26de Oktober rykked Marschal Yamagata mod *Antung*, der ogsaa overgav sig uden Modstand. I denne By opslog han sit Hovedkvarter.

Den kinesiske Hær havde imidlertid trukket sig tilbage i 2 forskjellige Retninger. En Afdeling var marscheret nedover langs Kysten til Takushan, mens Hovedstyrken havde tat Veien opover til *Fênghuangchêng*. Her stod den nye kinesiske Generalissimus *Sung Ching* med nogle Tusind Mand. Han havde netop overtat Befalingen efter Yeh, som var beordret til Peking for at gjøre Regnskab for sin Opførsel ved Pingyang.

General Sung havde tidligere været Kommandant i Port Arthur — og der burde han ha forblit; ti da havde Japanerne neppe kommet i Besiddelse af dette hoivigtige Punkt for saa let Kjøb. Valget af den nye Overgeneral viste sig nemlig at være særdeles heldigt. Vistnok var Sung ikke nogen Førsterangs Strategiker som hans Modstander Yamagata; men han var uden Tvil den bedste General, som Kineserne kunde sende i Marken.

Fra Antung rykked 5te Division under Generalloitnant Nodzu mod Fênghuangchêng. Da denne By var vanskelig at forsvare, gav Sung Ordre til General Nieh at trække sig nordover for at blokere Veien til Mukden, mens han selv retirered vestover.

1ste November blev Fênghuangchêng besat af Japanerne, og her gjorde de foreløbig Holdt; ti Nodzu har sandsynligvis anseet det for resikabelt at fortsætte sin Marsch vestover til *Haichêng*, saalænge General Nieh stod nordenfor og kunde afskjære en mulig Retræt.

Et Par Brigader forsynet med Bjergartilleri trængte straks op mod *Lienshankuan* under stort Besvær og stadig foruroliget af det kinesiske Rytteri.

Fra Lienshankuan fortsatte Japanerne Veien videre mod Nord, idet de fulgte Landeveien, som fører til *Liaoyang*; men 26de November traf de paa en større Afdeling Kinesere under General Niehs egen Anførsel og blev nødt til at gjøre Heltom.

Japanerne søgte nu at trænge længer frem i nordøstlig Retning og overstige Fjeldkjæden *Motienling;* men Terrænet la altfor store Hindringer i Veien, og i Begyndelsen af December blev de nødt til at vende tilbage til Fênghuangchêng, forfulgt af Kineserne lige til Bymurene. Her forefaldt der en mindre Træfning, hvorefter Kineserne trak sig lidt nordover igjen.

Japanernes Bevægelse op imod Mukden har sandsynligvis havt en dobbelt Bevæggrund. Det 2det Armékorps havde netop gjort Landgang ved Port Arthur, og det gjaldt at bortlede Sungs Opmærksomhed paa andre Kanter. Dette lykkedes ogsaa til en vis Grad. Ialfald blev General Niehs Stridskræfter bundet ved Skinmarschen nordover. Sung derimod fik telegrafisk Melding om Talienwan og Kinchows Indtagelse og rykked i Ilmarsch vestover til *Kaiping*. Herfra sendte han General *Liu* sydover med 5 000 Mand. Et større Troppekorps kunde han ikke afse, da Haichêng

og *Niuchuang* maatte dækkes. Ikke alene mod Japanerne — men ogsaa mod sine egne Landmænd. Derom senere.

Den 21de November, altsaa samme Dag som Port Arthur blev stormet, naaed Genaral Liu ned til Kinchow. Her havde Oyama efterladt en meget stærk Garnison. Kineserne forsøgte at storme Byen; men uden Held. Efter et Tab af 300 Mand blev de slaaet tilbage; og da Oyama kort efter sendte Størstedelen af sin Hær nordover, maatte Liu trække sig tilbage til Fuchow.* Paa dette Tilbagetog slutted talrige Skarer af de fra Port Arthur undvegne Kinesere sig til ham.

Fra nu af begynder Sung at trække til sig alle de Tropper, som er disponible, og danner en Forsvarslinie, der strækker sig fra Kaiping til Liaoyang. Han haaber, at den manchuiske Vinter skal lægge saa mange Hindringer i Veien for Japanernes Marsch over Halvøen, at Regjeringen i Peking kan faa Tid til at sende ham flere brugbare Soldater. Og naar Vaaren kommer, vil han muligens bli istand til at kaste Japanerne ud af Manchuriet. Men Overgeneralens Forhaabninger viser sig at være et Fata Morgana.

Vistnok segner Hundreder af de smaa Øboere om af Kulde og Overanstrengelse i det barske Bjergland. Deres brustne Øine lukker sig til Dodens Blund. I de sidste Feberfantasier ser de maaske Fædrelandet, det deilige Japan, omskinnet af den opgaaende Sols Straaler. Eller kanske drømmer de om, at de holder et triumferende Ind-

* *At Sjøfæstninger bør ligge ind under Marinens Kommando har naturligvis et saa praktisk Folk som Japanerne indseet. Et Par Dage efter Port Arthurs Erobring blev hele Krigshavnen med Fæstningsværkerne overgit i Admiral Itos Varetægt.* Til Kommandant udnævntes Kommandørkaptein Miaura.

tog i Tokio igjen, omkranset af Krigens Laurbær, mens Ørigets smukke Døtre tilkaster dem Blomster og Haandkys.

Eller maaske en mørk Fortvilelse er den fremherskende Følelse i Dødsstundens sidste Time? Ikke alle faar nyde godt af de barmhjertige Søstres Pleie i Felthospitalerne,

En Scene fra et japansk Feltlazaret.

der udøver sin velsignede Mission under Genferkorsets Mærke. Men det kan de ikke lægge Mikadoen og hans Ministre til Last. Varme Uldtæpper, Trætelte, Læger og Mediciner, kort sagt alt, som kan lindre Vinterfelttogets Rædsler, sendes afsted til Hæren, der trods alt trænger videre og videre fremover; mens General Sung faar høste

den bitre Erfaring, at hans Regjering neppe er istand til at stampe en eneste Legion af brugbare Soldater frem til Kamp mod Erobrerne.

*

Vi skal nu i korte Træk følge Japanernes Marsch over Halvøen Liaotung. Først kan jeg nævne, at Marschal Yamagata maatte forlade Antung 10de December og vende tilbage til Japan paa Grund af Sygelighed. Til hans Efterfølger udnævnte Mikadoen Generalløitnant Nodzu.

Vi erindrer, at en Del af den kinesiske Armé havde retireret nedover til Takushan efter Chiulienchêngs Besættelse. Yamagata havde straks sendt hele 5die Division under General *Katsura* samme Vei, da han var bange for, at Kineserne havde faaet Underretning om II Armés Landgang ved Talienwan.

Men det var ikke Tilfældet. Istedetfor at fortsætte Veien langs Kysten til Talienwan, forandred de Flygtende sin Marschretning ved Takushan og gik vestover mod Haichêng. Katsura fulgte efter. 18de November naaed han frem til Byen *Hsuoyen*, der blev besat uden Modstand.

Først ved *Ssumênchêng* kom det til et meget alvorligt Sammenstød. Et Korps paa 10 à 15000 Kinesere forsøgte her at stanse Katsuras Division. Kampen begyndte 11te December om Aftenen og vared helt til den følgende Dags Eftermiddag. Da maatte Kineserne overlade Japanerne Valpladsen og retirere vestover. Tabet paa begge Sider skal ha været ganske betydeligt.

Under Slaget blev Ssumênchêng skudt i Brand, og hele Befolkningen var snart hjemløs. Efter Sigende skal

flere Hundreder Kvinder og Børn være frosset ihjel og ligesaa mange gjort til Krøblinger.

Seieren var af største Vigtighed for Japanerne; ti 13de December kunde de rykke ind i Haichêng.

Denne By har en overordentlig strategisk Betydning, da Landeveiene til Kinchow, Liaoyang og Fênghuangchêng løber sammen her. Japanerne begyndte ogsaa straks at befæste Byen paa alle Kanter af Frygt for, at Sung skulde gjøre Forsøg paa at drive dem ud igjen.

Og dette viste sig at være en meget nødvendig Foranstaltning; ti allerede et Par Dage efter Haichêngs Fald maatte Katsura tilbageslaa et meget hidsigt Angreb af Kineserne, der var rykket frem til *Kangwangtsai.*

Omtrent samtidig ankom ogsaa Størstedelen af 5te Division fra Fênghuangchêng, hvor Oberst *Tomayusu* var efterladt med et Par Brigader som Garnison.

Fra Kinchow havde Generalmajor *Nogi* rykket helt op til Kaiping, og ved Udgangen af 1894 stod altsaa Sung og Nodzu ovenfor hinanden mellem Kaiping og Liaoyang. Begge Feltherrer raadet over omtrentlig den samme Styrke — imellem 30 og 40000 Mand.

Vi kan muligens forundre os over, at General Sung ikke opbød alle sine Kræfter for at undsætte Port Arthur eller blokere Veien til Haichêng. Havde han for Eksempel havt hele sin Armé samlet ved Ssumênchêng, vilde Japanerne sandsynligvis blit nødt til at retirere.

Først et Par Maaneder efter Haichêngs Fald fik man vide Grunden til Sungs tilsyneladende Sendrægtighed. I en Proklamation i Pekinggazetten for 21de Februar 1895 meddeltes, at *et temmelig alvorligt Oprør endelig var knækket.*

Japanske Officerer forhører kinesiske Krigsfanger.

Gjengivelse af et japansk Godtkjøbsbillede.

Udenfor Den store Mur paa de mongolske og manchuiske Høisletter findes en Masse kinesiske Kolonister, dels Frivillige, dels landsforviste Forbrydere. Disse Mennesker har stadig vist sig meget oppositionelle mod Autoriteterne. Majoriteten er Medlemmer af et politisk Selskab, som kalder sig *Ti-tien Shing-tao* eller »Himmelens Redskaber«.

Mens Japanerne begyndte sin Marsch gjennem Manchuriet, fandt dette Selskab, at Tidspunktet var kommet til at reise Oprørsfanen. Bevægelsen greb om sig med rivende Hurtighed fra Den store Mur og helt op til Amurfloden. Af den Grund fik en stor Del af de i Mongoliet og Manchuriet disponible Regjeringstropper fuldt op at gjøre med at undertrykke Oprøret. Netop da Japanerne rykked mod Haichêng, var Stillingen meget kritisk. Men heldigvis for den kinesiske Regjering begyndte Oprørets Ledere at bli indbyrdes uenige. Heraf benytted General Sung sig og tilbyder den fornemste Høvding *Han Pien-wei* fuld Amnesti og Generals Rang, hvis han vil bryde med sine Kammerater. Efter en Del Underhandlinger gaar Oprørshøvdingen ind paa Vilkaarene og tilfører den kinesiske Armé en meget velkommen Forstærkning paa 8 000 Mand.

Toogtredivte Kapitel.

Wei-hai-weis Erobring.

Den manchuiske Vinter og General Sungs haardnakkede Modstand satte foreløbig en Stopper for Japanernes Marsch gjennem Manchuriet. Hele Pechihlibugten ud til Port Arthur laa dækket med Is. En Landgang ved Shanhaikuan var altsaa en Umulighed.

Der maatte søges et nyt Operationsfelt og det straks; ti det gjaldt at slaa saa haarde Slag, at Frugterne af en eventuel Fredsslutning kunde tilfredsstille den japanske Forfængelighed.

Og intet var bedre skikket til at naa dette Maal end — *Wei-hai-weis* Erobring.

Til Udførelsen af denne forvovne Plan havde Krigsministeren ved Nytaarstid igjen organiseret et nyt Armékorps i Hiroshima.

Omtrent ret overfor Port Arthur paa den modsatte Side af Pechihlibugten ligger Krigshavnen Wei-hai-wei. Ligesom Port Arthur skylder dette Anlæg Li Hung-chang sin Tilværelse. Mens Port Arthur med sine storartede Værfter

og Dokker skulde være istand til at yde et sikkert Tilflugtssted for Skibe, som trængte til Eftersyn og Reparation, blev Wei-hai-wei bestemt til Station for hele Flaaden.

En rummeligere og mere beskyttet Havn findes ikke paa hele Shantungs Kyst, og et halvt Hundrede Orlogsskibe vil med Lethed kunne holde sine Ankerkjættinger klar af hverandre. Med Undtagelse af det nordvestlige Hjørne, hvor Byen Wei-hai-wei ligger, er Havnen omgiven af Fjeldkjæder, og Øen *Liukungtao* samt *Itan Rock* yder tilstrækkelig Beskyttelse mod Havet.

I strategisk Henseende kunde Valget af Nordflaadens Hovedstation neppe være bedre. Sammen med Port Arthur skulde Wei-hai-wei være istand til at beherske Indseilingen til Pechihlibugten. Det er derfor let at forstaa, hvorfor Japanerne havde Lyst til at komme i Besiddelse af Krigshavnen. Især da de formoded, at Admiral Ting vilde delta i Forsvaret.

Kunde de faa ødelagt Peiyangeskadren samtidig, da var der Udsigt til at diktere Fredsbetingelserne i Peking — naar Vaaren kom.

Anlægget af Orlogshavnen paabegyndtes et Par Aar efter Port Arthur. Et Arsenal, et mindre Reparationsverksted og talrige Magasiner opførtes paa Liukungtaos sydvestlige Hjørne. Ogsaa en Sjømandsskole, som Hr. McGiffin blev Bestyrer for.* Her gjennemgik Officersaspiranterne et Forberedelseskursus, før de begyndte paa Sjøkrigsskolen i Tientsin.

Langs hele Øen løber en meget høi Aasryg. Under mine Besøg i Wei-hai-wei Sommeren 1892 tog jeg altid

* McGiffin var, som tidligere nævnt, Næstkommanderende paa «Chen Yuen» i Slaget ved Yalu.

en Tur derop for at bese de paabegyndte Befæstningsarbeider. Det Indtryk, jeg fik af det Hele, var, at Liukungtao maatte være istand til at udholde flere Maaneders Beleiring, naar Forterne blev fuldført; og det var i alfald 2 af dem, da Krigen udbrød.

Wei-hai-wei.

Itan Rock afla jeg ogsaa en Visit. Klippen var blit omdannet til et eneste Fort med svære Kanoner i Mongriffafutager. Den tjente desuden til Sigtestation ved Havnens udstrakte Minesystem.

Paa Landsiden omgaves Wei-hai-wei af flere Forter, der havde en udmærket Beliggenhed for Angreb fra *Sjøsiden.* De Befæstningsarbeider, som skulde hindre et Angreb i Ryggen — baade fra Vest og Syd — var der-

imod ikke fuldført, og paa denne Svaghed bygged Japanerne sin Angrebsplan.

Den 10de Januar 1895 forlod III. Armé Hiroshima paa 35 Transportskibe konvoieret af Størstedelen af Flaaden.

Den flyvende Eskadre, som vi kjender fra Slaget ved Yalu, havde i Mellemtiden faaet den Opgave at bortlede Opmærksomheden fra Transporten. Skibene krydsed omkring mellem Port Arthur og Chefoo fra 8de Januar af.

Om Eftermiddagen den 18de viste tre Stykker af Eskadren sig udenfor Byen *Tungchow* og sendte en Hagl af Projektiler ind mellem Husene. Besynderligt nok blev bare et Par skudt i Brand. Næste Dag kom Japanerne tilbage og sendte Tungchow en lignende Hilsen.

Dette Bombardement af en værgeløs By blev stærkt kriticeret, specielt af Europæerne, som var bosat der; men jeg tror ikke, at Japanerne gjorde andet end, hvad enhver anden vilde ha gjort i deres Sted, mens et saa vigtigt Foretagende var i Anmarsch. Det gjaldt at bortlede Kinesernes Opmærksomhed fra Landsætningen af Tropperne, og det opnaaed de ved Tungchows Bombardement.

Transportflaaden havde nemlig i Mellemtiden anløbet Talienwan. Her embarkered en Brigade af II. Armé. Hele Beleiringsskytset, som var brugt mod Port Arthur, fik man ogsaa ombord.

General Nogis Division, der stod oppe ved Kaiping, blev underlagt Nodzus Befaling. Resten af II. Armé efterlodes som Garnison, og Marschal Oyama overtog Befalingen over hele den nydannede III. Armé, der nu talte 20 000 Soldater og 10 000 Kulier.

Til Landingssted havde Japanerne udseet *Yungchêng*, som ligger ca. 50 Kilometer i Øst for Wei-hai-wei. Kun

et Par Brigader under Generalmajor *Nichi* fik Ordre til at lande ved *Ninhai* ca. 50 Kilometer i Vest for Krigshavnen for at afskjære en eventuel Flugt fra Garnisonens Side. Denne bestod af 8000 Mand. Heri var indbefattet Peiyang-eskadrens Besætning, der kom til at yde den væsentligste Modstandskraft under Beleiringen.

I Dagbrækningen den 20de Januar gik den japanske Flaade tilankers i Yungchêngbngten. Der blæste en stærk Kuling, og Termometeret skal ha vist ÷ 20 Celsius. Det Hele foregik saa hemmelighedsfuldt, at Kineserne ikke havde den ringeste Anelse om den fiendtlige Flaades Bevægelser. Et lidet Batteri var kastet op paa Strandbredden, men det blev snart bragt til Taushed, og Besætningen flygted, saasnart som Marineinfanteriet begyndte at landsættes.

Efterat hele Arméen var kommen lykkelig iland, forlod Flaaden Yungchêng og holdt det gaaende udenfor Wei-hai-wei for at hindre Admiral Ting i at forlade Havnen.

Sagte men sikkert marschered nu Japanerne henimod Maalet. Hver Nat blev de foruroliget af smaa kinesiske Afdelinger. Isærdeleshed skal et Korps paa 500 Kantonesere ha skaffet dem adskilligt Bryderi. Veiret var overordentlig koldt, og de fleste Soldater blev nødt til at bivouakere paa de snedækte Marker, da Landsbyboernes Huse ikke var tilstrækkelige. Men Udrustningen var saa perfekt i alle Dele, at der indtraf bare et Snes Sygdomstilfælder under hele Marschen.

Den 26de Januar var den kinesiske Nytaarsdag — Nationens største Høitid, og da Japanerne formoded, at Wei-hai-weis høiere Officerer Nytaarsdagsmorgen var samlet i det keiserlige Tempel paa Liukungtao for at udføre de

En japansk Officer bæres bort fra Slagmarken.

sedvanlige Nytaarsceremonier, beslutted de at forsøge en Overrumpling. Men for en Gangs Skyld havde de kinesiske Mandariner gjort Brud paa den ældgamle Skik, og Japanerne fandt dem paa Post.

Kl. 3 om Morgenen opdaged de elektriske Søgelys paa Liukungtao og Skibene hele den japanske Flaade, som styred henimod det vestlige Indløb i 2 Divisioner med en Sværm af Torpedobaade i Spidsen. Der blev øieblikkelig slaaet Alarm, og Ilden aabnedes over hele Linien med en saadan Voldsomhed, at Admiral Ito nødtes til at opgi sin Plan efter et Par Timers Forløb og styre tilhavs igjen.

Samtidig forsøgte Generalmajor Nichi, som var trængt østover fra Ninhai, at overrumple de Batterier og Skanser, der skulde forsvare Landsbyen Wei-hai-wei. Saasnart Snigpatruljerne havde meldt, at Fienden nærmed sig, trak Udposterne sig tilbage til en Skov, der danned første Forsvarslinie. Posterne talte 800 Kavallerister under en udenlandsk Officers Kommando. Kort efter kom 600 Matroser til Hjælp med et Snes Mitrailløser og hurtigskydende Kanoner, der tvang Japanerne til at gjøre Holdt. Da et Par Tusind Infanterister ogsaa rykked frem, blev Nichi nødt til at trække sig tilbage fra Skoven. Overrumplingen var saaledes mislykket baade paa Land- og Sjøsiden.

Hovedstyrken fra Yungchêng kom ikke til at delta i Angrebet, da de vanskelige Terrænforholde havde sinket Marschen. Først 30te Januar kunde Oyama rykke frem til Foden af Fjeldkjæden, som omslutter den sydøstlige Del af Havnen. Angrebet begyndte tidlig om Morgenen fra 2 Sider. De kinesiske Landtropper forsøgte Gang

efter Gang at stanse Fiendens Fremtrængen, men uden Held. Japanerne rykker taktfast indover Fjeldstierne og ned mod Forterne. General Odera, 'som kommanderer høire Fløi, træffes af et Projektil; men de kampbegeistrede Soldater stormer frem over hans Lig, og inden Aften er alle Forter og Batterier paa Sydostsiden i Japanernes Hænder, uagtet de kinesiske Skibe understøtted de smaa Garnisoner efter bedste Evne.

Om Natten røg der op en heftig Kuling af Nordost med Snetykke, der tvang Admiral Ito til at søge Ly i Yungchêngbugten. Uveiret var saa voldsomt, at Oyama ogsaa maatte forholde sig i Ro indtil 2den Februar. Da blev der godt Veir igjen; Flaaden vendte tilbage, og Tropperne satte sig igjen i Bevægelse for at erobre Byen Wei-hai-wei og de nordostlige Forter.

Og det skulde der ikke store Anstrengelser til. Admiral Ting havde nemlig faaet sat igjennem — trods Kommandantens Protest — at alle Batterier paa Landsiden blev ødelagt før Angrebet. Han kunde jo vide paa Forhaand, at Forterne vilde bli tat og ønsked ikke at faa disses Artilleri vendt mod sine Skibe.

Uheldigvis blev selve Forterne ikke sprængt i Luften, antageligvis paa Grund af de kinesiske Landofficerers Modstand mod et saadant Skridt; og Japanerne kunde derfor anbringe sit Feltskyts i en fordelagtig Stilling indenfor de forladte Befæstninger.

Fra nu af begynder en rasende Artillerikamp. Kineserne ved, at de maa bukke under for Overmagten. De har opgit Haabet om, at Shantungs Guvernør skal komme dem til Undsætning. Han har formodentlig travelt med at klore op meterlange Depescher til Keiseren om Dit og

Den japanske Flaades Angreb paa Wei hai wei den 26de Januar.

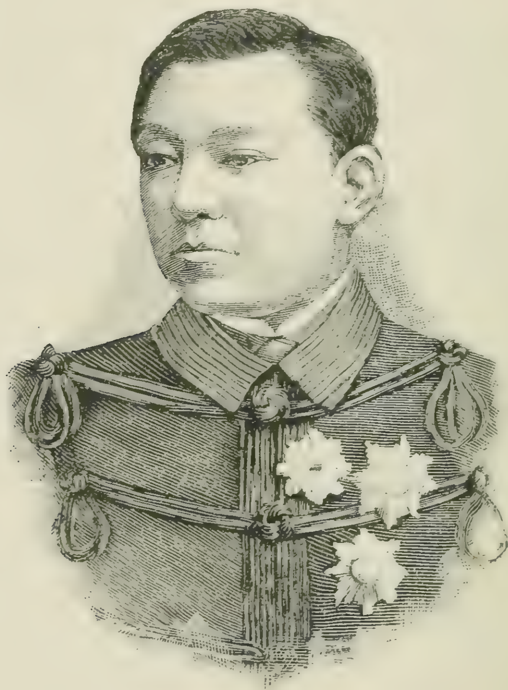
Dat istedetfor at sætte Provinsens Tropper i Bevægelse mod Wei-hai-wei.

Hele Dagen den 4de Februar vedligeholdes Ilden paa det kraftigste fra begge Sider. Aftenen kommer. Ingen Stans. Maanen gaar ned. Kun Lyset fra de elektriske Projektører kaster sit blændende Skin udover den uhyggelige Scene. Da stiger pludselig flere Signalraketer tilveirs fra de kinesiske Patruljebaade. Den japanske Flaade nærmer sig Havnen. I Spidsen løber 15 Torpedobaade. Disse lange Staalslanger sniger sig forsigtig henimod det østlige Indløb under Beskyttelse af Krydsernes stærke Projektører. Med en Gang sætter de for fuld Fart over Minelinierne og ind mellem de kinesiske Skibe.

Først er man i Uvished, om det ikke er deres egne Torpedobaade. Men denne Uvished varer kun nogle faa Sekunder. En voldsom Explosion overdøver Kanonernes Torden. De udskudte Torpedoer har ikke feilet sine Maal. De dristige Skyttere forsøger at undgaa den hævnende Projektilregn. Det lykkes ogsaa for de flestes Vedkommende — om end i forkommen Tilstand. Men de kan være tilfreds. Mikadoen vil fæste Tapperhedsmedaljen paa deres Bryst. 3 af Kinesernes Skibe er tilintetgjort. Flagskibet «Ting-Yuen», Krydseren «Lai-Yuen» og Kanonbaaden «Wei-Yuen».

«Ting-Yuen» blev truffet i Agterstevnen. Uagtet Vandet trængte ind med rivende Hurtighed, holdt Pumperne og de vandtætte Skodder Fartøiet flydende i flere Timer. Næste Dag rendte man Kolossen op paa en Sandbanke for ialfald at kunne gjøre Brug af de hurtigskydende Kanoner.

«Lai-Yuen» havde en Kullægter paa hver Side. Et Øieblik efterat Torpedoen explodered, krænged den rundt med Kjølen i Veiret og drog Lægterne med sig. Kun enkelte af Besætningen fik Anledning til at springe over-

Marschal Oyama.
Port Arthurs og Wei-hai-weis Erobrer.

bord, før Skibet sank. Med store Anstrengelser fik man boret et Hul i den dobbelte Bund, saa stort at Armen kunde stikkes igjennem; men da Japanernes Skydning blev for voldsom, maatte Redningsarbeidet desværre opgives,

og de kjække Sjømænd, der havde kjæmpet saa tappert ved Yalu, pintes tildøde af Hunger og Kulde. Selv tre Dage efter kunde man se en Haand nu og da stikke op af Hullet!

Hvordan Veiret har været i denne Rædselsnat, kan vi skjønne af, at hele Besætningen paa en strandet japansk Torpedobaad fandtes ihjelfrosset om Morgenen.

7de Februar foretoges igjen et kombineret Angreb. Denne Gang lykkedes det at bringe Itanfortets Kanoner til Taushed. Dette Øbatteri var kommanderet af 3 europæiske Officerer og havde hele Tiden vedligeholdt en yderst generende Ild mod de erobrede Landforter.

Ogsaa Peiyangeskadren led et føleligt Tab paa denne Dag. Først blev Krydseren Ching-Yuen skudt isænk, og 12 kinesiske Torpedobaade, der muligens har havt til Hensigt at slippe ud af Fælden, før det blev for sent, fik ikke engang udskudt sine Torpedoer. Gjennemhullet af Japanernes hurtigskydende Kanoner sank de ned i den vaade Grav den ene efter den anden. Kun 3 af dem lykkedes det at undslippe til Chefoo.

Da Landtropperne paa Liukungtao saa, at Torpedobaadene løb ud af Havnen, antog de, at hele Eskadren snart vilde følge Eksemplet og lade dem i Stikken. De fordred derfor, at Admiral Ting, der havde maattet overta Ledelsen af Forsvaret fra Begyndelsen af, skulde indlede Underhandlinger med Japanerne. En større Afdeling satte sig i Besiddelse af et af Skibene og trued med at forlade Havnen.

I dette kritiske Øieblik kaldte Kommandanten sammen de fremmede Officerer for at høre deres Mening. Ammunitionen var næsten opbrugt, og der kunde bare

være Tale om at forlænge Kampen et Par Dage endnu, selv om man fik Bugt med Landtroppernes oprørske Holdning.

Efter en længere Diskussion fandt de udenlandske Officerer at burde tilraade Overgivelse. En af Herrerne gik ombord paa «Chen-Yuen», hvor Admiral Ting havde heist sit Flag efter «Ting-Yuens» Ødelæggelse.

Den kjække Sjømand vilde i Begyndelsen ikke høre Tale om Overgivelse. Han selv havde størst Lyst til at løbe ud med de tiloversblevne Krigsskibe og tilføie Japanerne al mulig Skade, før han gik tilbunds. Denne fortvilede Plan blev dog snart opgivet ved nærmere Eftertanke — særlig af Hensyn til alle de Mænd, som kom til at følge ham i Døden.

Kort efter at de tilkaldte Officerer havde forladt Kahytten, satte Admiralen sig ned og skrev et Brev til Admiral Ito og Marschal Oyama, hvori han erklæred sig beredt til at overgi Liukungtao og Skibene paa Betingelse af, at Eskadrens Besætning og Øens Garnison erholdt fri Afmarsch. Dette Dokument overbragtes næste Morgen den 12te Februar af en Kanonbaad.

Dagen efter modtog Kineserne Meddelelse om, at Seirherrerne vilde gaa ind paa Betingelsen af Hensyn til Admiralens kjække Forsvar. Men da havde Ting allerede besteget Dragen og faret op mod Himmelens Blaa. Han kunde ikke overleve Nederlaget. Sorgen var for stærk, og han søgte den befriende Død for egen Haand. Det samme gjorde Kontreadmiral Liu Pu-chin, Kommandør Yang og Wei-hai-weis nominelle Kommandant *Chang Ta-san,* en Nevø af Li Hung-changs afdøde Gemalinde.

Skotlænderen *McClure*, der nogen Tid i Forveien havde faaet Rang som kinesisk Viceadmiral, var nu Høistkommanderende, og ham tilfaldt den ubehagelige Pligt at underskrive Overgivelsesdokumentet.

Den 17de Februar løb Admiral Ito ind i Havnen med hele den japanske Flaade og overtog Befalingen over Levningerne af Peiyangeskadren. Det var Panserskibet

Viceadmiral McClure.

«Chen-Yuen», Krydserne «Ping-Yuen», «Tsi-Yuen», «Kuang-Ping», 5 Kanonbaade, 5 Torpedobaade og Torpedodepotskibet «Kang-Chi».

Japanerne opfyldte sine Forpligtelser i fuldeste Udstrækning. Soldaterne og Matroserne fik Lov til at ta med sig al sin personlige Eiendom, og flere af Officererne blev endog forsynet med Hest og Vogn til Bagagen.

Admiral Ting og de andre Officerers Lig blev bragt ombord i «Kang-Chi». Da Skibet damped ud af Havnen, heistes alle Flag paa halv Stang, mens Admiral Ito lod affyre Sørgesalutens høitidelige Minutskud som Tegn paa Høiagtelse for sin tapre Modstander — og gamle Ven.

Treogtredivte Kapitel.

Bureaukratisme og Krigsførsel. — Chang Ying-huan og Shao Yü-liens Fredsmission. — Underhandlinger i Hiroshima med Grev Ito og Baron Mutsu. — Japan ønsker Krigens Fortsættelse, og Gesandterne maa reise tilbage med uforrettet Sag.

Den kinesiske Regjerings manglende Evne til at bringe Wei-hai-wei Undsætning leverer et udmærket Bevis paa, hvorledes departemental Sneglegang kan tilintetgjøre enhver militær Foranstaltning.

Der findes intet Land, hvor bureaukratiske Snurrepiberier har havt bedre Anledning til at gjennemtrænge den civile Administration end i Kina. En Embedsmand, der har kunnet skrive elegante officielle Depescher, er ofte steget forbi sine mindre litterære, men dygtige Kollegaer.

De mærkelige Prøver paa Kancellistil i vore egne Embedskontorer — hvor Udtrykkenes Dunkelhed og Sætningernes Længde særlig sættes Pris paa, vil vistnok ikke vinde nogen Beundring i Østen. Men *her* er det Depeschernes Mængde og Længde, som vanskeliggjør det praktiske Livsmaskineri.

Da Efterretningen kom om Japanernes Landgang ved Yungchêng, blev der udstedt Ordres *en Masse* baade pr.

Post og Telegraf om at dirigere Tropper henimod Wei-hai-wei. Men disse Ordres skulde som sedvanlig gaa gjennem den civile Administrations Kontorer og naaed naturligvis ikke frem, før det var forsent.

General von Hanneken, der havde havt Audiens hos Keiseren og forklaret Hs. Majestæt den skjære Sandhed med Hensyn til Rigets militære Hjælpekilder, var git en meget udstrakt Fuldmagt til at organisere nye Armekorpser. Da man ved Nytaarstid havde faaet en svag Anelse om, at Japanerne vilde forsøge sig paa Wei-hai-wei, anmoded von Hanneken Prins Kung om at faa vælge ud en 30 à 40000 Mand af de bedste Tropper, som var stationeret rundt Peking, og marschere lang Kysten til Wei-hai-wei.

Prinsen gik beredvillig ind paa denne Plan; men saa kommer Bureaukraterne i Veien. Da von Hanneken var Udlænding, havde man efter Sedvane git ham en civil Kollega til at raadføre sig med. Denne Herre, Hs. Excellence Hu Yü-fên, der tidligere havde været Justitsminister for Provinsen Kuangsi, fandt, at Foretagendet var altfor resikabelt, og desuden ansaa han det for uheldigt, at en Udlænding fik saa stort et Troppekorps under sig. Disse Betænkeligheder klorer han op i en meterlang Rapport til Keiseren. Resultatet var, at von Hannekens fornuftige Plan blev opgit — og Wei-hai-wei gik sin Skjæbne imøde.

Japanernes Marsch over Halvøen Liaotung havde naturligvis gjort adskilligt Indtryk i Peking. Efter Detrings mislykkede Forsøg paa at indlede Fredsunderhandlinger fandt man at burde bide i det sure Æble og sende et Par mere høitstaaende Embedsmænd til Japan. Regjeringens Valg faldt paa Vice-Præsidenten i Finantsdeparte-

mentet *Chang Ying-huan*, der havde været Gesandt i Washington, og *Shao-Yü-lien*, konstitueret Guvernør over Hunan. Men da General Sung endelig fik stanset Fiendens Fremtrængen i Manchuriet ved Nytaarstid, syntes Regjeringen, at det var bedst at vente og se Tiden an. Kanske Vaabenlykken vilde vende sig igjen!

Saa kommer Efterretningen om Japanernes Landgang ved Yungchêng — de foragtede Wo-jen havde altsaa nu sat Foden paa det *egentlige* Kinas hellige Jordbund. Ja da forstod man i Peking, at det var heldigst at sende Gesandterne afsted saa hurtigt som muligt.

Til Hjælp ved den eventuelle Fredsslutning medgaves en af Li Hung-changs fornemste Sekretærer *Wu Ting-fang*, der havde Uddannelse som engelsk Jurist; og som Raadgiver for hele Ambassaden engageredes den tidligere amerikanske Indenrigsminister *J. W. Foster.*

Den 1ste Februar blev Gesandterne høitidelig modtat i Hiroshima af Grev Ito og Indenrigsministeren *Baron Mutsu*. Ved Udveksling af Fuldmagterne fandt den japanske Regjering det hensigtsmæssigt at burde anse de kinesiske Underhandleres Fuldmagt for ufuldstændig. Den lød saaledes:

Herved udnævner Vi Chang Ying-huan etc. etc. og Shao Yü-lien etc. etc. til at være Vore Befuldmægtigede under Forhandlingerne med de Befuldmægtigede, som den japanske Regjering udnævner. I skal telegrafere til Tsung-li Yamen og modtage Instrukser, som I har at følge. Gesandtskabets Medlemmer er stillet under eders Kontrol. I skal udføre eders Mission med Forsigtighed og Troskab og derved vise eder Vor Tillid værdig.

Respekter dette.

Kwang Hsü.

Fuldmagten ledsagedes af en egenhændig Skrivelse fra Hs. Majestæt til Mikadoen.

Et Par Timer efter det første Mødes Slutning modtog de kinesiske Gesandter en Note fra Baron Mutsu, hvori han bad dem om skriftlig at svare paa, hvorvidt deres Fuldmagt — som endnu ikke var gransket saa nøie, virkelig forlened dem med Myndighed til at slutte Fred. Herpaa modtog Mutsu følgende Svar:

«Vi, Undertegnede, er givet den nødvendige Fuldmagt til at underhandle og undertegne Fredstraktaten. For at sikre os en mere hurtig Iverksættelse af Fredsbetingelserne, skal vi telegrafere efter den keiserlige Sanktion af Betingelserne og fastsætte den Dag, paa hvilken vi vil underskrive Traktaterne, hvorefter samme skal tages med tilbage til Kina, forat Hs. Majestæt Keiseren kan faa Anledning til at gjennemse de forskjellige Paragrafer; og hvis alt er i Orden, vil Traktaten blive ratificeret saa snart som muligt.»

I næste Fredsmøde læste Grev Ito op følgende Tale:

«Det Skridt, som jeg og min Kollega nu vil tage, er Resultatet af Nødvendighedens Logik, og Ansvaret er ikke vort.

Kina har næsten fuldstændig udelukket sig fra den øvrige Verden. Uagtet Riget fra Tid til anden har modtaget de Fordele, som følger af Samkvem med andre Nationer, har dets Regjering ikke altid opfyldt de Pligter, som de modtagne Fordele paalægger. Kina har stedse ført en mistænksom og exclusiv Politik. Det er derfor ganske rimeligt, at dets Regjering i sine diplomatiske Forhandlinger skulde mangle den Oprigtighed og Sans for Retfærdighed, som er nødvendig til Opretholdelse af Ven-

skabet. Der mangler ikke Eksempler paa, at den kinesiske Gesandt har negtet at undertegne diplomatiske Traktater, efterat han aabent har udtalt sin Tilslutning til disse. Senerehen har man bragt i Erfaring, at Gesandterne, som førte Underhandlingerne, ikke var givet den nødvendige Fuldmagt.

Da den keiserlige japanske Regjering saaledes er bleven advaret, har den sat som en af Betingelserne for at underhandle om Fred, at kinesiske Gesandter skulde være i Besiddelse af den fornødne Myndighed. Eftersom Eders Excellencers Fuldmagt er meget ufuldstændig, maa vi antage, at det kinesiske Hof endnu ikke er besjælet af et oprigtigt Ønske om at slutte Fred.

Ved Udveksling af Fuldmagterne igaar kunde man med et eneste Blik bemærke Forskjellen mellem dem. Vor Fuldmagt har den Ordlyd, som benyttes i civiliserede Lande, medens eders er mangelfuld i flere Henseender. Desuden specificeres ikke i Eders Excellencers Fuldmagt de Sager, hvorom der skal forhandles, heller ikke gives der Myndighed til at beslutte noget, medens der paa den anden Side ikke nævnes ét Ord om Keiseren af Kinas Ratifikation.

I Korthed, — det maa siges, at Eders Excellencers Fuldmagt er begrænset til at rapportere til eders Regjering, hvad jeg og min Kollega har at sige. Derfor kan vore Underhandlinger ikke længere fortsættes.

Man kan muligens mene, at den nuværende Fredsambassade er gaaet frem efter den i Kina tidligere brugte Fremgangsmaade; men jeg anser ikke dette for tilfredsstillende. De Skikke, som Kina anvender indenfor egne Grænser vedkommer ikke mig. Jeg tror, det er min Ret

saavel som min Pligt at fordre, at under diplomatiske Forhandlinger med vort Land maa Kinas specielle Sedvaner og Skikke vige for de gjældende diplomatiske Koutumer.

Fredens Gjenoprettelse er en meget vigtig og alvorlig Sag, og hvis der ønskes, at det venskabelige Forhold skal komme istand, er det ikke bare nødvendigt at føre Underhandlinger om Traktatsafslutninger; men der maa ogsaa stilles Garanti for, at Fredsbetingelserne ønskes opfyldt.

Med Hensyn til Fredslutning finder Japan ingen Grund til at stille Anmodning til den kinesiske Regjering i den Anledning; men eftersom Keiserriget respekterer Principerne for den Civilisation, som vi repræsenterer, anser vi det for vor Pligt at stille os imødekommende overfor den kinesiske Regjering, hvis der ønskes, at Fredsunderhandlingerne skal gjenoptages, og hvis der gaaes frem efter de gjældende Regler.

I Fremtiden maa vi dog absolut afslaa at deltage i Underhandlinger eller lytte til Fredsforslag, som kun har Papirets Værdi. Keiserriget erklærer herved udtrykkelig, at den Traktat, som engang bliver opsat, skal opfyldes, og ønsker, at den kinesiske Regjering skal stille tilstrækkelig Garanti herfor.

Hvis Kina altsaa ønsker Fred i god Tro og Oprigtighed og giver sine Gesandter tilstrækkelig Fuldmagt og sender en Mand, hvis Indflydelse og officielle Rang er en tilstrækkelig Garanti for Traktatens Iverksættelse, vil Keiserriget ikke afslaa at underhandle med ham.»

⁂

De kinesiske Gesandter havde nu intet mere at gjøre. Efter at være kommen tilbage til Hotellet oversendte de følgende Skrivelse:

Til Hans Majestæt Keiseren af Japans befuldmægtigede
Ministre.

Excellencer.

Efter at have lyttet til Hs. Excellence Grev Itos Tale, hvoraf et Eksemplar blev overrakt os, og hvori fremsættes de Grunde, hvorfor Underhandlingerne afsluttes, blev vi underrettet om, at der skulde blive truffet Foranstaltninger til vor Afreise.

Før vi forlader Landet, finder vi, at det er vor Pligt mod vor Regjering og mod os selv at afgive følgende Erklæring: Den Fuldmagt, som vi overlevered eder igaar under Mødet, giver os, som vi tidligere har forklaret, fuld Myndighed til at slutte Fred, og vi har udtrykkelig fremhævet for Eders Excellencer, at vi er forberedt paa at underskrive Traktaten, hvis vore Underhandlinger skulde finde en tilfredsstillende Afslutning. Dette er stadfæstet paa den mest høitidelige og autorative Maade i det Brev, som vor ophøiede Suveræn har adresseret til Hs. Majestæt Keiseren af Japan, hvilket vi viste Eder ved vort første Møde. Vi bad ved samme Leilighed om Tilladelse til at overlevere Skrivelsen personlig til Hs. Majestæt, hvilket Forlangende Eders Excellencer afslog. En Oversættelse af dette Brev ledsager denne Skrivelse.

Vi kan ikke være enig med Eders Excellencer i, at Instruksen i vor Fuldmagt om at telegrafere efter den keiserlige Sanktion af vore Underhandlingers Resultat, paa nogen Maade skulde formindske vor Fuldmagt til at undertegne en Traktat. Som vi allerede har erklæret, var Hensigten med Telegrafens Brug at sikre en hurtigere Ratification og Iverksættelse af Traktaten, naar den først var

underskrevet. At vor Fortolkning af vor Fuldmagt er understøttet af vor Regjering, bevises af det Faktum, at de forenede Staters Gesandt i Peking paa Eders Regjerings Forlangende modtog fra Tsung-li Yamen en Forsikring om, at vi var beklædt med fuld Myndighed til at underhandle om og underskrive en Fredstraktat.

Desuden tilbød vi ved vor Konferance idag at faa korrigeret pr. Telegram enhver teknisk Mangel, som efter Eders Mening klæbet ved vor Fuldmagt. Den Fuldmagt, som vi overlevered Eder, er akkurat lig de Fuldmagter, som H. M. Keiseren af Kina har brugt at give sine befuldmægtigede Ministre, naar saadanne er afsendt til andre Lande for at afslutte Traktater. Saavidt vi ved, er det første Gang, at en saadan Fuldmagt er bleven forkastet.

Vor Mission er Fredens, og det passer sig ikke for os nu at diskutere de i Talen forekommende mindre elskværdige Hentydninger til den kinesiske Regjerings Optræden. Vi vil bare udtrykke vor dybe Sorg over, at de alvorlige Anstrengelser, som vi har gjort for at opfylde vor ophøiede Suveræns Ønske om en hurtig og tilfredsstillende Afslutning paa Krigen, har vist sig at være frugtesløse. Vi kan dog ikke slutte denne Skrivelse uden at udtrykke vor Overraskelse over den Maade, paa hvilken vi er bleven berøvet de sedvanlige Privilegier, som tilstaaes befuldmægtigede Ministre, der skal slutte en Fred. Grev Ito har underrettet os om, at Ziffertelegrammer til vor Regjering ikke vil blive tilladt. Vi har ligeledes modtaget Underretning af en Embedsmand i det japanske Udenrigsdepartement, at et Ziffertelegram, adresseret til os, er ankommet; men at det ikke vil blive udleveret, medmindre vi udleverer vor Regjerings Ziffernøgle, saa at Telegrammet

kan blive oversat. For vor Afreise fra Peking forsikred de forenede Staters Gesandt os, at vi vilde blive tilladt at kommunicere med vor Regjering gjennem Ziffertelegrammer.

Vi slutter med at udtrykke vor Tak for det Besvær, som den japanske Regjering har havt med at føre Ambassaden fra Kobe til denne By, ligeledes for den Gjæstfrihed, der er vist os. Med Forsikring om vor mest udmerkede Høiagtelse tegner vi o. s. v

Dagen efter reiste Gesandtskabet tilbage. Dette nye Forsøg paa at faa afsluttet Krigen behøver ingen lang Kommentar. Det japanske Krigsparti havde fremdeles Overhaand, og Parlamentet, der var samlet igjen, havde bevilget 100 Millioner Yen* til Fortsættelse af Krigen, samme Dag som de kinesiske Gesandter blev modtat af Grev Ito.

De krigsbegeistrede Japanere ønsked, at Kina skulde drikke Ydmygelsens Bæger til Bunden — det var nok Aarsagen til, at Fredsforhandlingerne stranded.

* En Yen = Kr. 2,50.

Fireogtredivte Kapitel.

Freden til Shimonoseki.

I Slutningen af sin lange Tale til de kinesiske Gesandter under Fredsmødet i Hiroshima nævnte Grev Ito, at Underhandlingerne vilde bli gjenoptat, naar den kinesiske Regjering sendte en Mand med en mere udstrakt Fuldmagt, en Mand, der var i Besiddelse af en saadan Indflydelse blandt sit eget Folk, at han i sig selv var en tilstrækkelig Garanti for, at Fredsbetingelserne blev opfyldt.

Man kunde neppe ta Feil af den japanske Premierministers Mening. Den kinesiske Regjering forstod ialfald, hvilken Mand Grev Ito tænkte paa. Der fandtes nemlig bare *en* Person, som besad saadanne Kvalifikationer — og det var Li Hung-chang. Lidt ydmygende maatte denne Erkjendelse sikkerlig ha været for mange af de arrogante, selvbevidste Herrer, der havde forsøgt at underminere den store Statsmands Autoritet under Krigen.

Som saa mange Gange før blev gamle Li Pekingregjeringens sidste Tilflugt. Til en Begyndelse fik han igjen Lov til at bære den gule Jakke, Paafuglfjæren og de andre Rariteter. Sandsynligvis modtog Vicekongen

denne Naadesakt med samme knusende Ro som den keiserlige Skrivelse, der berøved ham disse Hæderstegn. Et andet Dokument gav ogsaa kort efter Li Hung-chang ubegrænset Fuldmagt til at slutte Fred og anmoded ham samtidig om at aflægge Peking en Visit, forat Keiseren og hans Ministre kunde faa Anledning til at konferere mundtlig med ham.

Under andre Omstændigheder havde vel Vicekongen betakket sig for en Reise til Peking uden at ta nogle Tusind Mand af sin Garde med som Æresvagt. Det har ikke manglet paa smigrende Indbydelser i de senere Aar; men Censorernes gamle Fiende har altid tænkt, at Hofluften vilde være skadelig for Helbreden, og foretrukket at sidde trygt paa sin Vicekongestol i Tientsin.

Nu derimod vidste han, at han var uundværlig og betænkte sig ikke længe. Til at vareta Administrationen under hans Fravær udnævntes *Wang Wen-shao*, der tidligere havde været Vicekonge af Yünnan.

Den 19de Februar forlod Li Hung-chang sin Hovedstad med et meget lidet Følge. I Peking fik han en glimrende Modtagelse, og under flere Samtaler med Keiseren og Enkekeiserinden er vistnok flere Misforstaaelser blit fjernet og Rigets ynkelige Forsvarsmidler belyst med al ønskelig Klarhed.

Regjeringen ønsked, at Fredsforhandlingerne skulde finde Sted paa kinesisk Jordbund og foreslog Port Arthur under Foregivende af, at den gamle Vicekonge neppe vilde ha godt af en Sjøreise helt til Japan. Uagtet Grev Ito muligens kunde havt Lyst til at spare Li Hung-chang for enhver unødig Ydmygelse, saa fandt han at burde fastholde Forlangendet om et Møde paa japansk Grund Nationens Forfængelighed fordred, at det kinesiske Kjæmpe-

riges største Søn skulde bemøie sig med at reise over til deres eget Land for at bønfalde om Fred. Efter en Del Telegrafering blev da endelig *Shimonoseki* fastsat som Mødested mellem Li Hung-chang og Ito.

Den 14 Marts afreiste Fredsambassaden til Japan paa 2 Dampskibe. I Vicekongens talrige Følge saaes flere europæisk uddannede Kinesere, hvoraf kan nævnes hans Adoptivsøn Li Ching-fang, der tidligere havde været Gesandt ved Mikadoens Hof. Amerikaneren Foster forretted ogsaa denne Gang som diplomatisk Raadgiver.*

20 Marts fandt det første Møde Sted mellem Japans Premierminister og Vicekongen. I det historiske Øieblik, da Asiens største Statsmænd rysted hverandres Hænder, har vel mer end en af Tilskuerne tænkt paa Skjæbnens lunefulde Omskiftelser.

For 10 Aar tilbage, en Stund efter Kim Ok Kuins mislykkede Komplot, da havde Li og Ito ogsaa havt et Møde paa sine respektive Nationers Vegne. Men dengang var det Li Hung-chang, som nedlod sig til at modta Wo-jêns Udsending i sit vicekongelige Palads i Tientsin, omgiven af sin Storheds Glans og med den imponerende Høitidelighed, som kun det stive kinesiske Ceremoniel kan udvikle.

Og nu — ja nu kom denne Mand, hvis Ord i Aarrækker havde havt en dominerende Vægt blandt 400 Millioner Mennesker, en Mand, der hersked i sin nominelle Herres Navn over et større Landomraade end alle de japanske Øer tilsammen — han kom for at be om Fred. Og de før saa foragtede Wo-jên nedlod sig nu gjennem

* Som Tak for Hjælpen modtog Hr. Foster senere af den kinesiske Regjering 300 000 Kroner foruden en Masse kostbare Presenter.

sin Repræsentant til at høre, hvad den kinesiske Vicekonge havde at sige.

Intet Under, at den japanske Presse flød over af hovmodige Ytringer og tilfredsstillet Forfængelighed. Det er neppe sandsynligt, at den japanske Nation nogensinde vil opleve et stoltere historisk Øieblik, end da Li og Ito mødtes i Shimonoseki.

Premierministeren begyndte Samtalen, som om de tilfældigvis havde truffet hverandre ved en bedre Middag.* Efterat en Del gjensidige Komplimenter var udvekslet, blev Fuldmagterne prøvet, og da de fandtes at være tilfredsstillende, begyndte Ito at omtale de tidligere Gesandters Kreditiver paa en lidt haanende Maade. Vicekongens Udnævnelse haabed han dog var et Tegn paa, at Kina virkelig ønsked Fred. Da svarte Li med stærkt Eftertryk paa hvert af sine Ord:

«Deres Excellence kan være forsikret om, at dersom min Regjering ikke havde været besjælet af et oprigtigt Ønske om at gjenoprette Freden, vilde ikke jeg være sendt afsted; og hvis jeg ikke havde havt samme Ønske, saa sad jeg ikke her.»

Grev Ito udtalte derpaa Haabet om, at Underhandlingerne vilde faa et godt Udfald, og at en evig Fred kunde oprettes. Det samme Haab havde Vicekongen, «da et venskabeligt Forhold mellem de 2 Nationer vilde hindre den gule Race fra at bukke under for den hvide».

Ito svarte, at den gule Races Supremati i Asien ogsaa laa ham meget paa Hjerte, og spurgte, hvad der var blit

* Jeg beklager, at Pladsen ikke tillader at referere Samtalerne *in extenso*. De blev stenografisk nedskrevet.

af alle de Reformer, som han havde talt om med Vicekongen under Besøget i Tientsin 1885.

«Kina er delt i formange Provinser», svarte Li, «enhver Landsdel har sin egen Regjering, og det er en stor Hindring

Ito Hirobumi.
Japansk Ministerpræsident. Født 1839.

for en ensartet og stærk Centralmagt. Reformers Gjennemførelse er derfor meget vanskelig og tar lang Tid. Men under sit Besøg i Peking havde han udtalt paa det alvorligste, at Kina i Fremtiden kun vilde være istand til at indta den Plads, der var overensstemmende med Rigets Størrelse, hvis omfattende Reformer blev gjennemført.»

Til denne Ytring gav Grev Ito et Svar, som kunde passe sig for en Konfucius: «Det guddommelige Forsyn har ingen Favoriter. Himmelen begunstiger kun al ædel Stræben efter at naa Fuldkommenhed. Hvis Kina anstrenger sig for at bli stærkt, vil det ikke mangle den Høiestes Bistand. De himmelske Magter ser med ligestor Velvilje paa os alle. Enhver Nations Ve og Vel beror paa den selv.»

Vicekongens praktiske Aand afslog at følge Grev Ito paa hans ophøiede Tankeflugt, og vi kan tænke os det utaalmodige Udtryk, hvormed han kort og godt svarte: «Deres Land er i Sandhed lykkeligt, der har en saa dygtigt Administrator som Deres Excellence.»

«Japans Held skyldes Keiserens vise Styrelse», sa Ito med en beskeden Mine.

Efter en Del Passiar, der ikke direkte vedkom Fredsunderhandlingerne, tog Li Afsked og overrakte samtidig Premierministeren et Forslag om Vaabenstilstand.

De 2 paafølgende Dages Forhandlinger optoges af dette vigtige Spørgsmaal. Grev Ito forlangte, at de japanske Tropper skulde besætte Taku, Tientsin og Shanhaikuan.

Herpaa svarte Vicekongen, «at da Japanerne endnu ikke var naaet saa langt frem, saa havde han vanskeligt for at fatte, hvorfor disse Steder skulde besættes.

«Ved enhver Vaabenstilstand», sa Ito, «maa begge Magter nyde visse Fordele af Fiendtlighedernes Ophør. Den kinesiske Armé vil ha mest Nytte af en Vaabenstilstand. Til Gjengjæld maa vi besætte de tre fornævnte Steder.»

Efter en længere Diskussion om ubetinget og partiel Vaabenstilstand, hvorunder Ito paa nyt precisered sine Betingelser, sa Vicekongen med en imponerende Pathos:

Jeg blev anmodet af Japan om at komme hertil for at underhandle om Freden. Jeg ønsker oprigtigt, at mit Arbeide vil lykkes, hvilket ogsaa min Regjering gjør. Men med det samme vi skal begynde at forhandle om Vaabenstilstand, fremsætter Japan Krav paa at besætte 3 Punkter af yderste Vigtighed. Alle 3 Steder ligger indenfor mit eget Vicekongedømme Chihli. Hvor skal jeg skjule mit Hoved for denne Skjænsel? Jeg ber Deres Excellence at sætte Dem i mit Sted og tænke paa, hvilke Følelser der maatte opstaa hos Dem under lignende Omstændigheder.»

«Følelser spiller ingen Rolle i Forretninger», svarte Premierministeren kort. «De har anmodet om en Vaabenstilstand, og jeg har fremsat de bedste Betingelser.»

«Foreslaa noget andet og vis derved, at Japan virkelig ønsker at slutte Fred», fortsatte Vicekongen.

«Nei, jeg ser ikke nogen anden Udvei», sa Ito, «nationale Interesser er ofte uforenelige med personlige Ønsker.»

Li foreslog da, at man skulde gaa over til at forhandle om Fredstraktaten, men Ito vilde først høre, hvorvidt Anmodningen om Vaabenstilstand var tat tilbage.

«Vilkaarene er for haarde», sa Vicekongen.

«De forlangte en Vaabenstilstand, men hvis De ikke ønsker det, kan vi gaa over til at diskutere Fredsbetingelserne.»

Hvortil Li bemærked: «Vi maa begge forfægte vore respektive Nationers Interesse. Kina har endnu aldrig gjort Forberedelser til at angribe en anden Stat. De nys udskrevne Tropper har ikke engang faaet nogen Øvelse i Exercitie, og deraf kommer Rigets nuværende Forlegenhed.

Freden maa gjenoprettes; men Ønsket om Fred kan ikke sætte Kina i en Stilling, der er uforenelig med Rigets Værdighed, ellers vil Folkets Følelser saares i den Grad, at det vil bli vanskeligt at overholde Freden i Fremtiden. Da Tientsin og Shanhaikuan er Hovedstadens Tærskel, maa jeg ialfald forlange, at Japan ikke skal angribe disse Steder, Indvilger De heri, behøver vi ikke at tale mer om Vaabenstilstand, men begynde med Fredsforhandlingerne.

Grev Ito bare gjentog de tidligere Betingelser og afslog at opta Diskussion om Fredstraktaten, før Spørgsmaalet om Vaabenstilstand var afgjort. Vicekongen forlangte Betænkning, og det blev tilstaaet.

Næste Møde fandt Sted den 24de Marts, uden at Spørgsmaalet blev afgjort.

Da Li Hung-chang sent ud paa Eftermiddagen vendte tilbage til sin Residens, hændte en af disse uforudseede Begivenheder, som undertiden faar den største Betydning i Nationernes politiske Historie. Sandsynligvis havde Vicekongen aldrig gaaet ind paa Vaabenstilstandens Betingelser, og da er det muligt, at de europæiske Magters Lyst til at blande sig op i Striden kunde ha blit altfor stærk. En af disse halvgale politiske Fanatikere, hvorpaa Japan har saadan Rigdom, troed at skulle gjøre sit Fædreland en stor Tjeneste ved at snigmyrde Kinas første Statsmand. Trods den talrige Garde og forklædte Politimænd lykkes det ham at trænge frem til Vicekongens Bærestol og affyre en Revolver. Kuglen forfeiler ikke sit Maal. Den træffer Ansigtet, men heldigvis har den ikke Kraft nok til at gjennemtrænge Kindbenet — og den japanske Nation slipper at bli indstevnet for Historiens Domstol for et afskyeligt Snigmord.

At alle rettænkende Japanere oprørtes over Forbrydelsen, derom bør vi ikke tvile, og Mikadoen og hans Regjering handled som resolute Mænd. Saasnart som Li Hung-chang kom til Bevidsthed igjen, overbragtes samtidig med Mikadoens Kondolencehilsen Meddelelse om, *at Vaabenstilstand var indvilget uden Betingelser.* Denne store Nyhed for straks Verden rundt paa Telegrammets Vinger, og Europæerne beundred Japanernes Ædelmodighed.

Trods hans høie Alder lod ikke Attentatet til at svække Vicekongens Arbeidskraft for nogen længere Tid. Allerede en Uge efter dette uventede Afbræk i Forhandlingerne ønsked Li at gjennemse Itos Udkast til Fredstraktaten. Som venteligt var, havde Premierministren skruet Fordringerne op til en saadan Høide, at der kunde gives et betydeligt Afslag, og det blev der god Anledning til under de paafølgende Konferancer, der fandt Sted den 10de, 15de og 16de April, og *syttende April 1895* underskrev Li Hung-chang og Ito paa sine respektive Nationers Vegne følgende Fredstraktat:

I. Kina anerkjender Koreas Uafhængighed.

II. Kina afstaar til Japan:

   a. Den Del af Manchuriet, som ligger søndenfor 41de Breddegrad fra Yalu til Ljaofloden — Traktathavnen Yingkow (Niuchuang) indbefattet.

   b. Formosa.

   c. Pescadorerne.

III. Krigserstatningen fastsættes til 300 Millioner Yen, betalbar i 7 aarlige Terminer med 5 % Rente. Hvis hele Beløbet betales inden 3 Aar, beregnes ingen Rente.

IV. Kommercielle og andre Fordele, som andre Nationer nyder i Kraft af Mestbegunstigelsesklausulen, udstrækkes ogsaa til japanske Undersaatter:

a. Japanske Undersaatter kan opholde sig i Havnene Shasih, Chungking, Hangchow og Soochow.

b. Japanske Skibe tillades at seile paa de Kanaler og Floder, som leder til Chungking, Hangchow og Soochow.

d. Japanske Undersaatter tillades at oprette Fabriker i Traktathavnene.

V. I den nye Handelstraktat, som senere vil blive afsluttet, skal Kina anerkjende Japans Toldtarif, og kinesiske Undersaatter skal være underkastet japansk Jurisdiktion, medens Japan vil bibeholde Jurisdiktionen over sine Undersaatter i Kina.

VI. Wei-hai-wei skal holdes besat af japanske Tropper paa Kinas Bekostning som Sikkerhed for Krigserstatningen.

VII. Den kinesiske Regjering forpligter sig til ikke at straffe Fanger, som Japan sender tilbage. Heller ikke Kinesere, der har havt Forbindelse med den japanske Armé under Krigen. Kina sender tilbage alle japanske Krigsfanger.

VIII. Ratificationen af Fredstraktaten finder Sted i Chefoo, tre Uger efterat Traktaten er undertegnet.

* * *

Den romerske Historieskriver Tacitus siger et Sted: «Krigen faar en god Afslutning, naar den ender i Tilgivelse; ti da bortfalder Ønsket om Gjengjældelse, hvilket stadig ledsager haarde Fredsvilkaar.»

Hvis vi lader Fredsslutninger i de sidste Aarhundreder passere Revue, vil vi neppe opdage et eneste Tilfælde, hvor ikke en ædelmodig Behandling af en slagen Fiende har havt gode Følger — og det modsatte Resultat, hvis Fredsvilkaarene har været for haarde.

Krig i sig selv bør være den sidste Tilflugt, naar der opstaar et Spørgsmaal om afvigende nationale Interesser. En Nation kan bli nødt til at føre en uheldig Krig. At afslaa en uforskammet Udfordring kan svække den nationale Æresfølelse. Og Æresfølelse, det er jo en af de Egenskaber, der hæver Mennesket over det umælede Dyr.

En Forsvarskrig — selv om den fører til Nederlag — vil altid ha sin Værd. Den renser og løfter Nationalkarakteren, der knytter fastere sammen den sociale Organisation. Saadanne Kampe bevares i Efterslegtens Minde som en ærefuld Arv. Men en Angrebskrig, der er Resultatet af en ustyrlig Forfængelighed, vil faa andre Følger — det kommer Japanerne til at erkjende, sent eller tidlig.

Femogtredivte Kapitel.

Fortsættelse af Vinterfelttoget i Manchuriet.

Som tidligere nævnt havde General Sung endelig faaet stanset Japanernes Fremmarsch ved Nytaarstid og dannet en Forsvarslinie fra Kaiping til Liaoyang.

Store Anstalter blev truffet i Peking for at sende ham flere Tropper. Den gamle Vicekonge af Nanking, *Liu Kun-yi*, der havde vundet adskillig Erfaring i tidligere Krige, blev ogsaa kaldt op til Norden og udnævntes til høistkommanderende General over alle kinesiske Tropper. Han opslog sit Hovedkvarter i Shanhaikuan for at dække Veien til Hovedstaden, om Japanerne skulde naa saa langt frem, naar Vaaren kom.

Nogle Tusind Mand blev ogsaa sendt til General Sung under Kommando af *Wu Ta-cheng*, der havde forladt sin Post som Guvernør over Hunan for at delta som Frivillig i Krigen.

Men dette Skridt fik han angre paa; ti hans uøvede Soldater spilte den ynkeligste Rolle overfor de diciplinerede Japanere. Ved de bombastiske Proklamationer, som han udstedte, gjorde denne ellers meget hæderlige Embedsmand

sig til Latter baade for General Sungs Soldater og Japanerne.

Han Pien-wei, den førnævnte Oprørshøvding, som Sung havde git Generals Rang, viste sig derimod at være en tapper Officer. Den 17de Januar foretog han med 10 000 Mand et Angreb paa Japanernes Stilling ved Haichêng. Forposterne trak sig hurtigt tilbage, og Kineserne fulgte efter helt ind til Bymurene. Men her blev de modtat af en saa voldsom Ild fra de talrige Batterier, at de maatte retirere med et Tab af flere Hundrede Mand.

Han Pien-wei blev selv saaret, men alligevel fornyedes Angrebet igjen den 21 med samme Resultat, og da opgav han endelig Forsøget paa at tilbageerobre Haichêng.

Hele næste Maaned stod nu Hærene overfor hverandre. Den haarde Vinter hindred omtrent al Krigsførsel. Baade Japanerne og Kineserne led meget af Kulden, og Hospitalerne blev overfyldt. I Traktathavnen *Yintse* eller Niuchuang, som den i Almindelighed benævnes, havde flere engelske og amerikanske Missionslæger oprettet flere Lazaretter. Den velsignelsesrige Barmhjertigheds Gjerning, som de udøved i Løbet af Vinteren, har visselig havt større Virkning paa Kineserne end deres prædikende Brødre i Aarrækker. Og Lægerne selv kan vistnok afgi Vidnesbyrd om, at de «utaknemmelige Hedninger», der slet ikke vil paavirkes af «Ordet» dog viser sig paavirkelige — og det i meget høi Grad —, naar Missionsgjerningen antar en praktisk Form.

I Slutningen af Februar begyndte Japanerne at avancere fremover paa alle Punkter. Sung søgte forgjæves at kaste dem tilbage. 4de Marts blev Niuchuang stormet af den japanske Hovedstyrke. Kineserne havde trukket sig

Populær Fremstilling af Angrebet paa Haichêng.

Gjengivelse af et kinesisk Billede.

indenfor Murene. Der opkastedes Barrikader i Gaderne, og Japanerne blev nødt til at kjæmpe sig frem fra Hus til Hus. Først efter 13 Timers forbitret Gadekamp overlod Kineserne Byen til Fienden og trak sig tilbage over Liaofloden.

Samtidig havde General Nogi rykket opover fra Kaiping for at ta Traktathavnen Yintse i Besiddelse. I Nærheden af Flodbredden laa flere Kystforter, og der havde Kineserne indtat en meget stærk Stilling.

Forternes svære Skyts bragte Japanerne til at gjøre Holdt. Men om Natten foretog Nogi en omgaaende Bevægelse og angreb Kineserne i Ryggen. Alle Befæstninger blev tat med Storm.

General Sung maatte nu trække sig fuldstændig tilbage fra Liaoflodens østre Bred, efterladende et større Korps i Nord til Dækning af Liaoyang.

Saaledes var Situationen i Manchuriet, da Vaabenstilstand sluttedes den 24de Marts.

Seksogtredivte Kapitel.

Fra Shimonoseki til Chefoo.

Den 20de April kom Li Hung-chang tilbage til Tientsin. Saasnart Traktatens Indhold blev bekjendt, fik de kinesiske Stormænd travlt med at sende de mest indtrængende Opfordringer til Keiseren om at negte Traktatens Ratification. De foreslog at fortsætte Krigen til det yderste fremfor at slutte en saa vanærende Fred. Den gamle Vicekonge blev simpelthen stemplet som en Forræder mod Fædrelandet, og flere af hans mægtige Uvenner opfordred endog Keiseren til at gi ham Høiforræderens Løn. Hvad der særlig bragte de kortsynede Patrioters Blod op til Kogepunktet, var Afstaaelsen af Liaotung — en Del af Keiserhusets gamle Hjemland. Li selv tog hele Opstyret med knusende Ro. Under de mest alvorlige Perioder i Kinas nyere Historie har han aldrig agtet paa Massernes Skraal — og det er netop denne store Egenskab, der har gjort ham skikket til at indta den mest fremskudte Plads i sit kolossale Fædreland.

Størsteparten af hans egne Landsmænd har aldrig forstaaet hans klartskuende Politik. De har simpelthen

anseet hans Reformplaner som Forræderi mod de gamle Traditioner. Det har været Kinas Ulykke. Havde han i de sidste 20 Aar fundet loyal Understøttelse hos flere af Rigets øvrige Vicekonger, vilde et Angreb af det lille japanske Keiserdømme blit en Umulighed.

Heller ikke Japanerne var særdeles vel fornøiet med Fredsslutningen. At faa diktere Freden i Peking, det havde jo været Drivfjeren til Befolkningens loyale Offervillighed, den Tanke havde inspireret de japanske Digteres Poesi og Prosa under Krigen. At gaa glip af et triumferende Indtog i det himmelske Riges Hovedstad — ja, det var vistnok et haardt Stød; men de skuffede Forventninger, der fandt et Udløb i Pressen, skulde snart anta endnu større Dimensioner.

Under Fredsforhandlingerne i Shimonoseki gik Li Hung-changs Bestræbelser særligt ud paa at faa nedsat Krigserstatningen og de kommercielle Begunstigelser, hvilket ogsaa lykkedes.

Han havde sandsynligvis allerede under sit Ophold i Peking faaet et bestemt Tilsagn af den russiske Gesandt om Ruslands Intervention, hvis Japanerne fordred Afstaaelse af Territorium paa det asiatiske Fastland. Ruslands hjælpende Haand lod heller ikke længe vente paa sig. Det var jo af største Vigtighed for russisk Indflydelse i Østasien at faa rive Liaotung ud af Erobrernes Hænder. For Frankrig gjaldt det just paa den Tid at faa bevise sin Tjenstvillighed overfor sin unaturlige Forbundsfælle. Et Vink fra den russiske Bjørn, og den franske Ørn var straks villig til at slaa Følge.

Besynderligt nok slutted ogsaa Tyskland sig til Interventionstanken. Hvilke kommercielle Fordele Li Hung-

chang har forespeilet dette Rige, kjender vi ikke til; men de maa sandsynligvis ha været meget vægtige, da Tyskland ved dette Skridt absolut har skadet sine Handelsforbindelser i Japan.

Allerede den 23de April overlevered disse 3 Stormagters Gesandter i Tokio den japanske Regjering en Note, der trods sin venskabelige Form ikke kunde misforstaaes. De ønsked, at Japan vilde opgi Fordringen paa en varig Besiddelse af Liaotung, da Ligevegten i Østasien ellers vilde bli forrykket.

Som Begrundelse for sine «venskabelige» Forestillinger henviste Gesandterne blandt andet til den Præcedens, som Berlinerkongressen gav, efterat Rusland havde sluttet Fred med Tyrkiet i San Stefano 1879. Som bekjendt blev Rusland ved denne Leilighed fratat omtrent alle Seierens Frugter af de øvrige Stormagter.

Gesandternes Note vakte den største Bestyrtelse hos den japanske Regjering. Statsraadet blev øieblikkelig sammenkaldt i Hiroshima for at drøfte Situationen. *Og den var vistnok saa kritisk som vel muligt.* Paa den ene Side stod det seiersberuste Folk, der allerede var misfornøiet med den oprindelige Traktat. Skulde nu Regjeringen gaa ind paa en saa væsentlig Ændring som Liaotungs Rømning, da kunde man hvert Øieblik vente et revolutionært Udbrud. Paa den anden Side stod de 3 Stormagter med sine «venskabelige» Forestillinger. Og at disse var alvorligt ment, derom tviled man ikke. De franske, russiske og tyske Krigsskibe i Østasien havde alt begyndt at samle sig.

Marschal Yamagata, der efter sin Tilbagekomst fra Manchuriet var blit udnævnt til Krigsminister, traf imid-

lertid Foranstaltninger til Beskyttelse af de vigtigste Havne for at være beredt paa alle Eventualiteter. Et 4de Armekorps, der var blit organiseret for at kunne fortsætte Krigen med mere Eftertryk, hvis Fredsunderhandlingerne ikke havdeført til noget Resultat, fik ogsaa Ordre til at holde sig i Beredskab.

Imedens vented Gesandterne paa Svar. Raadslagningen i det japanske Kabinet foregik med den største Hemmelighedsfuldhed af Hensyn til Befolkningens ophidsede Stemning. Det halvt officielle Presseorgan *Nichi Nichi Shimbun* blev endog suspenderet, bare fordi det tilbød sig at meddele, at Mikadoen havde sammenkaldt Statsraadet.

Til al Lykke for den japanske Nation var Herskeren omgiven af fædrelandssindede, klartskuende Mænd, der forstod Situationens Krav. Havde Rusland staaet alene, vilde nok Regjeringen ha git et kraftigt Svar paa Tiltale; men mod 3 Stormagter kunde Udfaldet være uvist.

Efter flere Dages Forløb lod endelig Regjeringen Gesandterne vide, at uagtet den bestred enhver Ret fra deres Side til at blande sig op i Mellemværendet med Kina, var Japan dog villig til at la sig nøie med den Del af Liaotung, der ligger søndenfor den 40de Breddegrad — af Hensyn til Fredens Bevarelse.

Imidlertid rykked Fristen for Fredstraktatens Ratification nærmere og nærmere. I Peking agiteredes paa det voldsomste for at formaa Keiseren til at negte Ratificationen og fortsætte Krigen. Kun nogle faa Ministre med Prins Kung i Spidsen satte sig ud over den offentlige Opinion.

Det viste sig nu, at den japanske Regjering havde handlet overmaade klogt i at vente med Fredslutningen, indtil Li Hung-chang fik det Hverv at underhandle. Han

alene kunde sikre Traktatens Ratification. Det er meget sandsynligt, at Kwang Hsü vilde ha git efter for det stærke Tryk fra alle Kanter, hvis ikke den gamle Statsmand havde staaet ved hans Side. *Li Hung-chang raaded ham til at ratificere, og det var nok.* Efterat den unge Mand paa Tronen havde staaet Ansigt til Ansigt med sin mægtige Undersaat, var hans Tillid til Li Hung-chang blit ubegrænset.

Til at møde Japans befuldmægtigede Gesandt i Chefoo udnævntes Vicekongens Sekretær Wu Ting-fang, der havde deltat i de 2 sidste Fredsambassader, samt en høitstaaende Manchuer ved Navn *Lun.* Om Formiddagen den 8de Mai ankom den japanske Krydser Yaeyama til Chefoo med Gesandten Hr. Ito Miyoji ombord. Endnu havde Mikadoen ikke git efter for de 3 Stormagter. De russiske og tyske Krigsskibe, der laa paa Havnen, var gjort klar til Kamp. Hele den civiliserede Verden vented hvert Øieblik, at Stormen skulde bryde løs; *ti ved Midnatstid udløb Ratificationsfristen.* Senere ud paa Dagen fik dog Wu Ting-fang telegrafisk Melding om, at den amerikanske Gesandt havde faaet udvirket en Forlængelse af 48 Timer.

Men denne Galgenfrist fik man ingen Brug for. I sidste Øieblik meddelte den japanske Regjering Stormagternes Gesandter, at den fandt at kunne gaa ind paa deres Forslag at gi Afkald paa en varig Besiddelse af Port Arthur ogsaa, mod at Krigserstatningen blev forhøiet.

Kort før Midnat fandt Ratificationen af den reviderede Fredstraktat til Shimonoseki Sted, og *hermed afsluttedes 1ste Akt af det østasiatisk-europæiske Verdensspørgsmaal.*

⁂

Jeg har tidligere nævnt, at den voldsomme Kamp mellem Regjeringen og det nye Parliament var en væsentlig Aarsag til, at Krigen med Kina allerede brød ud i 1894.

Krigen blev Ministeriet Itos Redningsplanke. Seiersjubelen bragte al Opposition til at forstumme. Men da man fik Underretning om, at Regjeringen havde maattet opgi Liaotung, begyndte Kampen paa nyt. Det nytted lidet, at Grev Ito forsøgte at kneble Pressen gjennem Suspension af talrige Aviser. Der var dog altid et og andet Organ, som gjorde sig til Tolk for Folkeopinionen. Saaledes skriver *Yorodzu Choho* nogle Dage efter Ratificationen:

«Regjeringen har forbudt Aviserne at publicere noget, der staar i Forbindelse med visse Forandringer i den oprindelige Traktat. Suspension betyder ofte vedkommende Presseorganers økonomiske Ruin. For Øieblikket er 45 Blade sat i Ban, fordi de har git en Del magre Meddelelser om Sagen. Uvisheden har foraarsaget en overmaade stærk Spænding i den offentlige Opinion. Regjeringen forsøger af al Magt at udslukke Indignationens Ild. Vi faar se, om det vil lykkes. Regjeringen har uden Tvil frygtet for, at Opinionsytringer i Pressen skulde vanskeliggjøre Situationen. Eller ogsaa har den mistet sine Sansers Brug af Skræk. Vi har dog formegen Tillid til Regjeringens fredelige Politik til, at den skulde forsøge en Kamp mod den europæiske Koalition. Men Folket vil heller resikere sin nationale Existens i Kampen. Ruslands Forlangende er virkelig urimeligt. Ja, vi tillader os at udtale, at denne Stormagts Opførsel kun kan stemples som Røveri, og den Slags Haandteringer bør vi ikke taale. Vi er besluttet paa at vove vort Liv for dette Formaal. Vi har git Re-

gjeringen tilstrækkelig Tid til diplomatiske Forhandlinger. Men dersom Vanskelighederne er bortryddet ved at slaa en hurtig Retræt overfor russisk Graadighed, da er alt tabt. Borgerkrigen vil snart bryde ud — en Udsigt, mod hvilken en Krig med Rusland er en Bagatel. Istedetfor at fordrive Tiden med diplomatiske Forhandlinger saa lad os heller finde ud, hvilke Betingelser vi har for at føre en heldig Krig med Rusland eller de 3 Magter i Forening.»

Det indflydelsesrige Dagblad *Jiji Shimpo* saa dog mere nøgternt paa Situationen. Idet Redaktøren henviste til tidligere Interventioner efter europæiske Kriges Afslutninger, fandt han det ikke overraskende, «at Japan har maattet gi Afkald paa Liaotung af egen Interesse og for Freden i Orienten. Der er nu intet andet tilovers for Japan end at forholde sig rolig og bare anstrenge sig for at bygge op en solidere Basis for den nationale Styrke gjennem Rustninger. Naar der da i Fremtiden frembyder sig en gunstig Leilighed i Orienten, da vil Japan være istand til at gaa den Vei, som Nationen ønsker. Vi vil ikke alle bli istand til at hævne os paa dem, der har blandet sig op i vore Affærer; men vi vil ogsaa være i Besiddelse af den fornødne Magt til at forstyrre deres Planer, hvis Nødvendigheden skulde fordre det.»

Syvogtredivte Kapitel.

Slutning.

T*aiwan* eller Formosa, der adskilles fra det kinesiske Fastland ved et ca. 200 Kilometer bredt Stræde, hører som bekjendt til en af Asiens største Øer.

I kinesiske Verker omtales Taiwan allerede i det syvende Aarhundrede; men spanske og portugisiske Sjørøvere var de første, der satte sig fast paa Øen, og gav den Navnet *Formosa* — den smukke — paa Grund af dens storartede Naturskjønhed.

I 1624 lykkedes det Hollænderne at fordrive Spanierne og Portugiserne. De opførte flere Forter for at forsvare den herlige Ø mod sine Rivaler, og Ruinerne af Fortet «Zeeland» skal endnu findes i Nærheden af Hovedstaden Taiwan eller Tainan.

Da Mingdynastiet blev styrtet af Manchuerne 1644, flygted mange Kinesere over til Formosa, og under deres Anfører *Coxinga* fordrev de Hollænderne fra Øen. Coxingas Efterfølger overgav senere Formosa til Keiser Kang Hi, og siden den Tid har Kineserne været Herrer paa Øen.

Urindvaanerne tilhører den malayiske Race. En Del har blandet sig med den kinesiske Befolkning; men Majo-

riteten lever endnu i halvvild Tilstand i de bjergrige Egne paa Formosas Østkyst.

I Ottiaarene var den bekjendte Fremskridtsmand Liu Ming-chuan Guvernør paa Øen. Her havde han stort Felt nok for sin rastløse Virksomhed; ti Formosa er et af Verdens mest velsignede Lande. Men Liu gik for hurtigt frem. Han indkaldte en hel Stab af europæiske Officerer, Ingeniører og Bergkandidater og vilde med et Trylleslag overføre alle Vestens Fremskridt paa en Gang. Men disse Foranstaltninger kosted mangfoldige Millioner, og Befolkningen klaged gjentagne Gange til Peking over de høie Skatter. 1891 blev han endelig tilbagekaldt.

Liu Ming-chuans Verk finder nok en Arvtager, og da vil Formosa i kommerciel Henseende gaa en glimrende Fremtid imøde.

Efterretningen om Formosas Afstaaelse til Japan vakte en uhyre Forbitrelse i Sydkina, særlig i Provinsen Fukien, der i mange Aar havde været forbundet med Øen under en Vicekonge. De fleste kinesiske Familier paa Formosa stammer ogsaa fra Fukien og har altid underholdt en livlig Forbindelse med sit gamle Hjemland.

Bønskrift efter Bønskrift blev sendt op til Peking, og flere rige Kjøbmænd tilbød sig endog at kjøbe Øen tilbage. Men Japanerne vilde som rimeligt ikke gi slip paa dette herlige Bytte, hvorefter de saalænge havde kastet forelskede Blikke.

Da beslutted Formosa at hjælpe sig selv, siden Keiseren ikke magted det. Ved Krigens Begyndelse var den berømte *Liu Yung-fu* sendt til Formosa for at organisere

Øens Forsvarskræfter. Om denne Mands Navn er lidet kjendt i Europa, saa har dog mange hørt Tale om «Det sorte Flag». Det var som Chef for denne velorganiserede kinesiske Hærafdeling, at Liu Yung-fu vandt sin Berømmelse i Tongkingkrigen, og Tusinder af franske Mødre fik Grund til at begræde sine Sønner, der blev sendt ud til det ugjæstfrie Land for at kjæmpe mod Lius tapre Soldater.

Da Freden sluttedes 1885, blev «Det sorte Flag» opløst, og de, som ikke foretrak at bli tilbage i Tongking og hjælpe Befolkningen i deres endeløse Kamp mod Frankrig, drog med en Anfører til Kanton, hvor de fik Ansættelse i den provinsielle Armé. Da Keiseren gav Liu Yung-fu Ordre til at reise til Formosa, fulgte flere Hundrede af hans gamle Soldater med over til Øen, og ved deres Hjælp fik han sat Formosas Forsvarskræfter i en meget respektabel Stand.

Et Par Maaneder efter Freden til Shimonoseki skulde Øen officielt overgives til Japanerne. Men Liu, der vidste, at han kunde gjøre Regning paa hele Befolkningens Sympathi — og Understøttelse fra Fastlandet, besluttede at komme Erobrerne i Forkjøbet. *Den 20 Mai blev den kinesiske Guvernør Tang Chin-sung tvunget til at erklære Formosa for uafhængig og sig selv til Præsident for den nye Republik*; og da Japanerne kom for at ta Øen i Besiddelse, mødte de en Modstand, mod hvilken det koreanske Felttog var en Barneleg.

Det har lykkedes for Guvernør Tang at slippe bort fra sin farlige Post; men Liu Yung-fu kjæmper fremdeles med Japanerne om Herredømmet over Øen. Han haaber at kunne holde dem Stangen, indtil nye politiske Forviklinger mellem Japan og de europæiske Magter kan bringe

ham Hjælp. Det ser jo fremdeles mørkt ud paa Østasiens politiske Himmel — Liu Yung-fus Haab ligger skjult i Fremtidens Taage.

* *
*

Historien gjentar sig ofte. Hvad der hændte i Korea for 300 Aar siden, vil sandsynligvis gjenta sig i det væsentligste.

Men da Hideyoshis vilde Skarer drog over Havet igjen i 1598, da bragte de dog noget med fra det ødelagte Land. Foruden flere Tusinder af koreanske Ører førte ogsaa Øboerne med sig mange Ladninger af Prøver paa Koreas høie Kulturtrin i kunstnerisk og industriel Henseende. Og disse Skatte, der blev spredt udover Øerne af de hjemvendte Soldater, har havt en stor Andel i det kolossale Opsving, som den japanske Kunstindustri har tat siden den Tid.

Naar Japanerne nu i en nær Fremtid maa trække sig tilbage fra Korea, da vil deres positive Vinding væsentlig bestaa af nyttige Erfaringer i forskjellig Retning. Til Gjengjæld for Krigens store Ofre kan de nemlig denne Gang ikke bringe videre materielle Goder tilbage til Japan; ti Korea er et fattigt Land nu.

Det har uden Tvil været Japanernes Mening at vække Halvøen til nyt Liv igjen, udvikle dens naturlige Hjælpekilder og saaledes indirekte faa tilbage sit Udlæg i Penge og Menneskeliv.

Jeg tror ogsaa, at Japanerne vilde ha været istand dertil. Deres rastløse Reformiver i Korea det sidste Aar viser, at de har havt *Viljen* — men Evnen undermineres af deres Fortid. Den Hadets og Bitterhedens Sæd, som

de saaed for 300 Aar siden i den koreanske Nations Hjerte, har baaret altfor rige Frugter. Alle Japanernes nyttige og velmente Reformer falder magtesløst til Jorden paa Grund af Koreanernes passive og aktive Opposition.

Hr. Otori blev kaldt tilbage en Stund efter Krigens Udbrud. Den mere elastiske Diplomat Grev *Inouye* sendtes derpaa i hans Sted til Seoul som Mikadoens Repræsentant. Men ogsaa Inouye maatte opgi det «utaknemmelige» Hverv, og en anden Diplomat har overtat Fredsmæglerens Rolle. Resultatet synes ikke at bli mere lovende for det. Telegrafen har allerede meldt, at Koreas høitbegavede Dronning er myrdet — hun var visselig i Veien for japanske Annexionslyster. Om det vil forbedre Erobrernes Aktier, det kommer nok Fremtiden til at vise. Jeg tror det ikke.

Den russiske Bjørn ligger og lurer paa en gunstig Leilighed til at frarive Japanerne Byttet, og jeg tror, at det vil lykkes — sent eller tidlig. Ruslands asiatiske Politik er klarsynt og tolerant. Af den Grund finder de forskjellige Folkeslag sig med forbausende Lethed i Russernes Protektorat.

Rusland har havt og vil fremdeles faa en stor civilisatorisk Opgave i Asien. Det klinger muligens lidt rart for os, der er vant til at se paa Russerne som Halvbarbarer. Men det er dog Tilfældet, og jeg er af den Formening, at Koreanerne vil ha godt af nogle Aars Formynderskab. Da Befolkningen ikke ønsker Japanernes, maa det bli *Russernes*. Kineserne har nok med at reformere sig selv og vil neppe komme til at faa nogen videre Indflydelse i Korea for senere.

For Øieblikket øver de 3 intervenerende Magters Gesandter et stærkt Pres i Tokio for at faa Japanerne bort

fra Liaotung. Rusland nærer som rimeligt stærk Mistillid til de japanske Løfter, da disse efterfølges af meget udstrakte Rustningsplaner.

Hvorvidt Japanerne kommer til at trække sig frivillig bort fra det asiatiske Fastland, det afhænger af, hvilket Parti i Japan der kommer til at gaa af med Seieren.

Krigspartiet mener, at de russiske Fordringer skal mødes med et bestemt Afslag, hvis de blir altfor paagaaende. Partiets mest indflydelsesrige Medlemmer finder, at Japan ikke bør vente, til den transsibiriske Jernbane blir færdig. Kampen vil selvfølgelig bli haard. Imod de allierede Flaader kan den japanske muligens komme til at trække det korteste Straa; men Japan bør heller løbe Resikoen end at finde sig i at bli berøvet alle Fordele af Krigen med Kina og den Prestige i Asien, som det har kostet saa store Ofre at vinde. Rusland vil foreløbig ikke være istand til at gjøre Landgang paa de japanske Øer. Og selv om Russerne og deres eventuelle Allierede gik seirende ud af Kampen, kunde man ikke forlange mer, end at Japan skulde trække sig tilbage fra Fastlandet. Paa den anden Side vilde en Sjøseier være ensbetydende med Vladivostoks Fald, og da kunde Japan muligens bli istand til at udelukke Russerne fra Havet og dermed knække deres Indflydelse i Østasien for lange Tider.

Denne dristige Politik har en stærk Tilslutning hos Befolkningen, hvis patriotiske Stolthed er blit saa dybt saaret af Stormagternes Trudsler.

Regjeringspartiet og de mere koldblodige Politikere synes derimod at ha den Opfatning, at Japan helst burde trække sig tilbage af egen Drift, da Korea og Liaotung bare vil bli en Byrde for Japan. En vedvarende Krigs-

Believe me

Yours very sincerely

李鴻章

Li Hung-chang og hans Signatur gjengivet efter et Fotografi.

tilstand vil nemlig svække Landets Finantser. Japan bør heller forbli Østasiens England og udvikle sin Industri og Handel, samtidig som der arbeides paa Flaadens Forøgelse.

Det er vanskeligt at forudsige, hvilket Parti vil faa Overvægten i Fremtiden. Der findes nemlig flere andre Factorer, som kan virke forstyrrende paa Sandsynligheds-beregninger af den japanske Politiks Retning.

*

Kort efter Krigens Udbrud afslutted den japanske Regjering nye Traktater med England og Amerika. Disse reviderede Traktater vil blandt andet faa stor Indflydelse paa de respektive Landes Undersaatter i Japan, da *Exterritorialretten* — Ret til at øve Jurisdiktion over egne Undersaatter — bortfalder 1899.

Sandsynligvis blir de øvrige europæiske Lande ogsaa nødt til at revidere de gamle Traktater. I Begyndelsen af næste Aarhundrede vil altsaa Japan for første Gang komme til at udøve sin fulde suveræne Ret over alle kristne Nationers Undersaatter, der maatte befinde sig indenfor Rigets Grænser.

Ifølge Fredstraktatens § 5 skulde der afsluttes en ny Handelstraktat mellem Kina og Japan. Forhandlingerne paabegyndtes i Høst mellem Li Hung-chang og den japanske Gesandt. Naar dette Arbeide er fuldført, vil den gamle Vicekonge trække sig tilbage fra den offentlige Skueplads og overlade det store Tomrum til yngre Kræfter.*)

*) Sandsynlighvis vil Li Hung-chang tilbringe Resten af sit Liv i Peking som Keiserens fortrolige Raadgiver. Se hans Biografi i «Fra den kinesiske Mur til Japans hellige Bjerg.»)

Hans stormfulde Liv har været en eneste lang Kamp mod den konservative Stagnation. Men Kampen har ikke været forgjæves. Li Hung-chang vil vel neppe komme til at se større Frugter af sit Vækkelsesarbeide, før han bestiger Dragen og farer op mod Himmelens Blaa — han er jo allerede naaet et godt Stykke udover Støvets Alder. Men naar den kinesiske Nation engang reiser ham en værdig Mindestøtte, da vil det sikkert ske med Anerkjendelse af Li Hung-chang som «den sorthaarede Races» største Repræsentant i de sidste Aarhundreder. I en upartisk Historikers Dom indtar han allerede den Plads.

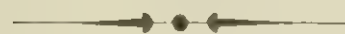
Der er et kinesisk Ordsprog, som siger: «Et Taarns Høide kan maales ved dets Skygge og store Mænd med Antallet af deres Fiender».

Med disse Ord har i Grunden Kineserne anvist ham Hæderspladsen — uagtet de endnu ikke vil erkjende det. Ti efter Freden til Shimonoseki har neppe nogen af det himmelske Riges Sønner havt flere Fiender.

Alle de, som ønsker det gamle, fredelige Kulturfolk en lykkelig Fremtid, maa haabe, at den store Statsmand vil finde mange Efterfølgere, der kan fortsætte hans Verk. De kolonispisende «kristne» Stormagter haaber vel det modsatte; men det faar nu være det samme.

Li Hung-chang er en asiatisk Janus. Den ene Side af Ansigtet har stadig vendt speidende ud i Fremtiden, den anden melankolsk tilbage mod Kinas glimrende Fortid og stolte Traditioner. Fra den ældgamle Histories Høider har han seet ned paa Vestens Civilisation som en af Nuets Frembringelser, en Kultur, der er underkastet alle sociale og politiske Indflydelser. Men Troen paa sin egen Nations Fremtid har han aldrig sluppet.

Da jeg i 1892 havde Audiens hos Vicekongen, følte jeg med en Gang, at jeg stod foran en stor Personlighed i Ordets rette Betydning. Jeg havde vanskeligt for at fatte, at denne statelige Herre med de fyrige, intelligente Øine alt havde lagt en overordentlig arbeidsom og tornefuld Menneskealder bag sig. Men Li Hung-changs Livselixir er ikke nogen Hemmelighed; det er den Saft, som har været — og fremdeles vil være Aarsagen til den gule Races forbausende Levedygtighed. Det er, mine Damer og Herrer af den hvide Race, — Maadehold i alle Livets Nydelser.

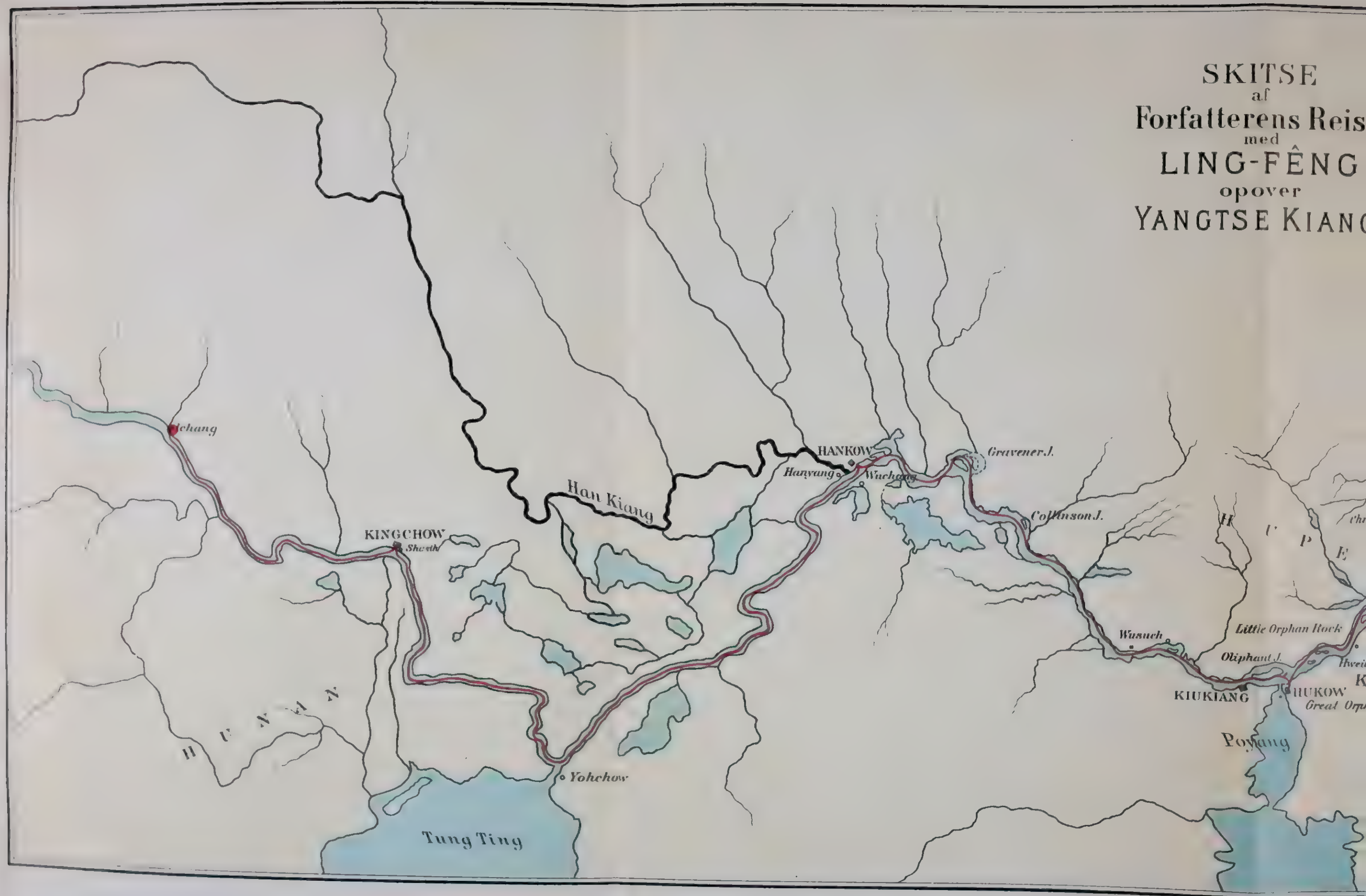

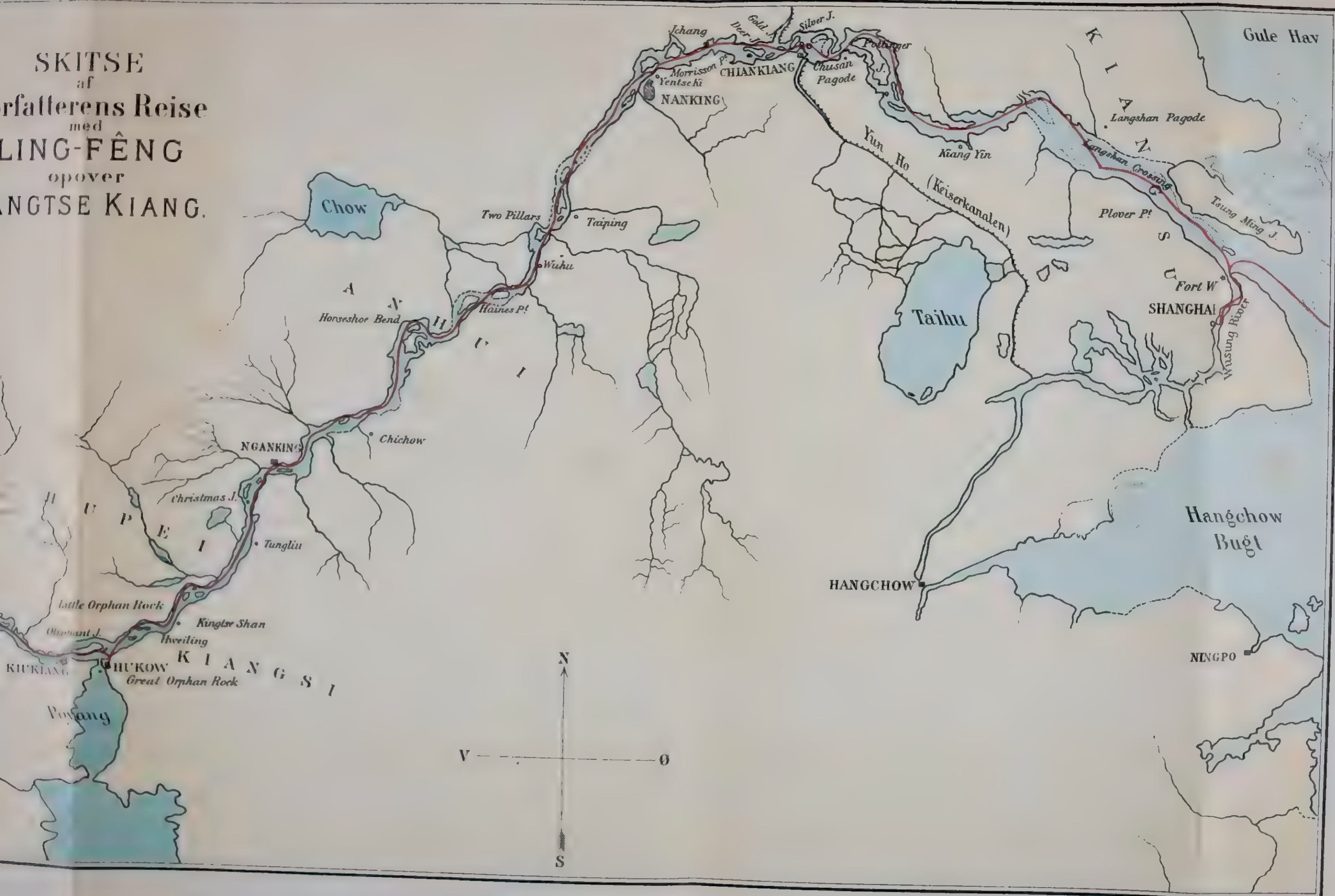
ASIEN.

NORDISHAVET
Novaja Semlja
Ny sibiriske Øer
Beringshavet
Aleutiske Øer
NORGE
SVERIG
FRANKRIG
TYSKLAND
ITALIEN
ØSTERRIG UNGARN
RUMÆN
TYRKIET
St. Petersburg
RUSSISKE RIGE
Sibirien
Nordlige Polarcirkel
Lena
Jenissei
Ob
Tobolsk
Tomsk
Transsibirisk Jernbanelin
Irkutsk
Baikal S.
Kiachta
Maimatshin
Amur
Kamchatka
Ochotske Hav
Sakhalin
Kurilerne
Sortehavet
Kaukasien
Kaspiske Hav
Kirgisersteppen
Aral S.
Balkasch S.
Syr Darja
Chiwa
Buchara
Samarkand
Taschkent
Kokan
TURKESTAN
Kaschgar
Jarkand
Kuldja
Urumtsi
Hami
Mongoliet
Manchuriet
KINESISKE RIGE
Mukden
Niuchwang
PEKING
TIENTSIN
Store Mur
Hoang Ho
Tarim
Tibet
Lhassa
NANKING
HANKOW
Yangtse Kiang
Ningpo
FUCHOW
Amoy
KANTON
Hongkong
Macau
Hainan
St. Kiang
Formosa
Taiwan
KOREA
Seoul
Japanske Hav
Vladivostok
Yesso
Hakodate
Nippon
TOKIO
Yokohama
Kiushiu
Nagasaki
JAPAN
Gule Hav
Shanghai
Østkinesiske Hav
Liu Kiu Ø.
STORE OCEAN
Krebsens Vendecirkel
Marianerne
Karolinerne
Middelhavet
LILLEASIEN
Syrien
Jerusalem
Bagdad
Kairo
EGYPTEN
Røde Hav
ARABIEN
Mekka
Medina
Aden
Oman
Maskat
Persiske Bugt
PERSIEN
Teheran
Ispahan
AFGHANISTAN
Herat
Kabul
BELUTSCHISTAN
Kelat
Indus
Kaschmir
Lahore
Delhi
Ganges
NEPAL
BHUTAN
Lakhnau
Alahabad
Benares
Patna
FOR INDIEN
KALKUTTA
BOMBAY
Goa
Dekan
Madras
K. Komorin
Kolombo
Ceylon
Lakkadiverne
Maledíverne
Arabiske Hav
Bengalske Bugt
Andaman Ø.
Nikobar Ø.
Birma
Mandalay
Rangun
Siam
Bangkok
Kambodja
Tonking
Hanoi
Annam
Hué
Saigon
Sydkinesiske Hav
Filippinerne
Luzon
Manila
Palawan
Sulu S.
Singapore
Sumatra
Borneo
Labuan
Sarawak
Celebes
Celebes S.
Molukkerne
Banda S.
Nyguinea
INDISKE OCEAN
Ækvator
Maalestok 1 : 48 000 000
Kilometer
Harald Hagen

Oversigtskart
over
det egentlige
KINA
Mongoliet
SHING KING
Mukden
Niuchuang
Liautung
Port Arthur
Peking
Tientsin
Taku
Paoting
Pei ho
Chefoo
Wei hai wei
Gule hav
Taiyuen
SHANSI
CHILI
Tsinan
SHANTUNG
KANSU
Lanchow
Kokonor
Tibet
Hoang Ho
Huang Ho
Kaifong
Singan
SHENSI
HONAN
NGANHOEI
KIANGSU
Chinkiang
Nanking
Shanghai
Wuhu
Taihu
Nganking
Hankow
Wuchang
Kiukiang
Poyang S.
Hangchow
Ningpo
CHEKIANG
HUPEI
Ichang
Kweichow
SZECHUAN
Chingtu
Chungking
Suchow
Batang
Min Kiang
Yalung Kiang
Kinsha Kiang
Chin Kiang
Tungting S.
Changcha
HUNAN
Nanchang
KIANGSI
Kan Kiang
FUKIEN
Fuchow
Amoy
Swatow
Tamsui
Taiwan
Takow
Formosa
Pescadorerne
KWEICHOW
Kweiyang
Likiang
Yunnan
YÜNNAN
KUANGSI
Kweilin
Si Kiang
Pei Kiang
KUANGTUNG
Kanton
Hongkong
Macao
Pakhoi
Hoihow
Hainan
Hanoi
Tonking
Birma
Siam
Mekong
95
100
105
110
115
120
125
40
35
30
25
20
Harald Hagen & Co.

SKITSE
af
Forfatterens Reis
med
LING-FÊNG
opover
YANGTSE KIAN
Ichang
KINGCHOW
Han Kiang
HANKOW
Hanyang
Gravener I.
Collinson I.
Wusueh
Little Orphan Rock
Oliphant I.
KIUKIANG
HUKOW
Poyang
Yohchow
Tung Ting
H U N A N
H U P E

SKITSE
af
rfatterens Reise
med
LING-FÊNG
opover
ANGTSE KIANG.
Gule Hav
Ichang
Gold I.
Deer I.
Silver J.
Morrisson Pt
Yentse Ki
CHIANKIANG
Chusan Pagode
NANKING
K I A N G S U
Langshan Pagode
Langshan Crossing
Kiang Yin
Yun Ho (Keiserkanalen)
Tsung Ming J.
Plover Pt
Chow
Two Pillars
Taiping
Wuhu
A N H U I
Horseshoe Bend
Haines Pt
Taihu
Fort W
SHANGHAI
Wusung River
NGANKING
Chichow
Christmas J.
H U P E I
Tunglin
Hangchow Bugt
HANGCHOW
Little Orphan Rock
Kingtse Shan
Hweiling
KIUKIANG
HUKOW
Great Orphan Rock
K I A N G S I
Poyang
NINGPO
N
V
Ø
S
Harald Hagen & Co

KART OVER KRIGSSKUEPLADSEN.

